דבר

יום שישי, י' בכסלו תשמ"ז, 12 בדצמבר 1986 • גליון 18988

היום 64 עמודים כולל דבר־השבוע • המחיר 1.20 ש"ח, באילת 1.04 ש"ח

היום בדבר

- פרשת שריד – עליזה ולך, אבנר תבורי, טובה צימוקי, גדעון קרץ, יצחק בן־נר
- הטיפול במפגרים, תחקיר – יעל אדמוני, אהרן גבע, יעל פישביין, אבירמה גולן, נעה גל
- אמיר אורן, חגי אשד, שלמה שפיר, מוריה אבנימלך
- „משא" לספרות ולאמנות ו„דבר השבוע"

מחירון מכוניות משומשות

יפורסם החל מהיום ובכל יום שישי ושלישי ב„דבר"

הלוח הכללי • ידיעות אחרונות • הלוח הצפון ביותר

המערך: תכנית האוצר לא בשלה עוד להחלטה

כמה מהעקרונות שבה מקובלים על שרי המערך, אך הם דורשים לבדוק כמה מהבטיה צוות שרים מצומצם ידון היום בירושלים בתכנית, היא לא תובא להכרעה בישיבת הממשלה

מאת שלמה קימר, יוסי מלמן, מוריה אבנימלך, עליזה ולך, סופרי „דבר"

שרי המערך שדנו אמש בתכנית הכלכלית של שר האוצר הגיעו לכלל מסקנה כי התוכנית עדיין איננה בשלה להכרעה, יש בה הרבה אלמנטים המקובלים בתנועת העבודה.

עם זאת לא היתה בישיבת „שרינו" שלילה כוללת של התוכנית. שכמה מעקרונותיה מקובלים על המערך, אולם היתה ביקורת על הנחות והשערות שלא נבדקו די צרכן, ועל השלכות של התוכנית שלא נבחנו.

ההערכות הרווחות בקרב מלבנים במשרדים הממשלתיים הן כי מצד של שר האוצר משה נסים הם לרפורמה במשק, ודרישתו לקיצוץ בתקציב תוקרב על מזבח הרפורמה.

לדעתם, השר נסים „גומר" את שנת 1986 באיזון תקציבי ולא בהורסה במתוכנן ועל כן הצורך בקיצוץ אינו גדול.

החשיבות המיוחסת לרפורמה במיסוי כה גדולה, עד כי האוצר יהיה מוכן לוותר על קיצוצים ובלבד שישיג הסכמת השרים לביטולי הפטורים השונים במס הכנסה תוך הורדת גובה המס הרגיל.

הצעות האוצר לקיצוץ בתקציב המדינה חוזרות על עצמן במתוכנן ורובן נדחו בעבר בממשלה או בכנסת. מכאן גם נובעת ההערכה שאין כוונה ממשית מאחוריהן והן נועדו למיקוח ה„ציבורי" על התוכנית – באוצר מתקדמים בהכנת התכנית להגשה לממשלה ביום א' הקרוב.

רפורמה במס לא רק מקובלת על המערך אלא הוא שדרש אותה בעבר מתוך מגמה לעודד השקעות לצמיחה ולעודד את רצון העבודה. עם זאת שאלו הדוברים ב„שרינו" כיצד ימומן הגרעון בהכנסות שיוצרת הרפורמה. כמה מן הקיצוצים המוצעים בתקציב אינם מקובלים עליהם, ובמיוחד הודגשה התנגדות נחרצת לקיצוץ בתקציב הבטחון – 250 מיליון ש"ח – שלא רק שר הבטחון אלא גם מ"מ ראש הממשלה שוללים אותו בתקיפות. עוד סברו הדוברים כי הדינאמיקה של ההתפתחויות יכולה להיות שונה לחלוטין מזו החזויה בתוכנית, ואפשרויות התפתחות זו לא נבחנו.

לא נבחנו גם מודלים של השפעות התוכנית על מגזרים שונים במשק ובציבור, למשל עיירות פיתוח – החששות בעניין זה קשורים לא רק ברפורמה במס אלא גם בשאר התחומים, כמו אשראי ושוק ההון. „יש עוד מה לבחון וללמוד ולגבש ביותר" אמר שמעון פרס. הישיבה השבועית הרגילה של יום א' לא תדון כבראה בתכנית הכלכלית. זו תובא לישיבה מיוחדת ביום ב' וגם בה לא יתקבלו שום החלטות. המערך סבור כי אפשר וצריך לבצע את התכנית בשלבים, ולא בחפזון.

המיכתו של השר רובינשטיין, המצטרפת לתמיכת הליכוד כולו, משפרת את הסיכויים ל„רפורמת נסים". על פי הערכה, גם תמיכת ויייצמן בתוכנית מגדילה מאוד את סיכוייה להתקבל.

לפי הערכות שנשמעו באוצר, התנגדות ההסתדרות תוסר בקלות

(המשך בעמ' 2)

הקצבות נוספים עד 3,000 דולר

במסגרת הליברליזציה בתחום מטבע־החוץ תאפשר התכנית הקצבה של עד 3,000 דולר לנוסע. הקלה זו כמו גם צעדי ליברליזציה נוספים במט"ח מעוררים חשש במערך כי התוצאות עלולות להיות קשות מאוד, כפי שהיו בעקבות הליברליזציה ב־1977.

„כינוס חירום" בהסתדרות יזהיר מפני השלכות התוכנית הכלכלית

סיעת הליכוד בהסתדרות הצטרפה לביקורת על תכניתו של שר האוצר

מאת חיים ביאור, סופר „דבר" לענייני עבודה

הוועד הפועל של ההסתדרות יתכנס בשבוע הבא לכנס שהתגדר כ„ישיבת חירום", כדי לקבל החלטות השוללות את החלק של התוכנית הכלכלית הנוגע לרפורמה במיסוי ולקיצוצים בשירותי הבריאות, החינוך והרווחה.

מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, שהופיע אתמול בפני כינוס של ועדי עובדים במכון „עקב, הזהיר כי ביטול ההנחות והפטורים ממס לקבוצות עובדים, כפי שמוצע בתוכנית האוצר, יהרוס לחלוטין את המאמץ להגדיר את עלות העבודה בתעשייה ובשירותים ויפגע בייצור לייצוא.

תוכנית האוצר מעוררת מורת רוח בקרב ראשי האיגודים המקצועיים, הטוענים כי היא תפגע ישירות בעובדים. במיוחד מודאגים ראשי האיגודים מהכוונה להטיל מיסוי על קרנות ההשתלמות ומס על ארוחות לעובדים. לטענתם התוכנית הכלכלית אמורה להיטיב עם בעלי הכנסות גבוהות ולפגוע בשכבות החלשות.

יו"ר הסתדרות הגמלאים, אוריאל אברהמוביץ', התריע שהתוכנית תכביד על „רמת חייהם, השחוקה בלאו הכי, של הגמלאים".

ביקורת נוקבת על תוכנית האוצר מתח גם יו"ר סיעת הליכוד בהסתדרות, ח"כ יעקב שמאי. „שר האוצר עושה מקח טעות בהציעו תוכנית לרפורמה כלכלית שמסתמנות ממנה בבירור השלכות חברתיות קשות".

„אני מוחה את נסים מגניה לכיוונים הרפתקניים שיפרו את היציבות הבכלכלית", אמר.

שיירה של הצלב האדום מחלצת פצועים ממחנה הפליטים רשאדייה ליד צור. הנסיונות להגיע להסדר נכשלו. ראה ידיעה בעמ' 2. (צילום: אי.פי)

תושבי בלאטה מעידים כי הילד נהרג מיריות סיור כוח של צה"ל

רופא מהמכון לרפואה משפטית מערער על קביעת גורם המוות לפי סוג הקליע

מאת דני רובינשטיין וקיר צור, סופרי „דבר"

עדויות של תושבים במחנה הפליטים בלאטה מצביעות על כך שרמדאן אבו־זייתון בן ה־12, שנהרג ביום שני, נפגע מכדורי כיור צה"ל שהיה אז בסביבה לשוק של המחנה.

מקורות בטחוניים בשרו אמש כי צה"ל ממליץ בחקירה. בינתיים הודיע רופא בכיר מהמכון לרפואה משפטית כי הוא מתפלא על הפרסומים בדבר קוטר הקליע שממנו נפגע הילד מפני שלדבריו הקליע לא נמצא ועל סמך ממצאי הפגיעה קשה לקבוע במדוייק את כלי הנשק ממנו נורה הילד. גרסת צה"ל היתה – על סמך שעת המוות ובדיקת הפגיעה – כי הוא לא נורה על ידי יחידת הצלפים שפעצה מאוחר יותר מפגינים אחרים במחנה.

מעדויות שאסף אתמול סופר „דבר" עולה התמונה הבאה. ביום שני ב־1 בצהרים בערך התארגנה הפגנת צעירים במחנה בלאטה לזכרו של הנער שנהרג במחנה ביום ששי שעבר. הילד רמדאן אבו־זייתון השתתף בה ואף נשא בידו פח מים הכסכס לכיבוי רימוני גז מדמיע הנזורים לעבר המפגינים. הוא עבד ליד חנות עופות בשוק של המחנה. בשעה 2.30 ניסה סיור של צה"ל לפזר את המפגינים שיידו לעברו אבנים. הסיור עמד בכניסה לשוק ליד אטליז, וירה באוויר. רמדאן אבו־זייתון נפגע מרחוק של כמה עשרות מטרים (עד 100 מטר) ונערים אחרים שהשתתפו בהפגנה נשאו אותו מיד לעבר הכביש הראשי (שכם ירושלים). הם עצרו רכב בכביש והביאו אותו לבית החולים של התאחדות הנשים בשכם בשעה 3.10. לאחר מכן, ב־3.30 בערך, התפתחה במחנה הפגנה סוערת ואז נפגעו ארבעה צעירים נוספים.

סופר „דבר" מעיר כי על פי עדויות אלה אין ממש בשמועות ובהאשמות כי רכב אזרחי או אחר עבר בסביבה וירה לעבר הנערים.

נמשך עוצר בבלאטה

אתמול נמשך העוצר במחנה בלאטה ונרשמו תקריות כעשות בשטחים. בין השאר נערכה בקמפוס החדש של ביר זית הלוויה סמלית לסטודנטים שנהרגו. נשמעו הסתאות נגד ישראל והובעה דרישה שלא לחדש את הלימודים כל עוד סגור הקמפוס הישן. ההפגנה עברה בשקט וכוחות הביטחון לא נראו בסביבה. יידוי אבנים אירע באיזור שכם, במחנה א־דהייישה ובבית סהור. כן היתה הפגנת תלמידות בעזה. נער ערבי נפגע מאבנים ליד שכונת הגבעה הצרפתית בצפון־ירושלים. את האבנים זרקו לעברו ילדים מהגבעה הצרפתית. במחנה הפליטים שועפת הסמוך לשם היו כמה תקריות של ידויי אבנים והבערת צמיגים.

מבית לחם נמסר על מהומות בכניסות למכללה הקתולית, אולם באורח כללי נראה כי החיים באיזור חוזרים למסלולם התקין.

אלוף (מיל.) שלמה גזית התנגד לדרך בה בוצע „הקשר האיראני" ולכן פרש

גזית מונה להיות מתאם המבצע מטעם רה"מ והסתלק מהעניין במורת רוח

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

התנגדותו למבצע הספקת הנשק לאיראן, במיוחד לדרך שבה הוא בוצע, היתה אחת הסיבות לכך שמי שהיה ראש אמ"ן, האלוף (מיל.) שלמה גזית חדל לעסוק בעניין.

הטלוויזיה הישראלית מסרה אמש כי גזית מונה בתחילה על־ידי ראש הממשלה דאז שמעון פרס, להיות מתאם המבצע והאחראי לו, אולם כעבור זמן מה עזב גזית את תפקידו משום שנוסף לעובדה שה„מוסד" לא היה בכלוא התמונה, לא היה גזית שבע רצון במעורבותם של סוחרי הנשק אל שוויבר ויעקב נמרודי. גזית התנגד לצורת העבודה של השניים והביע ספק בקשרים שיצרו עם סוחרי נשק איראניים ובאמצעותם עם הממסד בטהראן.

גזית גם לא היה שבע רצון מהקשר שקיימה ישראל עם פקידים בכירים בממשל של ארה"ב ובמיוחד ועם כשהתברר שכי שהיה אז היועץ לביטחון לאומי בבית הלבן, רוברט מקפארליין, הודיע לכנב"ל משרד החוץ, דוד קמחי, כי אם תיחשף פרשת משלוחי הנשק לאיראן, תכחיש ארה"ב את מעורבותה ותטיל את האחריות על ישראל.

נמרודי עצמו טען, לאחר שגזית נכנס, כי ראש אמ"ן לשעבר לא התאים לנהל את העסק וכי לא היה איש מעשה.

בתוכנית „יומן אירועים" של הטלוויזיה הערב ישודרו לראשונה ראיונות עם נמרודי וקמחי המוסרים את גרסתם להשתלשלות האירועים. כפי שכבר פורסם הם מותחים ביקורת על החלפתם בשלב מאוחר יותר בעמירם ניר, יועץ ראש הממשלה ללוחמה בטרור.

שבוע ימים לפני יום הולדתה, נספתה הבת הבכורה של כנרת בתאונת דרכים

עמליה גולן ז"ל

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בעמק

במשפחת ישראלי הענפה בקבוצת כנרת כבר החלה הספירה לאחור לקראת מסיבת ההפתעה לכבוד יום הולדתה ה־70 של עמליה, הבת הבכורה של בנציון וחיה ישראלי, מראשוני הקבוצה, שהיא גם הבת הבכורה של כנרת. ארבעת אחיה ואחיותיה – גבע, נוגה, אהרונה, ויעקב ובני משפחותיהם – תיכננו לערוך לאחותם מסיבה משפחתית כיאה לאחות הבכירה. במקום זאת ילוו אותה היום למנוחות: עמליה ישראלי־גולן נספתה שלשום בערב בתאונת דרכים ליד צומת ברקאי בוואדי עירה. עמה ניספו ידידיה ושכניה – בת שבע וחנן זרזיר, בני 74, שגם הם יובאו היום בצהריים למנוחות.

השלושה שבו שלשום בערב מהלווייתו של המורה שמואלי שהיה המורה לטבע בעמק־הירדן שנים רבות והתגורר בקבוצת כנרת. בדרכם חזרה מתל־אביב התעכבו לביקור אצל נכדתה של עמליה בכפר־סבא. במכונית ה„אולדסמוביל" האמריקאית השייכת לבנה הבכור של עמליה, נהגה כלתה, ניבה גולן (35) ומסיבה שטרם הובהרה סטתה לפתע המכונית לימין הכביש והתנגשה בעוצמה במעקה בטון. כתוצאה נהרגו במקום חנן זרזיר ועמליה גולן שישבה ליד הנהגת ובת־שבע זרזיר נפצעה קשה ומתה מפציעה כעבור שעה קלה. הנהגת נפצעה קשה והועברה לבית־החולים „הלל יפה" בחדרה, משם נמסר כי היא סובלת משברים בכל חלקי גופה, אך אין נשקפת לה סכנה. להערכת המשטרה סונוורה הנהגת על־ידי מכונית שבאה ממול ומשום כך סטתה.

בחצר המשק שרר אתמול אבל כבד. על עמליה סיפר אתמול אחיה אהרון: „תמיד נשארה צעירה ברוחה ובאופיה. אהבה טיולים ואהבה לעזור לחברים, בצרה ובשמחות. עד יומה האחרון היתה משתתפת במסיבות של הצעירים והיתה מצטרפת למעגלי הריקודים. מעולם לא התייחסה להיותה הבת הראשונה של המשק וזה היה אופייני לצניעותה". בכנרת נזכרו אתמול שכאשר נולדה עמליה בראשית ימיה של הקבוצה לא ידעו החברים אם היא בתם של בנציון וחיה או בתה של כל הקבוצה ולא ידעו אם אמה, חיה, היא שצריכה לטפל בה או כל נשות הקבוצה הצעירה. משך שנים עבדה עמליה כמטפלת ולזכותה נרשמה הקמתו של מוסד ידוע ותיק בכנרת, „צריף ילדים", שהיה למוקד הפעילות החינוכית־תרבותית־חברתית של ילדי המשק. בשנים האחרונות עבדה עמליה במכוורת של המשק. לפני כ־15 שנה מת עליה בעלה. היא השאירה ארבעה ילדים ו־11 נכדים.

בת שבע זרזיר עבדה שנים רבות במחסן הבגדים. בעלה, חנן, היה נגר המשק שנים רבות ואחר־כך הלולן. „הוא היה איש עבודה כל חייו ואהב לעסוק גם בפעילות חברתית", אמרו אתמול בכנרת. בנם, עזרא, שהיה טייס, נהרג לפני כ־20 שנה בתאונת מטוס בעת אימונים.

הלווייתם של השלושה תצא היום בשעה 1 מבית בנציון, הנושא את שמו של אביה של עמליה, לבית הקברות של כנרת, בו טמונים רבים מראשוני ההתיישבות העובדת.

אחד מבכירי פלג „אבו־מוסה" נהרג בתקיפת ח"א בצפון לבנון

טילי קטיושה נורו אתמול לעבר צפון הגליל, לא היו נפגעים ולא נגרם נזק

מאת דן אבידן, טלי ליפנר ושמעון וייס, סופרי „דבר"

עוזר בכיר של אבו מוסה, מחמוד סלים „אבו עימאד", נהרג אתמול בהפצצת מטוסי חיל האוויר על בסיס מחבלים באיזור מחנה הפליטים נהר אל־בארד שליד טריפולי.

תחנות שידור בביירות מסרו כי בתקיפה נהרגו תשעה מחבלים ונפצעו 28. נמסר, כי ליעדים שהותקפו נגרם נזק רב וכי באיזור המחנה פרצו שריפות. דוברי המחבלים טענו שחיל האוויר השתמש בפעולה בפצצות השהייה.

הבסיסים שהותקפו מאויישים באנשי ארגוניהם של אבו נידאל ואבו מוסה.

פעילות חיל האוויר, גם אם איננה נובעת ישירות מההתפתחויות במאבק בין הפלשתינים לשיעים, ונועדה לשיבוש ההתארגנות לפעילות נגד ישראל ואיזור הביטחון, בכל זאת מהווה סיוע עקיף להחלשת הפלשתינים במאבק הנזכר בהתאם לאינטרס הישראלי בנושא זה.

קטיושות באצבע הגליל

מספר טילי קטיושה נורו אתמול סמוך ל־8 בבוקר לעבר אצבע הגליל. הם נחתו בשטח פתוח ולא פגעו באיש או גרמו נזק. היו אלה קטיושות בקוטר 122 מ"מ שנורו, ככל הנראה, מצפון לרצועת הביטחון.

יוסי גנוסר נבחר ללא התנגדות

הוועד הפועל של מכון הייצוא בחר אמש ללא התנגדות ביוסי גנוסר לתפקיד מנכ"ל המכון במקומו של רמי גוט המסיים את תפקידו.

גנוסר שימש עד כה בתפקידים בכירים ביותר בזרועות הבטחון ובתוקף תפקידיו ניהל מערכות גדולות. הוא בן 41, נשוי פלוס 4.

הוועד הפועל של מכון הייצוא הביע בישיבתו את תודתו והערכתו למנכ"ל הפורש רמי גוט. יו"ר המכון קובי אבן־עוזר ציין את תרומתו הרבה של גוט לקידומו של המכון בשמונה השנים שבהן היה מופקד על ניהולו ועל תרומתו לביסוס ולהרחבת הייצוא התעשייתי של מדינת ישראל.

הוא איחל לרמי גוט העובר לעסקים פרטיים הצלחה בהמשך דרכו.

שמיר ידע על המפגש הסובייטי של נוביק

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

ראש הממשלה יצחק שמיר ידע מראש על פגישתו בחודש שעבר בוושינגטון של נמרוד נוביק יועצו המדיני של שר החוץ, עם דיפלומט סובייטי.

בניגוד למה שפורסם אתמול בכמה עתונים, דיווח שמעון פרס על כוונתו להפגיש את יועצו המדיני עם הדיפלומט הסובייטי ואף קיבל לכך את הסכמתו של ראש הממשלה.

שריד הודיע כי יצא מרשימת ההיפוכונדרים

מאת יעל אדמוני, סופרת „דבר" בירושלים

מצבו של ח"כ יוסי שריד, שלקה שלשום בהתקף לב קל, הולך ומשתפר והוא נמצא בהשגחה ביחידה לטיפול נמרץ לב בבית החולים „הדסה" בירושלים.

אתמול בא לבקרו חברו לסיעה ח"כ רן כהן ושריד הודיע לו חגיגית כי הוא יצא באופן רשמי מרשימת ההיפוכונדרים שכן עתה הוא חולה באמת. שריד הקרוי במצב רוח מרומם אמר כי לולא ידע שעבר התקף לב לא היה האמין, שכן הוא חש בטוב.

בני משפחתו של שריד שוהים לידו בבית החולים.

דוברת „הדסה" אמרה אתמול כי עדיין לא ידוע עד מתי ישהה שריד ביחידה לטיפול נמרץ וכי הוא יורקע למנוחה ולהשגחה.

הופסק ניסוי התרת נסיעה על 111 קמ"ש

(עט) – מפכ"ל המשטרה רב ניצב דוד קראוס הורה להפסיק לאלתר את ניסוי המהירות הנערך בשלושה קטעי כבישים בינעירוניים עד שיקיים דיון נוסף בענין זה עם כל הגורמים הקשורים לנושא. אתמול פורסם כי המשטרה החלה בחודש נובמבר בניסוי, במהלכו היא אוכפת את תקנות המהירות רק מ־111 קמ"ש ומעלה. על הניסוי הוחלט בדיון בקצוצי שהתקיים במחלקת התנועה של המשטרה.

הוראת המפכ"ל ניתנה בשל הפרסום הרב שקיבל הניסוי, דבר שעורר את החשש שהוא עלול להתפרש באופן מוטעה כבתן היתר מצד המשטרה לנהגים לנסוע במהירות העולה על 90 קמ"ש. החל מהיום תחזור המשטרה ותאכוף את התקנות כפי שהיה לפני הניסוי בכל הכבישים.

עד 31.12.86 בלבד

יותר תשואה ב"מטמון תשואה"

+ הלוואה מיוחדת בתום התקופה

- **יותר ריבית** בכל אחד מ־4 המסלולים של תכנית החסכון "מטמון תשואה", הצמודה למדד. חסכון לתקופות של 27, 43 ו־69 חודש ומסלול מיוחד לקבלת הכנסה חודשית שוטפת צמודה.
- **הלוואה מיוחדת בתנאים מועדפים** עד גובה סכום החסכון בתום התקופה.
- **תוספת ריבית** גם בתכנית החסכון "מטמון דולר מדד".

פרטים מלאים בכל אחד מסניפי בנק הפועלים או בנק אמריקאי ישראלי.

שרות כמו שצריך

שרות השקעות מקיף

בנק הפועלים

אבנת־קרמון | שרפרין | נעמן

נקש מאיים בשביתת רעב עד שיוסדר ענינו סופית

אמר לסוהרי כלא השרון כי בכוונתו להתאבד

מאת הנה מאר, סופרת "דבר" בשרון

ויליאם נקש אמר לסוהרי כלא "השרון" כי בכוונתו להתאבד ולכן הורה נציב שירות בתי הסוהר, גונדר דוד מימון, להגביר את השמירה עליו.

לפני כן אמר נקש לסוהרים כי יפתח בשביתת רעב עד שיימצא פתרון לעניינו. כדי להמחיש זאת לא אכל את ארוחת הצהרים. מאוחר יותר התעשת וסעד ארוחת הערב עם כל האסירים.

מימון הורה שאם אומנם ישבות רעב, יוצמד לו פיקוח של רופא.

בינתיים דוחה שירות בתי הסוהר טענות לפיהן הורעו תנאי כליאתו של נקש, ניטלה ממנו הטלוויזיה והוגבלו הביקורים אצלו. מהשב"ס נמסר כי לטענות אלה אין כל שחר: תנאי כליאתו כתנאיהם של יתר האסירים.

אמש נמסר כי מפקד הכלא, רב־כלאי בני פריינבוך, שוחח ארוכות עם נקש כדי להרגיעו וכרגע אין עימו בעיות.

בפיליפינים חוגגים, עם הכרזה על הפסקת אש בין הקומוניסטים ובין כוחות הממשלה. אחד ממנהיגי המאבק המזוין של הקומוניסטים שלף גיטארה ופשט את המדים, לראשונה, זה שנים ארוכות. (צילום: אי.פי)

פרשת הינדאווי משוחזרת על־ידי הטלוויזיה העצמאית של בריטניה

הכתבה שתשודר בשבוע הבא מחזקת עובדת הקשר לסוריה

מאת דוד שרביט, סופר "דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"דבר"). – שיחזור טלוויזיוני של ניסיונו של הינדאווי על ידי המודיעין הסורי מצפה לצופי הטלוויזיה בבריטניה במסגרת תחקיר של רשת הטלוויזיה העצמאית שיוקרן בשבוע הבא.

הכתבה מלווה את הינדאווי למן ימי ילדותו ועד שנגזר עליו מאסר עולם בשל נסיון לפוצץ מטוס נוסעים של "אל על" באפריל השנה באמצעות חברתו ההרה אן מרפי.

הכתבה מביאה תצלום של ראש המודיעין של חיל האוויר הסורי אלחולי המתואר כ"ספיי מסטר" ומציינת כי זוהי הפעם הראשונה שתמונתו מתפרסמת ברבים. מקורות ישראליים אומרים עם זאת כי תמונתו כבר פורסמה בעבר באמצעי התקשורת בישראל.

שם הכתבה "הדרך לדמשק" והיא מוכיחה פעם נוספת את המעורבות הישירה של הסורים בנסיון הפיגוע במטוס "אל על" ובדיסקוטק במערב ברלין.

מובארק בפאריס: רכש צבאי ובקשה לסייע לו בהחזר חובות

שגריר ישראל נפגש עמו במהלך קבלת פנים שערך ר"מ צרפת

מאת גדעון קוץ, סופר "דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל"דבר"). – נשיא מצרים, חוסני מובארק, קרא לישראל, בנאום שנשא בסעודת ערב שערך לכבודו ראש ממשלת צרפת ז'אק שיראק, "להפסיק את המעשים הבלתי־אנושיים המבוצעים על יד גורמי הביטחון וגורמים קיצוניים נגד תושבי השטחים, להפסיק הקמת התנחלויות חדשות והרחבת הקיימות".

עוד אמר נשיא מצרים כי עריכתה של ועידת שלום בינלאומית אושרה על־ידי הרוב המכריע של המדינות בעולם. "אסור, איפוא, שמדינות מסויימות ינסו להתנגד לה בטיעונים כוזבים חסרי כל ביסוס".

מצרים מתאכת את פעולתה עם ירדן, אמר עוד מובארק, "אנו פועלים גם ליצירת נקודות ראות מתואמות עם אה"ב באשר לפעולות שיש לנקוט על בסיס ההסכם הירדני־הפלשתיני מפברואר 85".

תכנית האוצר

(המשך מעמ' 1)

יתכית מאחר שהיא מוגבלת מאד בגיוס תמיכה ציבורית בהתנגדותה.

על רקע של חילוקי דיעות עוברים בין שתי המפלגות הגדולות בקשר לתוכנית יפגשו הבוקר לדיון הירום ארבעת השרים המרכיבים את ה"פורום הכלכלי": ראש הממשלה שמיר, ממלא מקומו פרס, השר נסים ושר הכלכלה גד יעקבי. מטרת הדיון לנסות ולהתגבר על חילוקי הדיעות בין הליכוד למערך כדי שכבר בישיבת הממשלה מחרתיים ידונו בהצעות האוצר. השר נסים נהנה מתמיכתו של שמיר אך על אף דבריו כי השיג הסכמתם של רוב השרים בממשלה, כולל רובינשטיין, יגאל הורביץ ויוסף שפירא, הוא חותר להגיע להידברות גם עם מפלגת העבודה. אולם בקרב רוב שרים אלה בהנהגתו של פרס שוררת התנגדות לתוכנית במתכונתה הנוכחית. נוסף להתנגדות לקצץ כמוצע בתקציבים של משרדי הביטחון, החינוך והבריאות, סבורים שרי העבודה, שהתכנסו אמש לישיבתם השבועית, כי ההצעה להנהיג רפורמה במס הכוללת הורדת שיעורי מס הכנסה, ביטול מס הנסיעות והגדלת הקצבות מס"ח ליוצאים לחו"ל, רק תגדיל את הפערים החברתיים ותפגע בשכבות החלשות.

ממוצעים להלוואות

40 אחוז מבעלי ההכנסות יהיו פטורים לחלוטין מתשלום מס לאחר הרפורמה. סף המס יעלה ל־800 ש"ח (בהשוואה ל־600 ש"ח היום) ומספר מדרגות המס יצומצם לחמש: 0, 15, 25, 35, 45. במקביל יבוטלו הפטורים, ההנחות והזיכויים, לרבות הפטורים על קצבאות הביטוח הלאומי, ובפיצויי יוגדל סכום הקצבאות.

אלה הם עיקרי הרפורמה במיסוי שיגיש שר־האוצר משה נסים לממשלה בראשית השבוע הבא. הוא מעריך כי הנטל על רוב האוכלוסיה יפחת אך לדבריו נעשתה באוצר בדיקה של התפלגות ההכנסות בעקבות הרפורמה והוא אינו יכול לתת תשובה חד־משמעית על כיוון השינוי בה.

רפורמה במס תחול גם על חברות במשק. שיעור המס הכולל לחברות תעשייתיות ולא תעשייתיות יושווה ויקבע ל־44 אחוז (בהשוואה למס של 61 אחוז לחברות לא תעשייתיות ו־45 לחברות תעשייתיות כיום). המס על כפעלים מאושרים ירד ל־25 אחוז (בהשוואה ל־30 כיום).

שר האוצר רואה ברפורמות במיסוי ובשוק ההון, הנתמכות בקיצוץ התקציבי של כ־500 מיליון שקל, כבשידים להשגת היעד של הילוך המשק מקפאונו והבראתו.

הרפורמה במס הכנסה תעלה, על־פי אומדן האוצר, 250 מיליון שקל. הפחתת מסים כתוצאה מהסכמים בין־לאומיים עם ארה"ב ואירופה תעלה 200 מיליון שקל נוספים, ובסך הכל תעלה הפחתת המסים 450 מיליון שקל, ברומה לסכום הקיצוץ הנדרש בתקציב.

שוק ההון

רפורמות מרחיקות לכת יהיו גם בשוק ההון, באשראי ובמטבע־חוץ. נגיד בנק ישראל, פרופ' מיכאל ברונו, מתנה את ביצוע הרפורמות בתחומים שבנק ישראל מופקד עליהם, האשראי במטבע חוץ, בביצוע התוכנית הכלכלית כ"מקשה אחת" ובמיוחד ב"משמעת תקציבית" ובביצוע הקיצוץ בסך 500 מיליון שקל בתקציב.

שוק הכספים

שינוי מרחיק לכת יהיה בשוק הכספים. חברות יוכלו לקבל הלוואות מחו"ל באופן חופשי. בצעד־ביניים תהיה הגבלה כמותית על הלוואות מחו"ל וכן יוטל היטל נמוך על יבוא הון. ההיטל יוטל גם על אשראי מכוון לייצוא, להוציא אשראי לספנות ולתעופה וקרן משלוחים מחו"ל.

מטבע חוץ

הוראות הפיקוח על מטבע חוץ יוקלו באורח ניכר ויפתחו מסדרים בעיקר לחברות מייצאות לצרכי אש"ל בחו"ל, להקמת רשתות שיווק וכו'.

היצעים גדולים בבורסה

יואב יצחק, סופרו הכלכלי של "דבר" מוסר: בעוד הסערה סביב התוכנית בעיצומה, נערך אתמול המסחר בבורסה תחת היצעים גדולים. ההיצעים, שהסתכמו בכ־15 מיליון דולר, גרמו ירידות שערים של כ־4 עד 10 אחוזים במרבית הבניות.

גם בקרנות הנאמנות הופיעו פריונות גדולים שהסתכמו בכשבעה מיליון דולר.

בבורסה מעריכים כי גם בשבוע הבא יתנהל המסחר בצל ההצהרות הפוליטיות בעניין מסים על הבורסה.

לשכות המסחר תומכות

איגוד לשכות המסחר הביע אתמול תמיכה בתוכנית. לדעתו היא עשויה להביא להגדלת היצוא, להפחתת המחירים במשק ולגידול בפריון העבודה.

מזג האוויר בערי התיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	6 – -3	בהיר
אמסטרדם	5 – 2	מעונן
בואנוס איירס	23 – 14	בהיר
הלסינקי	3 – 0	מעונן
הונג קונג	19 – 16	בהיר
וינה	4 – -9	מעונן
ז'נבה	7 – 4	מעונן
יוהנסבורג	23 – 12	גשום
לונדון	10 – 5	מעונן
ליסבון	12 – 5	מעונן
מדריד	13 – 0	מעונן
מונטריאול	2 – -10	גשום
ניו יורק	7 – 0	מעונן
סאו פאולו	29 – 15	מעונן
פאריס	6 – 2	מעונן
פרנקפורט	7 – 2	מעונן
ציריך	3 – -1	מעונן
ריו דה ז'נרו	32 – 17	מעונן
שטוקהולם	2 – -1	מעונן
שיקגו	3 – -4	מעונן

swissair

דבר DAVAR

מאוחד עם למרחב

העורכת חנה זמר

משנה לעורך דוד פרהצור

מזכיר מערכת מרדכי ברקאי

עורך "דבר השבוע" טוביה מנדלסון

מנהל כללי אהרון קראוס

המו"ל – "דבר" בע"מ

נדפס בדפוס "דבר" בע"מ

המערכת והמנהלה: תל־אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מיקוד 61001

טלפון 286141 (6 קווים)

מחלקת המודעות טלפונים ישירים 286156, 281860, 298032

סניפים:

ת"א, בית "דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233

ירושלים:

המערכת רח' המלך ג'ורג' 16 בית מאזיה קומה ג

טלפון 242203 מ. 94229

חיפה: רח' הנביאים 27 טלפונים 642111־2־3 מ. 33104

אין סיכויים רבים לכינון יחסים עם סין

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של "דבר"

"ישראל אינה צריכה לעורר ציפיות או לשגות באשליות בקשר לסיכוי לכונן יחסים רשמיים עם סין". קובע הקונסול הכללי של ישראל בהונג קונג, ראובן מרחב שביקר לאחרונה בארץ ונפגש עם שמיר, פרס ופקידים בכירים בשני המשרדים ובמערכת הביטחון.

מרחב, המכהן בתפקידו כחצי שנה, מעריך כי "על אף ההתקרבות והתזוזה בקשרים בין שתי המדינות, אין לצפות לפריצת דרך ויעברו לפחות חמש עד שבע שנים, עד שאולי תתחיל ממשלת סין לכונן קשרים רשמיים כלשהם עם ישראל".

מרחב מציין כי פקידים בכירים בסין מגלים התעניינות בהישגי המדע והחקלאות של ישראל, אך עדיין יש קשיים רבים במכירת מוצרים ישראליים כי המדיניות הרשמית של סין אוסרת על קניית סחורות מישראל. לדבריו עוקבים פקידים סיניים אחר המתרחש בישראל וריבוי הפרסומים וההצהרות, בכלל זה של שרים, בקשר ליחסים עם סין, מעוררים אצלם מורת רוח ומקשים על טיפוח ניצני ההתקרבות.

הקונסול הכללי אמר לראש הממשלה ולממלא מקומו כי השיא ביחסים בין שתי המדינות יושג כאשר יוחלפו נציגים דיפלומטיים, אך, כאמור, יארך הדבר שנים אחרות, ככל הנראה בתחילה באמצעות הקמת משרדי קישור מסחריים. כדי להגביר את הסחר, מונה באחרונה נספח מסחרי, יובל בן אבא, בקונסוליה בהונג קונג.

קנדי: היחסים עם הקונגרס לא ייפגעו

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של "דבר"

הסנטור הדמוקרטי מארה"ב אדוארד קנדי מבטיח כי ישראל תמשיך להנות מתמיכת הקונגרס האמריקאי. בשיחתו אתמול בירושלים עם ראש הממשלה יצחק שמיר העריך סנטור קנדי כי פרשת אירן לא תעיב על היחסים בין ושינגטון לירושלים ובמיוחד בתמיכה של הקונגרס.

לדבריו, קיבלה הפרשה אופי מובהק של "עניין פנימי אמריקאי".

ראש הממשלה ביקש מאדוארד קנדי להעביר לחוסיין מלך ירדן שעימו יוועד בסוף השבוע ברבת עמון את רצונה הכן של ישראל להמשיך בתהליך השלום בין שתי המדינות.

שחל: קרובה יוזמה מדינית חדשה באזור

מאת שמעון ויים, סופר "דבר" בצפון

שר האנרגיה, משה שחל, אמר אתמול כי הנשיא מובארק והמלך חוסין עומדים לפתוח בקרוב במהלך מדיני חדש באזורנו שנועד לבדוק את האפשרויות לכנו"מ במזרח התיכון בין ישראל ושכנותיה.

שחל אמר כי מהלך זה עתיד להתבצע בתחילת השנה האזרחית החדשה, לאחר תום הועידה האיסלמית בסוף ינואר ובמידה רבה, בהתאם לתוצאותיה. השר שחל אמר כי דברים אלה מתבססים, בין השאר, על סמך השיחות שניהל לאחרונה עם הנשיא מובארק בעת שביקר במצרים.

שר האנרגיה שביקר אתמול בכפר הבדואי סובא שבגליל, אמר עוד כי על שרי "העבודה" לוודא שלא תחמץ שום הזדמנות לקידום תהליך השלום, גם אם כרוך הדבר בשיתוף הפלשתינאים בקביעת עתידם.

שחל הדגיש כי שינויים פורמליים בתפקידים בממשלה אינם יכולים לשנות את מדיניותה וצריך לזכור כי הממשלה הנוכחית היא כמשלת המשך ולא ממשלה חדשה.

הפגנות בירושלים נגד המדיניות בשטחים

מאת יקיר צור, סופר "דבר" בירושלים

כ־200 איש, חברי הועד לסולידריות עם אוניברסיטת ביר־זית ותנועת "המזרח אל־השלום", הפגינו אתמול ברחבת המשביר לצרכן בירושלים נגד המשך מדיניות הכיבוש והדרג בשטחים.

המפגינים נשאו בידיהם שלטים שקראו להוציא את הצבא מהאוניברסיטאות בגדה, לחקור את מעשי הצבא בשטחים ולהעמיד לדין את האלוף ברק.

"לא לכיבוש, כן לשלום" קראו המפגינים.

כוחות גדולים של משטרה ומשמר הגבול מצויידים באלות ובגז מדמיע שמרו על הסדר בשעת ההפגנה והגנו על המפגינים מפני זעמם של העוברים והשבים שקראו לעומתם "בוגדים" ו"מוות למחבלים".

ח"כ כהנא שהגיע למקום ההפגנה הלהיט את הרוחות ובסופו של דבר התבקש על ידי המשטרה לעזוב את המקום.

לאחר כשעה התפזרה ההפגנה ללא אירועים מיוחדים.

כמה עשרות תניכי תנועת השומר הצעיר הפגינו אף הם בגן המנורה הסמוך בקריאה לשלום ולדו־קיום בין יהודים וערבים.

שיתוף הפעולה בנושא הטרור אינו מספק

מאת זאב סטרומינסקי, סופר "דבר" בגרמניה

בון (מיוחד ל"דבר"). – שיתוף הפעולה בין אירופה לישראל אינו מספק. כך אמר מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס בראיון לעתון הגרמני "די ולט".

לדברי פרס מתקיים שיתוף פעולה זה במידה "צנועה" בלבד ובעיקר במסגרת אירגון המשטרה הבינלאומי "אינטרפול".

פרס דרש שיתוף פעולה הדוק של הקהיליה הבינלאומית נגד הטרור כולל צעדים כלכליים. בתשובה לשאלה מה דעתו על תגובת גרמניה נגד סוריה בגין מעורבות בטרור (שלא כללה ניתוק קשרים דיפלומטיים), השיב פרס בעקיפין: "התגובה הבריטית מוצאת חן בעיני".

לוחמי השיעים מגבירים את הלחץ על הפלשתינים הנצורים במחנה רשאדייה

נביה ברי דחה הצעה חדשה להסדר של הארגונים הפרו־סוריים

מאת דן אבידן, סופר "דבר" לענייני ערבים

הלוחמים השיעים הגבירו אמש את הלחץ הצבאי על מחנה הפליטים שאתילה שבמבואותיה הדרומיים של ביירות ובכפר ... ב ...

כן נמסר אתמול על הרפה כחודשת בלחימה בין השיעים למחבלים באיזור מחנה ראשידייה שליד צור.

קודם דחה נביה ברי הצעת הסדר חדשה של הארגונים הפלשתיניים הפרו־סוריים, שגובשה בעקבות כשלון יוזמת ההסדר האיראנית. הארגונים המקורבים לסוריה הציעו שהחל מהבוקר יפנו המחבלים בהדרגה את הכפר מגדושה במקביל להסרה הדרגתית של המצור השיעי מעל מחנה ראשידייה. כן הוצע שהפעם יפקחו על ביצוע ההסדרים לא רק המתווכים האיראניים ואנשי חיזבאללה אלא גם נציגות משותפת מטעם הארגונים הפלשתיניים הפרו־סוריים. כאמור דחה ברי הצעה זו. הוא אמר אמש כי הסרת המצור מעל מחנה ראשידייה מותנית בפינוי סוסאלי וחו־פעמי של מאות המחבלים במגדושה.

בינתיים נמסר כי המחבלים סללו דרך בין כפר אסטרטגי זה לבין כפר סמוך לו הנמצא ליד מחנות הפליטים שממזרח לצידון.

הסיכויים להשגת הסדר להפסקת הלחימה אינם נראים טובים כרגע, זאת, לאחר שאבו־אייאד הציג אתמול תנאים המנוגדים לתנאיו של ברי להפסקת הקרבות. בינתיים מסרו מקורות ערביים כי בשל העמקת הקרע בין אש"ף בראשות ערפאת ובין סוריה, על רקע מלחמת השיעים נגד המחבלים, גברו הסיכויים לשיפור היחסים בין ערפאת לשליט לוב. במסגרת זו נמסר כי מתי אמורה לצאת לטריפולי משלחת מטעם אש"ף כדי לבוא בדברים עם ההנהגה הלובית.

כוהני דת שיעיים ואנשי צלב אדום מפנים נפגעים ממחנה ראשדייה (צילום: אי.פי)

דרישה לפיטוריו של קייסי על רקע גילויי אזלת ידו בפרשה האיראנית

חברי ועדת הקונגרס הזדעזעו מחוסר השליטה של ה"סי.אי.איי." ומהניהול הלקוי

מאת אמנון הקבר, סופר "דבר" בארה"ב

רשת של אנשי עסקים פעלה במהלך השנה האחרונה למימון העסקות עם איראן למכירת הנשק. כך עלה אתמול מפרטים שנודעו על העדות שמסר השבוע מנהל סוכנות הביון המרכזית של ארה"ב ויליאם קייסי.

קייסי, שמסר את עדותו בדלתיים סגורות בפני ועדת החוץ של בית הנבחרים, סיפר כי על האפשרות שסכומים שנצברו כרווחים מן העסקה האיראנית הופנו ל"קונטראס" נודע לו לראשונה לפני כשלושה חודשים כשאיש עסקים אמריקאי בא אליו כדי להזהיר אותו מאפשרות שעיסקה סודית בין ארה"ב לאיראן תתגלה בשל סיכסוכים עסקיים. איש העסקים סיפר לקייסי כי אנשי עסקים קנדיים גויסו כדי לתת מימון ביניים לרכישת הנשק עבור איראן. הובטחו להם רווחים גדולים עבור המימון, אולם באחד המקרים לפחות, לא קיבלו אפילו את הקרן. אנשי העסקים איימו להגיש תביעה משפטית נגד המתווך הסעודי עדנאן חאשוגי ונגד ממשלת ארה"ב. איש העסקים סיפר באותה הזדמנות לקייסי כי יש אפשרות שחלק מן הכספים הועבר ל"קונטראס".

חברי הועדה ששמעו את העדות התרשמו קשות מעדותו של מנהל סוכנות הביון המרכזית. הם הביעו הזדעזעות מהעדר השליטה של סוכנות הביון המרכזית ומנהלה בפרטים אותם היה עליהם לדעת. הגילויים על אוזלת ידה של סוכנות הביון הביאו לדרישה מחודשת לפיטוריו של קייסי. חברי הועדה אמרו גם כי הפרטים שנודעו על מעורבותם של אנשי עסקים פרטיים בעיסקות עם איראן הם מדהימים, ויש בהם כדי ללמד על ניהול לקוי ורשלני של המבצע כולו.

גילוי נוסף שהיה אתמול: איש העסקים האיראני מנוצ'ר גורבאניפר ניסה כבר בשנת 1984 לעניין את הממשל האמריקאי בעיסקה של שחרור בני הערובה האמריקאים בלבנון תמורת כסף. הוא ניהל מגעים שונים עם גורמים אמריקאים שהתרשמו כי כוונתו היא כוונת רווח כספי, ובסופו של דבר נתקו עימו מגע. המגע חודש שנה וחצי מאוחר יותר כשעדנאן חאשוגי הציג את גורבניפאר בפני ישראלים. הם הציגוהו בפני רוברט מקפרליין. העיתון "דאלאס מורנינג ניוז" מסר אתמול כי אחד ממנהיגי ה"קונטראס", הוליו מונטאלבן, ביקר בתחילת השנה בישראל, שהה שם חמישה עשר יום וביקש לקבל בשביל אירגונו נשק שרכש בישראל המשטר הקודם של הנשיא סומוזה בישראל וכבר שולמה תמורתו. לא נמסר אם ישראל נעתרה לבקשה.

חרדים לוחצים על המשטרה לשחרר בערבות משחיתי תחנות אוטובוסים

השניים, תלמידי ישיבת "תולדות אהרון", נתפסו כבר בעבר על עבירה דומה

(ע). – הוגים חרדיים לוחצים על המשטרה לא להתנגד לשחרור בערבות של שני תלמידי ישיבת "תולדות אהרון", מנחם קלר וחיים גיטליב, שנעצרו על רקע ההתקפות המשטרתיות הרבות בזמן שריפתו של תחנות אוטובוסים בצפון העיר.

אתמול נפגשו כמה מראשי העדה החרדית עם מפכ"ל המשטרה רב ניצב דוד קראוס וביקשו לפעול לשחרורם של השניים. בכל הידוע לא הבטיח להם המפכ"ל דבר.

ראשי העדה החרדית פנו קודם לכן למפקד משטרת ירושלים, תת ניצב יוסי יהודאי, אך הלה ניתק עימם מגע, בעקבות רגימתה של ניידת משטרה ביום ג', בעת שחלפה ליד מאה שערים. בתקרית ההיא נופצה שמשתה הקדמית של הניידת.

תלמידי הישיבה נעצרו לפני שבוע כחשודים שריססו בצבע שחור תחנות אוטובוס ברחוב יפו. השניים נעצרו בשעת מעשה. שני העצורים שוחררו לפני חודשים אחדים ממאסר, שהוטל עליהם באשמת עבירות דומות. ...

בסוף השבוע שעבר נענה בית משפט השלום בירושלים לבקשת המשטרה והאריך את מעצרם ...

בעדה החרדית עושים מאמץ לשחרר את העצורים בערבות ומוכנים גם להבטיח כי יעזבו את ירושלים ויתייצבו מדי יום במשטרה, עד לפתיחת המשפט. כאמור אין המשטרה מתכוונת לפי שעה ללכת לקראת החרדים בעניין זה.

רעידת אדמה עזה הרעידה את צפון בולגריה, לפני כמה ימים, הצבא מספק מזון לכפריים שבתיהם נפגעו ברעש. (צילום: אי.פי)

אנו מודיעים בצער רב על פטירתו של יקירנו

שלמה גרינשפון

ההלוויה תצא מבית העם בכפר חיים, היום, יום ששי י' כסלו תשמ"ז 12.12.86 בשעה 14.00 לבית העלמין המקומי.

המשפחה

לחברנו משה אלמוזלינו

משתתפים בצערך במות אמך

חנה ז"ל

א. בר־רצון

והנהלת החטיבה

משרד ראש הממשלה

העליה לקברה של ראש הממשלה לשעבר

גולדה מאיר ז"ל

ביום הזכרון לפטירתה

תתקיים בהר־הרצל ביום ראשון י"ב בכסלו התשמ"ז (14.12.86) בשעה 13:00 אחה"צ

אוטובוסים: 18, 17, 24, 27

שערי הר־הרצל יינעלו בשעה 13:00

אבלים על פטירתו של חברנו

שלמה גרינשפון

ומשתתפים בצער המשפחה

ההלוויה תצא מבית העם בכפר חיים, היום, יום ששי, י' בכסלו תשמ"ז 12.12.86, בשעה 14.00 לבית העלמין המקומי.

חברי מושב כפר חיים

בצער רב אנו מודיעים על פטירת חברתנו

צילה פטמן ז"ל

ההלוויה התקיימה אתמול יום חמישי 11.12.86 בבית העלמין בקבוץ רמת הכובש.

המשפחה

ובית רמת הכובש

המועצה המקומית ותושבי כפר תבור

משתתפים בצערה של משפחת ברעם על מות ראש המשפחה

משה ברעם ז"ל

מנהיג פועלים ואיש רב פעלים ושר בממשלת ישראל

מיכה גולדמן

ראש המועצה כפר תבור

אנשים

רב־לשוני

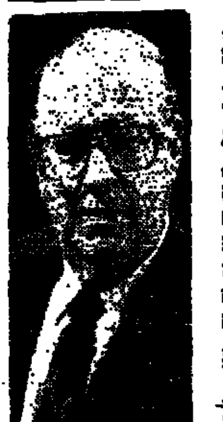

הח"כ אבא אבן (בתמונה) הוא, מסתבר, לא רק נואם ממדרגה ראשונה (ובכמה שפות...) אלא גם מדינאי בעל חוש הומור. בהרצאתו שלשום במסגרת הסימפוזיון שערך המכון היהודי־ערבי של ההסתדרות בבית ברל בנושא יחסי ישראל־מצרים, סיפר אבן על השיחה הבאה שהיתה לו עם הסנאטור אדוארד קנדי, המבקר בימים אלה בארץ: "אמרתי לסנאטור שאנו עם שקל מאוד להיות עמו בשלום. כל מה שאנו מבקשים מידידינו הוא — שהם יסכימו לכל מה שאנו אומרים. אולם מסתבר שגם אופציה זו איננה ריאלית, משום שבגלל מגוון הדעות בישראל מתקשים ידידינו להחליט באיזו מדיניות אנו רוצים שהם יתמכו". אבן הוכיח שיחה זו בהתייחסו לפרשת מכירות הנשק לאיראן וההשלכות שיכולות להיות לה על יחסי ישראל־ארה"ב. הוא עצמו הביע את אמונתו שעל ישראל לחפש דרכי הידברות עם העם האיראני, אם כי לא באמצעות מכירת נשק למשטר חומייני. אגב, את חלקה הראשון של הרצאתו נשא אבן בערבית, כדי לסבר את אוזנם של מאזיניו הערביים ואת אוזנו של שגריר מצרים בישראל, מוחמד בסיוני, שהיה אורח כבוד בסימפוזיון.

דן אבידן

הכל תלוי

ראש הממשלה יצחק שמיר אמר כי תיק המשפטים הופקד בידי שר התיירות אברהם שריר לפקדון. בתשובה לשאלה אם יש בכוונתו להעביר את משרד המשפטים מידי השר שריר לשר אחר השיב ראש הממשלה "אם הוא יעזוב את אחד משני התיקים שלו זה לא יהיה בגלל פרשת ווילאם נקש". שמיר, שסייר אתמול באשדוד, הגיב גם על דברי נשיא מצרים חוסני מובארק בראיון לעתון הצרפתי "לה מונד" שפסק כי "הכל תלוי בשמיר". ראש הממשלה אמר על כך: "הופתעתי מדברי הנשיא מובארק אך גם התעודדתי מהם. אם הכל תלוי בי הרי אני מאמין שבקרוב ישררו יחסי שלום בין ישראל לשכנותיה. שלום פירושו השלמה של מדינות ערב עם קיומה של ישראל והכרה בזכותו של עם ישראל על ארץ ישראל, כמו גם ההכרה כי ירושלים היא בירת ישראל". ראש הממשלה קבל על כך שמסרים מדיניים מועברים על־ידי מצרים באמצעות הרדיו והטלוויזיה וציין כי "לא ניתן לקיים משא ומתן תוך קביעת תנאים".

יוסי מלמן

על עצים ואנשים

הקרן הקיימת לישראל תיטע בהרי ירושלים, ליד יער הקדושים, יער לכבודו של חתן פרס נובל לשלום, הסופר אלי ויזל. יו"ר הדירקטוריון של הקרן הקיימת לישראל, משה ריבלין, ששב בימים אלו מסיור בארצות סקנדינביה, מסר כי היוזמה לנטיעת היער באה ממספר עיתונאים לא־יהודים בנורווגיה, ביניהם העיתון "אפטן פוסטן" העתון החשוב ביותר בנורווגיה. העיתונים פרסמו מודעות הקוראות לתרום תרומה למען יער ויזל. ההיענות היתה רבה וכבר נאסף סכום כסף ניכר שבעזרתו יוחל בקרוב בהכנות לנטיעת היער.

★

צילום: יצחק הררי

ועוד על עצים. הסנאטור אדוארד קנדי (בתמונה) ואחותו היו אתמול אורחי הקרן הקיימת לישראל ונטעו שני עצים לזכרם של האח בובי קנדי והאם רוז קנדי. שני העצים ניטעו ליד העץ לזכרו של ג'ון קנדי, אותו נטע טד קנדי בדיוק לפני 20 שנה, בעת הקדשת יד קנדי. טד קנדי הביט בהתפעלות מלמטה למעלה אל העץ אותו הכיר לפני עשרים שנה כשתיל קטן.

יקיר צור

מכתב מהיפוכונדר

אמנון דנקנר, סופר "דבר" בארה"ב, הוא חבר של ח"כ יוסי שריד, ומזה שנים חברים ב"איגוד ההיפוכונדרים". אתמול, עם היוודע על התקף הלב של שריד, העביר לו דנקנר את המכתב הגלוי הזה מוושינגטון:

תאמין לי, יוסי, שמהרגע ששמעתי, התחילו אצלי כאבים בחזה וביד שמאל, אבל זה רק מקנאה. משגע אותי איך אתה תמיד צודק: לגבי מלחמת לבנון ולגבי הרוטאציה ולגבי השטחים, ועכשיו עם התקף הלב הזה — כל אלה שקראו לך היפוכונדר עכשיו רואים שאתה, כרגיל, לא מסוגל לטעות. הבעיה היא שאני בטוח שדווקא העובדה שאתה כל־כך צודק היא שהביאה עליך את התקף הזה.

אני הרי מכיר אותך לא רע ואני יודע כמה לקחת ללב כל השנים האלה. אני יודע כמה אכלת את עצמך וכמה לא יכולת לתת לעצמך מנוח וקפצת אל מול כל גילוי של סימפטום הלב המת, של אכזריות וחוסר אנושיות. אני הרי יודע שאצלך — אולי בניגוד להרבה אחרים מחבריך למקצוע האציל והנבזה הזה של הפוליטיקה — לא היו הצגות: הכעס היה אמיתי תמיד, הזעזוע אמיתי, ההתקוממות אמיתית והזעקה לא מצוות אנשים מלומדה. אז פלא שאתה שוכב עכשיו עם התקף לב?

אני גם יודע עוד דבר: שאיך שאתה קם מהמיטה, למרות כל מה שיגידו הרופאים, אתה תתחיל לרוץ שוב כמו משוגע כאילו אתה היחיד שיכול להציל את המולדת. בסדר, אני יודע שאת האופי שלך אי־אפשר לשנות אבל תעשה לי טובה ואם אתה כבר רץ — תרוץ לאט.

עכשיו תהיה לך קצת נחת כי כל החברים שלנו שכותבים בעיתונים בטח אוכלים את עצמם פה ושם, כשכמעט התחלקת לנו בין הידיים. אני בטוח שהרבה עוסים ושבים ותופשים את הראש ואומרים: הו, איך היינו נראים בלי היוסי הזה.

אתה הרי יודע, יוסי, שהדבר שהכי הייתי רוצה לעשות עכשיו זה לשכב על ידך בטיפול נמרץ, אבל אני עסוק עכשיו בטיפול הנמרץ של ריגן. מה שאני יכול לעשות זה לכתוב לך דרך העיתון כדי להזכיר לך כמה אנשים — רבים יותר ממה שאתה משער בוודאי — אוהבים אותך ודואגים לך. אני בטוח שאתה קורא את הדברים האלה ומנענע בראש שלך ואומר: אני הייתי כותב את זה יותר טוב, ואני משוכנע גם שאתה צודק.

תבריא מהר ותקפוץ חזרה לזירה. היא נראית משעממת בלעדיך. שלך, אמנון.

המחשב עושה את העבודה

ניצול יכולת המחשב יעניק שליטה הרבה יותר טובה בכל המערכת. למה זה טוב לך?

אם אושפזת בבית־החולים של קופת־חולים משנת 1974 והילך, התיק הרפואי שלך הוזן למחשב. למה זה טוב לך? ההיסטוריה הרפואית שלך, שנרשמה בדקדקנות, מעקב אחר אישפוזים, חוות־דעת רפואיות, בדיקות וממצאים — ניתנת עכשיו לשליפה מיידית. אם קורה אסון, השעה דוחקת, צריך לדעת מיד את הפרטים כולם על מצבך הרפואי, לבקשת רופא־המשפחה או רופא בית־החולים המטפל בך. כך נחסך הצורך לחולה לאגור ניירת ואין חשש שפרטים חשובים כלשהם יישכחו, מסיבה כלשהי, מידיעת איש המקצוע הנדרש להם.

המחשב מתוכנת כך, שתוך שניה ניתן לשלוף מדגמים ונתונים שונים לגבי תפוצת מחלות, תפוסה במחלקות בתי החולים וביחידות לטיפול נמרץ בכל חתך־זמן. מתכנני המערכת מסבירים, כי שיטה זו מאפשרת את ניהול בתי־החולים מתוך נתוני־אמת של המצב בכל בית־חולים. במיוחד חשוב מידע זה בעיתות חרום, כשהוא מאפשר קבלת החלטות מהירה ונכונה לגבי פינוי והפניית חולים למחלקות אחרות בבית־חולים אחד או לבתי חולים אחרים.

פן אחר לניהול בתי־החולים באמצעות המחשב, הוא המעקב אחר ניתוחים ותורים לביצוע ניתוחים הקרויים "לא דחופים". המידע המוזרם למחשב הקופה, מאפשר קבלת תמונת־מצב מדוייקת לגבי רשימות הממתינים בתור לביצוע ניתוחים בכל ענף רפואי, בכל סוג ניתוח ובכל מחלקה. כך ניתן יהיה לאתר איפה יש "צוואר בקבוק", לבדוק פיזית את משך ההמתנה וחשוב לא־פחות: לארגן את התורים לניתוחים, תוך פיקוח על כל חריג שינותח שלא במסגרת התור.

יחד עם זאת, מציינים מנהלי בתי החולים, כי הרופאים הם שיתנו את ההמלצות המקצועיות לגבי דחיפותו של כל מקרה ואילו המחשב הוא שימיין את הנתונים ויקבע מועדים את תיזמוני הניתוחים, בהתאם לקריטריונים שתוכנתו למערכת.

מסתבר שלמחשב של קופת־חולים הכללית תיאבון גדול, או כפי שמתבטאים ביחידת המחשב בתל־אביב: "מרגע שמתחילים בכך, אי־אפשר לעצור את הקידמה".

נושא שבא לידי ביטוי בפועל כבר היום, נוגע לתיכנון רוויזיות מלאי תרופות במחסני התרופות של קופת־חולים, ובבתי־המרקחת שלה. התהליך מתבצע בשיטות המתקדמות ביותר של ניהול מלאי חכם.

יש לזכור כי מדובר במלאי תרופות בהיקף של מיליוני דולרים וכל הימנעות מאגירה — משמעותה חיסכון בעל נפח. במקביל — הזרמת התרופות לציבור אינה נפגעת וכמעט שלא נוצר מצב של חסר בתרופה מסוג כלשהו בבתי־המרקחת.

יחידת־המחשב אינה שוקטת על שמריה. בעתיד הקרוב מבטיחים שם ניצול גובר והולך של המערך להרחבת השרות לחברים, לייעול פעילות קופת־חולים, וכתוצאה, לעמידה נוספת בהבטחות להתארגנות ולחסכון.

ממצאי סקר של מודיעין אזרחי:

עליה של 5.5 אחוזים בהעדפה לקופת־חולים הכללית

בחודשים ינואר־אוגוסט '86 ערך המכון למחקר של מודיעין אזרחי, סקר חדש בנושאים הנוגעים לקופות החולים בישראל.

הסקר נערך בניהולו של פרופ' פרס, על־ידי צוות של 250 מראיינים, על מידגם של 1200 מרואיינים.

לשאלה, איזה קופת־חולים אתה מעדיף? ענו 70.1% מן המרואיינים כי קופת חולים של ההסתדרות עדיפה עליהם. יתר הנשאלים התפלגו בין שלוש קופות חולים אחרות.

נקודה ראויה לציון: סקר דומה שנערך בשנה שעברה הצביע על העדפה לקופת חולים של ההסתדרות בשיעור של 64.5%. מסתבר, שלמרות המשברים וההערות שפקדו את מיגזר הבריאות לאחרונה, חל שיפור בהערכה לקופת חולים של ההסתדרות — בשיעור של 5.5 אחוזים, בהשוואה לשנה שעברה.

פרופ' אנדרה דה־פריס:

"רפואה ציבורית חיונית בארץ"

"העובדה שקופת־חולים נמצאת בכל מקום היא נפלאה בעיני", אומר פרופ' אנדרה דה־פריס, חתן פרס ישראל, שמילא בלמעלה מ־50 שנות פעילותו הרפואית תפקידים מרכזיים במערך הרפואי בישראל, בתחומי המחקר, הקמת וניהול מחלקות ובית־חולים, תפקידים אקדמיים כדיקן וכרקטור באוניברסיטת תל־אביב וכיועץ לרפואה פנימית במרפאות קופת־חולים, באזורי פיתוח ובמרכז. על רקע הדיון הציבורי, הבא לידי ביטוי לאחרונה בכלי־התקשורת, ניאות פרופ' דה־פריס להביע את דיעותיו.

"הייתי רוצה לראות בארץ מספר תופעות שיוויוניות: בתחום הכסף, בתחום החוק, בתחום החינוך וכמובן בתחום הרפואה. כמי שדוגל באידיאולוגיה של רפואה שיוויונית המוכתבת לכל אורח, אני משוכנע שקופת־חולים היא אחד האמצעים הבולטים בישראל להשגת הרעיון הזה".

את הגישה השיוויונית הזו יישם פרופ' אנדרה דה־פריס, הלכה למעשה, כאשר בשנים 1980 — 1985, יצא, במסגרת קופת חולים, לעבוד כיועץ בנצרת־תחתית ובמגדל־העמק, כשהוא מעביר את רוב הימים בקרב תושבי המקום. "ידעתי שבאזורים אלה, אני תורם יותר מאשר לו נשארתי בעיר, בה יש יותר מומחים. שמחתי להכיר אוכלוסיה מגוונת, כולל ערבים, איתם התידדתי מאוד. ראיתי משימה כפולה לעצמי: תרומה לחולים עצמם ומשימה לא פחות חשובה, חינוך הרופא־הפריפרי והקניית הידע שלי לדרג זה, הממשיך לעבוד עם הציבור שלו גם לאחר מכן".

"ככלל", מציין פרופ' דה פריס, "העובדה שקופת־חולים נמצאת בכל מקום, המסובך והנידח ביותר, היא נפלאה בעיני".

"אני חרד"

"אין לי ספק שהתופעה, שהרופאים מבצלים את המנגנון הציבורי, את המיכשור ואת חדרי הניתוח לטיפול בלקוחות פרטיים — היא תופעה בלתי נסבלת ובלתי מוסרית. אני רואה אותה כחלק מההידרדרות המוסרית הכללית, הניכרת בשנים האחרונות בארץ ברוב תחומי החיים. אני חרד לה כשמדובר בתחום הרגיש והפגיע של הרפואה הציבורית.

"ניתן, לדעתי, לבלום את ההידרדרות בשטח שלנו במספר דרכים: דרך אחת — הנהגת רפואה פרטית אוטונומית, נפרדת לגמרי ממערכת הרפואה הציבורית. כך, רופאים פרטיים המעוניינים בכך, יוכלו להקים בתי־חולים משלהם — על כל מיתקניהם ומיכשורם, מבלי שייעשה שימוש ברכוש הציבור לצרכיהם. כך יוכל קהל בעל אמצעים ליהנות משרות פרטי בתשלום מלא — מבלי לפגוע בתיפקוד המערכת הרפואית הציבורית.

"יש המביעים חשש", מציין פרופ' דה־פריס, "שכוחות מעולים יברחו לכיוון הרפואה הפרטית ויותירו את הרפואה הציבורית ללא רופאים מומחים, בלא 'קאליברים'. כמי שמכיר היטב במערכת, אני רוצה להפריך דיעה זו מכל וכל. ברצוני להכריז במלוא האחריות, שכמעט אין מנהל מחלקה בארץ שאין לו תחליף.

"אם כוח טוב ירצה להקדיש עצמו לרפואה הפרטית — בבקשה! הרפואה הציבורית בארץ אינה בסכנה. יותר מכך, הרופאים הצעירים שלנו — ויש לנו רבים כאלו — הם טובים מאוד. מעודכנים. מסוגלים לתת שרות רפואי ראוי, ויותר מכך".

אי־אפשר, כך נראה, לדחוק את פרופ' דה־פריס לפינה קשה. הרי בכל זאת מדי פעם תיזדקק המערכת לרופאים בעלי התמחות מיוחדת, לכוחות יוצאים מן הכלל?

"בהחלט", שם פרופ' דה־פריס על השאלה. "בתוך המערכת, קשה יהיה לשלם לרופאים כאלה את הסכומים שהם יכולים לעשות בחוץ. ואם כך — הפתרון פשוט: יש לשכור את שרותיהם בחוזים מיוחדים לשנתיים, בהתאם לצורך ובלי להעניק קביעות. אני חושב אפילו על אפשרות שלכל מנהלי המחלקות לא צריך להעניק קביעות — אלא חוזים חיצוניים מיוחדים בתנאים טובים. זה לא פוגע במערכת. אני מוכן אפילו לומר, שבתקופת החוזה ייאסר עליו לעסוק בפרקטיקה פרטית".

זה לא יעלה למערכת יותר? אנחנו מקשים. "לא", טוען פרופ' דה־פריס. "אם אין צורך במישהו — תמיד ניתן יהיה לוותר על שרותיו. מצד שני, שיטה זו תהווה תמריץ לרופאים לשמור על רמת ידע מתקדמת ולהפגין מעורבות במערכת עצמה".

ניתוח ולא משככי־כאבים

"כשאני אומר שהשרות הרפואי הציבורי בארץ הידרדר בשנים האחרונות, אני מטיל אחריות על אלה שמוטל עליהם להיות חזקים ונועזים ולפעול לבלימת התופעה. בה במידה", מוסיף פרופ' דה־פריס, "אני מאמין שהקהל שותף לתופעה ומקדם אותה על־ידי כניעה למצב וקידומו בפועל, מתוך שהוא דואג לבריאותו — כמובן".

מה לעשות? "אפשר לרפא, אבל לא בעזרת משככי־כאבים. אין לי ספק שצריך ניתוח, אפילו הוא כאוב".

פרופ' דה־פריס אינו מסתפק בהתקפה. בארשת של מי שמכיר בכובד האחריות ובצורך הדחוף, הוא מעלה את רעיונותיו. "לדעתי, על המערכת לפטר אנשים ולקבוע עקרונות קשיחים ובני־ענישה לעוברים עליהם. הגיע הזמן שנקים לשכה רפואית ממשלתית, לא נבחרת ובעלת כח שיפוטי, לטיפול בבעיות אתיות.

"במקביל", הוא מוסיף בפסקנות, "כדי לשפר את רמת הרפואה בארץ, במיוחד במרפאות, אני חושב שצריך להנהיג בחינות רישוי חוזרות לרופאים, אחת ל־10 שנים. שיטה זו תהווה תמריץ לשמירת רמה למורשים לעסוק ברפואה ציבורית.

"תמריץ נוסף: יש לאפשר לחולים בחירה חופשית ברופאים מתוך המערכת, אפילו מחוץ לאזורם. הדבר יחזק את תחושת החולה שהוא בוחר ברופא שיש לו בו אמון. מצד שני, זה גורם למוטיבציה גבוהה לרופאים להשתפר.

"אני גם מאמין", מציין פרופ' דה־פריס, "שניתן לחסוך, על־ידי ניצול נכון של המערכים העומדים לרשות הרפואה הציבורית, אפשר לאחד מחלקות ולחסוך, בשימוש יעיל במיכשור וציוד רפואי.

"אני רוצה להבהיר", מדגיש פרופ' דה פריס, "שהאלטרנטיבה של רפואה פרטית בלעדית, לא מתאימה לנו. אין לאזרח המצוי מספיק כסף לשם כך. רפואה ציבורית שיוויונית חייבת להמשיך בארץ".

"בסך הכל, יש לנו רפואה טובה. יש הרבה צוותים נפלאים. יש הישגים עצומים לקופת־חולים, המספקת ביטוח ושרות רפואי ליותר משמונים וחמישה אחוזים של העם. כשהרפואה הטובה הזו נמצאת בסכנה, צריך ואפשר לבלום אותה, אבל לא בכפפות־משי".

מבט על חדר המחשב המשוכלל, בבית הנהלת קופת־חולים

מרפאה חדשה בפיתחת שלום

1986. ישובים חדשים: "חולית", "סופה". קופת־חולים כבר שם.

מה אתה ואת חושבים על סוגיית הרפואה הציבורית וכיצד לחזק אותה?

כיתבו לנו, לת.ד. 16250 תל־אביב, לשכת הדובר

הפריית מבחנה: להתחיל מיד

תהליך הפריית מבחנה — בעיצומו

נשים רבות ישמחו לשמוע כי ניתן יהיה להתחיל בטיפול הפרייה חוץ־גופית בקופת־חולים, תוך זמן קצר ביותר. בניגוד לשמועות על תורים של אלפי נשים, מסתבר כי ניתן להתחיל בתהליכי הטיפול, בבתי־החולים בילינסון, השרון סורוקה והכרמל, בתוך שבוע עד שישה שבועות לכל היותר.

ד"ר צנגן:

"זכות אלמנטרית"

ד"ר מרים צנגן. להט אמונה

כשד"ר מרים צנגן מדברת על רפואה ציבורית בישראל, היא נשמעת כרופא משפחה חם־לב, המתייחס אל החולה שלו לא רק לפי מחלתו, אלא גם מתוך היכרות וסימפטיה לנסיבות־חייו. "נסיבות־החיים אצלנו", היא אומרת, "מאוד קשות. הבחינה הבטחונית קשה ורבת־קרבנות, פרנסת המשפחה לא מספיק בטוחה. הערך הבטוח היחיד במדינת ישראל — בריאות האזרח. בזה, לפחות, באמצעות השרות הרפואי הציבורי, האדם שווה כאן לכל אחד אחר".

"אני רואה את הרפואה הציבורית כנכס קדוש", אומרת ד"ר צנגן באמונה מלאה. "זוהי זכותו האלמנטרית של כל אדם במצוקה מסיבות בריאות — לקבל עזרה ללא קשר ליכולתו לשלם עבורה".

ד"ר צנגן, המשמשת גם כיושבת־ראש ארגון רופאי קופת־חולים, מציינת כי הערך הזה כיום אינו בטוח כבעבר, כאשר גבולות היכולת והצרכים של הרפואה עלו והתקציב — מוגבל. היא מציינת כי "החברה צריכה להיאבק כאן על סדרי עדיפויות. עבור מה יש לשלם ומה בסיסי. בכל מקרה, השרותים הבסיסיים הקשורים בהצלת חיים או בהארכתם, צריכים להיות בהישג־יד כל אחד".

כמי שרואה את עצמה כבת ל"עם סגולה", היא משוכנעת: "אם לא יהיה כך, נזדה בג'ונגל, שבו מי שיש לו משיג איכות חיים טובה יותר. זה אינו אנושי ויהודי ולא מתאים לערכים היהודיים היהודיים לנו".

"הצורך ברפואה פרטית ילך ויקטן"

ד"ר גיורא אלמגור. רפואת משפחה עכשווית

"נראה לי, שבאמצעות שרותי רפואה ציבורית ברמה גבוהה, ילך ויקטן הצורך ברפואה פרטית, אך לא ייעלם", אומר ד"ר גיורא אלמגור, מומחה לרפואת המשפחה ואיש דור הרופאים הצעיר בקופת חולים.

"את התופעה של רפואה שחורה יש לעקור מן השורש, מכל הסיבות הידועות", הוא טוען ומוסיף: "ולכבוד מקצוע הרפואה".

"ברפואה הציבורית הולך וגדל מספר הרופאים שעברו את מסלול ההתמחות ברפואת המשפחה", מציין ד"ר אלמגור. "רופא המשפחה, לפי תפיסתנו, הוא הרופא הטוב של פעם — העוסק ברפואה עדכנית של היום. הוא גם ידיד המטפל במשפחה כולה, טיפול כוללני המשכי".

"לזכותה של קופת חולים יש לציין, כי השכילה לראות את הנולד", קובע ד"ר אלמגור, "והעמידה את רפואת המשפחה בסדר עדיפויות גבוה, מבחינת השקעותיה בפיתוח".

משאל רחוב

רוצים רפואה ציבורית

מה חושב "הרחוב" על הרפואה הציבורית? אהובה ל., אליהו ג. ודב ג., כל אחד עולם אחר, מדברים חופשי: "נתקלתי במקרים שחולים שנותחו במרכזי־בריאות פרטיים הגיעו בסופו של דבר לבית־חולים של הרפואה הציבורית", "זכיתי תמיד ליחס מצויין", "השיטה מאפשרת טיפול נכון ועדכני".

"אין לי אף טענה אחת"

אליהו ג., פנסיונר מרמת־חן:

"כיום אני מקבל את שרותי קופת־חולים הכללית ברמת־חן. לפני כן 22 שנים בירושלים וגם בתל־אביב. בתקופה הזאת עברתי ארבעה ניתוחים בירושלים, בתל־השומר, באיכילוב ובבילינסון. אין לי אף טענה אחת. זכיתי תמיד ליחס מצויין ונותחתי תמיד בזמן.

"כשנסעתי לארצות־הברית, למשל, צויידתי במכתב מקופת־חולים וכשנזקקתי שם לטיפול, נכנסתי לבית חולים וחייבו את קופת־חולים וכל מה ששילמתי — קיבלתי חזרה.

אשתי נפטרה השנה, לאחר 6 שבועות בבית־חולים. המחלה היתה פתאומית. היא התקבלה מיד למחלקה, הרופאים והצוות הרפואי היו מסורים בלב ובנפש. ערכו ישיבות דחופות לגבי כדאיות ניתוח. הם עשו את המכסימום. אני לא כועס על אף אחד. אין לי שום סיבה לחשוב על דרך טיפול אחרת".

"קשה בלי רפואה ציבורית"

אהובה ל., מרעננה, אחות במקצועה, 10 שנים אחות בריאות־הציבור:

"בודאי קשה לי לראות את הרפואה כאן ללא רפואה ציבורית. אני לא יודעת מה היו עושים בלעדיה כל הנזקקים למיגוון שירותי הרפואה — שאין להם אפשרות ללכת לרפואה לא ציבורית.

"איכות הטיפול ורמת השירות ברפואה הציבורית טובים. בדיקות מהפשוטות עד המסובכות ביותר — מתקבלות בזמן הקצר ביותר. מובן שקיים גם עניין של עדיפות לדחיפות.

"בעבודתי אני נתקלת במחלקה באנשים שמביעים את שביעות־רצונם בפה מלא. רק לדוגמה, בדיקות CT שאינן ניתנות אצלנו בבית־החולים, ניתנות לחולים כשמעבירים אותם עם אמבולנס לקבלת השרות הזה. מצד שני, כבר נתקלתי במקרים של חולים שנותחו במרכזי־בריאות פרטיים, שיש בהם, כך אומרים, כל הציוד המודרני — והם הגיעו בסופו של דבר אל בית־החולים שלנו".

"מי יכול לממן טיפול פרטי?"

דב ג., לשעבר אזרח עובד צה"ל:

"יש כמה דברים שאני לא מוכן להחליף בשום דרך אחרת. הדבר הראשון: האפשרות למעקב רפואי רציף ומתועד אחר תולדות החולה ומחלותיו, כולל בדיקות שונות ותוצאותיהן. אני לא מכיר הרבה אזרחים במדינה הזאת, שיכולים לממן דבר כזה ברציפות על בסיס פרטי. בכל מקרה, השיטה הזו מאפשרת טיפול נכון ועדכני בכל התפתחות אצל החולה, כשיש בסיס להשוואה ולקביעת הנחיות.

"דבר שני, בית־החולים עולה הון תועפות למי שנזקק לשרותיו שלא במסגרת הציבורית. הרי אי־אפשר לעמוד בכך.

"ועוד עניין: השרותים לחולה הכרוני, ואני מכיר את זה מקרוב, ניתנים ברפואה הציבורית דרך מרפאות החוץ או מרפאות מתמחות, העובדות עם כרטיסי־מעקב. זאת שיטה מצויינת לאספקת תרופות קבועות, לביצוע בדיקות תקופתיות וכדומה. החולה הכרוני נהנה גם מטיפולים במרפאות וכמובן משרותי־אישפוז שוטפים, כשהמצב קריטי. לו נזקקתי לרפואה פרטית רק בעניין זה, היה עלי לשלם — בנוסף לכל ביקור — עבור כל בדיקה, טיפול, רכישת תרופות. מי יכול לעמוד בכך?"

ב"ה
זמני הדלקת הנרות
פרשת השבוע
פר' ויצא
י"א בכסלו תשמ"ז

מוצ"ש	ערש"ק
ירושלים — 5.15	ירושלים — 4.00
תל־אביב — 5.13	תל־אביב — 4.18
חיפה — 5.15	חיפה — 4.07

זכו בפיס

בהגרלה הרגילה וההגרלת כדור המזל זכה כרטיס מס. 065233 בסך כולל של 280,000 ש"ח.

מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 280,000 ש"ח.

בסך 12,000 ש"ח זכה המספר 399062.

בסך 6,000 ש"ח זכו המספרים: 689011; 796502.

בסך 300 ש"ח זכו המספרים:
023135; 044610; 103769;
117937; 166330; 200019;
264845; 283117; 327700;
328348; 353777; 400809;
417733; 439341; 496627;
539198; 542539; 579697;
586448; 591853; 598152;
616060; 668252; 679151;
683129; 721614; 740538;
749546; 787291; 739439;
820400; 843144.

בסך 150 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 5668; 9988.

בסך 25 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 544; 769.

בסך 16.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 743; 922; 925.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 3 או 5 או 6 זכו בסך של 2.50 ש"ח.

בסך 5.00 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 003; 108; 243; 266; 359; 418; 429; 439; 480; 579; 588; 594; 600; 616; 683; 660; 670; 731; 746; 778; 807; 841; 859; 863; 872; 877.

בסך 2.50 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 14; 18; 19; 20; 21; 24; 32; 33; 35; 38; 41; 42; 49; 50; 51; 52; 53; 59; 62; 72; 78; 79; 82; 90; 97.

מועצת פועלי ת"א־יפו — המחלקה לבטחון סוציאלי
עירית תל־אביב־יפו — מינהל החינוך הנוער והתרבות
ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י — המחלקה לתרבות והברה

מכללות גימלאים

ביום ב' 15.12.86, תיפתח מכללת גימלאים חדשה, בבית תבורי, רח' שולמית 7 ת"א (מאחורי קולנוע אסתר)
ההרצאות במדעי הרוח וידיעת הארץ. (הלימודים בשעות הבוקר 9.00 — 12.15)
ההרשמה: כל יום מ־8.30 — 11.30
בבית ברנר, רח' ברנר 5 ת"א (קומה ג' חדר 314) טל' 03־282211

עוש"פ טכנולוגיות בע"מ

הודעה לחברים על כינוס אסיפה יוצאת מן הכלל לקבלת החלטה מיוחדת

ניתנת בזה הודעה כי אסיפה יוצאת מן הכלל של החברה תתכנס ביום 2.1.87 בשעה 10:00 במשרדה הרשום של החברה כדי לדון בהחלטה הבאה, שתוצע כהחלטה מיוחדת:
שינוי תקנות החברה ע"י ביטול תקנה 23 מתקנות החברה.

בפקודת ההנהלה:
מרדכי וויס
המזכיר

תאריך: 12.12.86

קבוץ סער מבקש להודיע

מספרי הטלפון שלנו הם:
04־856711, 04־856611
חדר האוכל 04־856610
מרפאה 04־856613
מרכז משק 04־856608
מזכיר 04־856603
הנהלת חשבונות 04־856609
ניתן להתקשר ישירות לבתי החברים.
אנו מודים לעובדי בזק נהריה ולחברת תדיראן.

חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ • חדשות חוץ

הלהטוטן הצרפתי אנרי נראה בצילום זה ברוכבו על האופנוע שלו על כבל פלדה שנמתח בגובה של עשרים וחמישה מטרים מעל נהר הרון בליון, ביום ד', בעוד רעייתו מנופפת לשלום לקהל הסקרנים שנאספו על הקרקע. בבית הנייד שהועלה על הכבל המתוח יישארו אנרי ואשתו עד ליל חג המולד; את התעלול המסוכן הזה עורכים השניים כדי לאסוף כספים למען ילדים נכים ומפגרים. (צילום: א.פ.)

מנהיג המפלגה הראדיקלית האיטלקית בראיון ל„דבר":

באתי להזמין את הישראלים להצטרף לאירופה פדראלית

מאת דן שחר, סופר „דבר" ברומא

מנהיג המפלגה הראדיקלית האיטלקית מארקו פנלה עתיד להגיע לישראל בראשית השבוע במשלחת מטעם הפרלמנט האירופאי. פנלה התפטר לפני כשבוע מן הפרלמנט האיטלקי. הוא בן 57, גבוה, בעל אישיות מרשימה, נמרץ וחובב תקשורת. ערב הגעתו לישראל, העניק ראיון בלעדי ל„דבר".

– מהו המסר של המפלגה הראדיקלית בתנועה בין־לאומית?

מפלגה בין־לאומית, יחידה מסוגה, בלתי־אלימה מבחינה פוליטית. באמצעים בלתי־אלימים, היא מנסה להצביע על התקווה ולא על הפחד על הזכויות ועל החירויות.

אנו מזהירים מפני „החופש המנוון" וקוראים לפעול נגד משטרים ברבריים, כגון המשטר הסורי, העיראקי והאיראני.

זאת מפלגה לא־איטלקית, שעד היום ניהלה את מרבית פעילויותיה באיטליה, מפלגה חילונית, המאפשרת לחבריה להיות חברים במפלגות נוספות. כשאני אומר שאנחנו צריכים להיות אזרחי אותה מדינה פדראלית, זאת „האירופית", אני אומר זאת, כי אני מרגיש שאני כבר כזה.

– מהן תוכניותיה של המפלגה הראדיקלית?

פה לא מדובר רק בתכניות. היינו מפלגה של מעט פעילים, שהביאה באיטליה לרפורמות אזרחיות חשובות ביותר (חוק הגרושים, חוק ההפלות). בתמורה, זה עשרים שנה, עשרות ואולי מאות פעילי הראדיקלים מלאומים שונים מוחים נגד המזרח ונגד מדינות בעלות שלטון פאשיסטי.

אני עצמי נאסרתי, בזמני, בבולגריה. אנחנו כוח שמכנה עצמו „שמאל קיצוני בלתי אלים".

היום המצב קשה, ייתכן שנמשיך להתקיים בזכות רצונם של אינדיבידואלים מכל גווני הקשת הפוליטית והדתית. אבל, לצערי, סביר יותר שב־31 בדצמבר או ב־31 בינואר, המפלגה הראדיקלית תאלץ להתפרק מפאת מחסור בחברים.

– מה עשיתם למען מסורבי העלייה בברית המועצות?

פעלנו למען מסורבים לא מעטים, ולא רק במישור הפוליטי. הפעלנו לחצים על ממשלות, הפגנו בכיכרות ושבתנו רעב.

– אין זה ביקורך הראשון בארץ, האם השתנתה דעתך על ישראל ומה מטרות הביקור הנוכחי?

לפני כשנתיים ביקרתי בישראל, עם משלחת הפרלמנט האיטלקי. היום, אני נוסע עם משלחת הפרלמנט האירופי, ומתכוון להשאר פרק זמן ארוך יותר, כדי להיפגש עם ידידים ואולי גם עם ראדיקלים.

במשך השנים האחרונות בתדירות גבוהה ובטרסקסיות מופגנת, הבררית בפרלמנט האיטלקי ובאמצעי התקשורת שאני סוכן של הסי.אי.איי ושל „המוסד הישראלי" – כך בוכותי פחות זמן...

אני חושב, שישראל זקוקה באופן דחוף לשלום וביטחון.

אני מנסה להוכיח שאני ידיד־אמת, ואני מזמין את ישראל להיות חלק מאירופה ואת אזרחיה להצטרף למפלגה הראדיקלית וללחום נגד המשטרים הטוטליטאריים, בעד זכויות האדם, נגד הרעב ונגד הרעב.

המפלגה הראדיקאלית האיטלקית – דיוקן קצר

מאת דן שחר, סופר „דבר" באיטליה

קונגרס המפלגה הראדיקלית האיטלקית החליט כי המפלגה תפורק אם לא תשיג 10.000 חברים רשומים עד סוף 1986 ו־5000 עד סוף 1987. בימים אלה רשומים רק 2000 חברי מפלגה.

המפלגה הרדיקאלית היתה זו שהביאה לאיטליה הקתולית את חוק הגירושין בשנת 1970 אחרי 4 שנות מאבק בשנת 1975, העבירה גם את חוק ההפלות, המפלגה נסיפה לאי־אלימות ולמלחמה ברעב. לדעת הרדיקאלים, 13 בילארד הדולר שבקייס העולם הוציא למלחמה ברעב (ומכנו סובלים כ־450 מיליון איש) הם מגוחכים לעומת 1.000 מילארד הדולר המושקעים באמצעי לחימה.

הרדיקאלים תובעים ליברליזציה בשימוש בסמים קלים, כמלחמה בסוחרי הסם, יוצאים נגד ציד חיות הבר וקוראים להפנות את משאבי האנרגיה האטומית למטרות שלום. הם העבירו בפרלמנט האיטלקי הכרה בהחלפת מין והחלטה על הורדת גיל הבוחרים של הבוחרים מ־21 ל־18.

„קוקה קולה" מרחיבה מכירותיה בברה"מ

(„רויטר", עתי"ם). – קוקה־קולה הודיעה היום, כי תחתום על הסכם בסך 30 מיליון דולר, להגדלת שיווק המשקה בברה"מ, שבה מובילה עתה במכירות יריבתה פפסי־קולה.

החוזה נחתם לאחר שאשתקד הורשתה החברה למכור את משקאותיה בברה"מ בחנויות המשרתות תיירים ותושבים זרים.

קוקה־קולה מסרה, כי לפי ההסכם תורשה למכור קולה ופאנטה־אורנג' במישרין לצרכנים בלנינגראד, בסוצ'י, במינסק ובריגה.

דובר חברת קוקה־קולה באטלנטה אמר, כי הוא מעריך שהחברה תמכור בשש השנים הקרובות משקאות קלים בברה"מ בשווי של מיליארד דולר.

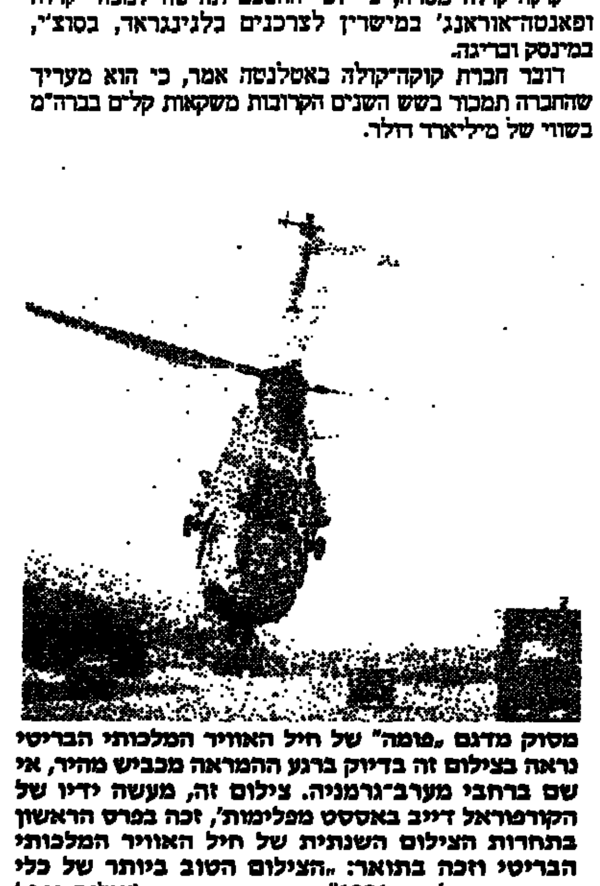

מסוק מדגם „פומה" של חיל האוויר המלכותי הבריטי נראה בצילום זה בדיוק ברגע ההמראה מכביש מהיר, אי שם ברחבי מערב־גרמניה. צילום זה, מעשה ידיו של הקורפוראל דייב באסטט מפלימות', זכה בפרס הראשון בתחרות הצילום השנתית של חיל האוויר המלכותי הבריטי וזכה בתואר: „הצילום הטוב ביותר של כלי טייס בריטי לשנת 1986". (צילום: א.פ.)

תכנית „קרובים קרובים" בסגנון אמריקאי שוברת שיאי הצפייה בארה"ב

מאת אמנון דנקנר, סופר „דבר" בארה"ב

ניו־יורק (מיוחד ל„דבר"). – ביל קוסבי נטל בחודשים הראשונים מן הנשיא רייגן את מקומו בראשות הטבלה של „האנשים הפופולאריים ביותר בארה"ב". תופעת קוסבי הפכה כאן באחרונה להיסטריה של ממש וכל יום חמישי, כשמשודרת תכניתו ב„פראיים טיים" הטלוויזיוני, רותקים עשרות מיליוני אמריקאים אל המקלטים.

קוסבי, איש בראשית שנות החמישים לחייו, הוא הציר המרכזי בסדרה קומית־משפחתית, המתארת את חייה של משפחה אבריקאית הנמנית עם המעמד הבינוני הגבוה – מעין „קרובים קרובים" בסגנון אמריקאי.

השחורים באמריקה אוהבים את העובדה שהמדובר במשפחה שחורה ש„הגיעה גבוה": הבעל הוא רופא נשים, האשה עורכת דין והילדים חביבים ושנונים, נגולי בעיות של סמים ופשע.

הלבנים אוהבים את התחכום, את הטיפול המשועשע בעניינים המתרחשים יום יום בכל משפחה.

התכנית שברה את כל שיאי הצפייה מאז „הכל נשאר במשפחה" של ארצ'י באנקר הזכור לטוב. היא מהווה נכס אדיר לרשת „אנ.בי.סי." המפיקה והמשדרת אותה מחוץ לזאת.

איראן נותנת מיליון טונות נפט מתנה לדמשק

טהראן, („רויטר", עתי"ם). – הפרלמנט האיראני אישר אתמול חוק חדש, לפיו ישולחו מיליון טון נפט, ללא תשלום, לסוריה, בבריתיה של איראן.

דובר משרד החוץ מסר, כי היה זה „מחווה להדגשת התמיכה בסוריה ובעימות שלה עם ישראל" ועל התייצבותה לצד איראן במלחמתה נגד עיראק.

„אין אנו רואים הבדל בין הנפט שאנו מכניסים לטנקים שלנו במלחמה עם עיראק לבין זה שסוריה מכניסה לטנקים שלה על הגבול הישראלי", אמר סגן יו"ר הפרלמנט האיראני חוסיין הראשי בשידור רדיו טהראן.

ציר הפרלמנט מוחמד מהדי ראבארי, שהתנגד להעברת החוק, עורר רחש בין הצירים כאשר אמר, כי סוריה לא נקטה שום צעד ממשי נגד ישראל מאז 1971, וכי הממשל הנוכחי בדמשק מתנגד לאיסלאם.

מחיר הזהב קפץ עקב שמועה על מות חומייני

לונדון, (עי"צ). – מחיר הזהב עלה ביום ד' ב־5 דולארים, והגיע ל־392.20 דולאר לאונקייה בשוק הלונדוני, בעקבות שמועה כי האייתוללה חומייני מת.

שמועה זאת היתה תוצאה של פירוש מוטעה לידיעה של סוכנות הידיעות האיראנית, שהגדירה את האייתוללה מונטאזרי, יורשו המיועד של חומייני, כ„מדריך רוחני של המהפכה האיסלאמית".

הסוכנות תיקנה לאחר מכן את הנוסח והודיעה, כי בכוונתה היה לומר „המדריך הרוחני בעתיד".

שמירה הדוקה במסגדי אסיוט

קאהיר (עי"מ). – העיתון המצרי „אל־אהראם" מוסר, כי כוחות הבטחון המצריים באסיוט ממשיכים להטיל מצור על המסגדים הגדולים בעיר, תוך מניעת קיצונית ונקיטת צעדים חמורים בימי שישי.

12,000 חיילים וקרוב ל־200 קצינים התרכזו סביב המסגדים, בעוד האחראי המחוזי על הבטחון מפקח על הפעולות בעצמו ועובר בין המסגדים.

בדרכים למסגד האגודה השרעית התפרסו למעלה מ־3,500 חיילים ובמסגד אלרחמה, שם פעילים אנשי הקבוצות הפונדאמנטליסטיות היו עוד 1,500 אנשי ביטחון.

למעלה מ־6,000 חיילים התרכזו במסגדי ח'אתנדאר ובאוניברסיטה של אסיוט ומאות אנשי כתב"מ („כחלק בטחון המדינה") ובלשים משטרתיים התפזרו בקרב המתפללים, דיווח „אל אהראם".

חוקרים: גדלה התעסוקה מעוטת־השכר באמריקה

ואשינגטון (א.פ.). – יותר מחמישית מן המשרות המלאות שנוצרו במערכת הכלכלית האמריקאית בין השנים 1979 ו־1984 היו בשכר המינימום הפדראלי, 3.35 דולאר לשעה ולעיתים גם פחות מזה – כך עולה ממחקר שיזם הקונגרס האמריקאי.

כ־22 אחוז מכלל המשרות החדשות – שהם מיליון וחצי משרות – הן בשכר הפחות משכר המינימום והעובדים בהם מדורגים "בעלי הכנסה נמוכה ביותר". כמעט 78 אחוז מן המשרות – 5.2 מיליון משרות – דורגו כ"הכנסה בינונית ומטה", של 7,000 עד 28,000 דולאר בשנה. המחקר מציין, כי בתקופה האמורה גם נתבטלו 66,000 משרות שהשכר בהן היה הגבוה יותר – 28,000 דולאר בשנה.

מחברי המחקר, בארי בלוסטון ובנט האריסון, שניהם כלכלנים פוליטיים מן ה־M.I.T ("המכון הטכנולוגי של מאסאצ'וסטס" שבבוסטון), טוענים שמסקנתו הברורה של מחקרם היא, שבתקופת חמש השנים שחקרו, הסתמנה התרבות ברורה של משרות וחצאי־משרות מעוטות הכנסה וכי העמק אי־השוויון בתחום ההכנסה במערכת הכלכלית האמריקאית.

החוקרים ציטטו נתונים של משרד הפנים האמריקאי שהראו, כי בחמש השנים האמורות עלה מספרם של בעלי ההכנסה הנמוכה ביותר מ־4.1 אחוזים ל־6 אחוזים ואילו מספרם של בעלי ההכנסה הגבוהה ביותר בדירוג הנמוך פחת מ־27.1 אחוז ל־24.2 אחוז.

בתוך כך פרסמה קבוצה של אילי־עסקים אמריקאיים מסמך נגדי משלה, שבסס על נתונים ממחקרים קודמים של בלוסטון והאריסון.

המסמך הנגדי, המשתרע על פני 34 עמודים, נועד, לדברי יוזמיו "להפריך את התפיסה של היווצרות סולם יורד של תעסוקה" ואת המסקנה כי משרות מעוטות שכר בשירותים הולכות ותופסות את מקומן של תעסוקות יצרניות בשכר גבוה.

"יותר מדי מן הויכוח המתנהל עתה מתרכז בפחדים מפני שינויים ואין התחשבות מספיקה בהתרבות התעסוקה החדשות הנוצרות והולכות", נאמר במסמך הנגדי.

המסמך הנגדי מציין, כי מתוך 16 מיליון מקומות התעסוקה החדשים הצפויים להיווצר בשוק האמריקאי עד 1995, 5.1 מיליון מקומות עבודה יהיו בתחומי הניהול והתעסוקה המקצועית, תחום שאת המשרות המצויות בו הולכים וממלאים יותר ויותר בעלי השכלה אקדמית והכשרה מקצועית.

השערה: פגמים גנטיים גורמים את מחלות הלב

בוסטון ("רויטרס"). – חוקרי רפואה בבוסטון אמרו שלשום, כי הם מאמינים שעלה בידם לגלות פגם גנטי המופיע בקביעות אצל אנשים הלוקים במחלות לב. החוקרים אמרו, כי גילויים זה עשוי לסייע לרופאים בזיהוי מוקדם של סיכון למחלת לב בקרב מטופלים.

"המרגש בכל הדבר הוא, שזה מוביל לדגם גנטי, ולא למדידות אקראיות של גורמים מסויימים בדם", אמר הדוקטור פיטר הרברט מ"מריאם הוספיטאל" שבפרובידנס רוד־איילנד, אחד משבעת המומחים שחברו במחקר החדש.

"מכיוון שאנחנו מאמינים, שרבים מגורמי הסיכון למחלות הלב יש להם שורש גנטי, תחושתנו היא, שאנחנו קרבים הולכים לשורשה הראשוני של הבעיה", אמר הרברט.

נראה שהפגם הגנטי שבו מדובר – שעליו דיווחו החוקרים בגליון האחרון של "ניו־אינגלאנד ג'ורנאל אוף מדיסין" – יוצר בגוף פרוטאין בלתי־נורמאלי, הקרוי בשם "אפוליפופרוטאין בי".

צוות המחקר השתמש בחומרים כימיים שונים כדי להפריד שביבי חומר גנטי מתאי גופם של 84 חולים שלקו בהתקף־לב ומתאי גופם של מספר דומה של אנשים בריאים. באמצעות תהליכי מעבדה שונים, יצרו החוקרים "טביעת אצבעות" גנטית של נבדקיהם.

כאשר ניתחו החוקרים את "טביעות האצבעות" הגנטיות הללו, גילו הבדלים ניכרים בין הדגימות הגנטיות שנלקחו מן הבריאים ובין אלה של החולים.

"ביסודו של דבר, גילינו שתצורות מסויימות חוזרות על עצמן מספר פעמים גדול במפתיע ב'טביעות האצבעות' הגנטיות של אלה שלקו בהתקף־לב", אמר הדוקטור הרברט.

הרברט אמר, כי הוא בטוח שממצאי צוות המחקר שהוא חבר בו "אפשרו גיבוש מבדקים לגילוי סיכון להתקף־לב אצל מטופלים. הוא הוסיף, כי כבר עתה עוסקים רופאים בניסוי בדיקות ראשוניות כאלה בקרב מטופליהם.

האסטרונומים גילו בחלל 7 גאלאכסיות שלא הכירו

ואשינגטון (א.פ.). – אחרי שנים של צפייה ממושכת, באמצעות טלסקופים רבי־עוצמה, אל חלק של היקום שזמן רב חשבוהו חלל ריק מכוכבים, גילו אסטרונומים שבע גאלאכסיות חדשות, שהם משערים כי הן שרויות עתה בשלבים מוקדמים של התגבשותן.

האסטרונומים אמרו לכתבים במסיבת עיתונאים שערכו שלשום, כי "האיזור הריק" שבו צפו – המשתרע על פני תחום שרוחבו כ־300 מיליוני שנות־אור – עדיין נחשב התחום הריק ביותר הידוע להם ביקום, אם כי הממצאים האחרונים מאשרים בוודאות, כי אין בתחום כביר זה ריק מוחלט, כפי שנטו להאמין עד כה.

"האיזור הריק", שנתגלה לראשונה ב־1981 [illegible] מרוחק מכדור־הארץ מרחק כ־600 מיליון שנות־אור (כ־965 מיליון קילומטרים) ומצוי באיזור מערך הכוכבים באוטס, אמרו המדענים.

"האיזור הריק", שתחילה חשבו שאין בו אלא חלל ריק מכל סכב, גדול כל־כך, עד כי יכול היה להכיל על נקלה לא פחות מ־2,000 גאלאכסיות שגודלן כגודל שביל החלב. כידוע, כדור־הארץ ומערכת השמש נמצאים בגאלאכסית שביל החלב, המשתרעת על־פני 100,000 שנות־אור.

"איגוד המדע הלאומי של ארה"ב", שתחת חסותו התנהל המחקר האסטרונומי ביחס ל"איזור הריק" אשר בישר את דבר הגילויים, הדגיש [illegible] הגאלאכסיות החדשות יהיו השלכות מרחיקות לכת [illegible] החומר בחלל.

אלמקס® לכל המשפחה!

בתי מרקחת ליום שישי 12.12.86

תל־אביב

שוד – פנקס 27 – 441449

בני – דיזנגוף 174 – 222386

ירושלים

מרפאת רוממה – הנ"ג 28 – 523191

חיפה

נוה שאנן – התיכון 37 – 235538

פתח־תקוה

קופת חולים כללית – חיים עוזר 905271

בני־ברק – רמת־גן

רמה – ז'בוטינסקי 65 – 7514483

בת־ים – חולון

בלפור – בלפור 90 בת־ים – 583448

אסותא – טרומפלדור 4 חולון 5058197

בתי מרקחת ליום שבת 13.12.86

תל־אביב

זיוה – אצ"ל 52 שכונת התקוה 378403

שדה דב – האחגר 3 תכנית ל' 428510

זיוה – אצ"ל 52, שכונת התקוה – מוצ"ש – 378403

שדה דב – האחגר 3 תכנית ל' – מוצ"ש – 428510

ירושלים

הר היתים – הר היתים – 287480

מרפאת רוממה – הנ"ג 28 – 523191 מוצ"ש

חיפה

הדס – חורב 53 – 252214

פתח־תקוה

קופת חולים כללית – חיים עוזר 905271

בני־ברק – רמת־גן

רמת יצחק – שדרות ירושלים רמת־גן – 777506

בת־ים – חולון

מזור – הגיבה ר"ק 20 בת־ים – 585368

קופת חולים – עין יהב 4 חולון 884854

מידעון

מוקד מידע טלפוני של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות המשותות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על במרכזים הרפואיים בישראל.

בתל־אביב

בימים א' – עד ה'

מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב

ביום ו' ובערב חג

מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ

מרפאות שיניים לעזרה ראשונה

אחד תל־אביב

רחוב בר כוכבא 49, 03-284649

בימים א' – ה' מ־21.00 עד 23.00

בימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00

שבתות וחגים מ־19.00 עד 21.00

חיפה

הנמן 26 קומה ג' 04-525566

כל יום כולל ערבי חג, שבת ושבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00

ער"ן – עזרה ראשונה נפשית

תל־אביב

קו למבוגרים 03-261111

קו לילדים ונוער 03-261113

טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ

מלאו 12 שנה להירצחה של בתי

שוכמן שרה ז"ל

ו־2 שנים למותו של בעלי

חיים ז"ל

המקום ייקום את דמם

יעל שוכמן

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של יקירנו

שלמה טויב

(מדמביצה)

הלויה תצא היום, יום שישי י' בכסלו תשמ"ז 12/12/86 בשעה 10.30 מביתנו: רח' חנה סנש 14 בנס־ציונה.

המשפחה המתאבלת

במלאת שנה לפטירת חברתנו

קילה רימון ז"ל

נעלה לקברה בבית העלמין בקבוץ שפיים ביום ראשון י"ב בכסלו תשמ"ז 14.12.86 בשעה 3.30 אחה"צ.

יוצאים מבית הבנים בקבוץ שפיים.

המשפחה ובית עפיים

למשפחות ולבית כנרת

משתתפים באבלכם באסון הכבד

מועצה איזורית עמק הירדן

צמח — מפעלים איזוריים

משקי עמק הירדן

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של אבינו וסבנו היקר

יונאי יחיאל ז"ל

הלויה נערכה ביום ה' 11.12.86

יושבים שבעה בביתו.

המשפחה

יחד עם המשפחה אנו אבלים על מותו של חברנו

בנו קופרמן ז"ל

עובד הסניף בגימלאות

בנק הפועלים בע"מ

סניף נס ציונה

ההנהלה, העובדים והגימלאים

לחברנו גמליאל סימן־טוב אתך באבלך במות

אחותך ז"ל

בנק הפועלים בע"מ

סניף אשקלון

ההנהלה והעובדים

עם **בני המשפחה וחברי גבעת חיים**

אבלים על מותו של

שלמה דרך

הוצאת הקיבוץ המאוחד

עם **המשפחה וחברי קבוצת כנרת**

מזועזעים וכואבים על מותם של

עמליה

בת שבע וחנן

חברי קבוצת דגניה א'

לקבוצת כנרת והמשפחות

אתכם באבלכם הכבד על מותם ללא עת של חבריכם

חנן זרזיף ז"ל

בת שבע זרזיף ז"ל

עמליה גולן ז"ל

קבוץ ניר עם

לסימה עצמוני

אבלים על מות בעלך

אליהו ז"ל

תנחומים לך ולילדים

דגנית, רוחל, שלמה ומשפחותיהם.

חברי מועדון הותיקים כפר מעש

עם **המשפחה וקיבוץ גבעת חיים**

אבלים על מותו של

שלמה דרך

איש ההגות והספר, נאמן הקיבוץ והתנועה, ידיד ביתנו.

סמינר אפעל — יד טבנקין

יחד עם המשפחה אנו אבלים על מותו של חברנו

שלמה טאוב ז"ל

מנהל הסניף בגימלאות

בנק הפועלים בע"מ

סניף באר יעקב

ההנהלה, העובדים והגימלאים

בצער וביגון אנו מודיעים על פטירת חברינו

עמליה גולן לבית ישראלי

בת שבע זרזיף

חנן זרזיף

נספו בתאונת דרכים

ההלויה היום יום שישי, י' כסלו תשמ"ז 12.12.86 בשעה 13.00 בבית העלמין של הקבוצה

בית קבוצת כנרת

תנועת העבודה הציונית

אבלה על מות חברה הדגול

שלמה דרך ז"ל

מראשי התנועה וותיקיה ומעצבי דרכה בארץ ובגולה

אמית כבוד של התנועה הציונית

לחברתנו ג'אדה כטיב (קודסי) אתך באבלך במות

אמך ז"ל

בנק הפועלים בע"מ

סניף נצרת

ההנהלה והעובדים

מושבי הגליל משווקים לשוק החופשי ביצים שחרגו מן המכסה – והכסף לכיס

הכספים שמכניסות הביצים משיווק זה אינם מוזרמים להקטנת החוב של 70 מיליון דולר כי אם מהווים לבעליהם רווחים פטורים ממיסים

מאת יוסי ליברביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

מושבי הגליל חרגו בשמונת החודשים הראשונים של שנת התיכנון הנוכחית (אפריל – אוקטובר 1986) ממכסת הביצים שאושרה להם על־ידי משרד החקלאות ב־13 אחוז, שהם 42 מיליון ביצים. עקב החוב הכולל של ארגון מושבי הגליל, המסתכם בכ־70 מיליון דולר, וכדי להיחלץ „ממגע" עם נושים, משווקים המושבים את הביצים העודפות לשוק החופשי וכך הם גם משלשלים לכיסם כספים הפטורים ממיסים הם נמנעים מלשלם בהם את החובות של ארגוני הקניות.

מבדיקה שערך סופר „דבר" מתברר, כי גם פרעון של הקנס בסך 1.5 מיליון דולר, שמשרד החקלאות הטיל באחרונה על מושבים בגליל, בגלל חריגות בייצור הביצים בשנה שעברה – ישתרע על פני כשש שנים.

החריגות בייצור הביצים נמשכות זה כשלוש שנים, והיא משתרעת על פני ישובים בכל רחבי הארץ. ההערכה היא, כי בשנה שעברה הגיעה החריגה לכ־1 מיליון ביצים ולכן הסובסידיה לביצים בוטלה לחלוטין אשתקד. חריגות אלה גרמו נזקים בשווי של כ־7 מיליון דולר בשנה. להערכת גורמים המקורבים לענף החקלאים [illegible]

פוליטיים ניתן לחרוג ממכסת הביצים שהוקצבה להם ולהמשיך לקבל תמיכות בספיות מן הממשלה. המפסידים העיקריים מן החריגה במכסות הביצים הם אותם גופים שהמושבים חייבים להם כספים – כגון מס־ההכנסה, מע"מ, „תנובה" וארגוני הקניות למיניהם.

לפי תחשיבים שנערכו באחרונה, המושבים בגליל אמנם עומדים במכסת הביצים שאושרה להם, אבל עם זאת, מושבים לא מעטים מוציאים אחוזים רבים מהביצים למכירה בשוק הפרטי. במשרד החקלאות עובדה תוכנית שמטרתה לאכוף על הישובים לעמוד במכסות ייצור הביצים, אולם ביצועה עדיין לוקה בחסר, וישובים רבים מנצלים עובדה זו ומוכרים את הביצים בשוק הפרטי.

יו"ר ארגון קניות מושבי הגליל, אגא שחרך, שנתבקש להגיב על הממצאים, אמר כי מבחינה תכנונית חייב ענף הלול לעמוד במכסות שאושרו – ולא יתמוטט הענף והגליל יהיה בין הראשונים לכך. לדבריו, במקרה של אנרכיה בענף זה – כלומר, שוק חופשי – חקלאים ממרכז הארץ והגופים המאורגנים דהיינו הקיבוצים, הם אשר ירוויחו מכך וימוטטו את מושבי הגליל.

ראשי הישובים בגליל שנתבקשו להגיב, מאשימים את משרד החקלאות באי־התחשבות במצבם העדין ואמרו כי יחס כזה רק יחיש את התמוטטותם.

חב' ישראלית משפצת את המוניות בבריטניה

מאת אריה אורה, סופר „דבר"

מפעל ישראלי, „הורדיק", החל מייצא מערכות משופצות למוניות „הקוביה" בלונדון. בעל החברה ישראל מוניק אמר אתמול לסופר „דבר", כי רק בעיית המימון מגבילה אותו בהרחבת הייצוא.

„הורדיק" חתם באחרונה על עיסקה נסיונית לייצוא 400 יחידות משופצות בשווי של 100 אלף דולר. המדובר במצמדים, בהגאים ובמשאבות־מים. נתנה התיים הטובים סבור מוניק, כי החברה יכולה להגיע תוך זמן קצר לייצוא בשווי של 1.5 מיליון דולר בשנה.

קשיי המימון נובעים מכך, כי בעד חלפים ישנים יש לשלם במזומנים, בעוד שלקוחות המפעל דורשים אשראי לכמה חודשים. מוניק אומר, כי אין בכוחה של החברה לגייס את ההון החוזר הדרוש לשם כך.

אין כסף לשכר ב„לניאדו"

מאת חנה מאר, סופרת „דבר" בשרון

בית החולים „לניאדו" בנתניה אינו מסוגל לשלם לעובדים את משכורות נובמבר. כן רובצים עליו חובות לספקים המאיימים בהפסקת אספקה של מצרכים, תרופות, דלק ושירותים נוספים.

הנהלת בית החולים טוענת כי הגרעון השוטף נוצר בגלל אי־השתתפות הממשלה בתקציב התפעול של המוסד בשנתיים האחרונות.

במברקים שנשלחו אתמול לשר האוצר משה נסים, לשרת הבריאות שושנה ארבלי־אלמוזלינו וליו"ר ועדת הכספים, אברהם שפירא, הודיעה ההנהלה כי תיאלץ להפסיק שירותים חיוניים בבית החולים.

אור־יהודה לא מתירה מפגשי נוער יהודי־ערבי

(עתים). – בישיבה לילית שהתקיימה אמש, החליטה מועצת אור־יהודה לאסור את מפגשי הנוער היהודי־ערבי הנערכים ביוזמת משרד החינוך בתיכון הממלכתי במקום.

בעבר התארחו תלמידי הכפר הערבי טייבה בבתי תלמידי תיכון אור־יהודה ולהפך. כמה מאות תלמידים השתתפו במפגשים בגבעת חביבה של השומר־הצעיר. אך לאחר ההחלטה שנפלה אתמול, מפגשים אלה ייפסקו. הדבר הוחלט ברוב של 10 חברים (מתוך 11 שהשתתפו בישיבה).

• מגדל נקוב כדורים בניצנים

ניצנים של פעם

במישור פלשת, ממערב לכביש אשדוד־אשקלון, נמצא כפר הנוער ניצנים. יותר ויותר אנשים פונים בכביש המסתעף מהכביש הראשי מערבה, וממשיך עד לחוף הים של ניצנים. אפשר לנצל את הנסיעה לשם, לביקור בכפר הנוער, שהוא מקומה של ניצנים החדשה, ועתה גם מקומו של בית ספר שדה צעיר של החברה להגנת הטבע, „שקמים".

המקום הוכן ושולט זה עתה בידי קיבוץ ניצנים, צעירי בית ספר לקצינים של צה"ל והקק"ל, כדי לאפשר סיור עצמי למטיילים.

מהכביש הממשיך לחוף מסתעף הכביש הוותיק יותר, לכפר הנוער, ומביא אותנו אל „גבעת המיכלים". יש שם כמה מיכלי מים גבוהים, צבועים בצבע טרי, כדי לשמרם מבלאי, וליד אחד מהם עמדה ששרדה מ־1948. במרכז הכפר מכוון שילוט אל חדר האוכל הישן של ניצנים. מדרום לכפר נמצא „הארמון", בית דו־קומתי גדול, מקום „שקמים", ומעברו חורשת אקליפטוסים. בחורשה ובשוליה יש עמדה נוספת והאנדרטאות לנופלים, בכללם למירה האלחוטאית.

בהיות ניצנים בת ארבע בלבד, הוחלט באו"ם על החלוקה, ולפיה ניצנים ושאר ישובים היו צריכים להיות מחוץ לתחום המדינה היהודית. מיד הכרזה היה להגיע ליישוב המבודד בשיירות של משוריינים. הצבא המצרי הפולש הלך על פני ניצנים והתקדם עד סמוך לאשדוד (גשר „עד הלום"), שלידו עוכרים הבאים מכיוון צפון. לאחר שהמצרים כבשו את „יד מרדכי" ניסו לכבוש את ניצנים, בה היו 140 איש, שלרשותם נשק אישי, 4 מקלעים, 2 מרגמות, פיאט ומכשיר קשר, מתקלקל. הלוחמים, חברי משק וחיילים, היו מתחת לאדמה. עוד לפני כן פונו הילדים. קשה היה להאמין שהצבא המצרי לא יצליח לכבוש את הישוב לאחר ההרעשה הכבדה שהרעישו את המשק. לאחר ליל „דיכוך", התקיפו המצרים ב־7 ביוני וכבשו תחילה את גבעת המיכלים. המגינים נהדפו לגבעת חדר האוכל ובהמשך – לגבעת הארמון. העמדות נהרסו, התחמושת הלכה ואזלה. תגבורת לא הגיעה.

כשראו שכלו כל הקיצין, ניסו להימלט לכיוון דרום, אך לא הצליחו וחזרו לגבעת הארמון. באלפי בלית־ברירה להיכנע. המא"ז, אברהם שורצשטיין ומירה בן־ארי, האלחוטאית, ירדו לגיא, כשבידיהם גופיה וסמרטוט לבנים, במטרה לקיים מו"מ עם המצרים. אחד מהם ירה במא"ז והרגו. מירה שלפה אקדח הרגה את הרוצח, הם פצעה, אך היא הספיקה לפגוע בעוד שניים מהמצרים בטרם הרגוה. המצרים כבשו את המקום, שאנשיו נכנעו, והובילו אותם בתהלוכת ניצחון במגדל הערבית. שלושים ושבעה איש נהרגו במלחמה מבין חברי המשק. רוב הנותרים היו פצועים, שלושה עשר מהם קשה. במבצע יואב שוחרר המשק. השבויים חזרו במארס 1948. את משקם המחודש הקימו ממזרח לכביש, ובו גם בית־הנצחה לנופלי תש"ח. לפני כשלוש שנים פרץ בכל עוז הוויכוח על נפילת ניצנים. אנשיה, שעשו את כל אשר יכלו כדי להתגונן ואיבדו רבים מחבריהם, חשבו שנגרם להם עוול בכך שדבקה בהם תווית, כאילו לא עשו די בטרם הסגירו עצמם. בסופו של ויכוח, הסביר שמעון אבידן, מפקד „גבעתי", שבימי הקרבות פירסם דף קרבי בכותרת „נפילת ניצנים – כשלון", שהכוונה לא היתה להאשים בכישלון את ניצנים, התגבל.

כתם הכשלון־כביכול הוסר לחלוטין. אין אלא רק להתפעל ולהתגאות בחלוצים הללו על עמידתם העיקשת נגד המצרים, ככל שיכלו במספרם ובכלי־הנשק המעטים שהיו בידיהם.

ביקור (של קבוצות) בבית־ההנצחה בניצנים יש לעשות בתיאום עם החברה ריטה 051־21011. היא תדאג לזמן ותיקים למתן הסברי־עדות. תצוגה הכוללת פרטים על המלחמה בחוף פלשת ובניצנים יש ביד־מרדכי, שמדרום לאשקלון. פרטים על האיזור ואפשרויות הטיול בו אפשר לקבל ב„ארמון", מקומו של בית ספר שדה, ששיפוצו מסתיים, ובעתיד תהיה בו גם אכסניה.

הכביש המוביל לחוף מספק גם עניין בחורף – בבריכות מים, שנתהוו במקומות שנכרה בהם כורכר, מתרכזים עופות מים. נוף החולות שיש סאן, עד לים, עם צמחייתו ובעלי החיים שלו, הוא ייחודי ולכן הוכרז כשמורה. בית־ספר שדה הסמוך, שם לו למטרה לשמר את תודעת החולות ועורך סיורים לקבוצות שנים בהם. הנוף רוב ויפה, אך מתענגות השמש הוא גם הליכה לאורך חוף הים.

מגייס הקולות של דוד לוי מחכה לשלום גניש

האיש החזק של מתנה לוי ב„חרות" – עכשיו תחת זכוכית מגדלת של היחידה הארצית לחקירות הונאה ■ מיהו דוד אפל

• דוד אפל (צילום: י.פ.א)

מאת נתן רותי

דוד אפל (36), „האיש החזק של דוד לוי", מעורב, לדעת חוקרי היחידה הארצית לחקירות הונאה, בפרשיות פליליות נוספות הנחקרות עתה ביחידה הארצית לחקירות הונאה, בראשותו של תת־ניצב יוס נתן.

מפקח אורי אילת, באיכוח היחידה שהופיע בבית־משפט השלום בתל־אביב במהלך הדיונים על הארכת מעצרו של החשוד, אמר זאת לשופט השלום שהורה לעצור את אפל. נראה, כי מעצרו האחרון של דוד אפל, שנעצר כבר לפני זמן לא רב בפרשיה אחרת הנוגעת לפרשת בלאס, הוא הפעם הרציני ביותר. המשטרה טענה בבית המשפט כי דוד אפל הוא אשר סידר לגצל אייזנברג, חוקר המס הבכיר שפרש זה מכבר, כרטיסים לחופשה עם רעייתו במלון בים־המלח בשנת 1983. אף שהמעצר הראשון בפרשה היה של חוקר המס הבכיר בפרשיה פעוטה של תנור „מאוטר" שקיבל לכאורה כשוחד מסלון „מוקיר" בתל־אביב, הרי היה ברור כי החוטים מובילים לדוד אפל ושלום גניש.

ב„חרות" ידעו זה זמן כי דוד אפל נמצא על הכוונת של חוקרי היחידה, אך קיוו בסתר־לבם כי „המאכער" שלהם לא ייעצר. היודעים מבין אנשי „חרות" היו חברי המחנות המבוגרים למתנה לוי בתנועה. הם ידעו כי מעצרו של דוד אפל הוא בעל משמעות פוליטית גדולה מאוד, כיוון שאפל הוא „מגייס הקולות" הגדול ביותר של דוד לוי באיזור תל־אביב [illegible].

דוד אפל, אחד מבעלי חברת „אורירים", ומנהל בוחבותיו של אחד העסקים שלום גניש – השותף בחו"ל – נחקר בעבר כמה פעמים במחלקת החקירות של מס ההכנסה, בקשר לחשדות לכאורה לביצוע עבירות מס על־ידי מעסיקו־שותפו, שלום גניש. בחודש יולי 1981, כשהיה מנהל חברת „שלום גניש בע"מ", נחקר על־ידי שני חוקרי מחלקת החקירות של מס ההכנסה – אבי־טוביה וגלבמן (שלפחות אחד מהם פרש מהיחידה) – בעניין עסקיו עם גניש ועם אחרים.

במהלך עדותו גולל דוד אפל את השתלשלות עסקי התיירות שלו עם אחד מחברי תנועת הליכוד שהוא היום חבר־כנסת. המדובר היה בסידור קבוצות של אורחים לטיולים בחו"ל. חבר התנועה היה בעל שם של חברת תיירות ולא בעליה של חברה. באמצעות שם זה אירגנו השניים טיולים של אורחים לחו"ל. בחקירתו אמר (שם חבר־הכנסת שמור במערכת) כי לו ולחבר־הכנסת היה רעיון לשכור מטוס טיסה ושירות באה"ב ולארגן קבוצה שתטוס לחו"ל. אפל טען בחקירתו כי הוא לא הגיע אגורה אחת מהעסקה כולה. הוא הודה כי את ההלוואות לעסקים מסוימים לקח משלום גניש כהלוואה אישית כדי לכסות את חובותיו באותה עת.

במקביל לחקירתו נחקר מעסיקו ושותפו, שלום גניש. הוא נחקר בין היתר, בעניין העברת תרומות לליכוד מכספים שקיבל מרכישת דירות.

הנה כמה מן השאלות והתשובות שנשאל גניש על־ידי החוקרים:

ש: בכמה כסף מסתכמים הסכומים שקיבלת והעברת כתרומות?

ת: בשנת המס מיידים שרכשו דירות מדובר בסכום של שלושה מיליון דולרים. מדובר רק ביידים שרכשו דירות ב־ש.ב.ג באופן אישי. אנשים שלא רכשו דירות, מדובר בכמה מיליוני לירות. חוץ מזה, אני באופן אישי תרמתי גם.

ש: למה כספים של תורמים אחרים שלא קנו דירות עברו דרכך?

ת: היות ואני גזבר של בית"ר תל־אביב, הייתי אוסף כסף ונותן שיק שלי על כמה שצריך.

ש: האם בגניש בע"מ (חברה בניהולו של דוד אפל באותה עת) נתנו רוכשי דירות גם כן סכומים נוספים מעל החוזים שהלכו לתרומות?

ת: אני חושב שלא.

ש: האם אפל, מנהל גניש־בע"מ, קיבל כספים כאלו מהיידים שהלכו לתרומות?

ת: אני חושב שלא. אם נעשה – נעשה בלי ידיעתי.

ש: האם הכספים שתרמת למפלגות מקורם בשיקים שהתקבלו בחברות שלך מיידים?

ת: לא.

ש: מה מקורם?

ת: באופן אישי ממני.

ש: באיזה צורה: שיקים? מזומנים?

ת: שיקים שלי.

ש: מאיפה הם משוכים?

ת: צריך לבדוק.

ש: לאיזה מפלגות תרמת?

ת: (מסרב לענות).

ש: קיבלת קבלות מהמפלגות שתרמת להן?

ת: לא ידוע.

ש: לאיזה איש מהמפלגות נתת את הכסף?

ת: פעם אחת ראיתי אותו והוא נעלם.

ש: אמרת שאתה רוצה לדבר עם מרידור (שר־הצעל הכלכלי לשעבר). האם לו נתת את הכסף?

ת: מסרב לענות.

ש: מה סיכמת עם מרידור והאם קיבלת ממנו קבלות?

ת: לא סיכמתי כלום ולא קיבלתי קבלות.

לאן זרמו כספי התרומות? מהיכן הגיעו? על כך יש תשובות מעטות בחקירתו של גניש או של אפל. השניים העדיפו לשמור על שתיקה אך נידבו מדי פעם מלה או שתיים. כשנשאל גניש היכן הרישומים או הקבלות על התרומות, הוא ענה שצריך לחפש בכספת של בית"ר תל־אביב.

ש: איפה הכספת של בית"ר תל־אביב?

ת: אצל אדם בשם (נוקב בשמו) שהוא יו"ר או אחד מראשי בית"ר תל־אביב.

ש: רק לבית"ר תל־אביב הלכו הכספים?

ת: כן.

ש: קודם אמרת, שהכספים שקיבלת מעל החוזים הלכו לא רק לבית"ר תל־אביב, אלא גם למפלגות.

ת: אמרתי שתרמתי למפלגות אבל לא אמרתי שמהכסף שאתה טוען עליו נתתי לאחרים.

ש: אז מה עשית עם כל הכסף שקיבלת מאחרים מעל החוזים (כלומר, מעל הסכום עבור הדירה)?

ת: כל הכסף הלך לבית"ר תל־אביב.

בכל אותן פעולות היה אפל מעורב או ידע עליהן. הוא היה האיש החזק של „חרות" אצל שלום גניש. מאחורי הקלעים, כפי שהגדיר זאת אחד הכתבים השבוע, פעל דוד אפל עם גניש בעניינים שונים. גם במפלגה פעל מאחורי הקלעים.

אבל קשריו עם גניש הם – בין היתר – אלה שהובילו אותו להישגים שונים ובעיקר כלכליים. הוא נפרד מגניש לפני זמן־מה. השניים נשארו בקשרים. עכשיו דוד אפל ממתין לשובו של שלום גניש לישראל.

הסכם עבודה קיבוצי במסעדות ומזנוני „אגד"

הסכם עבודה קיבוצי לשנת 1986/7, החל על כ־2,000 העובדים במסעדות ובמזנונים של „אגד" (מפעלי תחנות), נחתם אתמול בין נציגי הסתדרות עובדי האירות לבין נציגי הנהלת החברה.

המזכיר הארצי של עובדי האירות, ששון אפרתי, מסר כי סוכם על תוספת שכר ממוצעת של כ־14 אחוז (תוספת מפעלית).

לפיכך, יהיה השכר התחילי במפעלי התחנות החל ב־1.11.86 – 478.90 ש"ח לחודש. סוכם על עיבוד סולם שכר חדש לכל העובדים המקצועיים ונקבע כי שיעור תוספת הוותק יהיה 1 אחוז לכל שנת ותק.

סוכם גם כי המעסיק יפריש 7.5 אחוזים לקרן השתלמות בעבור כל עובד המועסק בחברה חמש שנים ומעלה. כמו כן יקבלו העובדים מענק חד־פעמי, שינוע מ־70 ל־100 ש"ח.

אגרת רציף על מטעני ייבוא ליצוא – 1%

מאת יוסף מיכלסקי, סופר „דבר"

רשות הנמלים תפחית בימים הקרובים את אגרת הרציף על מטעני היבוא לשם יצוא למתכית, משני אחוזים לאחוז אחד, למשך שנה.

הפחתה זו תחסוך לבעלי המטענים שבעה מיליון דולר, שהם ההפסד שייגרם להכנסות הרשות.

בהודעת דובר הרשות, יאיר ברמשית, נמסר כי ההפחתה תיעשה על־פי המלצת ועדת השרים לענייני כלכלה ולמרות שלדעת רשות הנמלים, מן הראוי היה להפחית את האגרה רק על מרכיבי יבוא לשם יצוא שאינם מיוצרים בארץ.

הכוונה לרכיבים מיובאים הדרושים בארץ לייצור פריטי יצוא. ההחלטה טעונה אישור של מליאת רשות הנמלים שתתכנס בקרוב, אולם מתן אישור זה הוא צעד פורמלי בלבד.

קצה הדרך

בגיל 75 מת שלשום שלמה דרך – אחד הפעילים הבולטים בקיבוץ המאוחד

מאת זאב צור

שלשום מת מהתקף־לב שלמה דרך, מי שהיה מהפעילים המרכזיים של הקיבוץ המאוחד, בעיקר בתחום הביטוי הספרותי והמדיני.

שלמה דרך נולד ב־1911 בפולין, ממנה עלה דרך וינה, שם קיבל השכלה אקדמית והיה מפעילי החלוץ ופועלי־ציון. לישראל עלה ב־1935 ומאז ועד פטירתו היה חבר קיבוץ גבעת־חיים (מאוחד). הוא עבד כפועל בפרדסי הסביבה ומילא תפקידים מרכזיים במשק. היה מעורכי השבועון „לאחדות העבודה", „על המשמר" ו„למרחב", ומאז 1965 היה מעורכיה הראשיים של הוצאת הקיבוץ המאוחד.

שלמה דרך נמנה עם החוקרים הראשונים בישראל על הקומונות בעולם. היה חבר הוועד־הפועל הציוני, בוועדה האידיאולוגית של התנועה הציונית ובמוסדות המרכזיים של הקיבוץ המאוחד, מפ"ם, אחדות העבודה ומפלגת העבודה. הוא מילא שליחויות של הקיבוץ בארה"ב, בארגנטינה ובאירופה ושליחויות בפורומים בין־לאומיים.

למרות מחלתו וניתוח קשה שעבר עליו, לא חדל עד יומו האחרון מפעילותו הספרותית. הוא נטל חלק פעיל בעבודה הספרותית של בית לוחמי־הגיטאות וידי־טבנקין. הוא עסק באחרונה בעריכת כתביהם של ישראל גלילי, יגאל אלון, יצחק צוקרמן ויצחק שדה ובעריכת קובצי „הציונות" של האוניברסיטה ו„שרשים" של יד־טבנקין.

שלמה דרך השאיר אחריו אשה, בן, בת ונכדים.

מותו הוא אבידה גדולה לאגודה להנחלת מורשתה של תנועת העבודה, התנועה הציונית והתנועה הקיבוצית.

שלמה דרך יובא היום למנוחות.

האזינו הערב

אחרי חדשות השעה 19:00 ברשת ב' של קול ישראל, לתוכנית „הטור השבועי".

עם **גד יעקבי** – שר הכלכלה והתכנון

מראיין – **יואל רפל**

הטיסות בשבתות והוצאות על ביטחון מנעו רווח ב„אל־על"

נדחתה לפי שעה ההחלטה על החזרת חובות לחברת התעופה

מאת אריה אורה, סופר „דבר"

חילוקי־דעות על אופן רישום הוצאות הבטחון של „אל־על" הביאו השבוע לדחיית ההחלטה על החזר הוצאות אלה לחברה. ועדת השרים לענייני כלכלה תשוב ותדון בנושא זה בישיבתה הבאה.

לסופר „דבר" נודע, שאילו קיבלה „אל־על" את החזר הוצאות הבטחון ואילו פוצתה על ביטול טיסותיה בשבתות ובחגים, היתה מסיימת את שנת־העבודה 1985/6 ברווח של עשרות מיליוני דולר.

עוד לפני כחצי שנה סיכם שר התחבורה חיים קורפו עם שר האוצר משה נסים, כי ל„אל־על" יינתן סכום של 15 מיליון דולר, כהחזר חלקי של הוצאות הבטחון בטיסותיה אשתקד. עד היום לא הועבר הכסף וכתוצאה מכך מעכב מנכ"ל „אל־על" רפי הרלב, זה כמה חודשים, את פירסום המאזן לשנת העבודה 1985/6.

חילוקי־הדעות נובעים מהשאלה, אם הכסף יינתן ל„אל־על" כמענק או אם יירשם כהגדלת הון־המניות. בעוד שבאוצר רוצים לרשום את ההחזר כהגדלת הון־המניות, סבור שר־התחבורה, כי יש לתת את הכסף כמענק ייעודי לכיסוי הוצאות הבטחון.

לסופר „דבר" נודע, כי בדיון פנימי התבטא קורפו בחריפות על „עכברים קטנים באוצר, המכרסמים בסיכויי הצ. ים". שר־התחבורה מדגיש, כי השאלה היא פנקסנית גרידא, שכן הכסף כבר הוצא ואיש אינו חולק על הוצאתו. השאלה היא כיצד לרשום את ההוצאה ו„על כך מבזבזים חודשים".

בן נבסר, כי „אל־על" מבקשת לקבל פיצוי על ביטול טיסותיה בשבתות ובחגים, דבר הגורם לה אבדן הכנסות בסכום של 25 מיליון דולר בשנה. בזמנו הבטיח יו"ר ועדת הכספים, ח"כ אברהם שפירא לדאוג שהחברה תפוצה על הפסדיה בנושא השבת, אולם עתה בתכחש שפירא להבטחה, בטענה, כי החברה מרוויחה למעשה מביטול הטיסות בשבת, מפני שאינה צריכה לשלם לעובדיה את השכר המיוחד לעבודה בשבתות ובחגים.

לחנוכה- השי המדליק!

הופיעה מהדורה חמישית!

אבשלום קור

יופי של עברית!

מן השידור אל הכתב

הספר הסוחף של

משרד הבטחון - ההוצאה לאור

1 - ספרית מעריב

להשיג בחנויות הספרים ברחבי הארץ. או ישירות בחנות ספרית מעריב, דרך פ"ת 72א', תל־אביב.

هكذا من الأصل

„פרעות" בכל ני"ע בעקבות המיסוי

רעיונות המיסוי על שוק ההון הביאו לירידות שערים חריפות בכל ני"ע השונים תוך רישום עודפי היצע כבדים. נראה שעודפי ההצעים הופיעו בחלקם במתכוון, מנהלי השקעות שלא ידעו להכריע באיזה צורה לפעול אתמול, נסו להורים הצעים מכותים ע"מ להיות בעמדת מכירה, עם אופציה לסגת מההיצע עפ"י התפתחויות המסחר. תופעה זו בלטה במספר רב של ני"ע שנפח העסקאות בהם הצביע בבירור על נסיגת המוכרים מפוזיציה מכירה במהלך המסחר. נפח ההצעים בלט דווקא במניות הכבדות והחצי כבדות. דוגמאות לכך מצאנו במניות: כלל תעשיות, דיסקונט השקעות, הסנה, פולגת, אזורים ותוספות מסוגם. הקונים הבולטים אתמול במסחר היו קרנות הנאמנות ומספר משקיעים „נועזים" שהחליטו להגדיל החזקות בעיקר עקב שחיקת השערים. רמת השערים בחלק ניכר של ני"ע חזרה בממוצע חודש אחורה, ובחלק מהמקרים נעות רמות המחירים לרמות השערים של החודשים ספטמבר – אוקטובר.

סך הפדיונות בקרנות הנאמנות המתמחות במניות היה כ־6.5 מיליון דולר או מעט יותר. בחברת „פיא" השייכת לבל"ל הופתעו מעט מהיקף ההצעים הנמוך יחסית לקרנות. מנהלי הקרנות שציפו כאמור להצעים כבדים יותר יכלו במצב שנוצר לפרוע תעודות בקרנות מחר, ומאידך להעניק תמיכה בקליטת הצעים מאסיבית בשוק. יום המסחר האחרון מהווה לדעת חלק ממקורבי השוק מפנה לאו דווקא שלילי להלוטין כפי שניתן היה לצפות. לדעתם השחיקה בחלק ניכר מהמניות מחזירה עוד יותר את האטרקטיביות להשקעה במניות, בהתייחס לאפיקי ההשקעה האחרים בשוק ההון. מקורבי השוק נסו במהלך המסחר להתבסס על הודעתו של שר האוצר שאמרה במפורש: „שאין בכוונתו להטיל מיסוי על ני"ע ונכסים פיננסיים". המקורבים חושבים לפיכך שבשבוע הקרוב עשוי השוק להרגע מעט ואף להתייצב תוך פעילות סוערת פחות. גורמים בקרנות הנאמנות הבנקאיות ידעו להסביר לנו מצביג כדלקמן: יום א' הקרוב ירידות קלות תוך התייצבות, יום ב' חזרה לפעילות שקטה מלווה בתיקון טכני קל. גורמי שוק אחרים צוטטו בציפיה לפעילות חיובית כבר בתחילת השבוע הקרוב תוך פעילות חיובית מלווה בעליות שערים. מנגד לאופטימיסטים בצויים כמובן פסימיסטים במספר לא מבוטל ואלה כדעה ששוק המניות יכול לרדת בעוד מספר אחוזים.

שמועות סותרות החוזר כדי מביך

נושא מיסוי הבורסה איפשר שלשום ואתמול „חגיגת" שמועות ספקולטיביות חסרות בסיס. כבר לפני מספר ימים החל מערך השמועות לעבוד „בתפוקה" מלאה. תחילה התבשרנו שישנה כוונה כללית להטיל מיסוי על רווחי הון בבורסה. אח"כ השכלנו להבין כדלקמן: החזקת ני"ע לתקופה ארוכה של שנה בערך, תפטור מתשלום מס רווחי הון. חכמים מהתקשורת עוד ידעו להוסיף: כל שוק ההון ישלם מס. עוד ציבור המשקיעים תמה אל מול ההתרחשויות ומנהלי התיקים ויועצי השקעות הזדרזו למכור סחורה בליווי במהירות מרבית. בבורסה הצטברה שלשום כמות הצעים המוערכת בסך כספי של כ־25 מיליון דולר לערך. קרנות הנאמנות קיבלו אף הן הצעים כבדים למדי. הנהלת הבורסה דרשה הבהרות מהאוצר בנושא. בכל הבלאגן מסביב הצליח מחשב הבורסה לשבוק חיים לזמן קצר. איש לא ידע בעצם מה בדיוק מתרחש. האוצר הודיע שמיסוי לא יוטל על תוכניות חיסכון, המשתמע מכך שהבורסה וני"ע יספגו מיסוי. הנהלת הבורסה מפסיקה את המסחר כולו. סגן שר האוצר אמוראי מודיע בשעה 1.00 בצהריים שאין ולא היתה כוונת מיסוי בשוק ההון. מבזק לחדשות ב־9.00 בערב יודעים לספר על מס מחזור לעיסקאות בבורסה בשיעור אחוז אחד. אתמול בבוקר „ידעו" הגורמים השונים להודיע שבעצם לא יוטל מיסוי הכל מצוי רק בשלב הדיונים. השתלשלות הנושא מתחילה שאלה אחת, מדוע בעצם התחיל כל הענין כאשר אין החלטה מגובשת, וכאשר מדובר בשוק הון ישראלי הידוע כעצבני במיוחד?, מדוע לגרום לנזק ובהלה מיותרים ולהמצע מהדלפות לא ברורות ומתצאי דבריהם הגיע הזמן שהתייחסות לבורסה ולשוק ההון תהיה מעט רצינית יותר מצד הממשלה, במיוחד כאשר הממשלה מתכוונת לגייס הון רב בבורסה אליה היא מתייחסת ברצינות מאוד מוגבלת. חבל ומיותר. הודעתו הסופית המכחישה את ענין המיסוי של שר האוצר ניסים הגיעה „כרגיל" בשלב מאוחר.

התעוררות בדולר השחור

במסחר בדולר השחור מורגשת התעוררות קלה. שערו של הירוק השחור נסחר לפני מספר ימים בשער 1.47 ולא נמצאו דורשים מרובים. היום נסחר השחור בשערים של 1.49 – 1.50 המצביעים על התעוררות זעירה. שמועות חסרות כיסוי לגבי פיחות אפשרי בעתיד הקרוב הביאו לעיקר העניין בשחור. פרשנים הגיבו כדו"כ בציפיה שהמסחר בשחור יירגע בימים הקרובים, לאחר שנגרל „שמועתי" יחזור לנימנומו הרגיל בעת האחרונה. בנוסף ראוי להזכיר שכמות ניכרת של דולרים מזויפים מסתובבת עדיין בשוק השחור.

ירידה ממוצעת של 5%

מרבית ני"ע ירדו בסביבות 5% לערך בממוצע, תוך נפח מחזורים חלקי. בחלק מסויים של ני"ע נרשמה ירידה של עד 10% אך בעיקר מדובר בני"ע קלילים ובפרוייקטים. יחסית לימי המסחר הקודמים ראינו גידול משמעותי במחזור הכספי. בבורסה, אך מנגד עודפי ההיצע היו כאמור גדולים בהרבה מהנפח הכספי. במספר מצומצם של ני"ע ראינו נפח עיסקאות כמעט מלא ודוגמאות בולטות מצאנו במניות כלהא גליל ובתיך 5. מנגד מצאנו במניות הסנה עודף היצע בשיעור 293,000 ע.נ. ומחזור של 85,000 ע.נ. בלבד, תוך ירידת שער קטנה יחסית בת 3.7%. למרבית המניות הבנקאיות נרשמו עודפי היצע בינוניים למדי שנקלטו ללא שינוי בולט בשערים. בניגוד גמור למגמת המסחר ששררה בשוק בלטו מניות רים, אגודן ומספר מניות נוספות מצומצם ביותר כקרמני לדוגמא. למניות אלו נרשמו עודפי ביקוש או שהצעים בהן נקלטו במהירות מרבית ובירידות קלות.

חיפוש סיבה לירידות שערים

שוק המניות היה באחרונה בחיפוש סיבה לירידת שערים קלה. הסיבה בדמות המיסוי הבורסאי הביאה בעצם לירידת שערים חריפה הרבה יותר. אחד הגורמים העיקריים לירידת השערים מצוי בדמותו של בנק גדול שהופיע במסחר בהצעים כבדים לאורך הקו. מנתחי שוק רבים מצויים בחשיבה שבטווח הזמן הקצר עשוי דווקא השוק להתאושש מעט. לדעתם אפיקי ההשקעה האחרים מלכתחילה גורמים להפסד שהוק ולכן למרות הסיכון שבפעילות הבורסאית עשוי השוק להתאושש בזמן הקרוב. דעה זו מתבססת על ניתוחי העבר בהם נתפס ציבור המשקיעים לפאניקה ולתופעת העדר הידועה לשימצה. כך או כך אין ספק שהמשך הפעילות בבורסה טומן בחובו עניין וסקרנות מרובים.

הנפקות חדשות

בבורסה מתוכננות בזמן הקרוב הנפקות מרובות של חברות וגופים חדשים, ושל חברות שמניותיהן נסחרות כבר בשוק באמצעות הנפקות אג"ח חכויות. ברור שהצלחת ההנפקות בשוק באה ביחס ישיר למתרחש באווירת השוק. במידה והשרור בבורסה אוירה קודרת ירד העניין בהנפקות חדשות באורח חד. ניתן להעריך שקיימים היום מספר רב של גורמים המעוניינים בשוק טוב ע"מ להצליח בהנפקות ובגיוס הון מציבור המשקיעים.

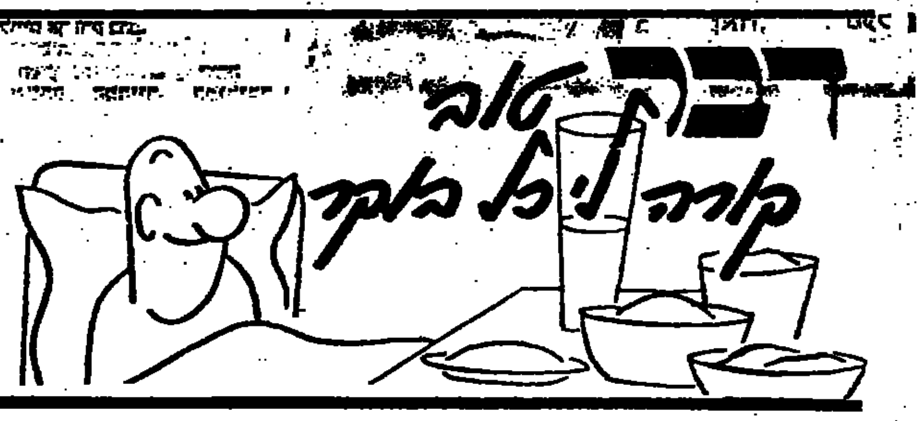

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
אב	4254.35	4196.79
אבוקה	365.15	358.10
אגם	200.91	199.94
אדיר	1375.09	1348.14
אדם	1946.31	1908.98
אופיר	1659.52	1638.99
אור	386.61	378.57
אורין	141.89	141.14
אחלי	223.81	221.41
אודן	635.12	632.08
אייל	3270.34	3205.89
איילת	3996.69	3912.21
איריס	4258.87	4166.82
איתן	610.61	598.19
אלון	510.47	507.36
אלמוג	604.76	592.93
ארז	499.98	494.14
אש	123.28	120.66
אשל	164.35	163.56
אתגר	197.38	196.42
ברולח	1953.13	1915.68
ברוש	411.06	409.19
ברק	404.28	402.13
ברקת	756.66	752.88
בשם	1219.32	1195.88
גבע	904.64	891.26
גדון	621.48	609.24
גיא	8085.63	7965.79
גיל	2539.08	2490.73
גלית	521.76	519.37
דורבן	315.11	313.72
דוכיפת	568.05	556.88
דולב	190.71	189.44
דורון	1276.24	1251.51
דותן	224.58	228.40
דליה	440.62	432.85
דרור	355.15	348.80
דקל	388.46	307.01
הדס	312.02	309.14
הוד	435.60	427.49
זהבית	2550.12	2495.88
זוהר	17085.66	16832.24
זיו	15958.59	15782.28
זמיר	739.91	730.94
חוות	130.58	128.81
חליפין	116.91	116.39
חלמיש	563.75	560.88
חן	117.13	116.66
טוגן	1203.36	1175.17
טל	—	—
יובל	696.19	687.96
יהלום	1773.13	1758.71
יסודות	—	—
יערה	595.88	582.92
כוכב	886.39	869.21
כחל	116.18	113.90
כלנית	489.81	480.40
כספית	630.78	627.41
כרמל	122.30	119.87
כתר	956.85	938.77
להב	3732.72	3660.77
למשקיע	102475.1	100765.75
למיד	299.41	293.60
לקם	1539.48	1508.36
לשם	851.00	846.35
מבחר	1032.91	1012.42
מבטח	2976.28	2947.27
מגן	197.55	194.62
מגוון	2759.51	2732.45
מגל	653.75	646.14
מור	1356.14	1336.92
מורן	729.96	723.11
מנוח	—	—
מימר	768.42	752.99
מעוף	3272.04	3211.91
מעיין	659.37	646.45
מקשה	881.72	877.35
מרגלית	1074.19	1053.45
מרום	1009.69	989.65
נגה	22369.59	23037.80
נוריף	709.57	706.74
נטע	409.19	401.30
נילי	4493.68	4625.28
נבון	485.43	476.48
נוטלה	120.36	118.83
סלע	868.27	863.72
סנונית	607.24	599.77
ספר	657.54	645.10
ספיר	494.24	494.24
עייר	714.97	701.49
עידית	1848.86	1839.48
עירן	6179.35	6088.69
ענבר	1112.01	1087.60
ענת	2009.87	1991.31
עשרוני	583.74	578.92
ערמון	132.04	131.42
פיא	1311.77	1286.01
צבר	504.01	493.84
צופית	546.23	535.51
צוק	108.96	108.86
צמיד	886.16	873.70
צמרת	6728.50	6630.25
צפרת	1549.76	1519.36
קלע	1816.35	1807.27
רוגית	15283.11	15067.33
ריטון	107.25	107.85
רקפת	592.80	583.21
רשף	665.22	650.92
שבים	690.01	676.54
שהם	828.34	820.67
שירה	338.52	335.98
שמיר	328.59	316.45
שגב	661.82	652.54
שסק	631.03	615.77
שקד	162.13	161.37
תאנה	194.89	193.97
תדהר	412.91	412.91
תירוש	437.89	435.8
תמר	192.44	191.57
תמת	177.65	176.41
תרשיש	1284.82	1269.13
תשרי	413.15	407.35

שערי אגרות חוב

מלונות ושרותי תיירות

מחשבים ושרותי מחשב

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

מוצרי בניה

כימיה, גומי ופלסטיק

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

תעשיות שונות

השקעות תעשיה

תעשייה

מזון וטבק

טכסטיל והלבשה

מתכת ומוצריה

חברות להשקעה

השקעה ואחזקות

מחקר ופיתוח

דלק ונפט

נסחרות במט"ח

מסחר ושרותים

מסחר

שרותים

שערי המניות

בנקים מסחריים

מניות בהסדר ההצעורה

בנקים למשכנתאות

מוסדות מימון

ביטוח

שערי מטבע חוץ ביום 09.12.86

סל – 1.4953 | דולר יציג – 1.4917

המטבע	שינוי	בנקנוטים לאומי קניה	בנקנוטים לאומי מכירה	בנקנוטים הפועלים קניה	בנקנוטים הפועלים מכירה	בנקנוטים דיסקונט קניה	בנקנוטים דיסקונט מכירה	העברות לאומי קניה	העברות לאומי מכירה	העברות הפועלים קניה	העברות הפועלים מכירה	העברות דיסקונט קניה	העברות דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	-0.002	1.45	1.522	1.45	1.52	1.45	1.52	1.4827	1.5011	1.4818	1.5002	1.4837	1.5024	1.4917
1 מארק גרמני	+0.005	0.72	0.76	0.73	0.76	0.72	0.76	0.7382	0.7474	0.7381	0.7473	0.7378	0.7470	0.7423
1 ליש"ט	-0.001	2.06	2.16	2.08	2.17	2.08	2.18	2.1128	2.1391	2.1133	2.1396	2.1153	2.1419	2.1257
1 פרנק צרפתי	+0.001	0.22	0.23	0.22	0.23	0.22	0.23	0.2249	0.2277	0.2252	0.2280	0.2250	0.2279	0.2264
100 ינים יפאניים	—	0.89	0.93	0.89	0.94	0.89	0.94	0.9133	0.9229	0.9107	0.9221	0.9130	0.9245	0.9167
1 גולדן הולנדי	+0.003	0.64	0.67	0.64	0.67	0.64	0.67	0.6525	0.6606	0.6530	0.6612	0.6526	0.6608	0.6567
1 פרנק שווייצרי	+0.005	0.86	0.90	0.87	0.91	0.86	0.91	0.8820	0.8930	0.8815	0.8925	0.8842	0.8953	0.8877
1 כתר שוודי	+0.001	0.21	0.22	0.21	0.22	0.21	0.22	0.2136	0.2162	0.2135	0.2162	0.2137	0.2163	0.2148
1 כתר נורבגי	+0.001	0.19	0.20	0.19	0.20	0.19	0.20	0.1961	0.1985	0.1959	0.1984	0.1963	0.1987	0.1972
1 כתר דני	+0.001	0.19	0.20	0.19	0.20	0.19	0.20	0.1953	0.1978	0.1954	0.1979	0.1956	0.1980	0.1965
1 מארק פיני	—	0.29	0.31	0.29	0.31	0.29	0.31	0.3006	0.3043	0.3000	0.3038	0.3007	0.3045	0.3024
1 דולר קנדי	-0.003	1.05	1.10	1.05	1.10	1.05	1.11	1.0752	1.0885	1.0734	1.0868	1.0755	1.0890	1.0817
1 דולר אוסטרלי	+0.008	0.93	1.02	0.94	1.01	0.95	1.02	0.9771	0.9892	0.9743	0.9864	0.9771	0.9894	0.9830
1 ראנד דרא"פ	-0.001	0.43	0.52	0.40	0.67	0.45	0.62	0.6650	0.6732	0.6643	0.6726	0.6654	0.6738	0.6688
10 פרנקים בלגיים	+0.002	0.35	0.36	0.34	0.36	0.34	0.36	0.3525	0.3569	0.3544	0.3588	0.3547	0.3592	0.3567
10 שילינגים אוסטריים	+0.005	1.03	1.08	1.03	1.08	1.03	1.08	1.0484	1.0614	1.0481	1.0612	1.0493	1.0625	1.0551
1000 לירטות איטלקיות	+0.005	1.04	1.10	1.04	1.11	1.04	1.11	1.0644	1.0776	1.0652	1.0784	1.0659	1.0793	1.0712
1 סל (ECU)	+0.006	—	—	—	—	—	—	1.5349	1.5539	1.5358	1.5550	—	—	1.5448
1 דינר ירדני	-0.005	4.07	4.32	4.04	4.30	4.10	4.33	—	—	—	—	—	—	4.2364
10 לירות לבנוניות		—	—	0.21	0.22	0.18	0.25	—	—	—	—	—	—	0.2387
1 לירה מצרית	-0.001	0.74	0.78	0.72	0.76	0.74	0.79	—	—	—	—	—	—	0.7981

مكان الأصل

מילאנו לא נזקקה לנס

בניגוד לתחזיות הושג נצחונה (79:97) בקלות מדהימה • גבוה הולשתה של האלופה הישראלית שממש עוררה רחמים • בדקה ה־3 כבר הובילו האיטלקים בתוצאה 0:11 !! • בפתיחת המחצית השניה צימקה מכבי ל־10 נקודות, אך ה"זקנים" מקאדו ודאנטוני לימדו פרק מאלף את הישראלים • ההפסד הביתי, ובעיקר היכולת המאכזבת, מקטינים למינימום סיכויי מכבי בהמשך גביע אירופה

מאת משה כהן

שחקניה הותיקים של אלופת איטליה, טראמפ מילאנו, לימדו אמש את אלופת ישראל פרק מאלף במשחק הכדורסל. האיטלקים, במשחק מאקסי מעולה, הביסו את מכבי ת"א בתוצאה 79:97 (37:51).

10,000 הצופים, שהגיעו מלאי התלהבות למשחק, נראו כבר לאחר שלוש דקות מוכי הלם. פתיחת המשחק המעולה של האיטלקים השתיקה את הצופים, שהחלו לחפש קורבנות להפסד קבוצתם.

האמת היא, כי לא ניתן להאשים מישהו משחקני מכבי, שכן האלופה הגאה הובסה ע"י קבוצה מעולה ומנוסה, שידעה להוציא את הרוח ממפרשיה של מכבי כבר בדקות הפתיחה.

את הפתעת המשחק היווה ללא ספק הקלע המצטיין, פרמייר, ששיתק להלוטין את מיקי ברקוביץ וקלע בדינאמיות 31 נקודות, מהן 15 בסלים של שלוש נקודות. הצטיינותו של פרמייר מסבירה למעשה את הפער העצום, שהתגלה אמש בין האיטלקים לבין הישראלים.

שחקני החוץ של מכבי שיחקו מתחת לכל ביקורת. מיקי ברקוביץ היה גרוע בהגנה והירבה להחטיא מצבי קליעה נוחים. ברקוביץ קלע את הנקודות הראשונות שלו רק בדקה ה־18 וגם אלה בזריקות עונשין. את סל השדה הראשון שלו קלע ברקוביץ רק בדקה ה־31.

גם חברו, דורון ג'מצ'י, הירבה להחטיא. ג'מצ'י המשיך גם אמש לגלות חולשה כמשחקני בית הגמר. משחקן ברמתו ניתן היה לצפות להרבה יותר. במצב זה, כאשר שני שחקני החוץ של מכבי מגלים חולשה כה רבה, היתה מלאכתם של האיטלקים קלה ביותר.

עד אמש סברו רבים מאוהדי מכבי, כי קווין מאגי הוא שחקן הציר הטוב ביותר באירופה, אך בוב מקאדו בן ה־35 במשחק מעולה מתחת לסלים, הוכיח, כי הוא מהווה רמה בפני עצמה בכדורסל האירופי.

מקאדו ביצע שש חסימות נפלאות מתחת לסלים, קלע בדקות הפתיחה בזריקות רבות ואף הצטיין בקליעת הכדורים החוזרים מהסל. לאמיתו של דבר היה מקאדו השחקן שמוטט את המכבים כבר בדקות הפתיחה. בשבע הדקות הראשונות של המשחק הוא קלע 13 נקודות וביצע כמה חסימות מרשימות בהגנה.

רק לקראת סיום המשחק, כשמקאדו התעייף ולא שיחק באותה התלהבות כמו בפתיחה, החלו מאגי וג'ונסון לקלוע ביתר חופשיות מתחת לסלים. חברו של מקאדו, בארלאו, גילה יכולת בינונית. הוא קלט שבעה כדורים חוזרים מהסל וקלע 14 נקודות, אך הדבר לא פגע בקבוצתו.

הרכז בן ה־35, מייק דאנטוני, שיחק באחריות רבה. הוא ידע למסור מסירות פז לחבריו ושמר על קור רוח כאשר המכבים לחצו על קבוצתו.

למרות קבלת הפנים החמה לדינו מנגיון, שזכה לתשואות סוערות כאשר עלה למגרש, גילה הענק בן ה־37 עצבנות רבה. מנגיון ביצע שלוש עבירות תוך ארבע דקות ובילה את מרבית המשחק על ספסל המחליפים. המאמן האמריקאי של מילאנו, דן פטרסון, העניק למאמנים הישראלים שעור מאלף בניהול משחק. הוא הוליך ללא הרף את שחקניו, איפשר לשחקנים המבוגרים דקות רבות של מנוחה, ידע להכניס למשחק את השחקנים המתאימים וגרם לרגיעה רבה בקבוצתו.

כאמור, שיחקו המכבים מתחת לכל ביקורת. כל מה שהניחו של צבי שרף ניסו לעשות – לא הלך להם. הם הירבו להחטיא, שמרו גרוע בהגנה ובדקות רבות של המשחק זרקו השחקנים זריקות "התאבדות" ממרחק. גם המשחק הקבוצתי של מכבי היה לקוי. בעצם קשה להיזכר מתי גילו המכבים יכולת כה עלובה במשחקיהם בהיכל הספורט ביד־אליהו.

לא רק שחקני החוץ והפנים היו חלשים. אפילו הרכזים ארואסטי וליפין היו חלשים ולא הצליחו להוסיף בכל מהלך המשחק אפילו כדור אחד מהאיטלקים. השחקן היחיד, שגילה יכולת מניחה את הדעת, היה גרג קורנליוס, ששמר בהקרבה רבה על מקאדו, אך לא שחקן כקורנליוס יושיע את המכבים.

למעשה גורל המשחק נקבע כבר בדקות הפתיחה. האיטלקים הוליכו כעבור שלוש דקות 0:11. מכבי קלעה את הסל הראשון שלה רק כעבור שלוש וחצי דקות. האיטלקים המשיכו להלום וללא קושי הגדילו את יתרונם.

בדקה ה־16 הם עלו ליתרון של 20 נקודות – 23:43. המכבים במשחק הקרבה הצליחו עד לסיום המחצית לצמק את התוצאה – 51:37.

בפתיחת המחצית השניה עוררו מאגי וג'ונסון תקוות בלב אוהדיהם, לאחר שהצליחו לצמק את התוצאה – 53:43, אך האיטלקים המנוסים לא נבהלו ובמשחק הגנה מעולה תבנו הם הצליחו להגדיל את יתרונם בהדרגה. בדקה ה־35 נרשם הפרש השיא במשחק – 61:86. אז נכנסו האיטלקים לאדישות חורף הצעקות של מאמנם שדרש נצחון בהפרש של 20 נקודות, הצליחה מכבי לצמק במקצת את התוצאה.

למירב המחמאות ראויים שחקני הספסל הצעירים של מילאנו, שלא נבהלו מהר הגעש של ת"א ושיחקו באחריות רבה. אם למכבי היו שחקני ספסל כאלה, יתכן ותמונת המשחק היתה שונה.

ראוי לציין, כי האיטלקים ביצעו במהלך המשחק 29 עבירות, לעומת 24 שביצעו המכבים, אך עובדה זו לא הפריעה להם להצטיין בהגנה.

אישי ציבור רבים נכחו במשחק. הבולטים בהם היו השרים דוד לוי, משה ניסים ויצחק מודעי.

שיפוטם של ריגאס ובריים היה מעולה.

נקודות למילאנו: פרמייר (31), מקאדו (26), דאנטוני (15), ברלאו (14), פיטיס (5), בוסלי (4), ברגנה (2).

נקודות למכבי: מאגי (26), ג'ונסון (21), ברקוביץ (10), ג'מצ'י (10), ליפין (7), לאוסוף (3).

תמונה שחזרה על עצמה פעמים רבות בהיכל: הספסל האיטלקי מריע למבצעי השחקנים.

נאפולי מכחישה נמרצות העברת מאראדונה לריאל

מועדון הכדורגל האיטלקי נאפולי, הכחיש נמרצות את הידיעה שפורסמה בעתון ספרדי, כאילו הכוכב הארגנטינאי דייגו ארמנדו מאראדונה בן ה־26, יופיע בעונה הקרובה בשורות ריאל מאדריד.

אנשי נאפולי ציינו, כי הם אינם מעוניינים כלל וכלל למכור את כוכבם, וכי אינם מאמינים שמאראדונה אמר לכתב הספרדי, כי ברצונו לעזוב את נאפולי ולעבור לריאל מאדריד, וכי מועדונו מסכים לכך, בתנאי, שלא יכבב בקבוצה איטלקית כלשהי.

בידיעה שפורסמה בעתון הספרדי נאמר, כי מאראדונה מעוניין לכבב בשורות ריאל כבר בעונה הקרובה, וכי המועדון הספרדי כבר החל בגיוס הכספים כדי לרכוש את הכוכב היקר.

מחירו – 10 מיליון דולר ואנשי ריאל מאמינים שחברת פרסומת ספרדית גדולה תסייע למועדון כדי להעביר את מאראדונה מנאפולי.

כזכור, לפני שנתיים רכשה נאפולי את מאראדונה מברצלונה תמורת 7.5 מיליון דולר והוא חתום על חוזה עמה עד יוני 1988.

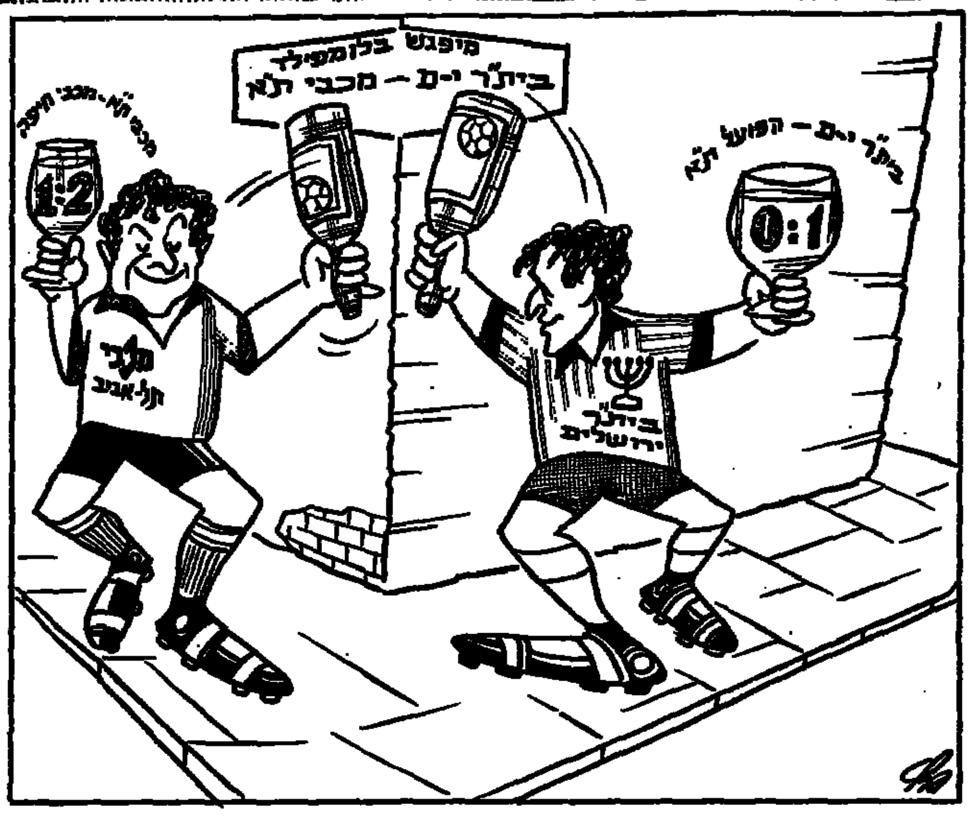

מכבי ת"א „מכינה מסמרים" לניקוב גלגלי מוליכת הליגה

הליגה הלאומית

	הקבוצה	משי	נצ'	תיקו	הפס'	שערים	נק'
1.	בית"ר ירושלים	11	7	3	1	11–25	24
2.	הפועל פתח־תקוה	11	5	4	2	6–16	20
3.	בני־יהודה	11	4	7	0	10–15	19
4.	שמשון תל־אביב	11	4	6	1	6–12	18
5.	הפועל כפר־סבא	11	5	3	3	12–16	18
6.	מכבי חיפה	11	5	2	4	9–11	17
7.	מכבי תל־אביב	11	4	4	3	8–14	16
8.	מכבי פתח־תקוה	11	4	3	4	9–11	15
9.	הפועל באר־שבע	11	3	5	3	8–7	14
10.	בית"ר ת"א	11	4	2	5	16–12	14
11.	הפועל לוד	11	3	4	4	8–11	13
12.	מכבי נתניה	11	3	4	4	14–9	13
13.	הפועל תל־אביב	11	2	6	3	10–8	12
14.	מכבי יפו	11	2	3	6	19–9	9
15.	מכבי יבנה	11	1	5	5	13–6	8
16.	בית"ר נתניה	11	1	1	9	27–4	4

מאת ברוך הנון

רשוב ל„בלומפילד". האיצטדיון הזה, שמילא את יציעיו בשני הקרבות הגדולים בשבת שעברה, ישוב ויהיה במוקד האירועים בשעה שיארח שני מאבקים מעניינים בברוטים אחד. שמשון, קבוצת צמרת ותמרנית, תתמודד בקרב המוקדם עם האלופה, הפועל ת"א, ואילו המוליכה, בית"ר ירושלים, תעמיד במבחן את יוקרתה בעימות עם מכבי ת"א.

במגרש סמוך, בשכונת התקווה, יעשו שתי הדולקות אחר המובילה, בני־יהודה והפועל פ"ת, מאמץ הדדי להכביע זו את זו כדי לשמור על הבית"רים במטווחי עין. גם מכבי חיפה מאמינה, עדיין, בסיכוייה והיא תשתדל להתגבר על מכבי נתניה ולהבריח שוב את הצטרפותה לקרב האליפות. אותם דברים אמורים גם לגבי הפועל כפ"ס אף שהמלאכה שלה, במגרשה של בית"ר ת"א, תהיה קשה יותר.

הקרב הגדול של התחתית יתקיים כבר היום במגרש בלוה, בו יארחו המקומיים את מכבי יפו. בית"ר נתניה, מוכה ומאוכזבת, מקווה לרדות רבש לאחר הקרב הביתי שלה עם הפועל באר־שבע ואילו מכבי יבנה שואפת לחלוף מעל „הקו האדום" בתום משחקה עם מכבי פ"ת.

מכבי יבנה – מכבי פ"ת

סדרת הכשלונות של יבנה עשויה להסתיים במפגש הזה, בתנאי שהמארחים ידעו לדחוק לקרן־זווית את הבעיות הפנימיות שלהם. פ"ת אינה מצויה בשיאה והיא מהווה יריבה נוחה למארחת „רעבה" כיבנה. היתרון הביתי ושאפתנות המקומיים יעניקו להם מיקרטה משמעותית.

התחזית: נצחון ליבנה.

בני־יהודה – הפועל פ"ת

שתי הקבוצות מודעות לכך, שתיקו יהווה עבורן אי־הצלחה. אם ברצונן להדביק את הפער בפסגה, הן חייבות להמר על כל הקופה. כשמדובר בשתי יריבות בעלות מערכים התקפיים, ניתן לצפות למשחק מעניין ועשיר באירועים. „ההוכבים" יהנו מיתרון ביתי, אולם האורחים, שרשמו שלושה נצחונות משכנעים, לא דימו ידיים.

התחזית: תיקו.

מכבי חיפה – מכבי נתניה

חיפה מגמגמת העונה ורחוקה מאד מיכולתה בשנים עברו, אולם מול ידידה „צולעת" כנתניה די לה בהתעלות ריגעית כדי להבטיח לעצמה את מלוא הנקודות. אם ישכילו החופאים לייצב את מערכם ולהפעיל את ארמלי הרדוף, תהיה נתניה נתונה בסכנה אמיתית. לאור יחסי הכוחות, תהיה האורחת מרוצה אם תשיג נקודה.

התחזית: נצחון לחיפה.

בית"ר י־ם – מכבי ת"א

ההדירה של הבית"רים בפסגה היא כבר עובדה נחרצת. כרגע לא נראית שום יריבה, שתוכל לבלום את הירושלמים ולמנוע את הרחבת הפער בצמרת. המכבים מקווים, אמנם, למצוא מסמר מתאים לניקוב גלגלי המובילה, אולם אותנה תזכיר יותר מהמורות בדרך.

התחזית: תיקו.

שמשון – הפועל ת"א

השמשונים יעלו ל„דרבי הקטן" כפייבוריטים. אם נתייחס לטבלה כאל בבואה ליכולת הקבוצות, נצטרך להעניק יתרון ועדיפות לשמשונים. אולם, אם ניקח בחשבון את התאוששות הבאה של האלופה, ניאלץ לדבר על כוחות מאוזנים. קרב פתוח לכל התפתחות.

התחזית: תיקו.

בית"ר ת"א – הפועל כפ"ס

הבית"רים מצליחים לחלק נקודות יקרות ברוב משחקיהם בזכות הרוח הקבוצתית שלהם. זה יהיה הנשק העיקרי של „המנורה" גם בעימות מול כפ"ס. האורחים, ציגו כבוגנל סכני יותר ביתן, קרובים לנצחון בזכות היכולת האישית העדיפה שלהם.

התחזית: נצחון לכפ"ס.

בית"ר נתניה – באר־שבע

לאורחים יתרון גדול בנקודות, במוראל וברמה, אולם לנתניתים שאפתנות רבה ונחישות של קבוצה, שאין לה כמעט מה להפסיד. צפייה, אישא, התמודדות שקולה למדי עם עדיפות קלה לבאר־שבע. האורחים מקווים למלא את הקופה, אולם המשימה שלהם לא תהיה קלה.

התחזית: נצחון לבאר־שבע.

הפועל לוד – מכבי יפו

יפו השכילה בעבר לרשום הישגים במגרש הלודאי בניגוד לתחזיות המוקדמות. לוד תהיה, לכן, זהירה מאד ולא תיפול בפח, שאורחיה טומנים לה. יפו החליפה מאמן, אולם נסקו וולב הבולגרי עלול לטעום טעם מר בבכורה המחודשת שלו בישראל.

התחזית: נצחון ללוד.

חדרה תעמיד היום במבחן את כוונותיה של המוליכה הארצית

מאת שמואל טל

רצינות כוונותיה של המוליכה הארצית, קבוצת הפועל חיפה, תבחן היום אחר־הצהריים כאשר תתארח אצל סגניתה הפועל חדרה, במשחק המרכזי של המחזור.

משחק צמרת נוסף שייערך כבר היום, יפגיש בחולון את צפרירים המקומית עם הפועל עכו. משחק התחתית בין הפועל דימונה ובית"ר רמלה יסיים את תכנית משחקי החלק הראשון של המחזור.

המשחק בין מכבי שעריים והפועל טבריה יהיה המעניין ביותר מחר. אולם גם להופעתם של הפועל ירושלים בר"ג נגד הפועל המקומית ושל רמת־עמידר בבית־שאן, תהיה השלכה על המצב בטבלה.

הפועל יהוד הנסוגה משבת לשבת תנסה להתאושש על חשבון הכח ר"ג, ואילו בית"ר נהריה תשאף להכפיל את מאזן נצחונותיה כשתארח את הפועל מרמורק, וברונה מהחלק התחתון של הטבלה.

בית"ר נהריה – מרמורק

מאבק תחתית בין שתי קבוצות הממוקמות מתחת לקו האדום. נהריה אינה מצליחה לנצל את ביתיותה כדי לצבור נקודות. מחר תינתן לה הזדמנות מצויינת נגד יריבה חסרת־יציבות, המאבדת מכושרה במשחקי חוץ.

התחזית: תיקו ומעלה לנהריה

דימונה – בית"ר רמלה

עוד עימות תחתית. דימונה המשחקת את משחקי הבית שלה בירוחם, נחה עדיין על זרי־הדפנה בעקבות נצחונה על טבריה. אולם מיקומה האחרון צריך לעורר אותה, אותה תסיים מהר מאד את הפקידה בארצית. היום זו ההזדמנות שלה. סביר להניח שתנצל אותה.

התחזית: נצחון לדימונה

יהוד – הכח ר"ג

שלושה הפסדים רצופים הרחיקו את יהוד מהפיסגה. כדי להישאר בתמונה חייבת הקבוצה לנצח מחר. יריבתה החליפה אמנם מאמן, אולם גם כך נוטים יחסי הכוחות לטובת המקומיים שקרוב להודאי ינצחו.

התחזית: נצחון ליהוד

בית־שאן – רמת־עמידר

מצבה הקשה של בית־שאן שגלשה לעבר התחתית, יאלץ אותה להתעלות על עצמה. אולם מולה תתייצב קבוצה שלאחר פתיחה כושלת התאוששה והחלה לצבור תנופה. המיקום בטבלה מטה את הכף לזכות האורחים, אולם המקומיים יאבקו בכל כוחם כדי להשאיר הנקודות בבית.

התחזית: תיקו

הפועל ר"ג – הפועל ירושלים

ההפסד בחיפה החזיר את ר"ג למימדיה הטבעיים. מחר צפוי לה הפסד נוסף מול הפועל ירושלים שאחרי חמישה נצחונות רצופים לא תרצה, כמובן לעצור. הירושלמים עדיפים והצלחתם או כשלונם תלויים אך ורק בהם.

התחזית: נצחון לירושלים

הפועל חדרה – הפועל חיפה

משחק המחזור. המוליכה מתארחת אצל סגניתה. זו ההזדמנות לבחון עד כמה רציניות כוונותיה של חיפה לחזור ללאומית. חדרה אמנם אינה קוטלת קנים אך חוסר יציבותה פוגע בה. מנגד, מפגינה חיפה את היכולת הטובה ביותר בליגה. עובדה זו תעניק לה קרוב לוודאי את הנקודות כולן.

התחזית: תיקו ומעלה לחיפה

צפרירים – הפועל עכו

עכו מגיעה לחולון כשהיא רחוקה רק שלוש נקודות מהפיסגה. אולם כדי לשמור על מיקומה תצטרך להתעלות על עצמה. שכן חולון המאכזבת לאחרונה את אוהדיה יודעת שהפסד נוסף יסתום את הגולל על תקוותיה. לכן צפוי היום משחק שקול עם יתרון קל דווקא לאורחים.

התחזית: תיקו ומעלה לעכו

שעריים – הפועל טבריה

שתי הנקודות המפרידות בין השתיים מצביעות על שיווין כוחות. שעריים תנסה לנצל את ביתיותה, אך תצטרך לשחק טוב הרבה יותר מאשר בשבוע שעבר. טבריה תסתפק בנקודה אבל נצחון שלה לא יפתיע.

התחזית: תיקו

בליגות א'

● צפון: מכבי עפולה – אח"י נצרת; הפועל רעננה – מכבי חדרה; עליה כפ"ס – בני טמרה; קרית־שמונה – בית"ר חיפה; מכבי טמרה – הפועל טירה; אור־עקיבא – טייבה; קרית־אתא – טירת־הכרמל.

● דרום: בית"ר באר־שבע – לזרוס חולון; בית־שמש – הפועל ירוחם; הפועל ראשל"צ – אור־יהודה; קרית־גת – הפועל אשקלון; קרית־אונו – הפועל בת־ים; קרית־מלאכי – רמת־השרון; הפועל רמלה – הפועל אזור.

הליגה הארצית

	הקבוצה	משי	נצ'	תיקו	הפס'	שערים	נק'
1.	הפועל חיפה	11	6	4	1	7–18	22
2.	הפועל חדרה	11	5	4	2	12–18	19
3.	הפועל עכו	11	5	4	2	11–16	19
4.	מכבי שעריים	11	5	3	3	7–13	18
5.	הפועל יהוד	11	5	2	4	14–16	17
6.	מכבי רמת עמידר	11	5	2	4	11–10	17
7.	„צפרירים" חולון	11	4	4	3	7–10	16
8.	הפועל טבריה	11	5	1	5	16–18	16
9.	הפועל ירושלים	11	5	1	5	14–14	16
10.	הפועל רמת־גן	11	4	4	3	8–6	16
11.	בית"ר רמלה	11	3	6	2	13–11	15
12.	הפועל בית־שאן	11	2	6	2	15–10	12
13.	הכח רמת־גן	11	3	2	6	15–8	11
14.	הפועל מרמורק	11	3	1	7	18–11	10
15.	בית"ר נהריה	11	1	4	6	8–3	7
16.	הפועל דימונה	11	1	4	6	12–6	7

בוב מקאדו, גבוה מעל כולם, בדרך לקליעה לסל מכבי.

נבחרת הכדורסל מחדשת אימוניה

מאת משה כהן

נבחרת ישראל בכדורסל תחדש היום את אימוניה באולם הכדורסל בחולון.

הנבחרת תתאמן היום ומחר ותמשיך את הכנותיה לקראת טורניר הנדמולר, שייערך בתחילת החודש הבא בשווייה. יתכן, כי הערב תקיים הנבחרת משחק אימון נגד הפועל חולון.

פרישתו של עמוס פרישמן מהנבחרת, והתירה בסגל שחקנים צעירים וחסרי־ניסיון, אך ראשי הנבחרות אינם מודאגים מכך, כיוון שמטרתם היא להעניק ניסיון בינלאומי לשחקנים הצעירים.

עדיכה נערכו אימוני הנבחרת באולם אוסישקין, אך המנהל החדש של הנבחרת, מישקה לפרוזן, ביקש להעתיק את מקום האימונים לחולון. את האימונים ינהלו המאמנים צבי שרף ועוזרו, רני כהנא.

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר צ' דבר ראשון בבוקר

סיטק
גיתם מערכות תדמית בע"מ
דרושים

עוזר/ת הקציבאי

ביצועיסט/ית מנוסה
יפנו אך ורק מזוי דרים/ות עם נסיון בעבודה ב שו"ד פרסום.
לקביעת ראיון נא להתקשר.
החל מיום ראשון, לטל' 03-250122.
– סודיות מובטחת –

לחברת טכנולוגיה עתירת ידע, חברה אמריקאית־ישראלית העוסקת בפיתוח וייצור של מערכות תקשורת מתקדמות, עיבוד ספרתי של אותות וארכיטקטורה של מחשבים.
דרוש
למנהל הנדסה
מהנדס אלקטרוניקה
• בעל נסיון של שנתיים לפחות לטיפול בפיתוח מעגלים, תקנים הנדסיים, הנדסת רכיבים ותכנון מתקני בדיקה לקו הייצור.
• בעל שליטה טובה באנגלית טכנית.
• נסיון קודם בנושאי הנדסה – יתרון.
ניתן לפנות בכתב לאפרת, ת.ד. 9050 תל־אביב - 61090 או טלפונית לשלמה פז 03-332370/6.

תלם 555
יצרני תנורי בישול ואפיה
דרושה
פקידה עם נסיון בהדפסה בעברית
5 ימי עבודה בשבוע
תנאים טובים
נא לפנות לאורה
טל. 03-5560494

Systematics PRIME Computer
עם התרחבות פעילותנו דרושים:
טכנאי מחשבים (FE)
• נסיון באחזקת יחידות עיבוד מרכזיות וציוד היקפי מגוון.
• יכולת אבחון ותיקון ערל CHIP LEVEL.
חמישה ימי עבודה בשבוע. תנאים מצויינים
רח' באליק 155 רמת־גן
טל. 03-7510351

דנקנר בניה ופתוח בע"מ
דרושה
כתבנית
עברית אנגלית על מעבד תמלילים לגיר"
– משרה מלאה.
נא לפנות בכתב לת.ד. 6525 ת"א 61060

למשרדה הראשי של חברה תעשייתית הממוקם בפתח תקוה
דרושה
מזכירת הנהלה
הכישורים הדרושים:
★ נסיון קודם בתפקיד דומה
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין כולל הדפסה
★ ידיעת שפה אירופית נוספת – יתרון
★ השכלה תיכונית לפחות
מועמדות מתאימות תפנינה בכתב יד תוך ציון קורות חיים ונסיון קודם, לת.ד. 24149 תל־אביב עבור מזכירה
– סודיות מובטחת –

בטחון אזרחי
CITIZENS SECURITY SERVICES
דרושים בחורים/בחורות
לתפקיד בטחוני מעניין
בנמל התעופה בן־גוריון
תנאי קבלה:
★ בוגרי שרות צבאי ★ 12 שנות לימוד.
★ דוברי אנגלית ברמה טובה. (הראיון ייערך באנגלית) יתרון לשפה נוספת
★ מגורים באזור המרכז — חובה.
ועדת קבלה ביום ד' 17.12.86 בשעה 09.00 בנתב"ג. נבחנים בשער מס' 4
נא להצטייד בת.זהות, פ.מילואים ו־2 תמונות.
אין העבודה מוצעת למי שאינו יכול להתחייב למשרה מלאה למשך חצי שנה לפחות.
(בתום חצי שנה ראשונה, ניתן להתאים משרה חלקית).
תנאים טובים למתאימים
כולל אפשרות לעבודה בחו"ל
★ אבטחה ★ שמירה ★ שרותים מיוחדים
סניף נתב"ג – 03-9721286

אלסינט
לפתוח פרוייקטים חדשניים של מוצרי הדמיה רפואית דרושים לחטיבת ההנדסה:
מהנדסי אלקטרוניקה
בעלי נסיון של 3 - 2 שנים
משרה מס' 670146 – לפתוח טומוגרפיה ממוחשבת. לתחום פתוח אלקטרוניקה ספרתית, BIT SLICE PROCESSORS, מע׳ תצוגה, פריפרליים.
משרה מס' 670134 – לתחום פתוח מעגלים אנאלוגיים ומעגלי הספק
משרה מס' 650442 – לפתוח רפואה גרעינית תכנון ובדיקת מעגלים ספרתיים בנושאי מיקרומחשבים של אינטל, מעבדי אותות מהירים (DSP) ותצוגה ספרתית.
סודיות מובטחת
נא לפנות בצירוף קורות חיים, ת.ז. ומס' משרה לענף כח אדם ת.ד. 550 חיפה.
אלקטרוניקה בשרות הרפואה

מפעל לגומי באזור הצפון
מחפש
מנהל
קורות חיים ונסיון –
לשלוח ל.ד. 57024 ת"א.

הידיפריסטי
שידע לנסח מודעת דרושים זו בצורה המבריקה ביותר, יהיה שותף לעבודה היצירתית של פרסום פרנקו את דן.
תנאי הכרחי, שנה נסיון לפחות.
צלצל לאילן שיר
03-285327,286536

אנו מוכנים לאפשר לך להרויח 3,218.- שקל

לחברה בחיפה המייצגת חברות בינלאומיות גדולות, ופועלת בפרויקטים בהיקפים גדולים.
דרוש
מהנדס אלקטרוניקה/ תקשורת בכיר
לתפקיד
סמנכ"ל שווק-
תחום תקשורת
הכשרים הדרושים:
*ידע ונסיון מקצועי/הנדסי נרחב ברשתות ומערכות טלפוניה ותקשורת נתונים.
*הכרות רחבה ומעמיקה של השוק הישראלי והבינלאומי בתחומים הנ"ל.
*נסיון בפעילות עם גורמים מובילים בארץ ובחו"ל
*נסיון בשווק ו/או מכירות.
המועמד המתאים יהיה בעל יכולת עבודה עצמאית ובתנאי לחץ, בעל יוזמה ומעוף, חוש מסחרי, יכולת שכנוע וכושר התבטאות בכתב ובעל־פה, בעל יחסי אנוש מעולים.
– התפקיד יחייב גם נסיעות לחו"ל.
רק מועמדים העונים לדרישות הנ"ל יפנו בפרוט מלא, בכתב יד אל: ת.ד. 33503, חיפה 31336 עבור "סמנכ"ל שווק".
– סודיות מלאה מובטחת –

דרוש
גזבר ומרכז משק
בכפר זיתים
065-22818 067-93256

כיף לעבוד במלון לגונה

למלון לגונה באילת במתכונתו החדשה והאלגנטית
דרוש
שף קונדיטור
בעל נסיון מוכח במלונאות.
למועמד המתאים מובטחים תנאים הולמים וסיוע במגורים באילת.
לפרטים נוספים, נא לפנות למחלקת כ"א במלון, טל': 059-79444.

ישרוטל ניהול מלונות בע"מ

DSI
לחברת DECISION SYSTEMS ISRAEL

דרושים:
מהנדסי תכנה בכירים
- נסיון של 4 שנים לפחות בפתוח מערכות זמן אמת.
- יכולת הגדרת דרישות, תכנון וניהול צוות תכנה.
- נסיון במערכות אינטל
- ידע ב־RMX86.

לקביעת פגישה נא להתקשר לטלפונים 776667, 777669, 772125, 03-776044 או לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים לחברת זם, ת"ד 853, מיקוד 53108 גבעתיים

לקופת חולים „מכבי"

לקראת פתיחת סניף ברמת־השרון
דרושים עובדים:

1. מנהל סניף
תיאור התפקיד: אחריות כוללת על פעילות הסניף. פיקוח על המערכת הכספית, המינהלית, והמשקית של הסניף.
כישורים: השכלה תיכונית, לפחות. רצוי בוגר קורס בניהול שירותי בריאות. ידע ונסיון בגבייה, כספים, חשבונות (רצויה הכרת מערכת גבייה ממוחשבת).
היקף משרה: מלאה בפיצול (4 ימים).

2. מזכירה למנהל המחוז
השכלה תיכונית מלאה
נסיון בתפקיד מזכירה 3 שנים, לפחות.
נסיון בהדפסה במכונת כתיבה.
יכולת לקיים יחסי אנוש נאותים.
עבודה מפוצלת.

3. פקידים/ות
א) פקידה לרישום חברים חדשים, גביית דמי חבר (והעבודה בשעות מפוצלות)
ב) פקיד/ה לעבודה בפנקסי חבר.
ג) פקיד/ה לכרטסת.

4. אחות
5. פיזיותרפיסט
6. עובדת מעבדה.

מועמדים מתבקשים לפנות בכתב, ולפרט: קורות חיים, נסיון בעבודה, היקף משרה רצוי, משכורת מבוקשת וממליצים, אל "מנהל מחוז השרון" רחוב חובבי ציון 15, בתל־אביב.

אמ.ת. אספקה תעסוקתית כח אדם בע"מ

- מכונאי אחזקה
  נסיון בהריטה
- מחווטות
  נסיון בחווט עפ"י שרטוט
- טכנאי יצור
  רצוי רקע באלקטרוניקה
- מזכירה עברית אנגלית
- חשמלאי מוסמך
- מסגרים
- מכונאי תעשיה
  בוגר בי"ס מקצועי
- פועלים/ות

תנאים מצוינים למתאימים!
טל': 03-203053, 03-203052

לחברת ייצור יבוא ושיווק בפתח־תקוה
דרוש/ה
מנהל משרד
בעל ידע נסיון בהנה"ח, הפעלת מחשב וניהול צוות פקידות.
לקביעת ראיון טלפונים: 03-9227176, 9220418, 9299278, אבי/רפי.
סודיות מובטחת.

צ'מפיון מוטורס (ישראל) בע"מ
יבואנים כלליים של פולקסווגן אודי

ד ר ו ש י ם

1. מכונאים
– במוסך המרכזי, ובמוסך בת־ים
בעלי נסיון של 5 שנים לפחות
בוגרי בי"ס מקצועי.
נא לפנות: מוסך בתים: למר דוד כהן טל. 5512666.
המוסך המרכזי: למר דאי או למר עמי עיגבר. 03-785111.

2. אחראי משרד
– במוסך המרכזי
רצוי בעל נסיון בניהול משרד
נא לפנות: למר עמי עיגבר טל. 03-785111

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד להפלות בין המועמדים לעבודה בשל מינם או מעמדם האישי. המודעות פונות לגברים ולנשים כאחד.

למוסד להשכלה גבוהה בנה"א
טל' 03-429297
דרושה
כתבנית
על מעבד תמלילים

דרוש
כרסם
בעל נסיון
רצוי בתבניות פלסטיק או מתכת
לפנות למלפון 03-836598

טבע

למפעלנו בירושלים, הנמצא בשלבי הרחבה והתקנת קוי יצור חדשים
דרושים
טכנאי קרור

- עדיפות לבעלי נסיון במערכות קור/חום ובאחזקת מכונות אריזה
- ידע בחשמל
- מכונאי אחזקה
- בוגר בי"ס מקצועי במגמת מכניקה או מכשירנות עם ידע בפנאומטיקה וחשמל
- יתרון לבעלי רקע במערכות קיטור
- יתרון לבעלי כושר קריאה בשפה האנגלית

- עבודה קבועה • תנאי רווחה מתקדמים • 5 ימי עבודה

המשרות מיועדות לתושבי י־ם ובית שמש.

המועמדים מתבקשים לפנות בכתב למחלקת כח־אדם ת.ד. 1142 ירושלים 91010
או טלפונית 02-810790

פקר פלדה

למשרדי החברה בתל־אביב
דרושות:

1. פקידה/כתבנית
למחלקת הייבוא (משרה מלאה)
דרישות המשרה:
א. ידיעת השפות עברית ואנגלית והדפסה בשתי השפות.
ב. רקע והתמצאות בהליכי יבוא ושחרור סחורות.

2. פקידה כללית
בעלת נסיון בניהול משרד.

נא לפנות בכתב יד, תוך ציון המשרה המבוקשת ופירוט קורות חיים ונסיון קודם, לת.ד. 1549 תל־אביב, מיקוד 61014.

התאחדות התעשיינים בישראל
המחלקה לסחר חוץ
רחוב המרד 29, תל־אביב
דרושה
מזכירה
אנגלית/עברית
עדיפות לשפת אם אנגלית, כושר הדפסה באנגלית, ניסוח מכתבים, תרגומים
לשלוח הצעות בכתב יד.

לטמפו תעשיות בירה בע"מ חולון
דרושים

* **מפעילי מכונות**
לעבודה כמפעילי מכונות ניפוח משוכללות, בוגרי בי"ס מקצועי, רצוי ידע בהידראוליקה ופנאומטיקה, נכונות לעבודה במשמרות, למועמדים תינתן הכשרה במקום...

* **מכונאי אחזקה**
בעל ניסיון בעבודה של 5 שנים במפעל תעשייתי רצוי בענף המזון

* **מחלקי תוצרת**
בעלי רישיון נהיגה למשאית מעל 15 טון.
המועמדים יהיו תושבי גוש דן
תנאים טובים
למועמדים המתאימים
המועמדים יפנו טלפונית למחלקת כח־אדם 03-800-131

Melia
למחלקת טיולים מאורגנים
OPERATIONS
דרוש/ה
פקיד/ה
עם נסיון
להתקשר טלפונית 03-243321

לנעמ"ת
דרושה
תזונאית
(עדיף בוגרת המדרשה)
בעלת נסיון בהנחיית קבוצות הדרכה וכתיבת תוכניות למוד. מתכונת המשרה: 5 ימים בשבוע.
נא לפנות בכתב לנעמ"ת האגף למשפחה וקהילה ארלוזורוב 93 ת"א.

עובדות לאריזת בגדים
למשמרת ראשונה: 6.50 – 14.20 (יש הסעות)
או למשמרת שניה: 12.00 – 20.00
העבודה מתאימה גם לסטודנטים ולסטודנטיות
לפנות לטלפון: 8222987

לחברה גדולה בענף המזון
ד ר ו ש / ה
כימאי/ת
עובד/ת מעבדה
* רצוי בעל/ת נסיון באנליזות של מזון
* בעל/ת יכולת לפקח על צוות עובדים
* מגורים בגוש־דן
נא לפנות בכתב לת.ד. 2651 תל־אביב מיקוד 61026.

לחברה ציבורית
דרושה פקידה
★ השכלה תיכונית לפחות
★ משרה מלאה, לרבות עבודה בשעות נוספות
★ ידע כללי בעבודה עם מחשב.
נא לפנות, בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 20300 תל־אביב „עבור פקידה"
סודיות מובטחת

לחברה רצינית בחיפה
דרושים:
1. חשמלאי מוסמך
עם ידע בהידראוליקה ופנאומטיקה
2. מסגר מעולה
למועמדים תנאים טובים
נא לפנות טלפונית 04-673747

לרז־אל – חב' לשאיבת בטון
דרושים:
מפעילים למשאבות בטון
★ רשיון נהיגה מעל 15 טון
★ מגורים באזור המרכז
★ נסיון קודם – אינו הכרחי.
★ תנאים מצוינים למתאימים
לקביעת ראיון
נא להתקשר 03-9230076/8

לבית דירות מפואר במרכז ת"א
דרושים:
מזכירה
עברית אנגלית
משרה מלאה
בקרים
לאיוש שולחן בקרה במשמרות
חשמלאי מוסמך
נסיון 8 שנים, נסיון במערכות פיקוד ובקרה. אזור מגורים ת"א.
מועמדים מתאימים יפנו בצרוף קורות חיים בכתב + המלצות + צילום תעודות לת.ד. 50172 ת"א לידי שמואל
לא יאוחר מ־18.12.86.
סודיות מובטחת

משרד החינוך והתרבות
המחלקה לחינוך מבוגרים
דרושים מורים באור עקיבא
לפרוייקט מיוחד בהוראה להורים
בדבר פרטים נא לפנות אל: חינוך מבוגרים, אנילביץ ג/20, חיפה טל. 04-562405

סהר
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
מחשבה אחת קדימה
דרושה
פקידת ביטוח חיים
בעלת נסיון בביטוח חיים
משרה מלאה 5 ימי עבודה
נא להתקשר 03-640418
פרט ליום ו'

לעבודה מעניינת ובלתי שגרתית
דרושים
דוברי רוסית
תושבי חיפה והסביבה
מועמדים מתאימים:
★ בני 22־35
★ לאחר שרות צבאי מלא בצה"ל
★ השולטים היטב בעברית וברוסית
המתאימים יפנו לת.ד. 2389 חיפה (מיקוד – 31022)
נא לצרף פרטים אישיים מלאים ומספר טלפון להתקשרות
סודיות מובטחת

למשרד אדריכלים
דרוש
אדריכל
עם נסיון של 5 שנים
לטלפן – 03-245092
(בשעות הערב)

דרוש
מומחה להתקנה ושרות מזגנים לרכב
תנאים מצויינים + אחזקה
טל' 03-216152, 03-250736
בערב ובשבת – 03-7518278

לעתון יומי דרושים
דיילות ואנשי מכירות
להחתמת מנויים בתערוכות, ירידים ומוסדות. הופעה נאה, השכלה תיכונית ויכולת שכנוע. שעות עבודה גמישות ותנאים טובים למתאימים.
טל' 03-294526

I.E.S
חברת I.E.S עוסקת בנציגויות של חברות מובילות בתחום ה־Hi-Tech
הציוד צבאי, ובתכנון ופיתוח של רכיבי ASIC–VLSI במסגרת לשכת השרות דרושים:

★ **אנשי מכירות** – למכירת ציוד בדיקה מתוחכם לתעשיית האלקטרוניקה בתחום R.F ו־A.T.E
★ **מהנדסי אפליקציות** – לתמיכה במכירות ובלקוחות בתחום ציוד ותכנה לתכנון רכיבי VLSI וסימולציות לוגיות למעגלים דיסקרטיים
★ **אנשי שרות** – טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה לאחזקה של מערכות מתוחכמות משובצות מחשב.
פרטים: טלפון 259072; 03-218426

מפעלי ע. שנף ושות' בע"מ
למפעלנו בנתניה דרוש
מנהל עבודה
בעל נסיון קודם.
לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 20267 תל־אביב.

המוסד לביטוח לאומי
דרושים
רופא עיניים ורופא פנימי
למוסד לביטוח לאומי, סניף תל־אביב
דרושים
רופא עיניים ורופא פנימי
בעלי תעודה מומחה במקצוע,
לעבודה פוסקים בוועדות רפואיות
לעררים לפי חוק ביטוח נכות (כללית).
על רופא העיניים להיות בעל מרפאה בתל־אביב
(במרפאה ייעשו הבדיקות של הוועדה).
לקבלת פרטים יש לפנות אל ד"ר גלדמן בטלפון: 03-218147, 03-242211.

אספא
למח' שרות דרושים:
קבלני שרות עצמאיים
★ בעלי רקע טכני.
★ בעלי רכב (מסחרי או סנדר) במצב תפעולי תקין.
★ העבודה באזור גוש דן ונתניה.
מועמדים מתאימים יפנו למר גילאון, רח' המסגר 9 ת"א, בימים א,ב,ג,ד,ה, בין השעות 09.00־10.00.

למפעלי נקה כימיקלים בע"מ
דרושים:
1. סדרנים/יות
לרשתות שיווק
2. אנשי מכירות
לקידום מכירות מוצר ברשתות השיווק בכל רחבי הארץ.
לפנות 03-919101 מ־12.00־14.00 לורדה

להנהלה קבלנית לאינסטלציה הנקה וגבית הקבלנית
דרושים:
★ ראשי קבוצות
★ שרברבים
★ צנרים ורתכים
★ עוזרים
03-990486

קלדנית
בעלת ניסיון להזנת נתוני מלאי
שבוע עבודה מלא משעה 07:30־16:00.
03-656416

לחברה מסחרית
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
בעל/ת יכולת עבודה עצמאית במשרה חלקית
נא לפנות לת.ד. 25075 תל־אביב

דרוש באזור המרכז
מכשירן / טכנאי
לשיפוץ ותחזוקה ומכשירי ריתוך בחשמל – אצטילן
יתרון: ידע באלקטרוניקה תעשייתית/ריתוך/פנאומטיקה
בעלי נסיון יפנו בכתב יד, בפרוט נסיון קודם וקורות חיים לת.ד. 21335, ת"א – 61212.
★ תנאים מצויינים ★ סודיות מובטחת ★

דרוש
טכנאי/הנדסאי
למתן שרות למכונות תקלאיות
העבודה כרוכה בנסיעות, בעל רשיון נהיגה. מגורים באזור נתניה או השרון
ותנאים טובים למועמד מתאים.
קורות חיים ונסיון קודם בכתב יד, לשלוח לת.ד. 14 אבן־יהודה 40550.

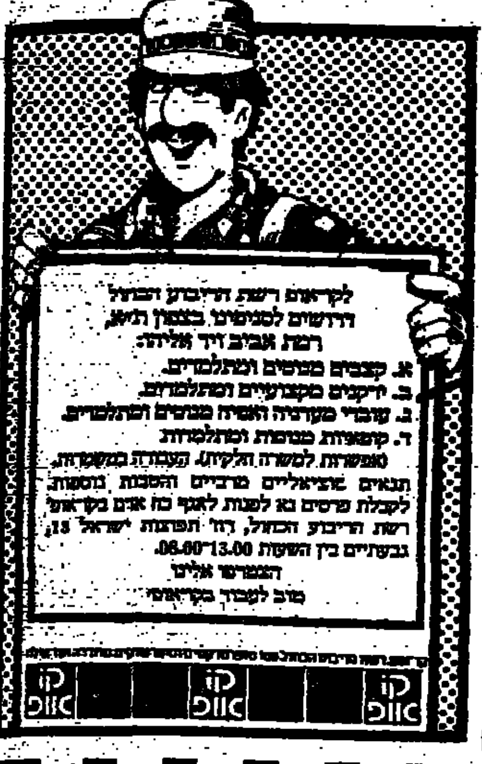

למושב פורת בגוש תל־מונד
דרוש
מרכז משק
בעל נסיון בענף הפרחים,
עדיפות לבוגרי הפקולטה לחקלאות.
בדבר פרטים יש להתקשר למזכירות המושב 63060, 052-61935 או 053-28757 לדני (לא בשבת).
פניות בכתב – למושב פורת ד.נ. השרון התיכון

לחברת בנייה
דרוש
מהנדס ביצוע
עם ניסיון מוכח בביצוע פרוייקטים של 10 שנים לפחות, בתיאום תכנון, בניהול מו"מ עם נותני העבודה ועם קבלני משנה. התנאים ייקבעו בהתאם לכישורים.
נא לפנות בכתב לת.ד. 2337 סביון מיקוד 56 516

לחב' „ישראטל" נציגת AT&T בישראל
דרוש:
מהנדס מכירות למחשבים
דרישות המשרה:
★ נסיון בשיווק מערכות מחשבים סופר־מיקרו, מיני וסופר – מיני
★ נסיון בשיווק רשתות תקשורת.
★ נסיון במערכת הפעלה UNIX – יתרון
המעוניינים יפנו בטל': 03-339712 ליעקב החל מיום א'

ל„חלת הדבש" הקונדיטוריה הטובה בראשון דרושים:
א. קונדיטור
צעיר ונמרץ
ב. עובד/ת נקיון
ג. עובד כללי
המעוניין להשתלם בעבודת הקונדיטוריה
לאחר שרות צבאי
פרטים במקום טיומקין 18 ראשון לציון

למוסד ממלכתי בדרום הארץ
ד ר ו ש י ם
עובדי מחקר
● כישורים נדרשים:
★ גילאי 23־32 לאחר שרות צבאי מלא
★ השכלה תיכונית מלאה – תינתן עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית
★ כושר ביטוי טוב בכתב ובע"פ
★ נכונות לעבודה קשה ומאומצת גם מעבר לשעות העבודה הרגילות.
המעוניינים העומדים בדרישות לעיל יפנו לת.ד. 228 אשקלון מיקוד 78101
ויציינו קורות חיים ופרטים מלאים כולל מספר ת.ז. וטלפון.
פונים מתאימים ייענו

לחנות גדולה בתל־אביב
דרוש
מוכר
עם נסיון במכירות, רציני, אמין, חרוץ.
לעבודה עם סמכויות, אחריות ואווירה טובה.
לפנות בכתב יד עם פירוט נסיון קודם לת.ד. 4496 תל־אביב עבור מוכר

די. אר ג'ורדן
אופנת עור בינלאומית
דרושים בירושלים
1. מנהל/ת חנות אופנה
מפורסמת בירושלים
2. מוכרים/ות לחנות אופנה מפורסמת בירושלים.
מועמדים מתאימים דוברי שפות מתבקשים לטלפן לקביעת ראיון:
053-617888 053-39672

לבית ספר פרטי
דרושות
מורות/מדריכות
למקצועות הפקידות:
★ כתבניות
★ קלדנות
★ תמלילנות
מגיל 23 ומעלה. ניסיון + המלצות חובה. למשרה/חצי משרה
★ מקום העבודה: ת"א/כפר־סבא/פ"ת
03-625173

דרוש:
מפעיל מחשב י.ב.מ. S/36
★ בעל נסיון של שנתיים לפחות
★ תושב גוש דן
העבודה במשמרות בשעות 07.00־14.30, 14.00־21.00
על המעוניינים לפנות טלפונית 03-613255 לקביעת ראיון.

דרושים
אנשי מכירות מנוסים
לשיווק מיכון משרדי
משכורת + אחוזים
לפנות מיום א' טלפון 339417

דרושים מורים
להוראה בשעות אחה"צ
★ יוצאי צבא
★ מבוא למחשבים
לפרטים נא לפנות

לחברה מסחרית גדולה באזור גבעתיים
דרושים:
א. מנהל חשבונות מדופלם
נסיון נדרש 5–10 שנים.
ב. מנהלי חשבונות
סוג ד' נסיון נדרש 3 שנים.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בציון קורות חיים לת.ד. 2761 רמת־גן (עבור מנהל חשבונות)

לצה"ל דרוש
פיזיקאי
קצין בסדיר/מילואים

לעבודה בתחום האוקואנגרפיה הפיזיקאלית

טל' 03-692788

לחברה בלוד דרוש
מנהל חשבונות עצמאי
עם נסיון מוכח של 5 שנים לפחות

נא להתקשר לטלפון 661293 661292 למודיעין

למשתלת בונסאי ישראל בע"מ
במושב בני ציון
דרושים
עובדים גברים
לעבודה פיזית קשה, יוצאי צבא (משוחררים עד חצי שנה) עדיפות לקיבוצניקים בחופשה, שכר גבוה למתאימים.
ראיונות יתקיימו ביום שישי 19.12.86 בשעה 13.00
פרטים נוספים: טלפון 052-441596

במחסני ערובה
דרוש
מ ל ג ז ן
ליום עבודה מלא.
רצוי נסיון בענף.
נא לפנות טל: 03-706420 03-798110 לרונית.

ליפאורה בע"מ
יצרני מיץ פז ושופס
דרושים

לסניפי גוש דן, חיפה וירושלים

1. מוכרנים/יות
התכונות הדרושות: חרוץ, דינמי, נכון לעבודה בשעות בלתי שגרתיות. מעל 10 שנות לימוד.
הופעה נאה.

2. מנהל/ת מכירות לגוש דן וחיפה
התכונות הדרושות: יכולת מוכחת במכירות, כושר מנהיגות, כושר אדמיניסטרטיבי.

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 2340 רחובות – מיקוד 76120
רק פונים רציניים ייענו.

לודזיה רוטקס
לרגל הרחבת הפעילות
דרוש/ה
כימאי טכסטיל
נסיון של 3 שנים לפחות בצביעת סריגים
עדיפות לבעל נסיון ניהולי.
תדמנית
בעלת נסיון במוצרי טריקו
לפנות בכתב (בציון מספר טלפון) אל ת.ד. 34 חולון.

בוא תרגיש לודזיה

לחברת מחשבים גדולה
דרוש/ה
איש/ת מכירות
הכישורים הנדרשים
★ ידע במחשבים ובתוכנה
★ נסיון קודם במכירות
★ הופעה נאה
★ ידע בהנהלת חשבונות – יתרון
★ גיל עד 28

שעות העבודה מ-8.30-17.00 לפחות.
טלפונים: 03-335518 03-339472

למשרד עורכי דין
דרושה
כתבנית מעולה
רצוי ידע בהפעלת מעבד תמלילים
5 ימים בשבוע מ-17.00 – 08.00.

טלפונים:
259884, 258993, 255847.

למפעל בלוד
דרוש
חשמלאי ראשי
נסיון בעבודה בתעשיה
לפחות 3 שנים.

לפנות לטלפון: 08-224646 למר נחום כהן בין השעות: 08.00-14.00

חברת מחשבים בארה"ב
מחפשת
עובדים עם נסיון של 3 שנים לפחות בתחומים CICS COBOL/ADABAS
IDMS, IMS–DB/DC
COBOL PL/1
העבודה באיזור ניו־יורק,
תואר ראשון הכרחי.
תנאים טובים למתאימים.
לקביעת ראיון, נא לשלוח קורות חיים בעברית ובאנגלית אל ת.ד. 32 גבעתיים 53100.

עבור לקוחנו סוכנות ביטוח – חיתום
בחורה עם ניסיון
לטיפול בתביעות ובפעילות השוטפת
לפנות בכתב יד מכון דור יהודה הלוי 168 ת"א טל. 295445

שופרסל
להיפרכל ראשל"צ
דרוש/ה
מנהל/ת מחלקת כלי־בית וביגוד
מועמדים בעלי/ות ניסיון מתבקשים לפנות אישית ביום ראשון 14.12.86 למר חנוך גדלר, בית שופרסל, רח' רוטשילד 79, פ"ת.
אוטובוסים: 49, 50, 51, 62, 66.

דרוש
במרכז שיקום חרדה
רכז תעסוקה
הכישורים הדרושים:
★ יכולת הזמנות לביצוע עבודה ע"י נכים
★ כושר ניהול משא ומתן עם יצרנים.
★ בעל רכב מסחרי או סטיישן
לפנות טלפונית: 063-31394, 063-31097

מפעל דפוס גדול בצפון הארץ
מחפש
דפס אופסט למכונת אולטרה 5
שני צבעים, בעל נסיון
טלפון 04-916621 פנימי 2224 בשעות 16.00-20.00

לקבוצת מקסי־מדיה
גלגלי־זהב – תלרון – סרטיכל
דרושים
★ פקידה לריכוז סטודיו לגרפיקה, קשר עם בתי־דפוס, הכנת בתוכלים ומעקב על כל שלביה.
★ גרפיקאים ביצועיסטים.
נא לפנות לאריאלה 03-257111.

אסטרגל בע"מ
● מהנדס אלקטרוניקה/מיכשור
למכירת ציוד בקרה ומיכשור תעשייתי, רצוי נסיון בתעשייה
● טכנאי
נדרש נסיון בתיקון ציוד מדידה אלקטרוני ומיכשור תעשייתי
נא לפנות לזאב סולר 03-623421.

אקספרטים EXPER·TEAM
לאחת מלקוחותינו אנו מחפשים:
גרפיקאי/ת
★ ניסיון של מספר שנים בגרפיקה (ביצועית).
★ ניסיון מוכח בהפעלת צוות של מספר ביצועיסטים.

המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים
לת.ד. 189 רמת גן 52101 סודיות מובטחת.

ל"תנובה" מחוז תל־אביב
דרושים
מחלקי מוצרי בשר ודגים
הכישורים הדרושים:
● השכלה תיכונית
● ידיעה טובה בחשבון
● רשיון נהיגה למשאית ו' או סמיטריילר
● ידע בשיווק מוצרי מזון

תינתן עדיפות בקבלה למועמדים בעלי נסיון מעשי בשיווק מוצרי מזון.

מועמדים מתאימים יעמדו במבחני כניסה לבדיקת התאמתם לתפקיד מחלק.

●

מועמדים מתאימים, תושבי תל־אביב, חולון והסביבה הקרובה, מתבקשים להתקשר ישירות למר אלי בס, מנהל "יקר־פרי", רחוב המשביר 25 אזור התעשייה חולון, טלפון 03-804446 בין השעות 13.00-16.00, לצורך ראיון וקבלת פרטים בקשר לעבודה.

– סודיות מובטחת –

לחברה ליבוא ושיווק
חומרי גלם וציוד זעיר למטבחים
(אספקה לבתי מלון, קונדטוריות מפעלים בתי חולים וכו').
אנשי מכירה
בעלי רכב ושאפתנים
★ עבודה מומלצת מאוד לנשים

בדבר פרטים: 03-375828 (אירים)

אסם
תעשיות מזון בע"מ
למפעלנו המתרחב בשדרות
דרושים/ות
חשמלאי/ת תעשייה
● בעל/ת תעודת חשמלאי ראשי/ת, או מוסמך/ת
● בעל/ת ידע בפיקוד ובקרה
● בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות בתעשייה
טכנאי/ת מכונות אריזה
● בעל/ת הכשרה של הנדסאי/ת, או טכנאי/ת מכונות
● בעל/ת ידע בפיקוד ובקרה
● בעל/ת נסיון במכונות אריזה
נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים, למנהל בוח־אדם, ת.ד. 111 שדרות 80150.

Melia
דרוש/ה
מנהל/ת
לסניף תל־אביב
עם נסיון בניהול

נא לפנות בכתב לת.ד. 3109 תל־אביב

– סודיות מובטחת –

לחברת „יעדים" בע"מ אשקלון
דרושים
★ מכונאי למיכון חקלאי
עם נסיון רב בעבודת מיכון ושדה, ידע בטכנאות כללית יהודי־ניקה.
★ מסגר כללי
[illegible]

לחברה ארצית לעיבוד נתונים
דרוש/ה
מנתח/ת מערכות
3 שנות נסיון
נסיון ב־ADABAS / NAEURAL יתרון.

נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 2022 חולון עבור מנתח מערכות.

"אריגי פיין"
תשלובת טקסטיל בית
דרושים באזור הדרום:
1. מפיץ
2. נציג מכירות
לחנויות ומוסדות.
לפנות לציפי טל: 03-782111

פיקאוק
חנות המפעל: רח' השומר 10 (אהרונוביץ) בני ברק

למוסד ציבורי בתל־אביב
דרושה
ספרנית
[illegible]

מנהלת משרד
מזכירה לסמנכ"ל השיווק
— נסיון במזכירה בכירה
— ידע והבנה בחשבונאות
— יכולת ניהול מו"מ עם לקוחות, ספקים ועובדים.

★ תנאים מצויינים ★

לפנות לת.ד. 37115 עבור מנהלת.

לחברה פרטית בפתח־תקוה
דרושה
מזכירה בכירה
• ידע בסיסי ונסיון בהנהלת חשבונות
• ידיעת השפה האנגלית

מתאימות יפנו: 03-9247343 עבור: מזכירה בכירה

קד למטבחי הדקל
דרוש/ה
מוכר/ת מקצועי/ת
בעל/ת נסיון בתכנון ומכירת מטבחים

לתאום פגישה לפנות לחיים
בטל. 03-841220

לחברה קבלנית לאינסטלציה הסקה וצנרת תעשייתית
דרושים
★ ראשי קבוצות
★ שרברבים
★ צנרים ורתכים
★ עוזרים
טל' 03-990486

לחברה לשיווק חומרי חשמל דרוש
איש מכירות
לתפקיד בכיר
★ בעל רקע טכני בתחום חשמל לתעשיה
★ נסיון מסחרי – הכרחי.
טלפון: 03-831193

לסריגמיש מפעל לטריקו
דרושות
עובדות מקצועיות ובלתי מקצועיות
המעוניינות ללמוד מקצוע תפירה.
★ תנאים טובים במיוחד.
★ ארוחות בוקר מוגשת.
★ הסעות נוחות לעובדות הגרות מחוץ לגוש דן.
לפנות למר' כה־אדם, רח' הרכבת 32, תל־אביב, (התחנה המרכזית)

דרוש/ה
ציג/ת פרסום
בנות דתי ראשוניים בחברה יהודית בתחום הפרסומת
03-655134 650737-8

סולוג
דרושים/ות
עובדים/ות
למחלקות ביקורת טיב ואריזה

סולוג-מפעלי סריגה בע"מ
רח' המלך 3, ת"א. טל': 824121 ליד אצטדיון בלומפילד

רשות הגנים הלאומיים
דרוש
סמנכ"ל

תיאור התפקיד:
1. תיאום העבודה של מחלקות הנהלת הרשות.
2. אחריות על ארגון, שיטות ונהלים ברשות.
3. קידום, ליווי ופיקוח על עבודות פיתוח בגנים הלאומיים.
4. קשר עם גורמי חוץ יחסי ציבור והסברה.

הכישורים הדרושים:
1. נסיון ניהולי.
2. נסיון בקידום פרוייקטים. (מגע עם מתכננים וקבלנים).
3. יכולת תכנון פעולות ותקציבים.
4. יכולת ניהול מו"מ עם גורמים ציבוריים.
5. השכלה גבוהה בתחומים רלוונטיים לתפקיד – רצויה.
6. שפות – עברית על בוריה, אנגלית.

מגורים – באיזור המרכז

המעוניינים יפנו בכתב יד ויפרטו קורות חיים ומקומות עבודה קודמים. ונא לציין כתובת ומס. טלפון.

הפניה תהיה לרשות הגנים הלאומיים ת.ד. 7028, הקריה ת"א 71070, עד לתאריך 30.12.86.

---

interRent
רשת בינלאומית להשכרת רכב מופעלת בישראל ע"י צ'מפיון רנט־א־קאר
חברה בת לליבואני פולקסוואגן אודי
דרושים/ות
1) דיילי/דיילות השכרה
הכישורים הדרושים:
• ידע מושלם בעבריה ואנגלית ושפה נוספת יתרון
• רשיון נהיגה מעל שנה לאחר שירות צבאי
תיתכן עבודה במשמרות (המשרה אינה מתאימה לסטודנטים).
נא לפנות בשעות העבודה ליפה. 03-795111

2) נהג/מכונאי
• בעל נסיון של שנתיים במכונאות רכב.
• בעל רשיון נהיגה.
נא לפנות בשעות העבודה יוסי. 03-749130

למפעל תעשייתי בראשון
דרוש
מחסנאי טכני
5 שנות נסיון לפחות
להתקשר טלפונית לצחר נפתלי 5 03-9612244

לחברה ותיקה ומבוססת בתחום פרוייקטים פרסומיים יחודיים
דרושים
1. אחראי לגיוס והדרכת אנשי מכירות
נסיון מוכח הכרחי
2. מנהלי סניפים בכל הארץ
א. ידע ונסיון בפרסום וברכש
ב. יכולת גבוהה בנהול מו"מ עם לקוחות
ג. נסיון בנהול צוות סוכנים
נא לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 2431 ת"א 61024 סודיות מובטחת

לחברת השקעות ותיקה
דרוש
מומחה בעסקי דלא ניידי
אם הנך בעל נסיון רב בקנית ומכירת נכסי דלא ניידי (שכיר או עצמאי)
והנך מעונין להצטרף לחברה חדשה בתפקיד ניהולי
(קיימת גם אפשרות להקצאת מניות בחברה)
פנה בצרוף קורות חיים לת.ד. 11333 ת"א מ. 61112 עבור "554".
– סודיות מובטחת –

שחם סוכנות ביטוח בע"מ
ביטוח זה אנחנו
חברה בקבוצת הסנה

לרגל הרחבת פעילויותינו
אנו מעוניינים לצרף לשורות משפחתנו

1. מפקח רכישה ★
בביטוח חיים
בעל נסיון מוכח בהפעלת סוכני ביטוח חיים.

2. מנהל מכירות בכיר ★
בעל נסיון בזכירות ביטוח חיים
עדיפות לבעלי נסיון בהדרכה.

3. סוכן ביטוח חיים ★
לפרוייקט שיווקי רב אתגר,
עדיפות לבעלי נסיון קודם בשיווק.

4. סוכן ביטוח ★
לאיוש משרד
+ מזכירה + טלפון בתל־אביב

תנאים מצויינים למועמדים המתאימים ועבודה באוירה המשפחתית המיוחדת של משפחת "שחם".

לקביעת ראיון נא להתקשר עם גלילה טלפון 03-288321 (16 קווים אוטומאטיים) החל מיום א'.

- סודיות מובטחת -

היפרכל ראשל"צ
שד' לישנסקי 83, מול בית גירון
דרושות קופאיות
אין צורך בניסיון קודם
– הכשרה תינתן במקום העבודה
במשמרות בוקר ואחה"צ לסירוגין.
נא לפנות למנהל ההיפרכל אזור התעשיה החדש ראשל"צ.
אוטובוסים: 19, 73

למפעל העוסק
בטכנולוגיות מתקדמות-דרושים/ות
הנדסאים/ות כימיה
הפעילות המקצועית מגוונת וקשורה במחקר ופיתוח
כישורים דרושים:
★ תואר הנדסאי כימיה
★ נסיון קודם מהווה עדיפות
שבוע עבודה בן 5 ימים
מועמדים יפנו בצרוף קורות חיים לת.ד. 4186 חיפה מ. 31041

ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה
דרושים
מראיינות ומראיינים לביצוע סקרי משפחות
בישובים –
1. תל־אביב, בת־ים, חולון, בני־ברק, פתח־תקוה, הרצליה, ראשון לציון, רחובות, רמלה ולוד.
2. נהריה, קרית שמונה וחדרה.
3. בירושלים.

★ העבודה כוללת ראיון אוכלוסיה מגוונת ביותר. את האנשים מראיינים בדירותיהם בעזרת שאלונים בנושאים חשובים למשק ולחברה בישראל.
★ העבודה מתבצעת בשעות היום השונות (שעות הבוקר, אחה"צ והערב).
★ העבודה מתאימה בעיקר לעקרות בית.
★ ההעסקה היא על פי חוזה בהיקף של כחצי משרה, לפי צרכי העבודה.
★ השכר ישולם לפי שעות העבודה, ישולמו גם ההוצאות עבור שימוש ברכב פרטי לצרכי העבודה.

דרישות מיוחדות
★ הכרחית ידיעת השפה העברית, רצויה ידיעת שפות נוספות.
★ השכלה של 12 שנות לימוד לפחות.
★ גיל 22 עד 55.

מועמדים מתאימים הגרים בישובים המצויינים למעלה, מתבקשים לפנות בכתב אל הכתובות שלהלן.

במכתב יש לציין: שם מלא, כתובת, מס' טלפון, שנת לידה, מצב משפחתי, השכלה, ידיעת שפות, עיסוק נוכחי וניסיון קודם בעבודה.

1. תושבי איזור תל־אביב, בת ים, חולון, הרצליה, ראשון לציון, רחובות, רמלה ולוד מתבקשים לפנות אל: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תיבת דואר 7010 תל־אביב, מיקוד 61070.
2. תושבי נהריה, קרית שמונה וחדרה מתבקשים לפנות אל: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תיבת דואר 1637 חיפה, מיקוד 31015.
3. תושבי ירושלים מתבקשים לפנות אל: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תיבת דואר 6379 ירושלים, מיקוד 91063.

משאבי אנוש
גיוס והערכת מנהלים בע"מ

לחברת אלקטרוניקה גדולה ומבוססת
במרכז הארץ
דרוש
ראש אגף פיתוח חטיבתי
העיסוק: אחריות כוללת לניהול צוותי פיתוח (עד 100 איש) העוסקים בפיתוח ציוד תקשורת מתוחכם STATE OF THE ART.
כישורים: מהנדס אלקטרוניקה עתיר נסיון מקצועי וניהולי. הכרות של שוק התקשורת האמריקאי - יתרון.

המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים
לת.ד. 189 רמת גן 52101 סודיות מובטחת.

דרושים למטבח מוסדי
1. מחסנאי מזון ראשי
★ שעות עבודה 6.30 – 15.30 א' – ה', ו' עד 14.00
★ רק בעל נסיון בענף יקלט
2. תחזוקן
★ לתחזוקת ציוד מטבחים, מזנונים וקירור
★ שעות עבודה 7.00 – 16.00 א' – ה', ו' עד 14.00,
★ עדיפות תינתן לבעלי רקע בקירור וחשמל
3. טבחים – לעבודה בנמל תעופה בן־גוריון
★ לעבודה במשמרות כולל שבתות
4. טבחים לעבודה בירושלים ובחולון
★ העבודה במשמרת בוקר בלבד א' – ו'
תנאים סוציאליים מלאים
לפנות לגברת אירים טלפון: 03-5592446-7 בין השעות 9.00-16.00

هكذا من الاصل

מכריז לניהול והפעלת
מסעדה וקייטרינגים
בקאנטרי קלאב אשדוד בעלי ידע, נסיון ויכולת
יפנו בכתב לת.ד. 2226 אשדוד
לא יאוחר מיום 31/12/86.

סוכן מנוסה
לשיווק תמרוקים במרכז
עם המלצות.
רכב צמוד למתאים.
03-7515594

להברת יבוא
דרושים
סוכני מכירות עצמאיים
בכל הארץ
העוסקים בהפצת מוצרים לחנויות לכלי בית, כלי עבודה ומתנות להפצת מוצר יחודי.
טל: 02-533254 (ליורם)

למשרד רואי חשבון
דרושים
1. **מנהל ביקורת**
2. **בוחן ראשי**
עם נסיון בטיפול בחברות ציבוריות
3. **מבקר סטודנט**
שנה ג'–ד' באוניברסיטה
03-7519196-8

לעבודה בבית-חולים ממשלתי במרכז הארץ
דרוש/ה
מתכנן/ת מערכות
על מחשב P.C / I.B.M
למשרה מלאה עם נסיון ב-DBASE III+ ושימוש בתוכנות סטטיסטיות.
לטלפן: 03-349517, 711262
החל מיום א'

למרפאות שיניים באזור המרכז
דרושים
רופאים
נא להתקשר 03-344465
052-444194, 053-613194

דרוש
לחברת תיירות גדולה
עובד בכיר
לתיכון ותיפעול
טיולים מאורגנים קבוצתיים
• שליטה בשפות עברית ואנגלית וכושר הבעה בכתב ובעל פה
• נסיון קודם בעבודה זהה
העונים על הדרישות הנ"ל יפנו בכתב-יד, בצירוף תולדות חיים לת.ד. 2136 תל-אביב 61020 עבור "בכיר"
– רק מתאימים ייענו. –

דיילת קוסמטיקה
מנוסה ומצליחה!
אם את מעוניינת בקידום כתבי לת.ד. 33594 חיפה.
סודיות מובטחת • העבודה בכל חלקי הארץ.

לבית חולים אסותא
רח' קורדובה 10 ת"א טל. 240185
דרושים
רופאים/ות
כלליים ופנימאים
בדבר פרטים נא לפנות
לד"ר קורנבליט

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

המשביר המרכזי
אגודה שיתופית לאספקה בע"מ
מוסך איווקו
דרושים:
1. **מכונאי דיזל**
2. **חשמלאי מוסמך**
בעלי נסיון של 5 שנים לפחות.
מגורים: גוש דן.
על המעוניינים לפנות טלפונית לקביעת ראיון בימים א' – ה' בשעות העבודה למנהל המוסך לטל. 03-802441.

דרושים **מורים**
לעבוד שבבי ממוחשב (C.N.C.)
נסיון בהוראת חריטה וכרסום חובה
גיל עד 35
ידע טוב בטכנולוגיות העבוד השבבי
נסיון מעשי בתעשיה יתרון
לפרט בכתב קורות חיים, נסיון ודרישות שכר
לת.ד. 514 (עבוד מס. 17)
תל-אביב 61004.

לחברה מובילה בענף הקוסמטיקה וחומרי ניקוי – דרוש
איש מכירות מנוסה
עד גיל 40
לקביעת ראיון נא לפנות
לבלה 03-809123/4.

לחברת בניה ארצית גדולה
דרושים
1. **מהנדס בנין**
למחלקת תכנון
למשרד המרכזי בתל-אביב
לפנות בכתב ל-ת.ד. 20204 ת"א
2. **מנופאי**
למנוף נייד
לעבודה בירושלים
לפנות לטלפון: 02-811537, 02-813899

לסוכנות ביטוח בת"א
דרושים
פקידה כללית
הדפסה באנגלית חובה
רצוי ידע בביטוח ימי
סוכן צעיר ונמרץ
על בסיס שכר מינימום + עמלות
– תנאים טובים אפשרויות קידום –
טל. 03-376121 החל מראשון

לבי"ס ערב לאקסטרנים בת"א
דרושה
מזכירה
לעבודה במשמרות 8.00–14.00
14.00–20.00
הכישורים הדרושים
1. כושר מגע עם קהל
2. תעודת בגרות מלאה
ידע בכתבנות לא נדרש.
נא לפנות בצירוף תולדות חיים בכתב יד לת.ד. 6533 ת"א מיקוד 61066 עבור מזכירה.
★ תנאים מעולים למתאימה ★

ל.להבים" – ישוב כפרי בנגב
דרוש
מנהל הפרוייקט
תאור התפקיד
– כפוף לועד העמותה.
– מטפל בנושאי מינהל מוניציפלי ופיננסי של הישוב, וניהול מזכירות הישוב.
– משתתף בישיבות ועדות העמותה ואחראי על בצוע החלטותיהן.
– מייצג הישוב בפני מוסדות צבור, משרדי ממשלה, קבלנים וכו'.
– מטפל בקבלת קהל.
דרישות התפקיד
– נסיון של 5 שנים לפחות בניהול, רצוי מינהל צבורי.
– רצוי בעל השכלה אקדמאית מתאימה.
– בעל כושר ניהול משא ומתן.
– יחסי אנוש טובים.
– נכונות לעבודה בשעות נוספות.
– בעל רכב פרטי.
שכר – בהתאם לכישורי המועמד.
נא לפנות בכתב יד אל: ת.ד. 30 (לציין ו.ע.) להבים, ד.נ. נגב 3, עד ל-24.12.86

למושב תקומה
מושב עובדים של הפועל המזרחי – דרושים:
1. **מזכיר – רכז משק**
בעל נסיון
2. **עוזר(ת) למנהל חשבונות**
עם נסיון בהנהלת חשבונות מושבים והפעלת מחשב.
לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים למזכירות מושב תקומה, ד.נ. נגב 85210.

שמל בע"מ
למפעלנו המייצר מכונות – דרוש
מנהל עבודה
למסגריית המפעל
הכישורים: מסגר/רתך CO_2 מעולה, בעל נסיון קודם מוכח, בוגר בי"ס מקצועי ומעלה, בעל נסיון בייצור מכונות
★ תנאים טובים למועמד המתאים ★
לפנות טלפונית: 03/5592146.

למשרדי רואי-חשבון
דרושות:
1) **מנהלת משרד**
2) **כתבנית מאזנים עברית/אנגלית**
בעלת נסיון בהדפסה במעבד-תמלילים
3) **פקידה**
נא לפנות בכתב יד ל-ת.ד. 14069 תל-אביב. מיקוד: 61141.

סנו.
לסנו במפעלי ברונוס בע"מ
בהוד השרון – דרושים
שני חשמלאי תעשיה
★ ידע והכרת מכונות אריזה ומערכות פניאומטיות ★ ניסיון 5 שנים.
– עובדי ייצור להפעלת מכונות אוטומטיות.
מקום מגורים נדרש – איזור הוד השרון והסביבה.
נא לפנות לטלפון 052-38103 052-38111
למר פלד או גיורא

כצ"ט נוביס בע"מ
למפעל לייצור מוצרים קוסמטיים
בקרית מלאכי:
דרוש/ה
כימאי/ת או הנדסאי/ת כימיה
למעבדה אנליטית לביקורת איכות
עדיפות תינתן למועמדים אשר מקום מגוריהם באזור רחובות ודרומה.
קיימת אפשרות גם למשרה חלקית
המועמדים מתבקשים לפנות לקביעת ראיון לטלפון: 03-81172 ולבקש את יהודה.
– סודיות מובטחת –

— אנו זקוקים לך!
למפעלנו המתרחב **בבת-ים** לעבודה מענינת ובעלת אתגר
1. **מנהל קו ייצור***
לניהול קו ייצור מתוחכם אפשרות לטכנאי/הנדסאי תעו"ש אפשרות להכשרה במקום.
2. **עובד למעבדה***
להכנת סירופים. הכשרה במקום.
3. **מפעילי מכונה***
להפעלת מכונות מתוחכמות.
4. **מכונאי תעשיה***
אפשרות גם לטכנאי/הנדסאי מכונות.
5. **חשמלאי מוסמך***
עדיפות לבעל ידע בפיקוד ובקרה.
6. **מסגר***
בעל נסיון במסגרות מכנית.
7. **מסיק דוודים/ אינסטלטור***
לטיפול במערכות מים, אויר.
8. **שליח***
בעל רשיון לטוסטוס. הטוסטוס יעבור לבעלותך אם תוכיח עצמך במשך שנה.
9. **מכונאי רכב***
10. **מלגזנים***
* לעבודה במשמרות
מעונינים העונים לדרישות יפנו לטלפון: 03-5516332 בשעות הבוקר בלבד החל מיום א' בכתב לת.ד. 1258 בת-ים עבור מחלקת כוח אדם.

האם תוכל/י להרויח בחודש 2500 ש"ח
דרושים:
★ **רוכש מודעות**
שנה ניסיון בפעל ברכש מודעות.
★ **סופר וייזר**
שנתיים ניסיון + ניסיון בניהול.
פרוייקטים מעניינים במיוחד.
03-297304 290326

לחב' דובק
דרושים
מפיצים עצמאיים
בעלי רכב מסחרי, על בסיס עמלות
בדבר פרטים: 03-9233339
03-9230034

לחברה תעשייתית דרוש
סגן חשב
הכישורים הדרושים:
★ רואה חשבון מוסמך
בעל נסיון של 5 שנים לפחות במקצועו
★ בעל נסיון כמנהל חשבונות ראשי
★ בעל נסיון בהפעלת מערכת ממוחשבת
יש לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 18034 ת"א מיקוד 61180 ולציין על גבי המעטפה אישי לידי "החשב".

לקאנטרי קלאב באשדוד
דרוש מנהל
בעל כישורים מתאימים
לפנות בצירוף קורות חיים בכתב לת.ד. 2226 אשדוד עד לתאריך 31/12/86

למפעל גדול לפלסטיק
דרוש
אקסטרודריסט
בעל נסיון, לשרוולי פוליאתלן.
03-808615

דרוש/ה
מהנדס/ת אלקטרוניקה
לנהול מחלקת בדיקות חשמליות.
נדרש נסיון של כ-4 שנים, בתחום הפיתוח.
מועמדים יפנו בכתב בפרוט קורות חיים, נסיון קודם וטלפון להתקשרות, לת.ד. 6335 תל-אביב, 61061 עבור "מהנדס אלקטרוניקה"

מיכון למטע – פרדס חנה
דרוש
הנדסאי מכונות / מכונות חקלאיות
צעיר, לעבודה במשרד הטכני בהכנת תיקי יצור ותיכנון מכונות חקלאיות.
תנאים טובים – 5 ימי עבודה בשבוע.
נא לפנות בכתב למיכון למטע בע"מ ת.ד. 71 פרדס-חנה מיקוד 37100 טל. 063-71203

למשרד רואי חשבון גדול
דרוש
מנהל
מח' ביקורת ענ"א
מועמדים בעלי ידע ונסיון מוכח בביקורת במערכות עיבוד נתונים וכן בעלי כושר ניהול צוות עובדים ומו"מ עם לקוחות
יפנו לת.ד. 20370 ת"א 61204
לציין עבור "ביקורת ענ"א".

לחברה גדולה בתחום האבטחה האלקטרונית
דרוש
מנהל תיפעול
הדרישות
1. נסיון מוכח בניהול צוות עובדים.
2. בעל דרגת קצונה – רס"ן ומעלה או דרגה מקבילה במשטרת ישראל.
3. עדיפות לבעלי רכב.
התפקיד מחייב פיקוח ועבודה סביב השעון
נא לפנות בכתב-יד בצירוף קורות חיים והמלצות לת.ד. 29288 ת"א מקוד 61292.

למוסד בנקאי גדול
דרושים
מהנדסי תעשיה וניהול
דרישות התפקיד –
★ אבחון, ייעוץ אירגוני ופתרון בעיות ביחידות המערכת במגוון נושאים בתחומי הארגון והתפעול.
★ מדידת ביצועים של יחידות בהסתמך על שיטות כמותיות.
כישורים נדרשים:
★ תואר ראשון בהנדסת תעשיה וניהול
★ נסיון של 4-2 שנים במקצוע.
★ אישיות עצמאית וגישה נכונה לעבודה עם אנשים.
מקומות העבודה:
א. תל-אביב – כולל נסיעות לסניפים בהתאם לנדרש. מקום מגורים בגוש דן.
ב. חיפה – הפעילות באזור חיפה והצפון. מקום מגורים בחיפה.
★ ★
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב, הכולל קורות חיים ורקע מקצועי, לת.ד. 6335 תל-אביב, 61061, עבור משרה מס. 101 א' (ת"א), משרה מס. 102 ב' (חיפה)

לאיזור המרכז בע"מ
דרך פתח תקוה 128 תל-אביב
דרוש
טכנאי אלקטרוניקה
לעבודה לתיקון ובנית כרטיסים
להתקשר לראיון: 03-265923

למשרד בת"א דרוש
סטודנט
לעבודה בארכיון
שעות עבודה גמישות
03-664561, לדבורה

לבית מסחר
להספקה טכנית
דרוש
איש מכירות
בעל רקע טכני
נמרץ, חרוץ ומסור.
לשעות 8 – 16.
להתקשר 381241
380213

בי"ס תיכון כפרי
נחלת-יהודה 75910
דרושים
★ **מנהל אחזקה**
בעל ידע בנושאי קירור, חשמל וצנרת השכלה של 12 שנות תיכון. בעל הסמכה וותק של 3 שנים בעבודה.
מגורים במקום. קיימת אפשרות להעסקת בת הזוג.
השכר לפי דרוג עובדי הוראה.
★ **מדריך חברתי**
בעל הסמכה מתאימה ונסיון קודם.
מגורים במקום.
השכר לפי דרוג עובדי הוראה.
המעונינים יפנו בכתב לפי הכתובת שלעיל

יותר טוב מנפאואר
למחלקה המכנית ת"א
בן-יהודה 12,
א'-ה'. 08.00-14.00
טל: 284128, 03-298877
דרושים
1. **מלגזניים**
עדיפות ליוצאי קיבוץ בשנת חופשה.
רשיון על טרקטור — חובה.
2. **מלחימות**
מעל 2 שנות נסיון.
3. **מפעילת בונדר**
אוטומטי או חצי אוטומטי.
למתאימים מובטחים תנאי שכר גבוהים ומלוא התנאים הסוציאלים — כחוק.
מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה
באר שבע • רחובות

אקספרטים EXPER-TEAM
דרושות
כתבניות באנגלית
לעבודה בחברה מצויינת, באוירה נעימה, מול מחשב.
★ שליטה טובה בעברית ואנגלית (אנגלית כשפת אם - יתרון)
★ שעות עבודה גמישות
★ תנאים טובים
המועמדות המתאימות תפנינה בכתב יד בצירוף קורות חיים
לת.ד. 189 רמת גן 52101 סודיות מובטחת.

עירית חולון
יובל השנים להולון 1986-1936
דרוש/ה
מהנדס/ת העיר
כישורים:
מהנדס/ת אזרחי ו/או אדריכל הרשומים בפנקס המהנדסים רצוי בעל/ת תואר שני.
נסיון בעבודה של 5 שנים לפחות בנושאי תכנון ובנין עיר, עבודות צבוריות ועבודות תשתית ותחזוקה, כלכלה הנדסית, נהול ופקוח על צוות עובדים גדול. מגורים בחולון יתרון.
דרגה ותנאי שכר בהתאם לכישורים ולפי המקובל בשירות הציבורי. המעונינים יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים, תעודות, המלצות ומספרי טלפון לעירית חולון, מה' כ"א עד 31.12.86.

הפניקס הישראלי
למחלקת בטוח חיים
דרוש/ה
פקיד/ה
עדיפות למועמד/ת העונה על הדרישות הבאות:
* השכלה ריאלית תיכונית או על-תיכונית
* נסיון בעבודה (בנק, מוסד פיננסי) ועבודה עם מחשב.
נא לפנות טלפונית ל-03-620421 לקביעת ראיון

לקבוצת **השמירה**
סניף אשדוד
דרוש
מפקח איזורי
הכישורים הדרושים:
* נסיון בניהול צוות עובדים גדול
* כושר ארגון * בעל רשיון נהיגה
* בעל טלפון בביתו.
העבודה רבת אתגר ועניין, בלתי שגרתית. מצריכה מהעוסק בה: מסירות; נאמנות ושעות עבודה מרובות.
מקומות תושבי אשדוד, אשקלון והסביבה יפנו טלפונית: 055-31586, 055-35619 לתמר
— סודיות מובטחת —

אקרשטיין צבי בע"מ
חברתנו נמצאת בתנופת התרחבות
למפעל לייצור לבני סיליקט
המוקם באשקלון
דרוש
מנהל מפעל
התפקיד כולל טיפול בשלבי ההקמה, ההפעלה, ההרצה והחדרת המוצר לשוק
הכישורים הדרושים:
● מהנדס בנין/מכונות/תעשיה
● רקע בענף מוצרי בניה
● רקע שיווקי — מסחרי
● כושר ניהול מו"מ
נא לפנות בכתב יד בלבד לת.ד. 337 הרצליה עבור "מנהל מפעל סיליקט"

ב.נ. שרותי ניהול
מידע על משרות ועובדים בכירים
לאגודה חקלאית גדולה באיזור השרון
חשב/מנה"ח ראשי
לניהול מערכת ספרים ממוחשבת וצוות עובדים גדול.
דרוש רו"א/מנה"ח מדופלם מנוסה
מנהל סופרמרקט
לניהול הסופרמרקט של האגודה,
צוות עובדים אספקה, מכירות וגביה.
דרוש בעל ניסיון קודם בניהול חנות.
סודיות מלאה מובטחת
ת"ד 2287 נתניה 42122, 053-34515
ת"א, ארלוזורוב 198ב', 03-257970

לקאנזין יוקרתי לאיכות הדיור
ארכיטקטית "כספית"
[illegible]

יותר טוב מנפאואר
למחלקה המכנית ת"א
בן-יהודה 12,
א'-ה'. 08.00-14.00
טל: 284128, 03-298877
דרוש
כתב טכני
בעל השכלה אקדמאית
במחשבים ו או אלקטרוניקה.
שפת אם אנגלית.
למועמד המתאים מצפה עבודה מעניינת לתקופה ממושכת ותנאי שכר גבוהים לרבות מלוא התנאים הסוציאלים — כחוק.
להתאם מועד לראיון — נא לפנות:
למן ערן לגב 03-298877 מיום א'.
מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה
באר שבע • רחובות

לטמפו תעשיות בירה בע"מ
סניף באר-שבע
דרוש
מקדם מכירות לאזור הדרום
* בעל השכלה תיכונית מלאה לפחות.
* נסיון במכירות בענף המזון.
* רישיון נהיגה, תושב הדרום.
* נכונות לעבודה בשעות בלתי שגרתיות.
המועמדים יפנו בכתב יד למתלקי מתאמים טמפו אזור התעשיה, רח' הפלוגות 3 — חולון

דרוש
פועל מכבש
עם נסיון
נא להתקשר
03-336569

למוסד ממלכתי
דרושים
עובדים בעלי נסיון בטיפול במערכות תקשורת
דרושה השכלה של 12 שנות לימוד וכושר גופני תקין.
המעוניינים יפנו לקבלת פרטים נוספים למר פנחס פולישוק טלפונים 03-619265, 03-619275.

הלוח הכללי

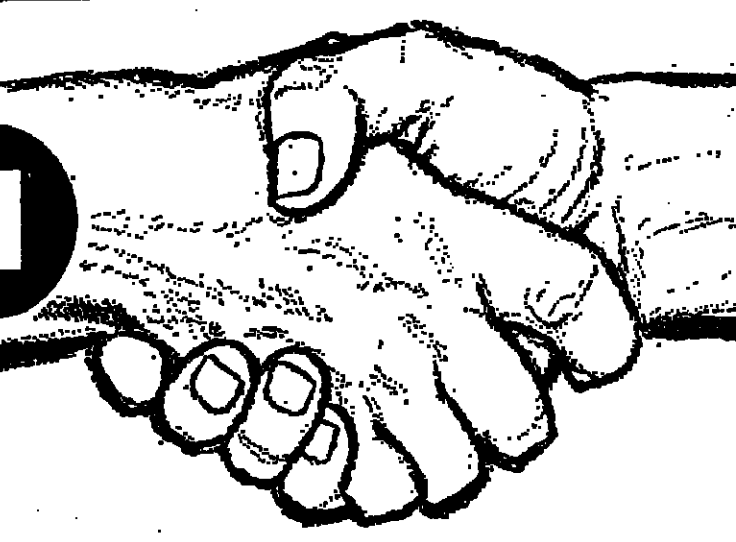

הד כפול ומכופל

לחברה גדולה ומובילה בתחומה בענף המזון
דרושים/ות
מוכרים/ות
מקום העבודה אזור המרכז
★ גיל 25 עד 45
★ בעלי רכב פרטי
יועדפו מועמדים בעלי נסיון בענף המזון
מועמדים רציניים יפנו בכתב־יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 33263 ת"א מיקוד 61332 עבור „מוכרנים"

לחברה מסחרית – דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
למחלקת לקוחות/מלאי
– משרה מלאה –
הכישורים הדרושים:
★ נסיון של 3 שנים בתפקיד דומה – הכרחי.
★ יכולת עבודה עצמאית – הכרחי.
להתקשר משעה 3.00 אחה"צ
לטלפון: 03־613837

לחברת יצור אופנה
דרושה
מזכירה בכירה
★ ידע ונסיון ביצוע יבוא
★ שליטה מלאה בשפות עברית אנגלית כולל הדפסה
★ הפעלת טלקס ממוחשב
★ משרה מלאה, 6 ימי עבודה
★ תנאים טובים, אוירה נעימה
03־660427 ליאורה

לקרט דרושים:
טכנאי מכונות צילום מסמכים
למתן שרות בכל הארץ עדיפות לבעלי נסיון.
ידיעת השפה האנגלית הכרחית
לפנות 03־652277

להברה ארצית דרוש
מנהל מכירות
לציוד חשמל לתעשיה
כישורים: ★ מהנדס/הנדסאי חשמל
★ בעל נסיון בשיווק, ויכולת ארגון
(מגורים באזור חיפה)
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 33129, חיפה. מיקוד 31331.

לסוכנות ביטוח גדולה דרוש/ה
פקיד/ת תביעות ראשי/ת
ידיעת השפה העברית על בוריה
אנגלית – יתרון
נסיון בטיפול בתביעות
להתקשר 03־621066

לחברת עבודות בתי״א
דרושה
קלדנית למחשב
טל' 824196 ,834488

למשרד אדריכלים בתל־אביב
דרוש
אודיכל בכיר
7 שנות נסיון
להתקשר: 03־658732 בשעות 14.00־

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבירות צפויים לעונש על פי החוק.

לחברה ישראלית – לעבודה במערב אפריקה – דרושים
1. לניהול מוסך לציוד מכני כבד לכבישים
מכונאי מעולה בעל ניסיון של 15 שנה בניהול מוסכים לצ.מ.כ.
2. מכונאי מעולה לציוד הנ"ל
ניסיון של כ־10 שנים, ניסיון בפיקוח על צוותי עבודה, כושר ניידות גבוה ויכולת הדרכה של צוותים מקומיים.
לשתי המשרות דרושה שליטה טובה באנגלית וניסיון בעבודה באפריקה.
לפנות טלפונית 434359, 03־434363.

לצרכניה בסוי־ויתקין
דרושים/ות
עובדות/ים לצרכניה
המעונינים מתבקשים להציע מועמדותם בכתב יד עד יום ששי 19.12.86 למזכירות כפר־ויתקין

למשמל עתיר מדע
פקידת קבלה/כתבנית
לעבודות משרד כלליות
שפת אם אנגלית, ידע בעברית.
5 ימים 08.00 – 17.00 ● טל. 02־801666

טל – יעד
שרותים לתעשיה בע"מ
מקבוצת תדיראן
דרוש
מתכנת
בעל נסיון בשפת "C"
והכרת I.B.M. / T.C.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 587 פ"ת, לידי דב סלמור.
– סודיות מובטחת –

אבולעפיה 19 – 17 ת"א
„תכלת" מפעלי צביעה ואשפרה (טקסטיל) בע"מ
דרוש
חשמלאי מוסמך
עם רשיון 63 אמפר.
נא לפנות טלפונית 03־823862 או 03־836995

למפעל בקרית מלון (פ"ת)
דרושים
★ **טכנאי מכונות**
להפעלת מכונות קיפול והדבקה
★ **מלגזן**
העבודה במשמרות
להתקשר 03־9223151 ללביא

קסי מערכות עיבוד אינפורמציה בע"מ
אנו מפעל עתיר ידע העוסק בפיתוח, ייצור, שיווק ויצוא של מערכות ממוחשבות בתחומי התיב"ם והנדסה
דרושים
1. **מזכירת מפעל**
– 10 שנות נסיון לפחות בעבודות מזכירות, רצוי במפעל עתיר ידע/אלקטרוניקה.
– שליטה מלאה בעברית ובאנגלית, כולל הדפסה בשתי השפות.
– כושר אירגון וניהול משרד באופן עצמאי.
– 12 שנות לימוד או יותר.
– הופעה נאה, גיל 40–30, רשיון נהיגה יתרון.
2. **הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה**
– 5 שנות נסיון באלקטרוניקה סיפרתית ומיקרו מחשבים.
3. **הנדסאי/טכנאי מכונות**
– לעבודות תיכנון, שירותי הכנת תיקי ייצור.
– דרוש נסיון של 10–5 שנים בתעשיית האלקטרוניקה ובמכניקה עדינה.
4. **שרטט/ת מכונות ואלקטרוניקה**
– נסיון של 5 שנים לפחות
– עצמאי/ת
– נסיון בגרפיקה ועריכת מעגלים מודפסים – יתרון
5. **מחווטת / מלחימה**
– לעבודות חיווט הלחמה בתקנים צבאיים.
– דרוש נסיון קודם של לפחות 5 שנים, רצוי בתעשיה הבטחונית.
5 ימי עבודה בשבוע, 07.45 עד 17.15, מקום העבודה איזור התעשיה בני־ברק, ליד הקניון. מועמדים יוצאי צבא מתבקשים לפנות בצרוף תולדות חיים בכתב יד לת.ד. 60 סביון, טלפון: 03־704174.
פרסום ביל

לחברת תיירות בתל־אביב
דרושה
מזכירה ללשכת המנכ"ל
● שליטה מלאה באנגלית, (רמה של שפת אם – יתרון).
● קצרנות וכתבנות אנגלית
● ידיעת השפה העברית
● שעות העבודה 4.30־8.00 (כולל שעה הפסקה) יום שישי 1.00־8.00.
המתאימות יפנו טלפונית למחלקת כוח אדם טלפון 03־650862, מיום א'.

לחברת יבוא דרושה
מזכירה
למחלקת הווטרינרית
למשרה חלקית.
הכישורים הנדרשים:
★ השכלה אקדמאית או נסיון מעשי מקביל בתחום הביולוגיה או בעלי־חיים.
★ עברית ואנגלית על־בוריין.
★ תכתובת והדפסה עברית־אנגלית.
★ יכולת תרגום חומר מקצועי בשתי השפות.
נא לפנות בכתב־יד אל ת.ד. 1763, רמת־גן 52117, עבור „מזכירה". סודיות מובטחת.

מבצע דחוף
חודש שלם של פרסום בלוח הכללי של „ידיעות אחרונות" למפרסמים במדורי דירות ונכסים
רוצה למכור, לקנות, להשכיר דירה או נכס?
ההצעה הפרסומית הכי טובה
כדי שתוכל לקבל את המחיר הטוב ביותר תמורת הנכס שלך.
ב־90 שקל בלבד מודעתך תתפרסם
(כולל מע"מ)
במשך חודש שלם 8 פעמים בימי שלישי ושישי בלוח הכללי!
חייג לדחפון של דחף טל' 03־611001
מתקבלות מודעות גם בפרסום צפון טל' 885־883
מתקבלות מודעות גם בפרסום נצחוני טל' 280666
מתקבלות מודעות גם בפרסום אדיר טל' 537־841
מתקבלות מודעות גם בפרסום ביל טל' 713־218
מתקבלות מודעות גם בלוח פון טל' 292777

ת"א דחף מרכז – ספסת בית השוואה 8 (פינת אלנבי 94) מול קולנוע חן טל' 622547
ת"א דחף דיזנגוף – רח' דיזנגוף 18 (מול כסית) פתוח 24 שעות טל' 239952
ת"א דחף בן יהודה – רח' בן יהודה 9 (מול קולנוע מוגרבי) טל' 656120
ת"א דחף אלנבי – רח' אלנבי 123 (ככר המושבות) טל' 614433
לפרסם מודעה! דחף – ב דחף תקבל יותר
חיפה דחף – רח' הרצל 5 (הדר) טל' 645333 4
ירושלים דחף – רח' יפו 43 (ככר ציון) טל' 226335
דחפון – שרות מודעות טלפוני 03־611001
ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר
★ המבצע מוגבל לחודשיים

U-MAN®
עבור אחד מלקוחותינו,
מפעל מזון גדול בתל־אביב, דרוש/ה
מפעיל/ת מכונות אריזה
להפעלת מכונות אריזה חדישות.
רקע טכני ונסיון בהפעלת מכונות – יתרון.
אפשרות קידום ותנאים טובים למתאים/ה.
העבודה במשמרות. הדרכה תנתן במפעל.
לפנות לעמליה – טל. 03/297741. מישרה 610.

U-MAN®
עבור אחת מלקוחותינו,
חברת שיווק גדולה בתל־אביב, דרושים
אנשי מכירות
מתמידים ובעלי מרץ ויכולת גבוהה ביצירת תקשורת וניהול מו"מ – לעבודה מעניינת ואחראית עם לקוחות קיימים וחדשים.
רכב הכרחי. למתאימים – תנאים טובים ואפשרויות להכנסה גבוהה.
לפנות לעמליה – טל. 03/297741. מישרות 435.

U-MAN®
עבור אחת מלקוחותינו,
חברה גדולה מאד לייצור גרפי בתל־אביב,
דרושים
מקדמי/ות מכירות
מתמידים, חרוצים ובעלי יוזמה ומעוף – למכירת מוצרים ייחודיים ומדויקים ללקוחות בשוק המקומי.
העבודה מעניינת, בעלת אתגר ונושאת רווחים גבוהים.
למתאימים יינתנו משכורת בסיסית, אחוזים והוצאות דלק נסיעה.
העבודה באיזור המרכז.
לפנות ליהודה – טל. 03/295694. מישרות 583.

U-MAN®
עבור אחד מלקוחותינו,
מפעל מוביל בתחום הרובוטיקה בבני־ברק,
דרוש
אח' ציוד רובוטיקה
בעל ידע ונסיון של כ־5 שנים במכניקה עדינה ופניאומטיקה, לביצוע עבודות אחזקה ופיתוח בציוד רובוטיקה. ידע באלקטרוניקה.
בכשירות ואלקטרומכניקה – יתרון.
התפקיד אחראי ביותר, עצמאי ובעל אתגר.
למתאים – שכר הולם.
תנאים טובים ואפשרויות קידום.
לפנות ליהודה – טל. 03 295694. מישרה 676.
סודיות תשמר בקפידה.

U-MAN®
עבור אחת מלקוחותינו,
חברת אלקטרוניקה בענף התקשורת, דרוש
טכנאי אלקטרוניקה
בעל נסיון בעבודת מעבדה – רצוי בתחום התקשורת, לעבודה עצמאית ואחראית ביותר במעבדת השירות של החברה בתל־אביב.
ידע בתיקון מכשירי טלפון.
חייגנים ומרכזות אלקטרוניות – יתרון.
תנאים טובים למתאים.
לפנות לעמליה – טל. 03/297741. מישרה 634.
סודיות תשמר בקפידה.

עוש"פ טכנולוגיות בע"מ
הזמנה
(לפי סעיף 108 לפקודת החברות (נוסח חדש), התשמ"ג–1983)
כל בעלי המניות מוזמנים לאסיפה הכללית של החברה עוש"פ טכנולוגיות בע"מ שתתקיים ביום 2/1/87 בשעה 10.00 במשרד הרשום של החברה.
על סדר היום:
1. דו"ח מועצת מנהלים.
2. אישור המאזן ליום 31/12/85 ודו"ח וחשבון רווח והפסד לשנה שנסתיימה ב־31/12/85.
3. בחירת חברי מועצת מנהלים.
4. מינוי רואה חשבון.
5. שונות.
אם תעבור חצי שעה מן המועד שנקבע לאסיפה לא ימצא מנין חוקי, תדחה האסיפה ליום 4/1/87 בשעה 10.00 לפני הצהרים באותו המקום, ואם באסיפה השניה לא ימצא מנין חוקי, יחשבו החברים הנוכחים כעבור חצי שעה למנין חוקי.
בפקודת מועצת הדירקטורים
(–)
מרדכי חיים
דירקטור
הערה: בהתאם לתקנות 73 בתקנון החברה, רשאי כל בעל מניה למנות מיופה כח באסיפה וכתב מינוי יופקד במשרדי החברה לא פחות מארבעים ושמונה שעות לפני התקיים האסיפה, ואם לא ייעשה כן לא יהיה לכתב המינוי תוקף חוקי. טופס של כתב מינוי אפשר לקבל במשרדי החברה בשעות העבודה הרגילות.

בבית המשפט המחוזי בחיפה
פירוק בקשת פירוק
בעניין מקבוצת בינלאומיות בע"מ
נמסרת בזה מודעה שבקשה לפירוק החברה הנזכרת לעיל על ידי בית המשפט המחוזי של חיפה הוגשה היום 16.11.86 לבית המשפט הנזכר לעיל על ידי ש.א.ן החברה הבינלאומית להשקעות בע"מ וכי ניתנה הוראה שבקשת פירוק זו תבורר בפני בית המשפט היושב לדון בחיפה ביום 1.2.87 שעה 9.00 וכל נושה או משתתף של החברה הנ"ל הרוצה לתמוך במתן צו בעניין הבקשה או להתנגד לכך, יכול להופיע לשם כך בשעת הבירור אם בעצמו או באמצעות עורך הדין שלו וכל נושה או משתתף של החברה הנזכרת הדורש העתק מן הבקשה הזאת יקבלנה מן החותם בזה בשלמו את התשלום הקבוע בעד ההעתק.
אלי הבהן עו"ד
אבן סינא 6 חיפה
הערה – כל הרוצה להופיע בשעת בירור בקשת הפירוק חייב למסור או לשלוח ע"י הדואר, לאיש החתום לעיל הודעה על רצונו זה. בהודעה יפורשו השם הכתובת של האיש או אם זוהי פירמה, השם והכתובת של הפירמה, והיא צריכה להיות חתומה ע"י האיש או הפירמה או ע"י עורך הדין שלו או שלה (אם יש להם עורך דין) וצריך למסרה או – אם היא נשלחת ע"י הדואר צריך לשלחה באופן שתספיק להגיע אל החתום לעיל לא יאוחר משעה אחת אחרי הצהריים יום 30.1.87.

הקרן למען בטחון ישראל
פינה חמה ללב"י
***
השבוע
התרומה הגבוהה
מנהלי ועובדי מפעלי נייר אמריקאים ישראלים בע"מ תרמו לכבוד המנכ"ל מר שמואל רותם במלאות לו 60 שנה
6000 ש"ח
התרומה המרגשת
הגברת שרה גינסבורג תרמה לזכר בעלה הקבלן המנוח חיים משה גינסבורג ז"ל
375 ש"ח
התרומה הצעירה
אביב רוזנבלט תלמיד כתה ב'1 בי"ס איינשטיין, חיפה תרם עם איחולי שלום
10 ש"ח
היום יותר מתמיד – תן לבך ללב"י
קרן לב"י: רח' ד' (פרוואא) 17, הקריה, תל־אביב 64734

לחברה מסחרית גדולה
עקב הרחבת הפעילות
דרושים
1. למחלקת שיווק באיזור המרכז והדרום –
איש מכירות למלגזות
★ רק בעל נסיון מעשי + רשיון נהיגה
מגורים באיזור המרכז או הדרום
2. למחלקת כלי עבודה באיזור הצפון –
סוכן מכירות לאיזור הצפון
★ בעל נסיון מעשי במכירת כלי־עבודה לחנויות
+ רשיון נהיגה.
★ מגורים באיזור הצפון.
נא לפנות בכתב בציון קורות חיים ונסיון לת.ד. 33181 תל־אביב מיקוד: 61331.
מחלקת כוח אדם רק פונים מתאימים ייענו!

AUREC INFORMATION & DIRECTORY SYSTEMS LTD.
אנו עוסקים בפיתוח ויצוא תוכנה לשוק הבינלאומי
לחברתנו דרושים:
★ **ראשי צוותים פיתוח תוכנה**
נסיון נדרש:
5 שנות נסיון ויותר
ניהול צוות תוכניתנים.
רצוי נסיון ב־VAX/VMS
★ **מנתחי מערכות**
בעלי 8 שנות נסיון ויותר
★ **איש הדרכה בתחום תוכנה**
★ **תוכניתנים**
בוגרי אוניברסיטאות
שנה נסיון ויותר (יתקבלו גם בוגרים מצטיינים ללא נסיון)
רצוי הכרת מחשבי VAX/VMS.
את הנסיון עשה עבודה הכרח.
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות־חיים לת.ד. 587 רמת־גן 52102
– סודיות מובטחת –

هكذا من الاصل

בע"מ

דנאל

אם את!
מעבדת תמלילים
עברית ו/או אנגלית

בעלת נסיון באחד
מסוגי המעבדים

הצטרפי לעובדי "דנאל" הנהנים מעבודה מענינת, שכר גבוה, תנאים סוציאלים מיוחדים (חופש, הבראה, ימי חג, מחלה, בטוח מנהלים ועוד)

פני עוד היום לאחד מסניפינו
תל־אביב: 222266, 03-245541 – גילה
רחובות: 08-455904 – נילי
אשדוד: 33644, 055-32221 – יעל
ירושלים: 02-242801

תל־אביב • ירושלים • באר־שבע • רחובות • אשדוד

אלקו בע"מ
למפעלינו ברמת גן
דרושים
עוזרי חשמלאים
לעבודות בלוחות חשמל
נא להתקשר לטלפון 03-7510311
03-7516487

דרוש
איש שיווק
למוצרי אספקה
למחשבים
בעל רכב
03-611161

דרושים במכתשים:
למפעלינו בבאר־שבע ובמישור רותם

הנדסאים או טכנאי חשמל
בעלי רשיון חשמלאי מוסמך לפחות
* נסיון של 3 שנים בעבודה במפעל תעשייתי
* שליטה במערכות פיקוד (רצוי PLC)

מכונאי
בוגר בי"ס מקצועי רצוי מכונאי רכב, בעל נסיון של 5 שנים לפחות במתקני תעשיה כבדה, או בציוד מכני כבד, רצוי ידע בהידראוליקה.

איש קירור
בוגר בי"ס מקצועי בעל נסיון של 5 שנים לפחות במיתקנים תעשייתיים.

המעמדים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים ותאור נסיון קודם לאגף משאבי אנוש ת.ד. 60 באר־שבע, 84100
סודיות מובטחת

לקבוצת מפעלי עלית
למפעלנו ברמת־גן
דרוש
מסגר־צנר

דרישות התפקיד:
* ידע בריתוך
* נסיון מקצועי של 5 שנים לפחות.

לפנות למר פרדי קימל, עלית, ארלוזורוב 84 רמת־גן
ימים א'–ה' בין השעות 15.00–16.00.

לסניף השיווק בהרצליה (השרון)
דרושות
דיילות להדגמת מוצרי מזון
העבודה ברשתות השיווק ברמת אביב, הרצליה, רעננה, נתניה וחדרה
דרישות התפקיד:
* הופעה נאה
* כושר שיכנוע.

המעונינות תפנינה לדני נוימן, טל' 052-554465, 052-554442

טוב לי עם עלית

ציקלון
מוצרי תעופה בע"מ
דרוש/ה
מנהל אגף אבטחת איכות
המועמד המתאים יהיה בעל נסיון רב בתחומים הבאים
* נהול צוות מבקרים נרחב
* נהול הנדסת איכות מפעלית
* נהול קשר אינטנסיבי עם לקוחות בארץ ובחו"ל
* התפקיד בכפיפות למנכ"ל

כשורים דרושים
* מהנדס/הנדסאי מכונות / אווירונאוטיקה
* נסיון בבקורת בתחום התעופה
* כושר ניהול מו"מ עם לקוחות
* שליטה מלאה בשפה האנגלית

רכב מפעל ותנאים טובים ינתנו למועמד המתאים, המעוניינים יפנו בהחיפות בכתב לת.ד. 114 כרמיאל או לטלפון 04-962211 למנהל אגף משאבי אנוש ומינהל מיום שני 15/12/86.

דחפון
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

לאחד מלקוחותינו - באיזור המרכז
דרושים במשרה מלאה

אקדמאי/ת (משרה 1360)
בוגר סוציולוגיה / לימודי עבודה
לגיוס עובדים, וטיפול ברווחת הפרט

מזכירת אגף (משרה 1365)
לניהול שוטף של משרד כח־אדם
רצוי נסיון קודם
השכלה אקדמאית — יתרון

מועמדים ישלחו פירוט קורות חיים
לת.ד. 11024 ת"א 61110
בציון מס' משרה
— סודיות מובטחת —

תיל
תחנת ייעוץ לנושאי כח־אדם בע"מ

אבטחה בחו"ל
לחברת I.C.T.S.
דרוש
מרכז אבטחה
בגיל 25–40, דובר גרמנית
שוטפת לתפקידי אבטחה
וניהול צוות למשך שנתיים
באוסטריה.
נא לפנות בכתב יד ולפרט קורות
חיים ונסיון קודם באבטחה
לכתובת: I.C.T.S. רח' המנהרה 16
הרצליה ב' מיקוד 46586

המשביר המרכזי
סניף תל־אביב
מ ח פ ש :
מחסנאים
בוגרי 10 שנות לימוד לפחות גיל עד 45 שנה.
על המעוניינים לפנות לטל. 03-389367
לקביעת ראיון.

לחברת העוסקת בהפעלת מערכות פרסום ותאורה
דרוש
מנהל טכני
כישורים נדרשים:
* רשיון חשמלאי מוסמך
* כושר לנהל צוות עובדים טכני
* כושר אדמיניסטרטיבי
* יכולת לקיום מו"מ עם גורמים מוסדיים, עירוניים.
* רשיון נהיגה
העבודה כרוכה בנסיעות בכל הארץ.
למועמד המתאים תנאים טובים.
נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 33440, ת"א 31333.

למחלבת תנובה תל־יוסף
דרושים/ות
טכנולוג מזון
לניהול ייצור אבקת חלב
תברואן מוסמך
תנאים טובים למועמדים
המתאימים
נא לפנות למחלקת המנגנון
טל: 065-31270
או בכתב למחלבת תנובה
תל־יוסף ד.נ. גלבוע 19133
סודיות מובטחת

למועדון אורתפל
דרושים
מקדמי מכירות
אם את/ה צעיר/ה עד גיל 28, דינמי/ת, מאיר/ה דן בלבד ומחפש/ת אתגר ואפשרות להתקדם בחברה צעירה ודינמית המתמחה בתחום עסקי, הכשיר ונציג/ה לצוות מקדמי המכירות שלנו.
השכר – 1000 ש"ח
* עבודה בחברת צעירים
* 5 ימי עבודה בשבוע
* מערכת בונוסים
* בסיום 6 חודשי עבודה בונוס מיוחד.
לתיאום ראיון נא להתקשר לטל. 9/338118

לחברת בניה ארצית
דרוש
מפעיל למנוף P&H עם רשיון לתפעלת
עגורן צריח
* נסיון של 10 שנים
* העבודה באזור ת"א
לפנות 03-265294 ליוסי.

יותר טוב מנפאואר

כתבניות!
* אנגלית
* עברית/אנגלית
* עברית

יש לנו הצעות עבודה מיוחדות מאוד,
מעניינות ובתנאים מצוינים.
כמו כן ינתן קורס עיבוד תמלילים
למתאימות.

אסור להחמיץ · פנו אלינו בהקדם

רח' בן־יהודה 12, א'–ה', 08:00–14:00
טל: 284128, 03-298877

מנפאואר MANPOWER
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

TEDEA Ltd
Excellence in Load Cells
דרושים
1. **טלפונית/כתבנית עברית**
2. **כתבנית/מפעילה טלקס**
שפת אם אנגלית לחצי משרה
11.00 — 17.00.
3. **מלחימות**
נסיון לא הכרחי.
4. **עובדים למחלקת כיולים**
למוצרים בתחום השקילה
האלקטרונית, אחרי שרות צבאי,
עד גיל 25.
5. **חרט**
לבית מלאכה, בוגר בי"ס מקצועי
5 שנות נסיון לפחות.

* מגורים: הרצליה, רעננה, כפר סבא והוד השרון ונתניה.
* 5 ימי עבודה בשבוע.
07.30 — 17.00.
טל: 052-557039, 052-557596.

גבור סברינה
למפעלנו באזור התעשיה בנתניה
דרושים/דרושות
1. למחלקת תכנון ופיקוח הייצור
הנדסאי/ת ייצור
בעל/ת נסיון בעבודה בנושאי תפ"י בתעשיה.
2. למתפרה ולמגזרה
מנהל/ת ייצור
עדיפות לטכנאי ייצור, בעל נסיון נהול בתעשיית הטכסטיל.
3. למחלקת הכלכלית
כלכלן/ית
בעל נסיון בתמחיר בתעשיה ועבודה עם מחשב אישי. יובאו בחשבון גם מועמדים בוגרי שנקר בתעשיה ונהול.
* *
מועמדים תושבי נתניה והסביבה הקרובה, יפנו בכתב למחלקת כח אדם, ת.ד. 84 נתניה, 42100 או טלפונית 053-44455 למחלקת כח אדם.

SF סנפרוסט בע"מ
מזון איכות מוקפא
למפעלנו באשדוד
דרוש/ה
טכנאי/הנדסאי תעשיה וניהול
לאגף הלוגיסטיקה

דרישות התפקיד:
* נסיון של 3 שנים בניהול וארגון
* ארגון מערכות לוגיסטיות
* ארגון מחסנים, מלאי, רכב ושינוע.
* ארגון ושיטות.
* ידיעת אנגלית בסיסית.
* יועדפו תושבי אשדוד והסביבה.
על המעוניינים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים עם פירוט נסיון קודם לאגף כח אדם, ת.ד. 2223 אשדוד מיקוד 77121.
מועמדים הבאים בחשבון ייענו תוך שבועיים.

המלונאי בע"מ
רשת המלונות הגדולה בארץ
ללקוחותינו דרושים
* שף קונדיטור — למלון גדול במרכז
* קונדיטור בעל נסיון
* טבח ראשי — לאולם חתונות
* טבחים — בעלי תעודה ונסיון
* שוטפי כלים
* מלצרים לעבודות אקסטרה.
— פנייה תשובה מפורטת —
לקביעת ראיון: נא לפנות
בטלפון: 03-5743657

זו ההזדמנות שלך
לקריירה חדשה
חברת בת של קונצרן גדול מציעה מספר
תפקידים בעלי אתגר.

למי מיועד התפקיד?
* לבעלי השכלה תיכונית ומעלה רצוי אקדמאית.
* לאנשי מכירות בעלי נסיון.
* לבעלי כושר ביטוי ויכולת ליצור תקשורת בינאישית.
* נכונות להשקיע בתפקיד עצמאי שהכנסה גבוה בצידו.

מה תקבל מאיתנו?
* הכשרה מקצועית ברמה גבוהה, ע"ח החברה.
* התחייבות לתשלום חודשי.
* סיוע מקצועי צמוד במהלך העבודה.
* גיבוי של חברה ותיקה ומצליחה.

המועמדים יעברו מיון קפדני וישולבו בעבודה
לקביעת ראיון נא להתקשר החל מיום א' בין
08.30–17.00 03-622687, 622686 (נילי, שלמה)
או 08.00–16.30 בין 641865, 641868
סודיות מובטחת

לחברה מובילה בתחום ציוד
לתעשיה
דרוש
נציג מכירות
* טכנאי/הנדסאי מכונות בעל מרץ רב ויכולת טובה ביחסי אנוש.
* רכב ומגורים במרכז הארץ הכרחיים
* העבודה עצמאית, מענינת ובעלת אתגר.
* אפשרות להכנסה גבוהה למתאים
לפנות בכתב יד אל לסיכו הנדסה הבנאי 27, חולון 58857 עבור "נציג מכירות"

הטכניון
דרוש/ה
ספרן/ית
תאור התפקיד: ...
ספרן/ית
תאור התפקיד: ...

סנפרוסט בע"מ SF
מזון איכות מוקפא
למפעלנו באשדוד
דרוש/ה
מנהל/ת עבודה באחזקה

דרישות התפקיד:
* השכלה טכנית טכנאי או הנדסאי מכונות (בוגר בי"ס מקצועי) בעל ידע במכונאות אחזקה, מסגרות, פניאומטיקה, הידראוליקה ומערכות מורכבות.
* נסיון בניהול צוות עובדים של 5 שנים, רצוי בתעשיית מזון.
* ידיעת אנגלית טכנית
* יועדפו תושבי אשדוד והסביבה.

מעוניינים מתאימים בלבד יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לאגף כח אדם ת.ד. 2223 אשדוד מיקוד 77121.
מועמדים הבאים בחשבון ייענו תוך שבועיים.

ליכב ראשל"צ
דרושים
עובדי ייצור
לעבודה קבועה
עדיפות לבעלי רקע טכני
תנאי שכר הולמים
טלפון: 03-942821 החל מיום א'

לקורסי הכנה לבחינות
פסיכומטריות
דרושים מיד
1. מרצה־מרכז.
2. מרצים
בעלי נסיון.
טלפון: 783388

יפנאוטו בע"מ
נציגים בלעדיים בישראל של מכוניות
SUBARU
דרושה
מזכירת מנכ"ל
בעלת נסיון מוכח כולל שליטה מלאה בשפה אנגלית ועברית, הפעלת טלקס, קורספונדנציה, נשיאי השפות, כולל הדפסה מעולה באנגלית ועברית
תנאים טובים למועמדת שתתקבל
מועמדות מתאימות תפנינה לקביעת ראיון טל' 03-5186141
סודיות מלאה מובטחת.

רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
ביה"ס התיכון המקיף השש־שנתי בשיתוף רשת "עמל"
צפת
רח' ירושלים 8 צפת 13208 טל: 068-30144
לשנה"ל תשמ"ז דרוש/ה
מורה לערבית
— משרה חלקית.
מועמדים בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות להנהלת ביה"ס.

ירושלים
רכז שכונתי לפתוח כ"א
בקטמון ד"ט ירושלים
כשורים: * בעל תואר אקדמי, רצוי בתחום חינוך טכנולוגי והכשרה מקצועית. * כושר ארגוני, יצירת קשרים וחיפוש אנשים טובים.
— דרוג 5–6 מח"ר —
לפנות בכתב בפרוט קורות חיים השכלה ונסיון לרשת "עמל" קבילת קריב 15 ת"א למחי כ"א טל: 03-497444 פנימי 227

לשם הזדמנות שלך
בתעשיה
תשמ"א 1981
...

FIAT
דרושים
* **מכונאים**
דרגה 2 עד 3
* **בוחני רכב**
* **פקידי קבלה**
* **מסגר וחשמלאי**
נא לפנות למנהל המוסך המרכזי
ברמת החייל, רח' עשר הטחנות 20,
טל. 03-483131.

דרוש
מנהל פרויקט
שיווקי־פרסומי בתחום יוקרתי
כישורים נדרשים:
* בקיאות בנו כ ... נסיבורי בדרג גבוה
* נסיון בשיווק ופרסום
* כושר ניהול מו"מ באנגלית (דיבור)
* רצוי הכר עם גורמי תיירות
* רשיון נהיגה
למועמד המתאים תנאים מצויינים
נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 33440, ת"א 31333

FIAT
דרושה
אשת מכירות
באולם התצוגה של החברה
בעלת ידע טכני במכוניות
וניסיון מוכח במכירות.
נא לפנות בכתב יד, בצירוף פרטים וניסיון לכח אדם, ת.ד. 522, תל־אביב.

X-מיקס
לבית אופנה
דרושים:
* **סוכן בעל ניסיון בשיווק בגדי נשים אופנתיים.**
רכב המרכז, עבודה על בסיס שכר חודשי + אחוזים.
* **תופרות** אוברלוק זיגזג, 2 מחטים
תנאים טובים ועבודה קבועה.
טלפון: 03-820898

Carmel
דרוש/ה
רואה חשבון
דרישות התפקיד:
* ידע בעריכת הנה"ח ממוחשבת רב מטבעית.
* נסיון בעריכת דו"חות כספיים.
* נסיון בניהול צוות עובדים.
* 5 ימי עבודה בשבוע — נכונות לעבודה בשעות נוספות.
נא לפנות בכתב יד, בצירוף קורות חיים וניסיון למחלקת כח אדם, ת.ד. 20, ת"א.

אורבוט מערכות בע"מ

חברתנו מפתחת, מייצרת ומייצאת מערכות עתירות ידע, המשלבות אינטלגנציה מלאכותית וראיה ממוחשבת, לבדיקות איכות של מוצרים אלקטרוניים.

עם הרחבת פעילותנו דרושים לנו

הנדסאי מכונות

לפיקוח על הרכבות מכניות ביצור וקליטת מערכות מפיתוח, בעל נסיון קודם בתחום האמור, יושם דגש ליכולתו של המועמד להפעיל צוות ולקיים יחסי אנוש נאותים.

טכנאי חשמל

הכשרה ונסיון של שנה לפחות, לביצוע עבודות הרכבה, חיווט ובדיקות סופיות בקו היצור. ידע באלקטרוניקה תעשייתית יתרון.

הנדסאי יצור

למחלקת תפ"י, טיפול בתנועות רכיבים ביצור, הזמנות, מחסן ועצי מוצר.

פקידה

למעקב אחר בצוע הזמנות רכש בארץ ובחו"ל, נדרשת ידיעת אנגלית נסיון קודם יתרון.

נא לפנות בכתב יד לאורבוט מערכות בע"מ ת.ד. 215, יבנה 70650.

למפעל בראשון לציון דרושים למשרה מלאה

1. מזכיר/ה
עברית, אנגלית לריכוז המשרד, הדפסות + טלקס

2. פקיד/ה
דינמי, למח' מכירות ידיעה בהנהח"ש ועבודות משרד שונות.

לפנות בכתב יד לת.ד. 16080, ת"א.

ORS — או.אר.אס שרותי כח אדם

לאו.אר.אס. אקספרס

דרושה

כתבנית מנוסה בעבודה על מעבד תמלילים עברית ואנגלית לניהול משרד

טל. 613385, 03-624902, מירי

למשרד רואי חשבון

דרוש

מבקר - מרכז תיקים

בעל נסיון

03-203349

לסטודיו עופר אבא

דרושות

* תופרת עלית – נסיון במדידות
* תופרת סלוניות – מעולות

03-445943, 03-458809

למוסד ציבורי

דרושה

פקידה – כתבנית

בשפה העברית. לאחר שרות צבאי.

נא לפנות בכתב לת.ד. 4397 ת"א 61043 עבור "פקידה".

COMET PERSONNEL

השמת כ"א בענף המחשבים

דרושים

אנשי מחשב ומהנדסים

בעלי נסיון משנתיים ומעלה.

– סודיות מובטחת –

הרצל 25, קומת משרדים (9)

03-7203218 52181

לאלקו התק"ש 1973 בע"מ

דרושים

1. **פקידת מכסה**
2. **בעל נסיון:**
3. **מנהל עבודה**
4. **מסגרים**
5. **חשמלאים**

המעוניינים יפנו בטלפונים: 052-558922 או 052-558825

HORON

אנו צומחים ומתרחבים

מנהל כח אדם

מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר

לפרטים נוספים: תל-אביב: 03-622233-4 ; ירושלים: 02-226335-6 ; חיפה: 04-645333-4, 04-662571-2

ל"איר קונסולידטורס" ישראל – ACI

דרוש/ה

פקיד/ת מטען ויצוא אוירי

השמירה

חטיבת האלקטרוניקה

דרוש

הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה

בע"מ

דרושים

עובדים רציניים בחברה אמינה

★

כרסם

אם אתה בעל נסיון בהפעלת מערכות C.N.C. ומערכות קונבנציונאליות

פנה עוד היום לאחד מסניפינו
תל-אביב: 222266, 03-245541
רחובות: 08-455904
אשדוד: 33644, 055-32221
ירושלים: 02-242801

תל-אביב · ירושלים · באר-שבע · רחובות · אשדוד

דרושים במכתשים:

למפעלינו בבאר-שבע וברמת חובב

מנהל/ת חשבונות ראשי/ת

הכישורים: נסיון בניהול מחלקת חשבונות בהיקף גדול, ידע רב ונסיון בניהול מערכות ממוחשבות רב מטבעות, ידע בנושא יבוא ויצוא.

השכלה: רואה-חשבון מוסמך, בעל-ת נסיון של 5 שנים לפחות.

מועמדים יפנו בכתב יד ובצרוף קורות חיים ותאור נסיון קודם לאגף משאבי אנוש ת.ד. 60, באר-שבע, 84100 סודיות מובטחת

הסתדרות מדיצינית הדסה

דרושים

1. **גבסן מקצועי**
רצוי אח, עם נסיון של 3 שנים לפחות.

2. **מזכירה בכירה**
דו-לשונית (עברית ואנגלית) כולל הדפסה בשתי השפות (רצוי ידע בעבוד תמלילים).

3. **מנהלי חשבונות**
סוג 2 לפחות עם נסיון של שנתיים לפחות.

המעונינים יפנו בכתב לאגף כח אדם ת.ד. 12000 ירושלים, או טלפונית 02-447136/446226, בימים א-ה עד

משרד רואה חשבון דרושים

מבקרים

רצוי נסיון, עבודה מגוונת

03-204497, 03-299936

לחברת יסודות ארז תל-אביב דרושים:

1. מסגר ורתך
2. מכונאי / איש אחזקה

03-497587

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור למרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת הורתו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של כן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

לאיזומד

מפעל עתיר מדע בי-ם דרושים:

1. **מהנדס אלקטרוניקה**
בעל ידע ונסיון רב באלקטרוניקה גרעינית, ובמיקרופרססורים, להובלת פרוייקט חדשני.

2. **פיסקאי נסיוני**
תואר שני/שלישי, למו"פ בשטח ההתפרקויות קשת בואקום. עדיפות לבעל נסיון.

לפרטים, נא לפנות לת.ד. 3045 י-ם או טל: 02-824071 ד"ר מיכאל גבע.

שומרוך

שירותי ניקיון ושמירה בע"מ

רחוב חובבי-ציון 16 פתח-תקווה.

דרוש

מפקח איזורי

דרישות התפקיד:
1. פיקוח על עובדי ניקיון
2. נסיון בטיפול ובגיוס עובדים
3. נסיון ארגוני וניהולי רב

ORS — או.אר.אס שרותי כח אדם

למפעל בטחוני במרכז הארץ דרושים:

שומרים – לתפקידי אבטחה

* שרות מלא בצה"ל
* פרופיל צבאי – מינימום 72 עד גיל 35.
* עדיפות למקומות מגורים: רמלה, לוד, פ"ת, אור-יהודה.
* משרה מלאה.
* עבודה במשמרות.
* שכר גבוה.
* הסעות וארוחות.

לקביעת מועד פגישה יש להתקשר בימים א', ב' בין השעות 8:00—16:00 לציפי או חמי טל' 03-202460

לדוגר ישראל

דרושים

1. **מדריכות למכונות תפירה**
בכל חלקי הארץ, עדיפות לבעלות נסיון ולמוחות למלאכת יד

2. **מתאמת למחלקת מכירות**
בעלת ידע בנוהלי יבוא ויצוא. יום עבודה מלא. ידיעת השפה האנגלית, כושר ארגון מעולה

3. **עוזר לטכנאי ראשי**
למכונות תפירה ומוצרי חשמל – בוגר בי"ס טכני, אחרי צבא

4. **מנהל חשבונות סוג 2**
בעל יכולת כמנהל חשבונות עצמאי ונסיון בעבודה ישירה עם מחשב לרבות הקשת חומר

מועמדים מתאימים יפנו בין השעות 9.00 ל-14.00 לגנה בטלפון 03-243103-4-5

סודיות מובטחת

מנהל משתלה (משרה 1355)

באזור הדרום

למועמד המתאים – אתגר מקצועי

* התפקיד דורש ניהול מקצועי ואדמיניסטרטיבי
* הנהגת צוות עובדים דינמי, וקשר עם לקוחות.

אדם אחראי ומסור, בעל ידע בחקלאות (רצוי בענף הירקות), המוכן להשקיע שעות רבות ובלתי שגרתיות.

מועמדים ישלחו פירוט קורות חיים וניסיון לת.ד. 11024 ת"א 61110 בציון מס' משרה – סודיות מובטחת

תלם

דרושה פקידה לעבודה במחשב IBM/PC

דרוש מנהל לחברה בתחום של הנהלת חשבונות

ת.ד. 6121 תל-אביב

לחברה לעבודות מכס דרושה קלדנית

03-338071

דרוש **מנופאי** לאתר בחולון

03-881683

דרוש **מחסנאי** עם נסיון

03-440947

אלקו בע"מ

למפעלנו ברמת השרון

דרושים

בוגרי בי"ס מקצועי
(רצוי במגמת חשמל) לעבודות ייצור אשר יוכשרו ע"י המפעל למקצועות ליפוף והרכבת שנאים.

לפפי שנאים או מנועים
בעלי נסיון בליפוף סלילי שנאים – מנועי חשמל.

מרכיבי שנאים
בעלי רקע במגמת חשמל

מבלטן
עם נסיון של שנתיים או יותר

נגרים מקצועיים
עם רקע בנגרות תעשייתית

נא להתקשר החל מיום א' לטלפון 03-484146 שלוחה 258

הטכניון

מחכה/ת במדור יישוץ ומידע

שרברב (בפקולטה לרפואה)

תאור התפקיד:
ביצוע עבודות שרברבות מגוונות של צנרת כללית ומעבדות של: מים, ואקום, אויר דחוס, מים רכים ומזוקקים, גזים שונים, ביוב וכדומה. השתלבות וסיוע בעבודות אחזקה אחרות והפעלת מערכות כגון: מתקני מזוג אויר, משאבות, מדחסי אויר, חימום מים, דוודי קיטור וכדומה.

הכישורים הדרושים:
בוגר בי"ס מקצועי.
יכולת קריאה עצמאית של תוכניות צנרת.
רצויה ידיעה בסיסית באנגלית.
נסיון של 6 שנים בעבודות שרברבות שונות ונסיון נוסף בעבודות אחזקה אחרות.

מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו בכתב בציון קורות חיים ונסיון קודם עד יום 21.12.86 אל: אגף כח אדם, קרית הטכניון חיפה 32000.

לייפון הנדסה ואלקטרוניקה בע"מ

דרושים

מלחימות/מחווטות
– עדיפות לבעלות נסיון

בקרת איכות
– מבקורת/הנדסאי/טכני

הנדסאי/טכני
– לבדיקות סופיות

מחסנאי
– להקמת ונהול מחסן ממוחשב

תנאים טובים, ארוחות חמות, תחבורה נוחה

עשר טחנות 14, רמת-החייל טל' 03-43946

למועצה המקומית סביון

דרוש/ה

מהנדס/ת מועצה

במשרה חלקית

הכישורים:
* נסיון בבדיקות תוכניות בניה
* רצוי נסיון ברשות מקומית
* נסיון בניהול צוות טכני

שכר – בהתאם לכישורים

יש לפנות בכתב למועצה המקומית סביון, רח' השקמה 8 סביון, לא יאוחר מ-25.12.86 ולציין "תפקיד מהנדס"

נתיב בע"מ

דרוש

מהנדס/טכנאי מחשבים

בעל נסיון באחזקת ציוד DATA GENERAL

תנאים מעולים. 03-330133

הלוח הכחול

לחברת ביטוח במרכז תל-אביב ללשכת המנהל הכללי

דרושה:

מזכירה בכירה

בעלת שליטה מצוינת ומוכחת במכונת כתיבה באנגלית

יכולת להפעיל טלקס (טלפרינטר 42)

באנגלית, ידיעת עברית טובה

בעלת נסיון כמזכירה בכירה. נכונות לעבודה קשה ומאומצת בשעות 10:00–16:30 בימים א'–ה'

תנאים טובים והולמים למועמדת המתאימה

נא לפנות החל מיום א' בבוקר לטלפון: 03-680811 לרוני

לחברה המפתחת ומייצאת מערכות סינון ממברנליות לתעשייה

דרוש/ה

BSc כימיה

תפקיד כולל:
– שילוב בצוות מו"פ בתחום הממברנות ואחריות על מיכשור מעבדה;
– ניהול פעילות פיילוט;

הכישורים הנדרשים:
כושר טכני, ניהול צוות, ארגון.
5 ימי עבודה בשבוע.

נא לפנות בכתב (סודיות מובטחת).

מוצרי ממברנות קרית ויצמן בע"מ
ת.ד. 138, רחובות

לחברת בניה ארצית

דרושים:
1. לאזור חדרה **טפסנים, פועלי בנין, תיקונצ'יקים**
2. לעבודה בטחונית באזור תל-אביב: **טפסנים ופועלי בנין.**

להתקשר מיום א': 03-807838, 03-807832

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור למרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת הורתו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של כן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

לדפי זהב

דרושים/ות

לעבודה במשרה מלאה. 5 ימים בשבוע:

1. שליח

* שעות עבודה: 7.30—16.30 (תדרש לעתים עבודה בשעות נוספות).
* דרוש רשיון על קטנוע ורשיון על רכב פרטי.
* השכלה: 10 שנות לימוד לפחות (רצוי בבית-ספר מקצועי).

2. איש משק ותחזוקה

(בעל ידיעה בסיסית בחשמל)
* שעות עבודה: 7.00—16.30.
* השכלה: 11 שנות לימוד לפחות (בבית-ספר מקצועי).

3. עובדת נקיון

* שעות עבודה: 8.30—15.30.
* גיל: עד 45.

על המעוניינים להתקשר לרויטל — טל. 03-7532272, החל מיום א' שעה 9.00

דפי זהב

ת"א דחף מרכז	ת"א דחף דיזנגוף	ת"א דחף בן יהודה	ת"א דחף אלנבי	לפרסם מודעה! דחף סניפים	חיפה דחף	ירושלים דחף	דחפון	ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ
סמטת בית השואבה 8 (פינת אלנבי 94) מול קולנוע מתמיד טל. 622547	רח' דיזנגוף 118 (מול כסית) פתוח 24 שעות טל. 239952	רח' בן יהודה 9 (מול קולנוע מוגרבי) טל. 656120	רח' אלנבי 123 (ככר המושבות) טל. 614433	ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון	רח' הרצל 5 (הדר) טל. 645333/4	רח' יפו 43 (ככר ציון) טל. 226335	שרות הודעות טלפוני 03-611001	

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

הכל מן الاصل

هكذا من الاصل

חשד למסחר בתעודות שוטר של אנשי משמר הגבול

מבקשים תעודת־שוטר חדשה וזו ש„אבדה" – מחלקים לחברים

מאת יוסי ליטבניק, סופר „דבר" בגליל המערבי

שיטה למסחר בתעודות שוטר נחשפה אתמול בבית־משפט השלום בחיפה, בעקבות מעצרו של יוסף שריף (25) מהכפר מרר שבגליל.

בפני השופט, סלים ג'ובראן, גולל נציג המשטרה רס"ב ניסן צ'ילה, את הסיפור לפיו נהגים אנשי משמר־הגבול להודיע על אובדן תעודותיהם. בעקבות כך הם נשפטים ומקבלים תעודות שוטר חדשות. את התעודות המקוריות הם מחלקים בין חבריהם.

המשטרה הצליחה לגלות את הפרשה לאחר שהחשוד נתפס בשעות בוקר מוקדמות, מסתובב בשטח בית־החולים רמב"ם כשהוא לבוש מדים של איש משמר־הגבול וברשותו תעודת שוטר ומיכל גאז־מדמיע. בחקירתו סיפר, כי קיבל את התעודה מאיש משמר־הגבול וציין כי בכפרו נהוג לערוך מסחר בתעודות שוטר.

השופט ציווה לעצרו לארבעה ימים כדי לאפשר למשטרה לחקור את אנשי משמר־הגבול בכפר מרר.

מאמץ להגביר את הנכונות ללמוד ערבית במסגרות החינוך של הדתיים

נציגי חיל המודיעין מסבירים את חשיבות ידיעת השפה לעתידים להתגייס

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר" לענייני חינוך

אנשי חיל המודיעין בשיתוף עם המחלקה ללימודי ערבית באוניברסיטת בר־אילן פתחו במסע הסברה לתלמידי בתי־ספר תיכוניים דתיים במטרה לעודד לימוד השפה הערבית.

בשבועות הקרובים תערוך אוניברסיטת בר־אילן פגישות עם מנהלי ישיבות תיכוניות של תנועת בני־עקיבא במטרה לשכנעם בחשיבות הכנסת לימודי השפה הערבית ותרבותה במערכת הלימודים.

על כך מסר ראש המחלקה ללימודי ערבית באוניברסיטת בר־אילן ד"ר דוד דורון במהלך יום עיון לתלמידי תיכון דתיים שנערך אתמול באוניברסיטה כחלק ממסע הסברה לשנות את יחסם ללימודי ערבית.

הצורך במסע הסברה התעורר בעקבות סקר פנימי שנערך באגף לחינוך דתי והוכיח עד כמה התדרדרו לימודי הערבית בתיכונים הדתיים („דבר" 10.12).

יום העיון לתלמידי התיכון הדתיים שנערך אתמול הינו אחד מסידרה של ימי עיון המתוכננים על ידי האוניברסיטה בשיתוף עם נציגי חיל־המודיעין המופיעים בפני התלמידים ומסבירים להם עד כמה חשובה השפה הערבית לצה"ל, זאת כדי להבין את העם הערבי ולהיות מסוגלים להידבר עימו.

מורי אוניברסיטת בר־אילן מדגישים בפני התלמידים הדתיים את הקירבה והזיקה שבין היהדות והתרבות הערבית. ד"ר דורון פנה אל המחנכים הדתיים בקריאה לא להיכנע לירידת התדמית של השפה הערבית הגורמת להתדרדרות ולדלדול זמן ההוראה המוקדש לה בבתי ספר תיכון ובישיבות תיכוניות ואמר שהוא מאמין כי הסברה נכונה המלווה בנימוקים מסייעים של נציגי חיל המודיעין בצה"ל תגרום למהפך ביחס המערכת הדתית אל לימודי הערבית.

מנהלי בתי־ספר ערביים מתלוננים:

„המיסיון ביפו הורס החינוך הערבי ומדרדר תלמידים לפשיעה וסמים"

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר" לענייני חינוך

בתי־הספר של המיסיון ביפו הם אחד הגורמים המרכזיים לתופעה הקשה של נשירת תלמידים צעירים ממערכת החינוך והסיבתם לפשיעה ולסמים ביפו – טענו אתמול מנהלי בתי־ספר ערביים בסיור שערכו בעיר חברי ועדת החינוך של הכנסת.

לדברי המנהלים, רוב האוכלוסיה הערבית ביפו מעדיפה את בתי־הספר של המיסיון, שהם יוקרתיים וסלקטיביים. תלמידים שאינם מצליחים לעמוד בדרישות נפלטים מבתי־ספר אלה החל מכיתה ו', אולם אינם מצליחים להיקלט במערכת החינוך הממלכתית, בין היתר, מפני שבמערכת הממלכתית השפה המדוברת היא ערבית ואילו בבית־הספר של המיסיון שפת הדיבור היא אנגלית או צרפתית.

כ־60 אחוז כן התלמידים הנפלטים מבתי־הספר של המיסיון הם אנאלפביתים בשפת האם שלהם, ערבית. משום כך, הם מתקשים להדביק את קצב הלימודים ודבר זה מביא לנשירתם מבית־הספר.

באחרונה, עם ביצוע מדיניות פיזור מערכת החינוך הערבית, נאלץ משרד החינוך להקדיש עשרות שעות־עזר כדי לסייע לבתי־הספר הממלכתיים־ערבים ביפו ללמד את הנפלטים מהמיסיון ערבית. מנהל מחוז ת"א במשרד החינוך, יצחק סטיין אמר בסיור, כי למשרד החינוך אין שליטה על הנעשה בבית־הספר של המיסיון ואף לא זכות התערבות, היות שהם בתי־ספר פרטיים הממומנים בתקציבים פרטיים.

לפי הערכות, כ־50 אחוז מתלמידי המיסיון הם ערבים והיתר ילדי דיפלומטים וילדים יהודים. סטיין מסר כי בניגוד למגזר הערבי, תלמידים יהודים הנפלטים מבתי־הספר של המיסיון נקלטים בקלות יחסית בבתי־הספר הממלכתיים הרגילים.

יו"ר ועדת החינוך של הכנסת, ח"כ נחמן רז, אמר בתוך הסיור כי מערכת החינוך הממלכתית הערבית ביפו משתפרת תודות לביצוע נכון וצודק של מדיניות המשווה את תנאיהם לאלה של בתי־ספר היהודיים. ח"כ עבד אל־והאב דראושה מסר, כי הוא מודאג מכך שתופעת הנשירה ביפו היא החמורה בארץ, ורמת הבוגרים הניגשים לבחינות בגרות אף היא הנמוכה ביותר במגזר הערבי. בשנה החולפת, מתוך המחזור של 38 תלמידי כיתה י"ב שהצליחו לסיים את ביה"ס, רק 17 ניגשו לבגרות, ובתוכם רק שמונה הצליחו לקבל תעודה.

גדר מהירה בגבול הצפון

מאת שמעון וייס

גדר גבול חדישה המבוססת על מערכת [illegible] חדישה וממוחשבת נמתחת לאורך גבול הצפון והיא עתידה לשמש גם בגבולות [illegible] של המדינה.

הגדר, שפותחה במפעל אלקטרוניקה באשקלון, אינה מבוססת עוד על נורות הנדלקות כל אימת שהגדר זזה או גוף זר נוגע בה, אלא על מערכת ממוחשבת המציגה על גבי מסך כל תזוזה או נגיעה בה, ורגישותה גבוהה ביותר. עם זאת יודעת המערכת לדווח על כוונת הנגיעה והתזוזה. כאשר מוצג הממצא על הלוח, נכנסת המערכת מיד לכוננות בהתאם. לדברי מקורות בטחוניים, מדובר בגדר משוכללת ביותר בקנה מידה עולמי המשפרת את מהירות התגובה של צה"ל. „מעתה אין סומכים עוד רק על [illegible] היושבים וצופים בנורות הנדלקות, אלא נותנים גם למחשב לעבוד", אמר קצין בכיר בגזרת הצפון.

בעקבות השרים והמנכ"לים

מנהלי החב' הממשלתיות לוחצים על האוצר להגדיל את נפח מכוניותיהם

מאת שלמה קרמר

מנהלי החברות הממשלתיות לוחצים באחרונה על האוצר לאשר הגדלת נפח המנועים של מכוניותיהם.

הפניות לאוצר בעניין זה באות בעקבות החלטת האוצר לאשר לשרים ומנכ"לים של משרדים ממשלתיים לרכוש רכב בעל נפח מנוע של 2000 סמ"ק במקום 1800 סמ"ק, שהיה נהוג עד כה.

ההחלטה להגדיל את נפח מכוניות השרים והמנכ"לים נפלה בעקבות ממצאי בדיקה שערך מינהל הרכב הממשלתי, לפיהם אין חיסכון כלכלי ממשי באחזקת רכבים גדולים „בגופם" אך קטנים „במנועם".

מנהלי החברות הממשלתיות מבקשים להחיל עליהם את ההגיון שהופעל לגבי האחרים ובשלב זה, ככל הידוע, לא ניתן עוד אישור הממשלה.

העובדים הסוציאליים מתכנסים על רקע הקיצוץ בתקציבי רווחה

מאת חיים ביאור, סופר „דבר" לענייני עבודה

הוועידה השנתית של העובדים הסוציאליים תתכנס ביום שלישי הבא בתל־אביב, על רקע הוויכוח בעניין השלכות התוכנית הכלכלית החדשה על השכבות הסוציאליות החלשות.

מזכירת איגוד העובדים הסוציאליים, שרה זילברשטיין, מסרה שבצד דרישות שכר, ידונו 151 צירי הוועידה בהעמקת הפערים בין עשירוני ההכנסה העליונים לבין העשירונים התחתונים.

הוועידה תתריע שהרפורמה במיסוי נועדה להקל דווקא על השכבות המבוססות מול הפגיעה בשכבות החלשות, המתבטאת בקיצוץ תקציבי הרווחה, החינוך והבריאות.

בוועידה תידון הנסיגה שחלה בשירותים הסוציאליים כתוצאה מקיצוץ 900 תקנים של עובדים סוציאליים בשנתיים האחרונות. הוועידה תצביע לחומרה על העובדה שלא קיימת עתה ועדת שרים לענייני חברה ורווחה.

בימים אלה קיבלו העובדים הסוציאליים חוזר שלפיו יקבלו תוספת שכר בשיעור של 10 אחוזים במשכורת דצמבר וזאת – כדי לסגור את הפער בשכר בינם לבין האקדמאים במדעי החברה והרוח.

במפגן הצדעה לדרום

האלוף מרדכי יהיה קיצוני ימני – במשחק עם נבחרת הנשים בכדורגל

מאת אמיר רוזנבליט

אלוף פיקוד הדרום, יצחק מרדכי, ישחק בתפקיד קיצוני ימני במשחק כדורגל מיוחד, בו יתמודדו קציני הפיקוד עם נבחרת ישראל לנשים בכדורגל, שבשערה אמור היה להתייצב כשחקן חיזוק ח"כ יוסי שריד.

משחק זה הוא אחת האטרקציות המרכזיות במסגרת מפגן הצדעה לדרום שמקיים הפיקוד ביום שלישי הקרוב, בסימן 100 שנים להולדת בן־גוריון.

במסגרת האירוע יתקיימו באיצטדיון העירוני בבאר־שבע שורה ארוכה של מופעי ראווה, שבמרכזם – אליפות פיקוד הדרום בכושר קרבי, בשיתוף תלמידי בתי־הספר העל־יסודיים בעיר. גולת הכותרת של האירועים תהיה משחק ראווה בין נבחרת ישראל בכדורגל לבין נבחרת פיקוד הדרום, מתוחקת בשחקני הפועל באר־שבע.

קצין אימון גופני של פיקוד הדרום, רב־סרן אייל [illegible], מסר אתמול כי באירוע זה צפויה השתתפות של כ־20 אלף צופים, בהם חיילים, תלמידים ותושבי העיר. בין המוזמנים למפגן – נשיא המדינה, אורחים רמי מעלה מכל רחבי הארץ, הרמטכ"ל, אלופי צה"ל, שרים וח"כים.

• אדוארד קנדי העושה עתה בישראל ביקר אתמול באחד מבסיסי חיל־הים. (צילום: דובר צה"ל)

מזכיר מועצת פועלי חיפה, משה ורטמן:

„האוצר מונע הקמת תשלובת שתאפשר תעסוקה ל־850 איש"

מאת יוסף מיכלסקי, סופר „דבר"

בכינוס־חירום שנערך אתמול על־ידי פעילי אגודת הנפט והפטרוכימיה במועצת פועלי חיפה האשים מזכיר מועצת פועלי חיפה, משה ורטמן, את משרד האוצר במניעת הקמת תשלובת פטרוכימית חדשה בחיפה, שעשויה להבטיח 850 מקומות עבודה קבועים.

סלע המחלוקת בין האוצר לבין היזמים (בתי־זיקוק והמפעלים הפטרוכימיים) היא בקשתם של היזמים לקבל מעמד של איזור מועדף לצרכי מיסוי, כנהוג באזורי פיתוח א'. האוצר חושש מיצירת תקדים בתחום זה. ורטמן אמר כי הקמתה של התשלובת החדשה – שתאוחד תחת קורת־גג אחת את מתקני האתילן והפוליאתילן ותקים מתקן חדש לייצור פוליפרופילן – בהשקעה ראשונית של כ־80 מיליון דולר, תשמש בסיס לייצור סדרות של מוצרים מתוחכמים ובעלי ערך מוסף גבוה יותר, דבר שיביא לקליטת מאות עובדים חדשים.

בכינוס נטען, כי התשלובת החדשה חיונית כחוליה הכרחית לחיזוק והבראה של מרכיביה השונים של המערכת הפטרוכימית הקיימת, שעברה זעזועים קשים ועדיין לא החלימה כליל. ללא הקמת התשלובת הפטרוכימית צפוי תהליך שיביא להתנוונותו של מתקן האתילן (בו הושקעו כ־120 מיליון דולר) שהוא ליבה של התעשיה הפטרוכימית, ובהמשך הזמן אף לסגירתו.

קבלן ישראלי חתם הסכם לכריתת־יערות בליבריה

מאת חנה מאור, סופרת „דבר" בשרון

הקבלן הירושלמי ואיש העסקים, יונה מרדכי, חתם שלשום בוואשינגטון על חוזה סופי עם הבנק העולמי למימון ולהפעלת פרוייקט משותף של כריתת יערות בליבריה, אפריקה.

שעה קלה לאחר שחזר יונה מרדכי מוואשינגטון לנתניה, סיפר איש העסקים כי פרויקט כריתת יערות המתבצע במזרח ליבריה מקיף שטח של שישה מיליון דונם. ביערות אלה תתבצע כריתה ועיבוד של כ־40 מיליון מטרים־מעוקבים עץ.

הפרויקט, בביצוע חברת „יונה אינטרנשיונל" קיבל זכיון מממשלת ליבריה לתקופה של 37 שנה. בין השנים 1973 עד 1980 הופעל פרויקט כריתת היערות על־ידי המיליארדר פול גטי, שהיה בעל הזכיון. פול גטי השקיע בזכיון ובפיתוח האזור בין השנים 1973—1980 כ־60 מיליון דולר. הוא פיתח נמל, דרכים ומפעלים לכריתה ועיבוד עץ. בשנת 1980 נרכש ממנו הזכיון להפעלת הפרויקט על־ידי ממשלת ליבריה עצמה. לפני כשנתיים פירסמה ממשלת ליבריה מכרז להפעלת הפרויקט, שבו זכתה חברת „יונה אינטרנשיונל" במימון משותף עם הבנק העולמי.

הפרויקט, במתכונתו הנוכחית, יספק לוחות ולבידים בעיקר לתעשיית העץ באירופה. עצים ממשפחת המהגוני יספקו כ־40 אחוז מתצרוכת העץ של צרפת. לישראל יסופקו כ־20 אחוז מתצריכה של תעשיית הלבידים הישראלית, כ־30 אלף מ"ק.

החברה מעסיקה כ־600 עובדים ליבריים (אפריקנים) וכ־20 ישראלים, בתפקידי ניהול.

הבנק העולמי וחברת „יונה אינטרנשיונל" ישקיעו בפרויקט כ־26 מיליון דולר. המחזור השנתי הצפוי בשנה הראשונה יהיה כ־20 מיליון דולר עם מגמת עליה. היעד המתוכנן הוא מחזור שנתי של 45 מיליון דולר לשנה. ממשלת ליבריה מקבלת – ותקבל – תמלוגים.

בשיחה עם „דבר" השיב מרדכי, כי ממשלת ישראל אינה מעורבת בפרויקט מבחינה עסקית־כלכלית, אך מגלה עניין מבחינת מערכת היחסים שבין ישראל לליבריה. „למעשה, היא משתתפת פעילה וסייעה לנו מאוד". מדובר בעיקר בסיוע מצד משרד החוץ של הדרכה, מידע והמלצות. בתשובה על שאלה האם אינו חושש לגורל הפרויקט וההשקעות, אם יתרחשו זעזועים בשלטון הליברי, השיב יונה מרדכי כי אמנם אפריקה ידועה שקיימים בה משטרים בלתי־יציבים, אך לגבי ליבריה אין לו סיבות לחשוש כלל, מאחר שמעורבותו של הבנק העולמי בפרויקט נותנת לו יציבות וכן מכיוון שהפרויקט מייצר הכנסות לליבריה.

החורף לאירופה־ איירתור ממריא המחירים נוחתים

רשימת המחירים המוזלים:

אמסטרדם	$298	מילנו	$288
אתונה	$239	מינכן	$288
בריסל	$298	מנצ'סטר	$346
ברצלונה	$329	פריז	$298
וינה	$288	פרנקפורט	$298
לונדון	$318	ציריך	$288
ליסבון	$347	קופנהגן	$398
מדריד	$342	רומא	$274

עכשיו,
כשהמחירים
נוחתים – כדאי
במיוחד להמריא לאירופה.
התעריף המוזל של איירתור
לחורף מאפשר לך להצטרף לטיסות
קבוצתיות, יום־יומיות, לכל יעד שתבחר.
לשרותך, 12 חברות תעופה סדירות ואמינות.
אצל כל אחד מסוכני הנסיעות בארץ תוכל להזמין טיסות
מוזלות אלו – באמצעות איירתור.

כרטיס חייב להיות מונפק 10 ימים לפני ההמראה. *מינימום שהייה - 7 ימים. * מקסימום שהייה - 21 יום (לונדון ומנצ'סטר חודש).

איירתור – החברה המאגדת את כל משרדי הנסיעות בישראל.

תור־אויר (ישראל) בע"מ

עניין של כסף / מוריה אבימלך

תקציב אחד ושתי רפורמות

לאחר „עשור אבוד" לצמיחה ו„שנה מבהבות" נוספת יש הסכמה רחבה על נחיצותה של פריצה, שתאפשר למשק לצמוח. אכזבה מ„תרופות פלא" כמו פיחות, או גיוס קרן השקעות, הביאה להכרה כי למשק דרושה רפורמה יסודית, שתשחרר אותו מאחיזתה הלופתת של הממשלה, ותאפשר לו לפעול בחופשיות. זו תפיסת העולם המרכזית מאחורי התכנית הכלכלית.

„התכנית", עד לכתיבת דברים אלה, היא עדיין נייר־עבודה, המשתנים מדי יום ביומו, והיא כוללת מרכיבים רבים, שחלק מהם עשויים להתבטל או להשתנות עד להנחתם על שולחן הממשלה באחת מישיבותיה הקרובות. עם זאת, אפשר להגדיר את לבה של התכנית כרפורמות במיסוי ובשוק ההון, והקיצוץ בתקציב הוא חלק בלתי נפרד מהן, הן ביצירת מקורות ל„רפורמות" והן בכך שהוא משלים את תפיסת העולם המתבטאת ברפורמה.

הקיצוץ בתקציב. האוצר יציע, כנראה, קיצוץ של 500 מיליון שקל בתקציב המדינה מאחר שהצעה חלופית שלו, לקיצוץ 800 מיליון שקל, אינה נראית בת־ביצוע. ראוי להדגיש; כי אם תתקבל ההצעה לקצץ 500 מיליון שקל, יהיה התקציב ה„מקוצץ" לשנת 1987 גבוה מהתקציב לשנת 1986. הקיצוץ הוא „קיצוץ התוספת".

לקיצוץ שני היבטים: ההיבט הראשון – חתירתו המתמדת של אגף התקציבים לקצץ בהוצאה התקציבית. כידוע, בכל שנה מקצצים, מגיעים ל„קווים אדומים" וההוצאה הממשלתית גדלה. לולא המאבק היומיומי לקיצוץ היתה ההוצאה גדולה עוד יותר. אם יצליח הקיצוץ יהיה סך תקציב 1987, במונחים ריאליים, גבוה מתקציב 1986, אך התקציב לנפש יקטן. ההיבט השני בקיצוץ הוא הרצון ליעל ולשפר את תפקוד הממשלה. שר האוצר הליברלי, משה נסים, טבע את המונח „קיצוץ קונסטרוקטיבי", דהיינו לא קיצוץ בגלל קטסטרופה, שתתרחש עלינו ללא הקיצוץ, „עם הגב אל הקיר", אלא קיצוץ שתכליתו לסייע לצעדים האחרים „להזיז את המשק" מקפאונו.

המשרדים שרוב הקיצוצים תפגע אותם הם המשרדים הגדולים: הבטחון, החינוך, הבריאות ואולי גם הרווחה. השרים המופקדים על משרדים אלה מתנגדים בתוקף לקיצוץ ותובעים תוספות. העובדה שבראש רוב המשרדים המועדים לקיצוץ עומדים שרים מהמערך מוסיפה קושי נכבד לעניין.

הרפורמה במס. כוללת את האלמנטים הבאים: הורדת שיעורים, העלאת סף המס, ביטול פטורים, פישוט המערכת והשוואת שיעורי המס למגזרים שונים. עיקרה של הרפורמה הוא הורדת שיעורי המס לפחות מ־50 אחוז, וכרגע מדובר על מס שולי של 54 אחוז

המרכיב הבעייתי ביותר ברפורמה במס – ביטול הפטורים, והוא שמקומם את ההסתדרות, התעשיינים ואת המוסד לביטוח לאומי

ועל הרחבת בסיס המס, הודות לביטול כל הפטורים. הרעיון המרכזי הוא שהעובד, שכיר או עצמאי, יהיה „השותף הבכיר" בהכנסתו, ואילו הממשלה תהיה „השותף הזוטר". לפיכך יש לשיעור נמוך מ־50 אחוז גם משמעות פסיכולוגית, ושר האוצר מרבה להזכיר אותה. מרכיב נוסף הוא העלאת סף המס. זו תוריד את המס האפקטיבי הממוצע ותוציא ממסגרת משלמי המס קבוצה רחבה, ובתוכה גם מקבלי קיצבות, שהיום אינם משלמים מס מתוקף „פטורים" ואילו להבא יהיו פטורים ממס כיוון שהכנסתם הכוללת – אם היא מורכבת רק, או בעיקר, מקיצבה – לא תגיע אל סף המס.

היבט אחר הוא פישוט המערכת והוא משתלב עם השוואת שיעורי המס למגזרים ולקבוצות שונות. המפסידים העיקריים מכך יהיו הסקטורים המועדפים – התעשיינים, היצואנים ודומיהם. באוצר טוענים כי הפחתת שיעורי המס – הן על חברות והן על עובדים – תפצה אותם, אך מובן שתיעלם ההעדפה שזכו לה עד כה.

האלמנט הפרובלמטי ביותר ברפורמה במס הוא ביטול הפטורים והוא גם זה שמקומם את ההסתדרות, התעשיינים, המוסד לביטוח לאומי ואחרים. מדובר בביטול כל הפטורים בחוק מס הכנסה ליחידים. חלק מהפטורים, לדעת אנשי האוצר, בלתי מוצדקים. כאלה הם הפטורים עם הפרשות המעביד לקרן השתלמות ועל עבודה במשמרות (פטור שממנו נהנות קבוצות חזקות כעובדי חברת החשמל). קבוצה נוספת היא הפטורים „הסוציאליים", פטורים על קיצבות ביטוח לאומי, קיצבות משרד הבטחון וכיו"ב. אלה יומרו בהגדלת הקיצבות או שמקבליהן יהיו פטורים ממילא ממס הודות להעלאת „סף המס" (ההכנסה שממנה מתחילים לשלם מס תהיה 800 שקל). קבוצה אחרת היא פטורים „לא כלכליים" שניתנו כדי לעודד מטרות לאומיות. בקטגוריה הזאת נכללים הפטורים וההנחות ממס לתושבי אזורי פיתוח.

הגישה של האוצר היא לבטל את כל הפטורים כ„מיקשה אחת" מאחר שוויתור אפילו בפטור בודד יביא לפריצת הסכר, והלחצים של הסקטורים הנפגעים להוציאם מן הכלל יכשלו,

למעשה, את המהלך כולו. על אף אי־הנוחות שבביטול הפטורים לתושבי עיירות הפיתוח נכללו גם הן בפטורים שמוצע לבטלם. ביטול הפטורים יחסוך כ־1–1.5 מיליארד שקל, והוא שיאפשר הורדת שיעורי המס.

המרכיב „הרחבת הבסיס" מושפע מאוד מהרפורמה בארה"ב, אף כי התמונה אצלם ואצלנו שונה לחלוטין, ובדבקות האוצר בדוגמה זו יש מידה לא מעטה של הטעייה. עשירים וחברות בארה"ב לא שילמו כמעט מס. מספר הפטורים היה עצום. הונע על־ידי לוביסטים חזקים ועשה פלסתר את כל מערכת המס. אצלנו נתח גדול מהפטורים הוא חלק מתוכנה של מערכת המס, תוצאת הרפורמה במיסוי ובקיצבות ילדים מ־1975, ורק בשוליים הוא תגובה ללחצים ולשדולות למיניהם.

הרפורמה בשוק ההון. ברפורמה זו שני יסודות מרכזיים. הראשון הוא פינוי שוק ההון, בו שולטים היום הממשלה, הבנקאים והקונצרנים הגדולים, ושילובם של חברות ועסקים.

האוצר מציע לפתוח בפני כל חברה, המסוגלת לכך, את אפיקי גיוס ההון בבורסה ולהוזיל בכך את עלות ההון של החברות. ההצעה כוללת את הקטנת חלקה של הממשלה בגיוס ההון, את האפשרות למחזר פחות מ־100 אחוז מהפדיונות, והשוואת התנאים של אגרות־החוב הממשלתיות לאלו של הפרטיות, מבחינת המיסוי.

היסוד השני הוא בעצם חלק מהרפורמה במיסוי ומתייחס למיסוי רווחי ההון והחסכונות. בעניין זה, יש לציין, הצעות האוצר אינן מגובשות, והבלבול ששורר בתחום זה כבר מצא ביטוי בבהלה שהיתה שלשום בבורסה.

האוצר מציע מיסוי מלא של הפרשות העובד לקופת פנסיה (כיום יש זיכוי בשיעור 35 אחוז) לקופת תגמולים ולביטוח מנהלים (כיום יש זיכוי של 25 אחוז). התכנית מציעה מיסוי הפרשות המעביד לקרן השתלמות.

שתי ההצעות נתקלות בהתנגדות ציבורית במיוחד של ההסתדרות. השינוי עתיד לבטל את ההעדפה, הניתנת כיום לקופת פנסיה, בהשוואה לקופת תגמולים המפסידים יהיו קבוצות עובדים גדולות וחזקות. ההצעה כוללת גם ניכוי המס על ריבית (מאג"ח) על־פי דו"ח ההכנסות, במקום ניכוי של 35 אחוז במקור. רעיון נוסף, לא מגובש עדיין, הוא הטלת מס מחזור בשיעור של אחוז אחד על כלל העסקות בבורסה או על עסקות לזמן קצר („ספקולטיביות"). היוזמה למס זה באה מתוך ההסתדרות ומן הלובי החברתי.

המיסוי על רווחי ההון שנוי עוד יותר במחלוקת. נראה כי האוצר לא נתן עדיין דעתו על האופן שבו ייושב, אם בכלל, מיסוי זה. הדיבורים בעניין זה נועדו לצנן את הרוחות בהסתדרות ולהרגיע את הדורשים להטיל מס „על עשירים".

צה"ל של הרמטכ"ל ה־13 / אמיר אורן

הכתובת על הקריה

אורחים מוושינגטון יבקרו בשבוע הבא בקריית משרד הבטחון וצה"ל שבתל־אביב. נציגי מימשל רייגן ידונו עם פקידים וקצינים מישראל בעיבוי מזכר ההסכמה בין הפנטגון לבין מערכת הבטחון, באורח שיכלול גם את יציקת התוכן המעשי בהכרה האמריקאית בישראל כ„בעלת־ברית מרכזית מחוץ לנאט"ו". השבוע הושגה בירושלים התקדמות באפיק אחר של דיונים אמריקאיים־ישראליים, על „סחר אסטרטגי" – חובות ישראל וזכויותיה אם יוענק לה מעמד דומה לזה של חברות קק"ם, ועדת התיאום של נאט"ו, לסיכול הגנבתו של ייצוא מערבי, החיוני למאמץ הבטחוני הסובייטי. במיפלס מדי־דולרים ותכליתי זה, לא נפגעה ישראל מהידחקותה לציר טהראן־מנגואה. האופק מאיים יותר – גזר־דינו של ג'ונתן פולארד יתפרסם בסמוך לקידומו של אל"מ חיל־האוויר אביאם סלע בתפקיד ובדרגה, מראית־עין של סיפוק ממלכתי למה שתואר עד כה כהפתעה פראית של יזמים עצמאיים: ג'ון גלן יחפש נושאים לחקירות ועדת פעולות המימשל בסינאט, שבראשה יעמוד מינואר, ויתביית על תפוצת הנשק הגרעיני בעולם ובמיוחד בישראל: דיווחי המימשל לקונגרס על קשריה הצבאיים של ישראל עם דרום־אפריקה יתקלפו – בחשדנות הנוכחית שבין אתרי שדרת פנסילווניה ובינם לבין ירושלים – מערפולם הסלחני. מה שהיה נסבל עד כה בהיבט הבטחוני של יחסי ישראל עם משטרים מאוסים, ייצרב לפתע בחשיפה ואולי אף בעיצומים.

לא הרמטכ"ל, צה"ל. למעט אספקת פתע של נשק ישראלי ל„קונגרס הלאומי האפריקאי", בקיזוז מאוחר של הפעילות המשותפת עם מצביאי האפרטהייד (ובנימוק הידוע של טיפוח גורמים מתונים וחיזוקם לקראת המשטר הבא, הפעם בפרטוריה), כבר אין ישראל יכולה לעשות הרבה לבלימת המטח הצפוי מוושינגטון באביב. בלאו הכי, הבעיות האמיתיות של מערכת הבטחון אינן דולריות או שיקליות, אף לא מדיניות, אלא אישיות, גם אם כותרת התמודדות על המינוי לרמטכ"ל חוטאת להן בפשטנות יתר, כי השאלה אינה מי יהיה הרמטכ"ל הבא, אלא מה יהיה צה"ל הבא.

שר־הבטחון יצחק רבין צבר יוקרה מספקת (והקפיד על יחסים נאותים גם עם יריביו בקבינט) לאימוץ כל המלצה שיגבש, על איוש הלשכה שאמור רב־אלוף משה לוי לפנות באפריל. השנה החמישית – והמלחמתית – שהשיג רפאל איתן ממנחם בגין נמנעה מלוי. לולא קבע רבין, כי שוב לא יכהן רמטכ"ל יותר מארבע שנים, היו ממשלות העתיד מתקשות להחזיר את כהונות רמטכ"ליהן לתקן הקודם, שאף הוא תפח משלוש שנים, דווקא בעת כהונת רבין כרמטכ"ל בממשלת לוי אשכול. הצופים ברבין מקרוב מרוחים באכזבה, שיכולת הביצוע והאכיפה שלו במערכת הבטחון מפגרת בהרבה אחר כושרו המוכר לנתח מצבים. אצל רבין הניתוח תמיד מצליח, אך הצבא החולה מידרדר.

אחרי תשע שנות איתן ולוי, שהתרכבו רעות ששורשיהן בתקופות בר־לב־אלעזר־גור ועוד הוסיפו עליהן חדשות, נמוך דימויו של צה"ל מחוצה לו ואף יותר מכך בתוכו. ככל שנוסקת רמת המישכל וההשכלה של קציני־הקבע, גוברות סלידתם מהנגלה לעיניהם בצבא

פעילות הגומלין – בעקבות תימרוני האיוש של לוי – ניפתה את כל האלופים, למעט דן שומרון ואהוד ברק. הכל מניחים שסיכויי שומרון עדיפים

ונטייתם לפרוש. כמו הקהילה האזרחית שמתוכה נגזר, משווע צה"ל למנהיגות, אך בתוקף מורשתו הארגונית ויעדיו הוא אבוד במיוחד בלעדי מנהיגות זו. רבין החמיץ הזדמנות נדירה לספק מנהיגות כזו במופת אישי ובהחלפת רמטכ"ל באביב שעבר, שלוש שנים לאחר שמשה ארנס שגה במינוי לוי. כהונת הרמטכ"ל ה־13 בשנים 89־1986 היתה מאפשרת החלפה נוספת, עוד לפני תום העשור, ותחסוך לא רק את בזיון סבב השיבוצים של הקיץ האחרון, אלא גם את ההתלבטות הנוכחית בין נציגי רבדים גיליים.

גם מרידור היה שם. פעילות הגומלין, בעקבות תימרוני האיוש של לוי, ניפתה מההתמודדות את כל האלופים, למעט דן שומרון ואהוד ברק. הכל מניחים שסיכויי שומרון לזכות לבסוף בהמלצת רבין עדיפים: לאחר כל מה שנאמר ונרמז והובטח ונגנח, תהווה החלטה נגד מינוי שומרון הפתעה־דרבתי, מצד מי שרואות תבונה בעיניו מהימורים. גם הנלהבים שבתומכי ברק אינם טוענים, כי שומרון אינו רמטכ"ל־בכוח מעולה, אלא רק שחלפה עת תיקון המישגה שבפסיחה עליו, משום שמינויו ינציח תהליך קבוצתי של הזדקנות זחלת בצמרת צה"ל. אפשר שתהליך מאויים כזה יתממש ואפשר שלא: אפשר שקצינים צעירים יפעלו מייד, כאילו נגזר שיתממש וימהרו לפרוש, אך אפשר גם שלא.

ניהולה השתדלני של ההתמודדות, החד־צדדית למדי בשלב האחרון (שבו שמר שומרון על איפוק סביל, מול הסתערות פוליטיקאים משתי המפלגות הגדולות על לשכת רבין למען ברק), איפיין את השחתת התקנים גם במה שלא היה בו. היה בו, בין השאר, גיוס גילאי ה־40, מעוזרי שמעון פרס ועד לדן מרידור, בשם אחוות הנוער, המבקש ליישר קו בכל המיגזרים (עוזר אחר של פרס, שתבע לעצמו הקדמת דרגה בהקשר אחר, אמר, „מה יש? בגילי, פרס כבר היה סגן־שר־הבטחון והקים את הכור בדימונה"). לא היה בו כל נסיון להרוג מציור קלסתרוני המועמדים לדיון במצעם לשיקום צה"ל ולניהוגו.

רבין, המתיימר להתמקד בקומץ הכרעות עיקריות, כמו [illegible] הנראות לו טפלות, מניח לעשרות התוצאות הגמדיות של ויתוריו „לכבול" גם „החלטה" גוליברית או שתיים שהתעקש לכפות. משום מה, למרות שכוותיק תפקידי הרמטכ"ל, ראש

הממשלה ושר הבטחון, אין מיטיב ממנו לדעת שעוצמת השר מגיעה לשיאה ערב החלטתו על מינוי רמטכ"ל, נמנע רבין אף ממה שעשה ארנס, שהבהיר ללוי, כי בעיניו נודעת חשיבות יתירה למטוס ה„לביא" ולמפקדת חילות־השדה. לו ביקש רבין לחולל מהפכה אמיתית, לא היה לשיחותיו עם המתמודדים נושא מתבקש ממיתוהו הצבא שיבוא.

שדה מוקשים נצחי. ההסבר המקל היחיד לכך הוא שהמשותף לשומרון ולברק רב מאד, כוודאי בהשוואה למה שקודש בעשור האחרון. במרחב התימרון המצומצם שישאירו לרמטכ"ל הבא מגבלות התקציב, פריסת האלופים ומשכי הפיתוח־והייצור של מערכות־נשק, צפוי בכל זאת הגש אחר במינון המערכות, במקומו של האדם הפגיע כמפעיל המערכת־הנשקית, בתורת־הלחימה הנגזרת מתכנונים מבצעיים שונים ובהשקעה באימוני עוצבות־הכרעה, לעומת שאר הצבא. עוד מימי גור כרמטכ"ל היה שומרון הבולט בדוברי תפיסה זו. ברק, שקידומו ממג"ד לאלוף התבצע גם בחסות שומרון, היה ואולי עודנו דור־ההמשך שלו. שניהם ידועים כמעדיפים הוצאת גייסות־אויב מאיזונם, על פני הבקעה שתקיז דם ישראלי רב. מילת־המפתח המיוחסת לשומרון היא „טכנולוגיה"; לברק – „קומנדו", עד כדי כך שגם תומכיו ומעריציו חוששים למכלולי הקשרים אוששים שיפקד על המטכ"ל כסיירת.

העלאת רוח הגייסות, כמשימה מיידית לרמטכ"ל הבא, אמורה לנבוע גם מהרחבת תחושת היוזמה והביטחה של המפקדים הזוטרים, הכורעים כיום תחת כובדה הסמכותי של שרשרת־הפיקוד. צפוי שמפקדי גדודים, פלוגות ואף מחלקות יורשו לנהל את כוחותיהם, בימים שייוחדו לכך, כמעט כאוות־נפשם, בכפיפות למגבלות בטיחות. הידיעה שלוחם שצוייד בהנעה ובמיומנות הוא ספק־בטחון יעיל יותר מכלי־לחימה, שיוקד משבית התכנונות מבשרת גם רעות ל„לביא", העתיד להיחשב להבא במטכ"ל למנת חינם המרוששת את בעליה במשולה, בסיפור המיוחס לחיים וייצמן, לסוס אציל שהנשיא הראשון סירב לקבל, משום שחשר בכל שי „חולל בתיאבון ופולט גללים".

אלוף אביהו בן־נון עתיד להיות אחד החברים המרכזיים במטכ"ל שבראשות שומרון, בעיקר אם ישוב בקרוב מאגף התכנון לחיל־האוויר כמפקדו. לצידים צפוי שיבלטו ברק – אם יישאר – וראש אמ"ן אלוף אמנון שחק. הנסיונות המגושמים לקדם את חביב הליכוד, אלוף משה בר־כוכבא לסגן הרמטכ"ל, בשמו התמוה של „מטכ"ל אחדות לאומית", יישארו רק כאותות נוספים לפריצת כל המחיצות שבין אלופים (ורב־אלופים) לבין פוליטיקאים.

השבועות הראשונים של כהונת הרמטכ"ל הבא יקבעו אם יצליח לרחוף מעל לשדה המוקשים הנצחי של השמרנות הקורצת. הקושי הוא להגיע מוכן למכהן־מנהיגות זה, בלא התגוששות־בוסר עם לוי, שעליו אחריות הפיקוד בארבעת החודשים הבאים, על סיכוניהם והזדמנויותיהם. אם יהנו הבכיר לעבר דן שומרון, יסייע לרמטכ"ל המיועד בהכנותיו חיל־פרשים, קצינים בכירים שפרשו מצה"ל (אהרן יריב, אברהם רותם, יעקב פרנר, קובי ריכטר) ושמותם עמם, לתרגם את רעיונותיו לתיק־פעולה.

איראנגייט. נאט"ו תשלם / שלמה שפיר

משהו חדש במערב

כל מי שביקר בחודשים האחרונים בבירות מערב־אירופה מודע לרישומם השלילי של צעדי ממשל רייגן בסתיו זה על מעצבי המדיניות ועל דעת־הקהל כאחד. קשה להניח שהשיחות שקיים השבוע שר החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ עם השותפים האירופים העיקריים בלונדון, ואחר־כך עם כל עמיתיו במושב נאט"ו בבריסל, יוכלו לתקן רושם זה. פסגת הנפל ברייקיאוויק – על כל התכניות הגרנדיוזיות שנדונו בה לשחרור העולם מסכנת העימות הגרעיני על־ידי פירוק הדדי של הטילים נושאי הנשק הגרעיני ועל־ידי ויתור מוקדם ככל האפשר על הצבת הטילים לטווח בינוני ביבשת אירופה – מוטטה את התפיסות המקובלות, שהרוב הגדול של הממשלות האירופיות ראו בהן ערובה לבטחון ארצותיהן. כן גברו שם הספקות, שקיננו בלבבות עוד לפני כן, לגבי יכולת ההנהגה של הנשיא האמריקאי הישיש, אשר לפי כל הסימנים לא עמד בעימות פנים־אל־פנים עם היריב הסובייטי, הצעיר ממנו בעשרים שנה. שעות ספורות לאחר אותה פגישה נאלצו עוזרי הנשיא לסגת מחלק מהדברים שלגביהם הושגה, כביכול, הסכמה מלאה בדרג העליון.

עתה נתוסף הזעזוע של „איראנגייט", גם אם אין נושא זה תופס מקום כה מרכזי בטורי העתונות האירופית, כפי שהוא תופס אצלנו בארבעת השבועות האחרונים. הזעזוע נגרם לאו דווקא בשל עצם הנסיון לפתוח פתח למגע מחודש עם איראן החומייניסטית, שלמרות המהפכה הפונדמנטליסטית מוסיפה להיות ארץ־מפתח באזור המפרץ ובמערב אסיה ושגם חלק לא מבוטל מבעלות־הברית האירופיות מחייבות אותו, אלא בגלל מלחמת גוג ומגוג שנפתחה עתה בין הקונגרס לבית הלבן, בגלל חילוקי־הדעות החריפים בתוך המימשל בוושינגטון ובגלל התגובה המוראליסטית של דעת־הקהל, האופיינית כל כך לארה"ב, על הזיוף והשלילה שבה.

בשביל השמאל האירופי אין בכל אלה, לכאורה, משום חידוש רב. השמאל מתייחס זה כבר באורח שלילי ביותר לממשל רייגן בשל מדיניות הפנים השמרנית שלו ובשל מדיניות־החוץ האנטי־סובייטית והאנטי־קומוניסטית התקיפה גם יחד. בגלל השילוב הזה נראתה ארה"ב בעיני השמאל באור שלילי אף יותר מאשר בימי מלחמת וייטנאם. שעודדה נחשול אנטי־אמריקאי באירופה.

ואולם, למען האמת, גם אל לבותיהם של פוליטיקאים מהמרכז ומהימין המתון נתגנבו חששות. למרות ההסכמים שחתמו ממשלות תאצ'ר וקוהל על שיתוף־פעולה עם ארה"ב בתחום „יוזמת ההגנה האיסטרטגית" בחלל, נותרו ספקות רציניים במימסד הבריטי והמערב־גרמני לגבי מעשיותה ואף לגבי תרומתה החיובית של אותה יוזמה, שלא להזכיר מדינות מערביות אחרות, כמו ארצות בנלוקס או דינמרק שהתייחסו אליה בשלילה מלכתחילה. ספקות אלה התחזקו עקב נצחון הדמוקרטים בבחירות לשני בתי הקונגרס בתחילת נובמבר והסיכויים הפוחתים והולכים להקצבת המשאבים הדרושים לקידום התכנית על־ידי המחוקקים האמריקאים. האירופים חששו לכעשה זה כבר מהתוצאות השליליות שיהיו

הכוחות באירופה, שמלכתחילה שללו את פעולת ארה"ב נגד לוב ויוזמות אחרות של ממשל רייגן, ראו בעסקות החשאיות של הממשל עם משטר חומייני הצדקה לעמדתם ההססנית

למירוץ החימוש המחודש בתחום הגנת החלל בגרעון התקציבי האמריקאי, שלטווח ארוך עלולות להיות לו השלכות שליליות על מכלול ההתפתחות הכלכלית במערב. קידום „מלחמת הכוכבים" עמד בסתירה מוחלטת לכוונת הקונגרס להגיע לאיזון התקציב עד תחילת שנות התשעים.

לכך נתווספה עתה האכזבה מהאפשרות, התיאורטית לפחות, שארה"ב תוותר על מערך הטילים לטווח בינוני, שבשנים האחרונות הוחל בהצבתן במדינות מערב־אירופה על־פי החלטת הממשלות השמרניות, בניגוד לעמדת הסוציאליסטים ותנועת השלום. הממשלות האירופיות, שעמלו קשה כדי לגבור על התנגדות האופוזיציה, חוששות שוויתור על טילים אלה ישאיר את נאט"ו ללא כוח הרתעה אמין, ואין הן מוכנות להסתפק באיזון־ההרתעה שבין שתי מעצמות־העל. מאידך גיסא, הן מודאגות מהנסיגה ההדרגתית של ארה"ב מהסכם סאל"ט 2 להגבלת מירוץ החימוש האסטרטגי, אשר אם כי מעולם לא אושרר על־ידי הסנאט, היה מוסכם עד כה על־ידי שתי מעצמות־העל. ככל שהאירופים סלדו מוויתורי רייגן בריקיאוויק, שלא יצאו לפועל בגלל אי־רצונו להקריב את „מלחמת־הכוכבים", אין הם מרוצים גם מהקפאון המחודש שהשתרר בשיחות פירוק־הנשק בז'נווה, שכן הוא עלול להכביד על הצדקת הקו הפרו־אמריקאי שלהן אצל חלק מדעת־הקהל בארצותיהן. לבסוף, אין להתעלם גם מהאימפאקט השלילי של „איראנגייט" לגבי הסיכויים לגבש חזית אחרת חזקה יותר נגד הטרור. אותם הכוחות באירופה, שמלכתחילה שללו את פעולת ארה"ב נגד לוב ויוזמות אחרות של ממשל רייגן, ראו בעסקות החשאיות של הממשל עם משטר חומייני הצדקה לעמדתם ההססנית.

לכאורה, גם מעבר לאוקיאנוס הועלו בשנה האחרונה חששות לגבי עתידה ויציבותה של הברית האטלנטית למקרה של חילופי שלטון בכמה מבירות־המפתח המערב־אירופיות. לגבי הסוציאל־דמוקרטים המערב־גרמנים, דומה שחששות אלה היו מופרזים, שכן מועמדם לתפקיד הקנצלר, יוהאנס ראו, נודע מאז ומתמיד כתומך נאמן בהמשך הזיקה לנאט"ו ובשום כך אף סירב להיכנס לקואליציה כלשהי

עם „הירוקים" הניטרליסטיים. אולם „סכנה" זו ממילא ירדה מהפרק לפחות עד 1991 אם לא למעלה מזה. בבחירות הכלליות ב־25 בינואר 1987 מובטח נצחון גדול לקואליציה השמרנית, והשאלה היחידה היא אם אומנם יזכו הדמו־נוצרים יחד עם מפלגת האחות הנוצרית־סוציאלית בבוואריה ברוב מוחלט, ואם פרנץ יוזף שטראוס יחזור לבון כסגן קנצלר ושר החוץ או שר ההגנה. הסוציאליסטים „הצפוניים" המסתייגים ממדיניות הממשל האמריקאי, אינם מיוצגים כיום בשום ממשלה פרט ללוקסמבורג.

את האיום הגדול ביותר על נאט"ו ראו האמריקאים במחוייבותו של מנהיג מפלגת הלייבור הבריטית ניל קינוק לא רק לשים קץ לחימוש הגרעיני של בריטניה, אלא גם לסלק נשק גרעיני מהבסיסים והמהמיתקנים האמריקאיים שעל אדמתה. מאמציו של קינוק לשכנע את דעת־הקהל האמריקאית בדבקותו בנאט"ו, על־ידי הצגת חלופה קונוונציונלית לחימוש הגרעיני של בריטניה, לא הוכתרו בהצלחה. בביקורו בארה"ב בשבוע שעבר הוא לא הצליח לשכנע את בני שיחו מקרב הדמוקרטים, שמהם קיווה לתגובה נוחה יותר מאשר מהרפובליקאים. אלא שלפי כל הסימנים עלולה הלייבור להפסיד את הבחירות הבאות – לא לאחרונה בשל חלופה זו של פירוק־נשק גרעיני חד־צדדי, שאינה מקובלת על רוב המצביעים בבריטניה.

הרעיונות של הלייבור, של סוציאל־דמוקרטים מערב־גרמנים (אגון באהר) ואחרים בדבר החלופה הקונוונציונלית של מערב־אירופה בברית כבר הביאו בעקבותיהם איומים אמריקאיים לפנות את 350 אלף החיילים מהיבשת, והם רחוקים, כאמור, ממימוש. אולם גם תכניות אחרות, לגבש את הצד האירופי בנאט"ו לשם איזון התפקיד הדומיננטי של ארה"ב, רחוקות מאוד מהתגשמות. כפי ששמעתי בבריסל, אין מתייחסים שם ברצינות לנסיונות העונתיים להחיות את איחוד ההגנה המערב־אירופי, מסגרת חסרת תוכן המקיפה את צרפת, מערב־גרמניה, איטליה, בריטניה ושלוש ארצות בנלוקס. ראש ממשלת צרפת ז'ק שיראק דיבר על כך במושב האחרון של „האיחוד" בפאריס; וגם הקנצלר המערב־גרמני הקודם, הלמוט שמידט, קרא במאמר שפירסם ב„די צייט" לפיתוח אסטרטגיה בטחונית אירופית בהנהגת צרפת ולהידוק שיתוף־הפעולה הצבאי הקונוונציונלי בין צרפת למערב־גרמניה, בד בבד עם החשת המיזוג הכלכלי המערב־אירופי במסגרת הקהיליה. לדבריו, הדבר חיוני לחיזוק ההשפעה האירופית בנאט"ו ואף לשם הבטחת שילובה של מערב־גרמניה במערב לקראת האתגרים הצפויים לה בעתיד.

אך בכל אלה אין, לפי שעה וכנראה עוד לזמן רב, תחליף למנהיגות יעילה של ארה"ב בברית המערבית. ימים יגידו אם עוד תיתכן התאוששות מאווירת השפל הנוכחית בשלהי ממשל רייגן, או שמא יהיה צורך לחכות להתחלה חדשה בינואר 1989. כאשר ייכנס לתפקידו הנשיא האמריקאי הבא, בין אם יבוא משורות הרפובליקאים בין אם משורות הדמוקרטים, שסיכוייהם השתפרו לא במעט בעקבות כל מה שארע בחודשים האחרונים.

אין רווח בלי עסק / חגי אשד

ובכל זאת איראן

שום אדם בר דעת לא יציע לבטל את התנועה בדרכים בעקבות תאונת־דרכים קטלנית. גם אם היתה זאת תאונת שרשרת שהיו מעורבות בה הרבה מכוניות וקשה לדעת מי היה אשם יותר או פחות במה שקרה. אפשר לתקן את הכביש, אם הוא מסוכן, להחליף את המכוניות ואולי גם את הנהגים – אבל התנועה, אם היה צורך בה מלכתחילה חייבת להימשך.

וזאת השאלה העיקרית – האם היה ויש צורך ישראלי בקיום קשרים עם איראן והאם יש סיכוי שזה יקרה. זו שאלה שצריכה להידון בנפרד מן הפרשה האמריקאית, שבה מסובכים הנשיא רייגן ועוזריו השונים. ואף בנפרד מן הצורך הישראלי לסייע לאמריקאים ביצירת מגעים עם האיראנים למען הצרכים שלהם, שהם נפרדים משלנו. גם אם יש מידה גדולה של חפיפה בין הצרכים של ישראל וארה"ב, אין בהכרח זהות מלאה ביניהם. זה חשבון שצריך להיעשות בנפרד ובמשותף. קודם זה ואחר־כך זה.

וזו הצרה העיקרית בפרשה שלפנינו. מתחילים מהסוף – מתאונת השרשרת הקטלנית, שלא היתה צריכה לקרות. צריך להתחיל מההתחלה. גם עכשיו. איראן קיימת ותמשיך להתקיים. וגם אנחנו. והשאלה היא – מה לנו ולהם. והתשובה היא – הרבה מאד. קודם כל בלבנון. האיראנים נמצאים ממש מעבר לגבול, באמצעות ארגון ה"חיזבאללה" והקשרים הרבים בינו לבין איראן. לא רק לגבי שחרור השבויים ישראלים ויהודים ואמריקאים וכל היתר.

קודם כל לגבי עצם השאלה – האם אפשר לשכנע אותם שלא ימשיכו במלחמתם בלבנון "למען ירושלים", כלומר נגד מדינת ישראל, גם אם, נניח, תסכים ישראל לצמצם את נוכחותה הישירה והעקיפה בדרום לבנון. לישראל יש אינטרס חיוני ביצירת הידברות עם איראן בנושא דרום־לבנון, על כל השלכותיו וספיחיו. זה קודם כל. זה צריך להיות מובן מאליו. זה לא הכל, כמובן, אבל זה יכול להיות מספיק בהחלט. וזה די רחוק ודי חמור.

וזה תלוי בשאלה, אם יש בכלל סיכוי להידברות כזאת – היום, או מחר, או מחרתיים. והאם ההידברות יכולה לעלות מחדש על כמה מן הפסים, שעליהם התנהלה בעבר. יש הבדל קוטבי בין איראן לעיראק מבחינה מעשית וחותכת זאת. עם איראן היו לנו יחסים של שלום ושיתוף פעולה. עם עיראק – לא. מעולם לא. לא דיבור של שלום ולא מעשה של שלום. עם איראן – כן. בין כן ולא יש הבדל ששום פלפול אקדמאי לא יוכל לטשטש אותו. עם עיראק היו לנו מלחמות עקובות מדם. עם איראן – לא.

עם איראן היו לנו קשרים הדוקים מאד ופוריים מאד, שהיטיבו לשרת את האינטרסים

מי שרוצה לעשות עסקים עם איראן, צריך לזכור ש„השוק הפרסי" הוא לא רק שם של יצירה מוסיקלית. זהו מיקח וממכר עם חשבון קר ומפוכח לאורך כל הדרך

החשובים ביותר של שתי המדינות במשך עשרות שנים. זו עובדה. זה לא היה פרי של מקרה או של העדפה ישראלית בלבד. גם הם הרויחו על כך. על אף כל אי־הנעימות מצד האיראנים, שאף פעם לא אהבו אותנו, כיהודים וכציונים וכישראלים. גם לא בימי השאה. ההכרח לא יגונה היה להם כנראה הכרח לעשות זאת.

המומחים לאיראן – ויש בקרבנו כאלה – שמשום מה לא שעו לעצתם ולעזרתם הפעם, מסבירים שאיראן היתה ותהיה תמיד ארץ שבה דרים יחד המסגד והבזאר. אלה הם שני ניגודים, אבל הם קיימים יחד, זה בצד זה, וזה בתוך זה. גם האייתוללה, המטיף את עקרונותיו ספוגי הדם והאש, הוא איש הבזאר והחשבון הפרגמאטי המפוכח. רק האיחוד של שניהם יחד הוא שהפיל את השאה. שניהם קיימים גם עכשיו. ביחד ובנפרד. צריך למצוא אותם. כך הבנתי, גם אני, בעקבות מומחים גדולים ממני, כשהייתי באיראן וכשלמדתי קודם לכן את ההיסטוריה שלה ואת הביטוי העמוק ביותר של תרבותה, במסכת המיתוסים והריטואלים של "הזור חאנה". (וזה נושא מרתק שכתבתי עליו, בשעתו, ב"דבר השבוע").

תמיד היתה באיראן נטיה להתבדלות ולהתנשאות פנאטית ודוקטרינרית של "הנרדפים הצודקים", המוקפים אויבים מסביב־סביב, עולם ומלואו, שסופם לנצח את כל שונאיהם ורודפיהם, השוכנים בבערות של "חסרי אלוה". ויהי המחיר אשר יהי. ותבוא שעת האמת מתי שתבוא. היא תבוא. בכל מחיר. גם השאה הטיף מוסר לכל העולם בהתנשאות פנאטית, על שהוא מבזבז את "הנפט האציל" לנסיעה במכוניות, במקום להפיק ממנו רפואות ותזקיקים יקרים ולהסכים לשלם את מחירם הגבוה בהתאם. כבר שכחנו את שגעון הגדלות שלו, שבא לידי ביטוי בכל אשר עשה. היה לו

שורשים לשגעון הזה במין "אתה בחרתנו" פרסי עתיק יומין, עוד מלפני האיסלאם.

והיה תמיד – ועדיין ישנו – גם הבזאר. „השוק הפרסי" הוא לא רק שם של יצירה מוסיקלית. הוא שם המין של כל העיסוק הזה של מקח וממכר, של קח ותן, של יש מחיר לכל דבר וצריך רק להגיע אליו – יחד, לאחר שמוציאים את הנשמה אחד לשני, בכל התחבולות האפשריות. בלי רחמים. עד הסוף. אבל לא בלי חשבון קר ומפוכח לכל אורך הדרך. לעשות בסוף עסק. כי בלי עסק אין רווח.

אלה שניסו לעשות איתם עסק הפעם – אמריקאים בעיקר וגם ישראלים – שכחו, כנראה, או לא ידעו אף פעם מה זה בזאר איראני. עשו מהם צחוק. לא בהכרח מפני שלא רוצים לעשות איתם עסק. אלא מפני שככה האיראנים עושים עסק. קודם מוציאים את הנשמה ומלמדים את הלקוח התמים פרק בהלכות בזאר, שילמד אלף־בית של הסחר, ועוד בצירוף של פנאטיות של האייתולות, שגם היא קיימת. זה ההסבר של מומחים לדבר, למה שקרה בפרשה האיראנית־אמריקאית־ישראלית) הזאת, מבעד למסך העשן הסמיך, שיתעבה יותר ויותר, לפני שיתחיל להתפזר. ואני נוטה להאמין למומחים האלה.

אבל לא צריך להאמין. צריך לנסות. קודם כל בגלל המלחמה בדרום־לבנון וקורבנותיה המתים והחיים. הישראלים וכל היתר. וגם משום שבאיראן מתנהלת עכשיו מלחמת ירושה בין האייתולות השונים וגם בין המסגד והבזאר, הדרים בכפיפה אחת גם בליבם של האייתולות הללו, במידות שונות, הנאבקות זו בזו על מידה ועל עיתור ועל מחיר. וייתכן מאד שהחשבון של הבזאר האיראני, הכלכלי והמדיני והאיסטרטגי, יעלה מחדש את האפשרות והצורך של עשיית עסק גם עם "השטן הקטן" היהודי־ציוני־ישראלי, נגד אוייב מסוכן יותר – האוייב העיראקי, שתמיד היה ותמיד יהיה איום מוחשי לבטחונה ולשלמותה הטריטוריאלית של איראן. גם של ישראל. החשבון של העבר יכול להיות נכון גם בעתיד. כללי החשבון הבסיסיים לא השתנו. ובינתיים העיראקים הם גם האוייב הנחרץ ביותר של ישראל והם נלחמו בנו ממש, כמה פעמים. האיראנים – לא. יש הבדל בין כן ולא.

צריך לבדוק מה נעשה באיראן ומה יכולים אנחנו לעשות באיראן. לאט לאט. אולי נוכל לעשות שוב עסק. ובינתיים – שלפחות לא יהיו נגדנו. אם אפשר. אפילו לא בעקיפין, באמצעות ה"חיזבאללה". זה דבר מוחשי, קרוב ודחוף. וזה גם די מסוכן. צריך לקוות שאפשר יהיה לסלק מן הכביש בהקדם את כל השברים וההריסות של תאונת השרשרת האמריקאית, בדרך המובילה לאיראן.

هكذا من الاصل

שרת הבריאות שושנה ארבלי־אלמוזלינו. ראיון / דנקה הרניש

להקדים רפואה לתקציב

„עכשיו מדברים על תשלום עבור ביקור אצל רופא. עוד מעט ירצו גם תשלום עבור אישפוז ובסופו של דבר נגיע לרפואה פרטית"

יש לנו שרת בריאות נחרצת בדעותיה, מקסימליסטית בתביעותיה ושמרנית בעקרונותיה. הרקורד הציבורי של שושנה ארבלי אלמוזלינו מעיד כי עד כה היו לה תכונותיה אלה לעזור במאבקיה על קידום נושאים כבדי משקל לא מעטים. האם גם עתה תצליח להיות „בולדוזר" ולדחוף קדימה את עגלת הבריאות התקועה עמוק במשבר הרפואה הציבורית? את התשובה על כך נדע רק לאחר סיכום מחייב של תקציבי הממשלה לשנה החדשה.

„אני לא יכולה לקבוע סוף סדר עדיפויות, כי אני לא יכולה לוותר על שום תחום בסל שירותי הבריאות", אמרה השבוע שרת הבריאות בשיחה ל„דבר". בימים שבהם האוצר תובע בכל משרדי הממשלה – ובעיקר במשרדי הבטחון, החינוך והבריאות – קיצוצים גדולים בתקציביהם, חוזרת שושנה ארבלי אלמוזלינו וטוענת כי בטחון, חינוך ובריאות הם יסוד היסודות של המדינה, והיא אף תתבע היזוק והרחבה של שירותי הבריאות. „אני עוד לא הרמתי ידיים ולא אשלים עם קיצוצים נוספים בתקציב הבריאות. איאבק בכל כוחי ואני בטוחה שהמערך בכנסת ובהסתדרות יעמוד לימיני".

שושנה ארבלי אלמוזלינו מאמינה באמונה שלמה, כי מערכת הבריאות לא רק שאינה יכולה לשאת בקיצוצים נוספים, אלא היא זקוקה לתוספת הקציבים כדי למנוע הידרדרות. „לא יעלה על הדעת שתקציב הפיתוח יהיה בגובה של 55 מיליון שקל, כמו השנה, כאשר כבנים מתבלים ומכשירים רפואיים יוצאים מכלל שימוש משום שאין כסף לתיקונים". היא יודעת היטב כי הרפואה המודרנית היא מצרך יקר ביותר, אך האם יש ברירה? „יש לנו כל שנה 6000 מקרי סרטן חדשים הטיפולים עולים הרבה כסף. 150 חולים חדשים מצטרפים מדי שנה לטיפולי הדיאליזה וכל שנה נולדים יותר מ־300 פגים, והטיפול בכל אחד מהם עולה 400 דולר ליום, בלי לחשב בסכום זה את עלות הטיפול הנמרץ ביילוד. הרפואה הציבורית באנגליה לא נותנת טיפולים בדיאליזה לאנשים מעל גיל 65 והם גם קבעו מכסות ניתוחים לשנה. האם גם עלינו לבחור בדרך זו בגלל המצוקה התקציבית ?" – שואלת שושנה ארבלי אלמוזלינו ומשיבה נחרצות: „לא ! זה לא יהיה אצלנו".

לדעתה של שרת הבריאות, הרפואה בארץ אינה יכולה לפגר אחר הנעשה בארצות המתקדמות. „אנחנו לא יכולים לעצור את קידום הרפואה בישראל. יש לנו רופאים ברמה בינלאומית ואנחנו לא יכולים להפסיד אותם". לדעתה, אין לראות בהשתלות כבד או השתלות לב „רפואה יוקרתית", אלא עידן חדש ברפואה. להשתלות כבד שהחלו ברמב"ם, ולהשתלות לב, הצפויות בהדסה עין־כרם בירושלים, הובטחו תקציבים למספר שנים מתרומות בחוץ לארץ. הטיפול התרופתי היקר הדרוש למושתלים לצמיתות יהיה על חשבון תקציב ציבורי, אבל גם אלה שעברו את ההשתלות בחוץ לארץ מקבלים את כל הטיפולים הדרושים בעקבות ההשתלה מתקציב ציבורי. יש היום בארץ 25 מושתלי כבד, והעלות השנתית של הטיפול במושתל אחד נעה בסביבות עשרים אלף דולר.

בארץ יש גם עודף רופאים: רופא אחד על כל 300 נפש. בעניין זה עולה עלינו רק ברית המועצות. שרת הבריאות סבורה שחייבים להבטיח לכל רופא העסוקה. עכשיו ממתינים לסטאז' בבתי־החולים בארץ 100 בוגרי רפואה שלמדו בחוץ לארץ. משרד הבריאות לא יכול להכניס אותם לסטאז', כי נגמרו התקציבים, אבל שרת הבריאות כבר נפגשה השבוע עם שר הקליטה וביקשה את עזרתו בקליטת בוגרי הרפואה. יתכן כי העודף במספר הרופאים בארץ לא היה יוצר בעיה אילו היו מפנים את הרופאים הצעירים להתמחות הרצויה מבחינת מערכת הבריאות. יש מחסור חריף מאוד ברופאים־מומחים בתחום הגריאטריה ובריאות הציבור בעיקר משום שכולם נמשכים להתמחויות המאפשרות פרקטיקה פרטית, כגון גינקולוגיה ועוד. בעניין זה טרם הספיקה שרת הבריאות לטפל, אך בכוונתה לקיים דיון עם המועצה המדעית של ההסתדרות הרפואית בישראל, שהיא הקובעת בעניין ההתמחויות.

שושנה ארבלי אלמוזלינו דגלה כל חייה ברפואה ציבורית־שוויונית המשתתת על עזרה הדדית והיא דוגלת בה גם היום. „רפואה ציבורית־שוויונית צריכה להתקיים במלוא מובן המלה. כל אחד ישלם על־פי הכנסתו ואת השירותים יקבל על־פי צרכיו. רפואה כזו צריכה להיות בכל חלקי הארץ. השוויון חייב להיות לא רק בין מבוטח למבוטח, אלא גם בין חלקי הארץ השונים. אם רוצים בפיזור האוכלוסיה חייבים לתת סל שירותי בריאות אחיד ורמה אחידה בכל מקום" – אומרת שרת הבריאות.

מקורות מימון המערכת הם שלושה: המבוטח, מס מקביל מהמעסיקים והמדינה. שושנה ארבלי אלמוזלינו מצדדת בתשלום פרוגרסיבי של המבוטח ובהעמקת התשלום כלפי מעלה. היא מוכנה לתת את ידה להחלת אגרת הבריאות על כלל הציבור, אבל היא שוללת ותתנגד בכל תוקף לכל נסיון להטיל תשלום ישיר על החולים הזקוקים לשירותים רפואיים מסוימים. „מדברים על תשלום עבור ביקור אצל רופא. עוד מעט ירצו גם תשלום עבור אישפוז, ועוד נגיע לרפואה פרטית! למה משלמים דמי ביטוח? כל הרעיון של גביית תשלום ישיר עבור שירות נוגד את כל הקונצפציה של רפואה ציבורית־שוויונית" – היא טוענת בלהט. לדבריה, הנהגת התשלומים גם אינה כראית מבחינה כלכלית, כי יהיו פטורים לאוכלוסיה החלשה מבחינה כלכלית – משפחות מרובות ילדים, קשישים – וצריך יהיה להקים מנגנון גביה והתשלום יחול בעיקר על הצעירים, ואלה אינם מרבים לבקר אצל רופאים.

גם במקרה שמערכת הבריאות תפעל בחלקה בשעות עבודה נוספות, כדי לקצר תורים לניתוחים במסגרת המאבק עם הרפואה השחורה, לא תסכים שרת הבריאות להנהיג כל תשלומים.

„אני לא יכולה לקבוע סדר עדיפויות כי אי־אפשר לוותר על שום תחום בסל שירותי הבריאות. לא אשלים עם קיצוצים נוספים בתקציב"

היא מנסה להפעיל מערך נוסף זה תחילה בעזרת תרומות של גופים וולונטריים ואחר כך גם בתקציבים ציבוריים. שרת הבריאות אינה מצפה לתוספת תקציב ממס מקביל, העומד היום על 5,45 אחוזים. „בארצות אירופה בהן קיימת רפואה ציבורית הגיע המס המקביל מהמעסיקים ל־6,7 אחוזים". כמס מקביל לא תבוא ישועה. כל תקוותיה של שרת הבריאות מונחות בתקציב המדינה. בשנים האחרונות גדל חלקו של האזרח בהוצאה הלאומית לבריאות, גם בגלל העליות במסי קופות החולים וגם בגלל הזדקקות גוברת והולכת של המבוטח לרפואה הפרטית, בגלל המצב ברפואה הציבורית. לעומת זאת, יורד חלקה של הממשלה בתקציבי הבריאות. בין היתר, האוצר לא הכיר עד כה ב־500 מיטות סיעודיות שנוספו למערכת עוד בשנת 1984, לא כלל אותן בתקציב, ומשרד הבריאות סוחב את הגירעון עד היום, וכתור לאישפוז סיעודי ממתינים היום כ־1000 קשישים חולים.

הממשלה חייבת לשאת בחלקה בתקציב הבריאות יחד עם המבוטח והמעסיקים, סבורה שרת הבריאות. „המדינה חייבת ליטול את השליש הנותר בהוצאות לבריאות, כי לא יתכן להטיל על המבוטח את פיתוח התשתית, טכנולוגיות חדשות, מחקר והכשרת כוח אדם". ועל כך מתכוננת שושנה ארבלי אלמוזלינו להיאבק.

בשיחה ל„דבר" היתה שאלה אחת שהפתיעה את שרת הבריאות. בעקבות הצעת החוק של ח"כ מאיר כהן־אבידוב השבוע, שאלתי את שרת הבריאות על עמדתה בנושא המתת חסד. היא שתקה רגע קט והשיבה בבטחון ובנחישות: „העם היהודי לא יכול לתמוך בהמתת חסד".

שרה ארבלי אלמוזלינו. בפני חדש. הצלום – י.ב.ב.א.

יורים. ד"ר עבדוללטיף מחמוד ברגהותי, ביר־זית. מונולוג / מירי פז

זו תמיד שאלה של כוח

„לא פעם אמרתי לסטודנטים שלי: חשבו היטב לפני שאתם יוצאים להפגין. נסו לשקול מה יהיו תוצאות ההפגנה, מה תשיגו. צאו להפגין רק אם אתם בטוחים בתוצאות"

קצת אחרי השעה שבע, בבוקרו של יום חמישי לפני כשבוע, עשה ד"ר עבדוללטיף מחמוד ברגהותי את הדרך מרמאללה לאוניברסיטת ביר־זית. ההרצאה שלו בספרות ערבית עמדה להתחיל בשעה שמונה. ברבע לשמונה נעצר במחסום שהציבו חיילי צה"ל. ברגהותי עוכב למשך שעה, חשב שאין טעם להמשיך לאוניברסיטה – ממילא החמיץ את ההרצאה – וחזר לביתו ברמאללה. „כשחזרתי שמעתי את מה שאירע באוניברסיטה. הייתי המום. שני הסטודנטים הצעירים עמדו בשלבי סיום לימודיהם. האחד היה סטודנט לכימיה. השני – לפיסיקה. האבל שלנו הוא לא רק על חיי אדם. זה גם צער על שני כשרונות שאבדו. הדרך היחידה להתקדם כאן, בארץ העניה הזאת, היא ההשכלה. זו האלטרנטיבה היחידה. לא רק כדי להתקיים ממשלח־יד כלשהו. בארצות מתוקנות יכולים הצעירים להרשות לעצמם להתבטל. אבל בשבילנו זו שאלת קיום. הרי מדובר בעתידנו כאומה".

ד"ר ברגהותי, בן 58, מרצה לספרות הזקר, נולד בכפר קופרין, כ־20 ק"מ צפונית לרמאללה. הוא סיים את לימודיו בסמינר למורים בירושלים והיה אחר־כך מורה. את התארים המתקדמים מסטר והדוקטורט – סיים באוניברסיטת לונדון; למימון לימודיו עבד כמפיק ב„בי.בי.סי.". בשנות ה־50 עקר עם משפחתו ללוב, מטעמי פרנסה בעיקר. אחר־כך חזר ללונדון, שם השלים את לימודיו וחזר שוב ללוב לשבע שנים נוספות. הוא היה עד לשנות המלכות האחרונות ולמהפכה שהעלתה את קדאפי לשלטון. לימים כתב על מה שאירע באותה תקופה וחיבורו זה הוא אחד המקורות המיוחדים במינם למי שנזקק לתיעוד התקופה.

בתקופת שהותו בלוב הוזמן על־ידי אונסק"ו להקים פרויקט חינוכי בבחריין. ב־1976 הוזמן להרצות בביר־זית. על האירועים האחרונים הוא אומר: „הרושם הרווח בקרב כולנו הוא שלחיילים הישראליים לא היתה סיבה ראויה למהר לפתוח באש. מכל מקום הפעם מיהרו לירות. כבר אירע בעבר שסטודנטים שהפגינו יידו אבנים. במקרה זה נהגו חיילי צה"ל לירות בין הרגליים או לירות באוויר. צריכה להיות דרך אחרת לטפל בסטודנטים. מה שחיילי צה"ל היו צריכים לעשות הוא להתעלם ולהניח לסטודנטים להפגין. הרי סטודנטים, בכל מקום בעולם – ודאי שמעת מה קורה עכשיו בצרפת – הם כוח מתסיס. לירות בהם אינה התגובה הנכונה; אפשר להשתמש באלות".

אני מחזירה אותו לדוגמה שלו עצמה: הפגנות הסטודנטים בצרפת. שם נהרג מפגין ממכת אלה. „ההבדל הוא", אומר ברגהותי, „ששם נהרג סטודנט אחד מתוך 200,000 שהפגינו ואילו בביר־זית נהרגו שני סטודנטים בהפגנה שהשתתפו בה, אולי, 200 איש".

האם הוא רומז שהכל עניין של סטטיסטיקה?

„ובכן... לא בדיוק. בכל זאת, תסכימי שיש הבדל".

„אתם צריכים להיות רגישים יותר למצבנו הבלתי־אפשרי. כל מה שאנחנו מבקשים הוא לתכנן את עתידנו, להיות ריבונים במדינה משלנו. הרי אפילו את זהותנו אתם, הישראלים, מבקשים לקבוע"

האם לא היו, לדעתך, פרובוקציות של המפגינים, שכפו על חיילי צה"ל להשתמש בכוח?

„אינני יכול לתת לך עדות מהימנה כיוון שלא נכחתי שם. אבל גם אם זרקו אבנים, הרי אין זה דומה לשימוש בנשק. הסטודנטים הם אנשים צעירים ומשולהבים, שאינם ערים למלוא הסכנה של מעשיהם. צה"ל היה צריך להניח להם. הרי הם לא התכוונו לסכן אוכלוסיה יהודית. ביר־זית אינה ירושלים ואין בה אוכלוסיה יהודית. בשיחות שהיו לי עם אנשי המימשל אמרתי להם לא אחת: „הניחו לסטודנטים. לו נותרו החיילים באירועים האחרונים במרחק בטוח מן הסטודנטים היו נחסכים חיי אדם".

ד"ר ברגהותי מודה שהוא עצמו מסתייג לעתים מהפגנות הסטודנטים שלו. „לא פעם אמרתי לסטודנטים שלי: „חשבו היטב לפני שאתם יוצאים להפגין. נסו לשקול מה יהיו תוצאות ההפגנה, מה תשיגו. צאו להפגין רק אם אתם בטוחים בתוצאות". אני גם מזהיר מפני התנהגות אלימה, אבל לצעירים יש רעיונות משלהם. לעולם אינך יכול להיות אחראי למעשה בלתי־אחראי של אנשים קיצוניים, שעל אף מיעוטם המספרי, מעשיהם מטביעים חותם על האירוע כולו. השלטונות חייבים להבין שהדיכוי בכוח לא יועיל; התוצאה בעתיד עלולה להיות המהומה".

„אתם צריכים להיות רגישים יותר למצבנו הבלתי־אפשרי. כל מה שאנחנו מבקשים הוא לתכנן את עתידנו, להיות ריבונים במדינה משלנו. הרי אפילו את זהותנו אתם, הישראלים, מבקשים לקבוע.

„לא אחת אנו שואלים את עצמנו: האם המטרה היא מין קיום מועיר כזה – לאכול, לעבוד? התשובה כמובן שלילית. אנחנו רוצים להרגיש שאנחנו חופשיים, רוצים שתהיה לנו מדינה ושאנחנו נקבע את זהותנו ונתכנן את עתידנו. אני שואל את עצמי: האם הישראלים יכולים באמת להיות מאושרים בשליטתם על עם אחר? מבין כל העמים, לכה דווקא הישראלים, שעברו ונסיונם היו קשים כל־כך? למה הם כופים עלינו את שלטונם? אינני יודע. זו תמיד שאלה של כוח. הכוח משחית ומתעתע באנשים ובעמים. בעטיו הם מרשים לעצמם לעשות מעשים, שלא היו מרשים אילו נעשו כלפיהם".

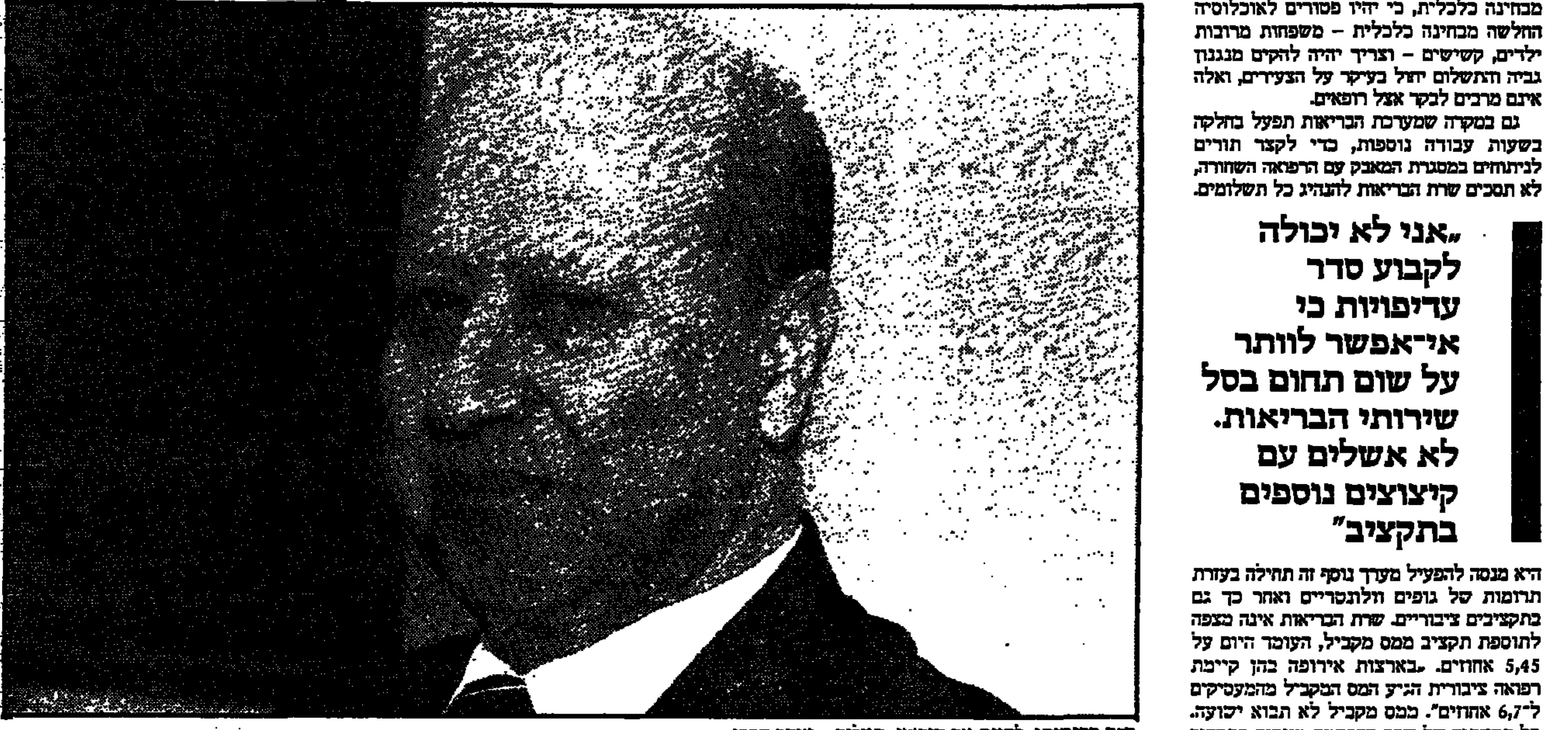

ד"ר ברגהותי. להיות עם חפשי. הצלום – יצחק הררי

כשהאמריקאים נותנים צ'אנס / מנחם (מנדי) מרון, דן הלפרין

אל תבזבזו את הכסף הזה

התקווה כי הריבית על חובה הבטחוני של ממשלת ישראל לממשלת ארה"ב תופחת בקרוב התחזקה באחרונה עם ביקורו בארץ של הסנטור דניאל אינויה. הבשורה שהשמיע התקבלה בשמחה: יש לקוות, עם זאת, כי אזהרותיו לא נפלו על אוזניים ערלות. הן בפומבי והן בשיחות פרטיות עם מיודעיו הישראלים ביקש הסנטור בהוואי לשכנע כי חסכון זה אסור שיבוזבז, כלומר אין לנתבו לצריכה.

לא הכל הבחינו כי הסנטור, הידוע כבורר את מלותיו בקפידה, שם רגש על הביטוי „צריכה" ולא הבדיל בין צריכה פרטית לצריכה ציבורית. גם מנציגי הממשל האמריקאי, שעמם נזדמן לנו לשוחח באחרונה, שמענו עמדה דומה, שמקורה במקבלי ההחלטות בוושינגטון. אלה גם אלה מטעימים כי כאשר תתקבל ההחלטה להפחית את תשלומי הריבית של ישראל ומצרים, יהיה להחלטה זו תוקף למשך שנה אחת בלבד. הסיכוי שהוויתור על חלק מהריבית יחזור גם אחרי שנת התקציב השוטפת מותנה, במידה ניכרת, ביכולתנו לשכנע כי בכסף הנחסך נעשה שימוש כלכלי מושכל. יש לזכור כי בתוך הממשל האמריקאי ישנם המתנגדים למהלך כולו.

שר האוצר ג'ים בייקר, הדגיש, גם בראיון ל„דבר", כי מבחינתו אי־אפשר להפריד את בעיית הריבית על החוב הצבאי של ישראל ומצרים מכלל סוגיית החוב הפנימי והחיצוני לממשלת ארה"ב. ואולם מצוקתה הכלכלית של מצרים מצד אחר ולחציהם של סנטורים פרו־ישראלים בעלי השפעה מצד שני, ובראשם רוברט קסטן ודניאל אינויה, הביאו לכך ששר האוצר בייקר נתרצה וביטל דעתו בפני דעת עמיתו מזכיר המדינה ג'ורג' שולץ. אולם זהו ויתור על תנאי, שיש להחזר ולזכות בו מדי שנה. נטל ההוכחה יונח, אם כן, בעיקרו על כתפינו.

ציניקנים יוכלו לנחם עצמם במחשבה שאפשר לסמוך על מצרים שמצבה הכלכלי האומלל יחייב סיוע כלכלי אמריקאי גם בשנה הבאה, ועזרה זו, עקב המציאות הפוליטית בארה"ב, תחייב צעד מקביל של סיוע לישראל. ואולם המסקנה כי מוטב שישראל תשתמש בשלוש מאות מיליון הדולר כאל הכנסה רגילה, שכנגדה אפשר להגדיל את ההוצאה הממשלתית השוטפת – מסקנה זו נובעת לא רק

את תשלומי הריבית לממשלת ארה"ב יש לפרוע מן התקציב ואת הסכום שייחסך יש להפקיד בחשבון נפרד, מחוץ להישג ידה של הממשלה – קרן צמיחה

משיקול אמריקאי־ישראלי. גם שיקול כלכלי פנימי מחייב את הפרדת סכום ה„פיס" הזה מן התקציב כולו.

פעולות רבות הממומנות מתקציב המדינה, לרבות בכותרות הסבוכים על שולחן התקציב, סובלים כרגע ממצוקה אמיתית, שאפשר להקל עליה בעזרת הכסף הנוסף. אולם זוהי קוסמטיקה, העשויה להציב בפנינו בעיה חריפה יותר בעוד שנה־שנתיים.

בשנות הששים, לפני המיתון, הטיפו פנחס ספיר ומשה זנבר לצמיחה כלכלית כאמצעי שיאפשר הקצאת אמצעים נוספים לבטחון ולצריכה ציבורית אחת. כוחה של משנה זו יפה גם היום. וסדר הדברים הוא תנאי הכרחי להגשמתה. הסטגנציה במשק נמשכת כבר מספר שנים. כך הגענו ל„קו האדום" מבחינת היכולת להפנות משאבים לבטחון ולשירותי רווחה. סיבות כלכליות פנימיות, שנמצא להן חיזוק ביחסים שבין ישראל לארה"ב, מביאות למסקנה כי את מלוא הריבית לממשלת ארה"ב יש לפרוע מן התקציב, ואת הסכום שנחסך יש להפקיד בחשבון נפרד, שיהיה מחוץ להישג ידה של הממשלה.

חשבון זה ייעשה „לקרן צמיחה" שתממן השקעות בענפי המשק שיהיו מסוגלים למכור את תוצרתם במטבע חוץ תוך תחרות חופשית. אין עוד מקום לאבחנה הארכאית בין שירותים לייצור. אמת המידה היא היכולת למכור במטבע קשה – מציגורות פלדה ועד שירותי תיירות, ממקטורנים ויהלומים מלוטשים ועד שירותי מחשב ושירותי בריאות.

מוטב ש„קרן הצמיחה" לא תנוהל על־ידי הממשלה, המזמינה לחצים פוליטיים שסופם, לא פעם, קבלת החלטות עסקיות לא נכונות. דוגמה לכך ראינו, לא אחת, בפעילות החברות הממשלתיות. הממשלה הקימה יחד עם קברניטי יהדות העולם, במיוחד אלה מצפון אמריקה, את „כוח המשימה". נוצר מאגר של רצון ויכולת שספק אם באו למיצויים המלא. את ראשי „כוח המשימה" אפשר למנות למועצת המנהלים של „קרן הצמיחה". להם – כמו לנציגי הסקטור העסקי בארץ – תינתן סמכות להחליט על השקעות והלוואות מכספי הקרן. קנה־המידה העיקרי יהיה, כאמור, התרומה העתידית למאזן התשלומים. סביר לקוות שחברי „כוח המשימה", שרובם לא השקיעו בארץ עד כה, יסקיעו אף הם עם הקרן, שכן השקעות והלוואות לפרוייקטים ממנה יינתנו על־פי־רוב בהקביל למקורות מימון אחרים שהיום יצליח לגייס.

„קרן הצמיחה" תוכל להסתייע בשירותים המקצועיים של הקרן הדו־לאומית, המשותפת לישראל ולארה"ב, למחקר ולפיתוח תעשייתיים. (ה„בורד", כפי שהיא ידועה ברבים, התמחתה מראשית העשור במימון מחקר ופיתוח המוביל למסחור. אין לה די אמצעים למימון שלבי המחקר והפיתוח ואין בידיה אמצעים למימון השלבים הבאים. בתחום זה תוכל הקרן הנזכרת למלא תפקיד מכריע).

„קרן הצמיחה" תמלא צורך שהחריף באחרונה. עכשיו קשה יותר מבעבר לגייס כספי „הון סיכון" בארה"ב. סיבות פנים־אמריקאיות, הולשתן של חברות ישראליות כמו „אלסינט" ו„סייטקס", והרפורמה במס ההכנסה בארה"ב – כל אלה מביאים לכך שפרוייקטים כלכליים סבירים בישראל מתקשים בגיוס המימון שהלקו הגיע בעבר מארה"ב. הקרן תוכל הן להשקיע הן להלוות כספים לסקטור הפרטי וההסתדרותי בתנאים נוחים.

הכניות שבידי הקרן לא יקנו לממשלה זכות התערבות בוטות, שכן הממשלה תיוצג בקרן, לכל היותר, על־ידי יועץ או משקיף מצד שני. ובהנחה שההשקעות ייעשו מתוך שיקולים עסקיים, יוחזקו בידי הקרן מניות בעלות ערך וכן יוחזרו לה, במרוצת השנים, ההלוואות שנתנה.

יש גם סיכוי שארה"ב תחזור ותפחית את הריבית מדי שנה עד סוף העשור. במקרה כזה יצטברו בקרן סכומים ניכרים באמת. בעתיד יהיה אפשר להשתמש בכספים אלה למימון תשלומי קרן החוב לממשלת ארה"ב. תשלומים אלה הם עכשיו בסדרי גודל קטנים יחסית, כבאה והכיסים מיליון דולר לשנה, אולם כיוון שהחוב העצמי מתקרב לעשרה מיליארד דולר, הרי בעוד כעשר שנים יצטרכו תשלומי הקרן מאות רבות של מיליוני דולרים בשנה.

התכנית ש„קרן הצמיחה" תפריש בעתיד חלק מכספיה לפרעון החוב לממשלת ארה"ב תתקבל בארה"ב בחיוב רב. התומכים בהפחתת הריבית יוכלו לטעון כי האוצר האמריקאי מוותר, אמנם, בהווה על תקבולים, אך זאת כדי לוודא

חולשתן של חברות ישראליות — „אלסינט" — ו„סייטקס" — והרפורמה במס ההכנסה בארה"ב מקשות עתה על גיוס הון אמריקאי לפרוייקטים

שבעתיד הלא רחוק יוחזרו לו תשלומים אחרים.

בעקיפין תסייע הקרן, במידת מה, גם בהקלת המצוקה התקציבית בתחומים הרגישים שאותם מנינו. רפא"ל, למשל, כמעט ואינה מסוגלת לגייס הון פרטי מחו"ל לפרוייקטים שהיא מוכנה להסוף לעין המשקיעים. בארה"ב אין מסורת של הסקעה לא־ממשלתית במחקר ופיתוח בטחוניים, כי אלה כוזמנים וממומנים שם בכספי הפנטגון. חברת „מודתרפ" ניסתה לחרוג מכך וכשלונה במטוס האפ־20 מרתיע אחרים שהיו מוכנים לנסות דרך חדשה. „קרן הצמיחה" תוכל להשקיע גם במחקר ובפיתוח בטחוני־מסחרי.

הפחתת הריבית עשויה לתרום יותר ממיליארד דולר ליתרות מטבע החוץ שלנו מעתה ועד 1990. השיפור הצפוי ביתרות מחזק את עמדתם של שר האוצר ונגיד בנק ישראל, המתנגדים לפיחות עכשיו. שיפור ברווחיות היבוא יש להשיג לא על־ידי שינוי שער כי אם על־ידי הקטנת עלות העבודה הן בעזרת ריסון השכר והן בעזרת הפחתת תשלומי החובה. גם היתרות הזה יאפשר הרחבת הצבירת הפיקוח של מטבע חוץ, ובכך יוסר מכשול רציני מן הדרך לצמיחה כלכלית מחודשת.

לעתים נדמה שיש בארץ שני מחנות – האחד הדוגל ביותר בטחון ויותר השקעות בתרבות, והשני, מחנה הכלכלנים, הדוגל במתחרות תקציביות. אולם בפועל ישנם קשרי גומלין הדוקים בין צריכה והשקעה לבין צמיחה כלכלית. התעלמות מכך הביאה אותנו לדרוש ממשק יותר משהוא מסוגל לתת במצבו הנוכחי. הפניית המשאבים לצמיחה על חשבון צריכה, ואפילו על חשבון השקעה במשאבי אנוש, תחזיר אותנו למסלול הנכון.

נקרתה בדרכנו הזדמנות פז ברמזה מצד אמריקאי על חלק מהריבית שאנו חייבים לממשלת ארה"ב. הפניית כסף זה ל„קרן צמיחה", שתהיה מנוף לגיוס סכומים נוספים, עשויה להיות נקודת מפנה במאמצים להוציא את המשק מן הקפאון שאליו נקלע. אם במקום להקמת הקרן תשביל הממשלה להגדיל ושורה בפיקוח על מטבע החוץ ובמס ההכנסה, יגברו הסיכויים להגשמתה של אותה כלכלה ציונית שמרגרים עליה הרבה, אך מתקשים בהגדרתה וממילא במימושה.

נקש בעץ / אבנר תבורי

נקש לאומי

נקש „הולאם". עכשיו הוא גיבור שהרג ערבי ושריר מציל אותו מידי הגורל האכזר המצפה לו אצל הגויים. ומול הטיעונים האלה...

בימים האחרונים ניסיתי להכנס לראשו של שר התיירות המופקד על תיק המשפטים, בנסיון נואש לנסות ולהבין מה הוא עושה בפרשה הזאת, שכן מההסברים שהשר הנכבד מסר, אי־אפשר לרדת לפשר הדבר.

המחשבה הראשונה היתה שהוא פשוט מקנא בשר יצחק מודעי. שריר זוכר בוודאי אילו כותרות עשה מודעי כאשר היה שר משפטים, ואיך היה מוציא בכל פעם מהשרוול איזו הפתעה בלתי צפויה שהיתה משגעת את כולם. שריר זכה באותם ימים לראות את שמו בעיתונים רק בפעמים הנדירות שבהן היה מגיע לארץ לביקור קצר משליחויות ארוכות שביצע מעבר לים. אלא שלשריר חסר הברק של מודעי והיכולת הכמעט אוונגארדית שלו להתנהג בצורה שאי־אפשר להעלותה על הדעת.

אפשרות אחרת היא ששריר, המגונדר תמיד כגנדור של סנובה תל־אביבית, מצא לו ב„מקרה נקש" הזדמנות להיות מגינו של החלק ההוא של עם ישראל שידע עליו קודם לכן רק מקריאת העתונים. עתה יש לו לשריר את ה„דפוק" שלו. עתה הוא מגינם של ה„דפוקים", לא פחות מדוד לוי.

שריר מדגים במעשהו, עד כמה פוליטיקאי עלול לנהוג כפיל בחנות החרסינה של המערכת השלטונית המורכבת; עד כמה עניינים, הקשורים בסמכותו של שר, יכולים להיות מובנים שלא כהלכה ומתורגמים לשפה שמשאירה את המערכת חסרת משמעות. שריר הוא שר משפטים שאינו מכבד את ההחלטה של המערכת השיפוטית, שהוא אמור להיות מופקד על היותה בלתי תלויה ועצמאית. שר המשפטים, בין היתר, אמון על כך שהמערכת הפוליטית לא תוכל לעשות ככל העולה על רוחה, מול החלטות של הרשות השופטת; הנה הוא עצמו עושה מהן חוכא ואיטלולא.

היה לו ממי ללמוד כמובן, בזמן האחרון רבו מאד המקרים שבהם מנסה המערכת הפוליטית "לתכמן" את המערכת השיפוטית. החנינה לאנשי השב"כ היא הדוגמה הבולטת ביותר, אולם במקרה ההוא נעשה לפחות נסיון לעשות רושם שהכל הוא במסגרת ה"בסדר": היו חוות־דעת משפטיות, הביאו את טובי עורכי־הדין, החליפו יועץ משפטי שסירב ביועץ משפטי שאישר, ומה לא. שריר אינו זקוק לכל ההכבדות המיותרות האלו. הוא לא צריך להתייעץ עם אנשים במשרדו, הוא גם לא נזקק ליעוץ של עורכי־דין פרטיים. בית־המשפט קבע, שנקש הוא בר־הסגרה? היועץ המשפטי אמר שיש לכבד את החלטת בית־המשפט? – שריר החליט שלא. ועכשיו נראה מה אתם יכולים לעשות לו.

מן הראוי היה כמובן, שראש הממשלה יורה לשר המשפטים הנכבד את הדרך החוצה. אבל זה הרי לא יקרה, כי בממשלת החצי־חצי הכל הפך להיות מזימה של אנשי מערך נגד אנשי ליכוד (או להיפך) וכל נסיון לטפל בעניין באופן לא פוליטי נידון מראש לכשלון. ראש הממשלה, אני מעז לומר, אינו מהאנשים שיכולים לגלות את הרגישות המתבקשת לשמירה על שלטון החוק. אצל בגין זה לא יכול היה לקרות.

כל נסיון להדיח את שריר ממשרד המשפטים, מה שהיה צריך להיות מובן מאליו, על רקע הזלזול שהוא מפגין במערכת השיפוטית, יתורגם מיד באופן פוליטי ושם תהא קבורתו (של העניין, כמובן, לא של שריר). וכמו כל דבר גם עניין נקש הפך להיות מאבק של השמאל בימין. כל מי שחושב ששריר לא נהג כשורה, הרי הוא, כמו שאשתו של נקש מסננת מבין שפתיה בתיעוב, "שמאלן". גאולה כהן כבר אמרה שהם מסכנים את בטחונה של המדינה, והרי ברור שהם נגד נקש, כי הוא הרג ערבי, וה"שמאלנים", זה ידוע, שונאי יהודים ואוהבי ערבים. נקש „הולאם" – עתה הוא גיבור שהרג ערבי על קידוש השם, ושריר, שמציל אותו מידי הגורל האכזר המצפה לו אצל הגויים, הוא יהודי יקר באמת.

ומול הטיעונים האלה, כל מי שהוא בעד שלטון החוק ועצמאות המערכת השיפוטית ועליונות המשפט מגדיר עצמו בתוך קהל עוכרי ישראל. ושר המשפטים, אברהם שריר – הוא לא יבוא בקהלם.

„מתחם הסבירות" של השופט אהרן ברק / טובה צימוקי

דרוש קליבר

בישיבה שהתקיימה בלשכת השר, מיד לאחר ישיבת הממשלה, הסתמנה תמונה אחרת – אין על מה להגן, אמרו הפרקליטים הבכירים לשריר ולחריש

לאחר מספר חודשי נשימת רווחה הודיה על כך שיצחק מודעי אינו מכהן יותר כשר המשפטים, וכאשר הכל בצמרת משרד המשפטים מציינים את עניינ־יותו הרבה של השר החדש אברהם שריר, באה החלטתו בעניין נקש והבג"ץ בעקבותיה וטרפו את הקלפים. עובדי פרקליטות המדינה שנדרשו להגן על השר בפני הבג"צ הודיעו כי לא יוכלו לעשות זאת. כיצד יוכלו להגן על עמדה שהתנגדו לה מראשיתה? כיצד יוכלו להופיע בפני בית המשפט העליון לאחר ששני „המנהלים" שלהם – היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש ופרקליט המדינה – הודיעו חזור והודע לכל השומע כי יש להסגיר את ויליאם נקש לצרפת לאלתר, ואף ביטאו את עמדותיהם בחוות דעת משפטיות. מה יאמר בג"צ אם יופיעו בפניו חריש או בלטמן כמייצגיו של שריר כאשר התנגדותם לעמדת השר מקטלגת למפרע?

היועץ המשפטי לממשלה מייצג כידוע שתי פונקציות. הוא עומד בראש התביעה הכללית, ובתוקף זה מייצג את המדינה ושריה בבג"צים, ומופיע כפרשן לעניין חוקיות החלטות הרשות המבצעת – הממשלה. בתוקף זה הזהיר חריש את שריר כי עליו להסגיר את נקש ללא דיחוי. אי הסגרתו – לפי חריש – אינה נופלת בתחום המקרים שאפשר להפעיל לגביהם את שיקול הדעת הניתן לו על ידי החוק. עמדתו הנחרצת והבלתי מתפשרת של חריש, שכידוע אינו מורגל להחליט שום החלטה, המצדדת בהסגרת נקש לאלתר בוטאה גם בבמה פרסומים. פעמיים הופיע בפני ועדת השרים לחקיקה מלווה בעובדים בכירים בלשכתו ונשא נאום חוצב להבות בגנות חקיקת „חוק נקש" שהיתה מאפשרת לו לרצות את עונשו בארץ. אבל כמי שחזה, כנראה, את הנולד – מסר ב־28.11.86 חוות דעת רהוטה מנוסחת ומודפסת היטב. בחוות דעת זו סותר חריש את כל נימוקי שריר נגד ההסגרה. ועתה, משנתן את פירושו, כיצד יוכל להופיע בפני הבג"צ ולהגן על עניין שאינו מאמין בו? יתר על כן, כיצד ישכנע את הכפופים לו להופיע שם?

ובכן, היתה יותר ממידת אירוניה בהיאלצותו של חריש לומר לתקשורת מיד עם צאתו מישיבת הממשלה ביום א' כי יגן על שריר. שהרי המתיחות הקשה בין השניים – שהדיה הגיעו, בחודש האחרון, לתקשורת, הולה סביב פרשת נקש. השבוע, כאשר „תומרן" חריש ונתבקש כמעט בתחנונים ותוך הפעלת לחצים קשים מצד שריר להגן עליו, דיבר חריש בשני קולות. בישיבה שהתקיימה בלשכת השר, מיד לאחר ישיבת הממשלה, הסתמנה תמונה אחרת. עובדי הפרקליטות הבכירים הסבו את תשומת ליבם של שריר וחריש כי אין על מה להגן. למעשה, אמרו, לשר אין כמעט נימוקים נגד ההסגרה ובוודאי אין לו נימוקים חדשים, מלבד החשש לחייו של נקש. לשר התחוור כי מאחר שהפסיק את החקיקה בעניין נקש, לא יוכל לבוא לבג"צ ולטעון כי מיצה את כל האפשרויות טרם החלטתו. היו פרקליטים שאף הזכירו כי אירעו בעבר מקרים בהם סירב היועץ המשפטי לממשלה להגן על שר. אחד מהם, ידוע, אירע לפני כחצי שנה כאשר פרופ' זמיר סירב להגן על ראש הממשלה בעתירתו של איש השב"כ רפי מלכה. מקרה אחר היה כאשר היועץ המשפטי לממשלה אהרון ברק הזהיר את שר האוצר יהושע רבינוביץ ז"ל, כי לא יגן עליו בבג"צ אם יסגור את חשבון הדולרים של לאה רבין, תמורת כופר. עובדי לשכת היועץ המשפטי לממשלה ועובדי פרקליטות המדינה למדו השבוע כי יהיה עליהם לעמוד למבחן חשוב – להוציא לשריר את הערמונים מהאש לאחר שהוזהר שוב ושוב לבל יסתבך היה יותר מרי, מה גם שהחלטת נשיא בית המשפט העליון מאיר שמגר כי בעתירה ידונו חמישה שופטים מלמדת כי ההחלטה שתתקבל תהיה בעלת תוקף של פסיקה תקדימית. ברור כי שר המשפטים פעל על פי הסמכות המוקנית לו בחוק. אבל להגן על מה שאהרון ברק מכנה בפסקי דין רבים שלו כ„החלטה במתחם הסבירות" – לא שש אף אחד. הם ידעו שאין להם מספיק נימוקים בעד. באחת הישיבות המרתוניות בשאלת הייצוג התבטא פרקליט המדינה יונה בלטמן כי כדי להגן על תיק כזה צריך „קליבר" משפטי – מישהו עם נסיון עשיר בייצוג הממשלה בבג"צים. כן, מישהו כמו רנאטו יאראק מהמשפטנים המבריקים שיצחק שמיר טיפח בשעתו, שפרש מחמת שברון לב גם בעקבות פרשת השב"כ.

תצהיר התשובה לבג"צ יוגש הבוקר לבית המשפט העליון. תכין אותו המשנה לפרקליט המדינה דורית ביניש וזאת על אף ששר המשפטים התפרץ השבוע כלפי חריש ואמר לו כי סירוב הדרג הבכיר לייצג אותו הוא בגדר "דיקטטורה של הפרקליטות". אבל בנקודה אחת לא נסוגו היועץ המשפטי לממשלה ופרקליטות המדינה. יש בכך אולי איתות לבג"צ – הדרג הבכיר של המשרד ובעיקר היועץ המשפטי לממשלה עצמו לא ייצגו את השר. בשביל שריר ובשביל עמדה אותה תקף – לא רצה חריש להתבזות. לקראת סוף השבוע היה נראה כי שריר שלקח בחשבון את העובדה שהתקשורת, דעת הקהל ואף פוליטיקאים רבים יבקרו קשות את החלטתו, לא לקח בחשבון את האפשרות שיתקשו להגן עליו בפני רשות ביקורת שיפוטית כבדת משקל כמו בג"צ. אבל, לפרקליטות המדינה – מתוחה מאירועי השנה האחרונה – היתה השבוע שעה טובה.

עוד חצי דבר/יצחק בן־נר

איך לעשות שריר

נבון מאוד בע"מ
יחסי ציבור ופרסום
רח' צדיקי הדור 17, תל־אביב

לכבי
העמותה למען שחרורו
של האנס הרוצח מדרום הארץ,
כאן.

הנדון: הצעה למסע פרסום, הסברה ויחסי־ציבור

א.נ.ג.

רצ"ב הצעת־יסוד למערכת מודרנית ויעילה של הסברה, תעמולה, יחסי־ציבור, שימוש באמצעי התקשורת וייעוץ פרסומי, בכל הקשור למסע למען שחרורו של האנס הרוצח מדרום הארץ. הפרוייקט המוצע ישא את השם „מיישי" (טיהור שרצים).

אנו מציעים להתחיל במסע זה בשלבים, מיד עם תפיסת הנ"ל ומעצרו.

להלן פירוט השלבים:

● שלב 1: בשלב זה אנו ממליצים להניח לציבור לפרוק בדרך טבעית את זעמו, שמחתו וסיפוקו על שנתפס סוף־סוף הרוצח והאנס המתועב, אחרי חודשים ארוכים ומפחידים כל־כך. כל פסיכולוג חברתי יתמוך במגמה זו – וכידוע, אחרי שלב השמחה והזעם צפויה לחול נסיגה ברגשות הציבור והוא יהיה מוכן, נפשית, לקראת השלב השני.

● שלב 2: כאן נתחיל בצורה מבוקרת להפעיל את אמצעי התקשורת. מן הנסיון שנרכש במקרים שונים בעבר, אין כיעילותם של אמצעי התקשורת, הנלהבים לשתף פעולה, להשגת מטרתנו הסופית. נתחיל, אם כן, לטפטף לכמה עתונים מומלצים: „חדשות" ו„העולם הזה" – סיפורים קטנים ונוגעים ללב על ההלם שהיכו המעצר והחשיפה האכזרית את אשת האנס־רוצח, הסימפאטית והחביבה ואת ילדיו הקטנים. עדויות שכנים בנוסח, „מי היה מאמין? הם היו משפחה אידיאלית ומאושרת להדגמה. הוא היה בעל ואב למופת", יועברו ל„ידיעות אחרונות" ול„מעריב".

● שלב 3: כאן יתבקש אחד העתונים הנ"ל (עוד לא נקבע מי. תיערך הגרלה אובייקטיבית) לפרסם הודאה בלעדית של האנס הרוצח, שבה יתגלה לציבור הרגיש, כי הנ"ל מתחרט על מעשיו, בוכה יומם ולילה על מה שעולל ומבקש בכנות לחזור בתשובה. „הצופה" יכתוב שרב נודע מישיבת „שובו שוב" ביו"ש מגיע שלוש פעמים בשבוע לכלא, בחשאי, כדי ללמד את האסיר השמור ביותר במדינת ישראל פרקי־תורה. „הוא תלמיד קשוב ורציני", יעיד חוגי הרב על האנס הרוצח, שבשלב זה אפשר כבר לעבור ולקרוא לו „טוטי" או „נוניק", כפי שרעייתו האוהבת, העומדת תמיד לצידו, מכנה אותו.

● שלב 4: השלב זה נקים את העמותה למען שחרורו של האנס הרוצח, (סליחה, העמותה למען הצלת נפש יהודי ששגה), בשיתוף אנשי־ציבור, הרגישים לתחושות הציבור שלהם ויודעים לקרוא מבעוד יום את האקלים החברתי, וגם רבנים ובעלי השפעה אחרים. העמותה תזדרז בשלב הראשון לקבל הצעה זו ולהתחיל ביישומה.

● שלב 5: כאן נתחיל להזמין במרץ את עורכות הסודים האישיים בעתונים למועד שבו יובא החשוד לבית־המשפט, לשם הארכת מעצרו. העתונאיות תתרשמנה מאישיותו הסימפאטית, מפניו מלאות היגון, הייסורים והחרטה, מחוש ההומור האינטליגנטי שלו, מן הזקן שגידל בכלא ומהכיפה שעל ראשו – וגם מיחסיו החמים והכנים עם אשתו האוהבת, שהיתה מוכנה אפילו להתנפל למענו בציפורניים שלופות על קצינת המשטרה שדרשה את הארכת מעצרו של נוניק. „אלך אחריו עד הסוף", אמרה האשה", זו תהיה הכותרת הצועקת בעמוד הראשון של „ידיעות" או „מעריב" (עוד לא הוחלט, אבל צריך לשמור על איזון, שלא לקומם נגדנו עתון שיקבל, לדעתנו, פחות מדי חומר אקסקלוסיבי). באותה עת תצליח כתבת „העולם הזה" להיכנס לתאו השמור של האסיר, כשהיא מחופשת למורה, ולצאת משם עם ראיון בלעדי, ששב"ס לא יידע מנין הוא בא: „לילה עם נוניק בתא השמור ביותר בישראל", תהיה הכותרת. „לאשה" יפרסם ראיון־ענק עם רעיית האסיר: השמאלנים בממשלה הם האשמים במעשיו של בעלי", תטיח הרעיה בזעם. „נא לזכור מי היה ראש הממשלה בתקופה שבה פעל בעלי. השמאלנים בממשלה לא דאגו לתמיכתו של בעלי עוד בטרם ביצע המעשים – ובכך נמנעו מלמנוע את ביצועם". חוץ מזה, תאמר הגברת, מה כל הצביעות הזאת? „כבודה של בת־ישראל בשורה פנימה. מה הן מתרוצצות בחוץ? השמאלנים האלה, הצורחים כל הזמן נגד בעלי, שוכחים שהמדובר בשתי גויות מתוך שלוש נרצחות. ולמה הם לא אומרים מלה כשנרצחים יהודים על־ידי האש"ף שלהם?".

● שלב 6: בשלב מכריע זה תיזום העמותה עימות בין אשת האסיר לשר המשפטים, בתוכנית הלימודיה „ערב חדש" ואחר־כך ב„מבט" (הנושא חם מאוד ועורכי „מבט" לא יעזו, להערכתנו, להתנות תנאי של בלעדיות, מחשש שיפסידו אותו – אבל יש להיזהר שלא להתגלגל לתוכניתו של רם עברון). בעימותים יואשם השר, כי בכתב־האישום, המוגש נגד האסיר יש, לכאורה, משום פתח לעיוות פוליטי חמור, בשל דעותיו הצבריות של האיש. במקביל תחתים העמותה המונים ברחובות הערים על עצומה לשיחרור לאלתר של האיש: „אנו, יהודים המודאגים והחרדים מן ההפקרות המשתוללת מול עינינו הקמות בארץ הקודש, קוראים בזאת לממשלת ישראל: הסירי ידייך מן האיש. הוא ובני משפחתו סבלו מספיק עד שנתפס ועוד יותר מכך לאחר מכן. מה אתם רוצים ממנו? היכן מידת החסד והרחמים שנצטווינו עליה? הרי האיש כבר הביע את חרטתו המלאה על מעשיו, הבטיח בארוני עזים ובחקירכק, שלא ינהג יותר במובארי לבנה 86' ולא יאסוף יותר טרמפיסטיות בדרום. כל רצונו לחזור הביתה בשלום, ללמוד תורה ולעבוד את השם אלוקינו באמונה מלאה ובלב שלם, אומר האיש. הצילו נפש יהודי. ישוחרר האיש מיד!"

● שלב 7: כאן, כשהפגנת־המונים תיערך מול מעון ראש הממשלה או שר המשפטים (תלוי בהצלחת השלבים הקודמים), יוקראו ב„יומן השבוע" יומניו הנסתרים, רשמותיו, הגיגיו ושיריו של האיש, חבריו ללימודים יוזמנו לספר עליו ב„ממני" של ליל שבת וב„חדשות" יופיע סקופ – „הפגשתי את נוניק עם גיתית", תרווח הכותבת הנלהבת. ב„העולם הזה" יתפרסם משאל־פופולריות, שיקבע שהאיש נבחר שלישי, אחרי שלמה ארצי ואריק שרון ולפני אורי מלמיליאן, כגבר הפופולארי ביותר בישראל. במשאל „את" בין קוראותיו, „עם מי הייתי רוצה לנסוע בטרמפ בדרכי הנגב", יזכה האיש שלנו במקום הראשון. המשטרה תצטרך להציב שמירה על רובינשטיין, אלוני, שריד, צבן ורמון.

● שלב 8: המונים יצבאו על שערי בית־המשפט, בשלב האחרון של המסע, כשתיאלץ התביעה לבטל את התביעה ו/או כשיזכה האיש שלנו לחנינה, לאחר לחץ ציבורי חסר תקדים. „שוב הוכיח ישראל־סבא את ליבו היהודי הרחום וסולח", יגידו הרבנים הראשיים. האסיר המשוחרר יתחבק עם אשתו, עם פרקליטו ועם נשיאת העמותה ויתקוף בחמת־זעם את אמצעי התקשורת, ששפכו את דמו במהלך כל תקופת מעצרו. אנשי שמסידים יחטפו אותו לתפילת־הודיה ליד הכותל, הוא יתראיין ב„מוקד", יגיד למראיינים הנרגשים מה דעתו על עונש־מוות למחבלים ועל זכותנו לנסוע בכל חלק של ארץ־ישראל, יעוץ לחיילות ולנערות להשתמש בשירותי־הסעה מאורגנים ויתמוך ברישום הגיור בתעודות הזהות. אחר־כך יטול משא־ומתן עם שלושת עתוני הערב על כתיבת זכרונותיו (ידובר בסכום בן חמישה אפסים), ירמוז על כוונותיו הפוליטיות ועל הצעות שהוא בוחן בכיוון זה ויתקבל בתשואות סוערות ב„סיבה למסיבה". וכשרפי גינת יגיש לו שם כשי, את קלטת הוידאו עם שיחזור מעשיו הנשכחים, כפי שהוצגו ב„בשידור חוזר", תגיע התרגשותו של הקהל לשיאה.

נקווה לחוות דעתכם המהירה בנדון ולאישור הצעתנו.

לשירותכם תמיד,
ובברכת ט"ש,
מ. תגרשאנה, מנכ"ל.

לא־טבעי ואולי קבוע / עליזה ולך

הליברלית, לא מסוגלת

איש במפלגה הליברלית לא יתבע מאברהם שריר למסור את תיק המשפטים אם וכאשר פסיקת הבג"ץ תבזה אותו. אבל מודעי מחכה וגם שמיר אמר את דברו

האם הסתבכותו של שר המשפטים אברהם שריר בפרשת נקש מזרזת את התפטרותו ממשרד המשפטים? שאלו השבוע. אם התשובה צריכה לבוא מהמפלגה הליברלית, התשובה היא: לא. המפלגה הזאת אינה מסוגלת להתאחד על שום דבר, גם כשהיא סופגת עונש סביבתי בגלל היריבות הבין־אישית שבצמרתה. את תיק האוצר היא איבדה בשעתו מפני ששר אחד חתר תחת רעהו, והתיק הופקע מרשותה. בסיבוב אחר, במאבק על אותו תיק, הוא נשאר ברשותה רק מפני שאישים ב„חירות" הטילו את מלוא כובד משקלם על המועמד הלא־טבעי לתפקיד מקרב השרים הליברלים. מסקנה: איש במפלגה הליברלית לא יתבע מאברהם שריר למסור את תיק המשפטים אם וכאשר פסיקת הבג"ץ תבזה אותו.

ובכל זאת יכול הבג"ץ לשחק בתפקיד זרז לפיטוריו של אברהם שריר. אם ייאלץ לאכול את הדגים המסריחים, יהיה מי שיגרש אותו גם מהעיר. גם אם לא יעשה זאת ראש הממשלה יצחק שמיר בכוחות עצמו, יסייעו לו בכך שרי המערך. גמולם על המעשה הצפוי יהיה שובו של יצחק מודעי למשרד המשפטים. יש להניח שלא לאורך ימים יישב מודעי באפסתיק. „אני זקוק לו לידי", אמר פעם יצחק שמיר כשביקש ארכה למציאת סידור־עבודה למודעי. הדבר על ארכה של שלושה חודשים מאז הרוטציה, ושלושה חודשים יחלפו אחרי שתשכך הסערה שיעורר הבג"ץ, תהיה אשר תהיה פסיקתו.

יש החוששים שמפלגת העבודה תתבצר בסירובה להחזיר את מודעי למשרד המשפטים וסבב תפקידים מיניסטריאליים יפתור את הבעיה. דובר על כך שחיים קורפו, משפטן בהכשרתו, ייפרד ממשרד התחבורה שבו היכה שורשים ויעבור למשרד המשפטים וכך לא יישמט התיק החשוב הזה מהמצאי של הליכוד. השר קורפו אמר השבוע ל„דבר", חד־משמעית, כי הוא אינו מועמד מפני ש„יש מועמד מצוין לתפקיד: יצחק מודעי". אולי עוד יפעילו עליו לחץ, כפי שהפעילו על נסים בזמנו. ולא, יוצע אמנון רובינשטיין לתפקיד שר המשפטים. עד כה סירב רובינשטיין להתייחס לאופציה הזאת בטענה שלא הוצעה לו ברצינות. אם תוצע לו ברצינות עדיין תהיה לו דילמה: להפקיד את התינוק שלו, הערוץ השני, בתמורה לתפקיד היוקרתי.

הוא שאמרנו: רק אחרי הבג"ץ יתברר אם התיק הזמני שקיבל לידיו אברהם שריר יהיה קבוע יותר מקבוע, או שיסלול ליריבו הפוליטי את הרהביליטציה.

עשה עליה / גדעון קוץ, פאריס

קליטת עליה

הפרשה, ניתן להניח, היתה נעצרת כאן פאריס, אלמלא מצא שריר לנכון לשלב בלשונו האופיינית, בנימוקיו לאי ההסגרה, התקפה חריפה ובלתי מוצדקת על מערכת בתי הסוהר הצרפתית

פרשת ויליאם נקש עוררה הדים קלושים בלבד בתקשורת הצרפתית. נקש אחר, המעניין את הצרפתים יותר ברגע זה, הוא המחבל הפלשתיני אניס נקש, שאת שחרורו דורשים חוטפיהם הפרו אירואניים של בני הערובה הצרפתים בלבנון. שתיקה זו אינה צריכה להטעות. בממשל הצרפתי מקבלים קשה את החלטותיו ואת הצהרותיו של השר שריר. גם אם מבחינה טכנית חשובה להם נוכחותו של נקש בתא כלא צרפתי כקליפת השום, וגם אם צרפת נותנת להבין כי לא תהפוך בשלב זה את הפרשה לבעיה שתפגע ביחסי שתי המדינות שידעו כבר באחרונה כמה וכמה תקלות.

השר אברהם שריר החליט לפני שבועות אחדים „לעלות" על פגישה שנקבעה למנהל משרדו בפריס ולנצל את ההזדמנות לפגישה עם עמיתו הצרפתי אלבן שאלאנדון כדי להעלות את פרשת נקש. בפגישה נתן שאלאנדון להבין כי אין לו התנגדות לכך שנקש ירצה את עונשו בישראל, אך הבטיח לבדוק את הצד המשפטי של העניין ולהעביר תשובה בכתב. עם שובו ארצה הודיע שריר כי שאלאנדון מוותר על הסגרת נקש.

ניתן להניח שהפרשה היתה נעצרת כאן, אלמלא מצא שריר לנכון, בלשונו האופיינית, לשלב בנימוקיו לאי ההסגרה התקפה חריפה ובלתי מוצדקת על מערכת בתי הסוהר הצרפתית. הוא והרב הראשי אליהו טענו כי על העבריין הנמלט מאיימת סכנת מוות בבתי הסוהר הצרפתיים, כי אש"ף פועל בהם ללא מפריע ועד אבו דאוד הגיעו המתרצים. טיעונים אלה עוררו זעם מובן בפריס וצרפת הבהירה לישראל את כעסה ועלבונה, בצורה פחות או יותר דיסקרטית, הן בירושלים והן בפריס. אין ספק שהתבטאויות אלה תרמו לתשובה השלילית על הבקשה הישראלית שניתנה, בסופו של דבר, בכתב והועברה לישראל ביום שני השבוע – לאחר החלטתו הרשמית של שר המשפטים שלא להסגיר את נקש.

הטיעון המשפטי שהובא שם קצת מסובך. נקש נדון שלא בפניו על רצח ולכן הוטל עליו מאסר עולם. אילו נדון בפניו – ייתכן שהעונש היה אחר. לא ניתן איפוא לאפשר לו לרצות, ולו בישראל, עונש שהוטל עליו שלא בפניו. כאמור, הפרשה נרשמת היום לא במאזן המשפטי אלא במאזן הדיפלומטי בין שתי המדינות. נקודת חובה, שכמוה יש לשני הצדדים, ושתישלף בבוא היום. אבל היא פוגעת בתדמיתה המוסרית של מדינת ישראל. הן בדעת הקהל הכללית והן בדעת הקהל היהודית כאן. יהודים צרפתים, מכל השכבות, פרט לחבריו של מר נקש לעסקי הגנגסטריזם שאותם לא הזדמן לי לראיין, הביעו באוזני זעזוע וכלימה על כך שישראל הסתבכה בהגנה על פושע שהורשע ברצח ועוד חורה, אגב כך, באמצעות דוברים מכובדים, על טיעונים גזעניים. מי שמתיר היום דם ערבי, יצפה מחר בהתרת דם יהודי. מכיוון שישראל מזוהה עם הקהילה היהודית – זהו עידוד להקצנה בין יהודים וערבים דווקא בצרפת, שאינה זקוקה ליצוא הבעיות שיש לנו באזור.

לעצם הטיעון בדבר מצבם של בתי הסוהר בצרפת, יש בעיה חמורה, אך זו אינה נוגעת דווקא לבטחונם של האסירים. חיסולי חשבונות בין פושעים, טרוריסטים או מפגינים ושוטרים נעשים כאן ברחוב. בבתי הכלא היו כמה שביתות ומקרי התאבדות בגלל תנאי האכלוס הקשים, אך לא מעשי רצח.

חמישים ואחד אלף אסירים מאוכסנים היום בפחות משלושים ושלושה אלף מקומות תקניים. ממשלת צרפת הציעה באחרונה כי יוקמו בתי־סוהר פרטיים – שיוקמו וינוהלו על־ידי גורמים מסחריים. הצעה זו נתקלה, כמובן, בהרבה התנגדות על רקע עקרוני. ראשי המשטרה ומערכת המשפט העלו כאן את האפשרות להתיר למדינות זרות לקלוט אסירים מקרבן שנשפטו בצרפת, ויש על כך מגעים בעיקר עם מדינות צפון אפריקה. אך אין מדובר לא בנאשמים ברצח ולא בפושעים נמלטים. אבל אולי, אם תציע ישראל הצעה כמותית מתקבלת על הדעת לקליטת פושעים צרפתים בארץ, יהיה על מה לדבר.

هكذا من الاصل

هكذا من الاصل

חברה ישראלית. מפגרת בטיפול בחריגיה / תחקיר

הגדירו אותו כמיקרוצפלוס. ההורים שלו / אבירמה גולן

אבל הוא ילד שלנו, הוא ילד שלנו

הילדים אומרים שהייתי מאוד עצבנית, שצעקתי הרבה. גדעון לא ישן. הוא קם לפנות בוקר ומפריע. בהדרגה התחלנו לאבד כוחות, להתפורר. רצינו לתת לו הכל, להגן עליו, לקדם אותו, ובכל פעם אחד מאיתנו הרגיש שהוא לא מסוגל יותר. בעיקר הילדים. אבל לא רצינו מוסד. לא רצינו לשלוח אותו מהבית

ג'נט ובריאן הם שני אנשים מאוד יפים. יפים בכל המובנים של המלה. עלו באנגליה בשנת 1971. רופא שיניים ופיזיותרפיסטית. בבית יש להם תמונה מתוקה שבה הם נראים זוג אנגלי נחמד, מבטיח. כשעלו היו להם שלושה ילדים נהדרים. עכשיו יש להם חמישה ילדים נהדרים. גם גדעון. הוא ילד שלנו, היא אומרת, ילד שלנו, לא?

ממסך. בית חולים "ביקור־חולים" בירושלים, גליון סיכום מחלה: לידה רגילה. לאחר הלידה 6 שבועות באינקובטור. לאחר שובו הביתה שמה האם לב להפרעה מציצה ובליעה.

היא מדברת בקול שקט, מחייכת הרבה, אבל כאילו חוזרת על טקסט ששיננה עד זרא. "תיכף הרגשתי. זאת היתה לידה רביעית, וראיתי שהוא לא מוצץ, שהוא קטן, חלש, סובל משילשולים. לא רציתי ניחומים, ביקשתי שיבדקו ויגידו מה לא בסדר. כל־כך הרבה זמן לא הבחינו בשום דבר. אני הלא מהמקצוע. פתאום הוא התחיל לקבל התקפי חנק. הבהיל, נשנק. זה היה כל־כך מבהיל. לקחנו אותו לתל השומר. הם הגדירו אותו כמיקרוצפלוס, ראש קטן מהנורמלי. זה לא נראה לנו הגיוני. דיברו על הפרעות גנטיות, עשו לו המון בדיקות, הגדירו אותו בכל מיני הגדרות שונות ומשונות. וכל הזמן הזה הילד לא ישן, היה היפראקטיבי וקטן וחלש ולא ידעו מה יש לו.

"אני בקושי זוכרת את כל השנים האלה, הן עברו וכאילו מחוקות לי, אבל יש תמונות: אני הולכת עם הילדים ברחוב, כולם יפים כאלה, את רואה בעצמך, וגדעון, כזה קטן ומשונה והולך לא טוב, וכל מיני גברות דאגניות הנדחפות ושואלות, בתמימות כזאת: מה יש לילד, הוא לא בסדר? והרגל הישראלי להגיד הכל בלי לחשוב, בלי כוונה. ואנחנו בעצמנו לא ידענו מה יש לו, מפני שהוא פיגר מאד אבל לא היה מוגבל ממש כמו ילד שפגע בשיתוק מוחין, למשל."

ממסך. גליון סיכום מחלה, 1982: הילך מגיל שלוש וחצי אך נפל הרבה. אוכל מעט ועדיין קיים קושי בבליעה ובארגון הלעיסה. נראה קטן לגילו.

"כמו מסע ארוך ומייגע באפלה. ניסינו הכל. ניסינו וניסינו ולא נכנענו, מפני שראינו שהוא לא מקבל את הטיפול המתאים. בגן "אילן" היו ילדים נכים ורק הוא היה נייד ופעיל. אחרי הצהריים היינו מסיעים אותו לטיפולים פרטיים – פיזיותרפיה, ריפוי לדיבור וריפוי בעיסוק. הכסף, הזמן, העובדה שהילדים האחרים במשפחה רחוקים ממרכז תשומת הלב, כל זה נראה אז טבעי. האמנו שגדעון זקוק לזה ושניתן לו כל מה שאנחנו יכולים לתת. הילדים עזרו לנו מאד. שיתפו פעולה. היה מאמץ מרוכז עד כדי כך שהעולם החיצוני הטשטש. כל הזמן הזה הוא לא דיבר. היינו מתוסכלים עוד יותר ממנו. עד היום אנחנו מתוסכלים יותר ממנו כשהוא רוצה לומר משהו ולא מצליח. הוא כבר למד לוותר, אנחנו לא. נסענו לירושלים, לד"ר נעמי אמיר מ"ביקור חולים", כי אמרו לנו שהיא מטפלת במקרים כאלה. באופן פרטי, כמובן, אחרת הלוא היינו מחכים חמש שנים, מי יודע. היא נהדרת. היא פשוט נהדרת. היינו כמעט מותשים והיא כל־כך עזרה. שם הם גילו שגדעון סובל מהסינדרום הנדיר הנקרא K.B.G., ולימדו אותנו להשתמש בלוח 'בליס' לתקשורת יותר טובה איתו. את מבינה, הוא מלא עד להתפוצץ, הילד הזה, יש לו המון רגש לבטא ודברים להגיד והוא לא יכול, והם, בלוח הסימנים הזה של 'בליס' איפשרו לו לספר לנו מה הוא מרגיש."

מסמכים. בריאן מראה לי מילונים שהמשפחה גזרה והדביקה עבור גדעון: איש, אשה, גג שהוא בית, אחות שהיא האשה השניה, אח שהוא האיש השני. כובע. שמח. עצוב. רעב. עוד מסמכים: בריאן מראה לי את כל הלוחות של הסימנים המפותחים יותר. "את יכולה להגיד לגדעון מה שאת רוצה", הוא אומר. "הוא יבין הכל. לבטא את עצמו הוא לא יכול, והלוח הזה עוזר לו. זה קיים גם במחשב. שיטה מצויינת, אבל בבית בריצ'ר, שם הוא למד, לא רצו לשמוע על השיטה הזאת. הבאנו סרט על השיטה, וד"ר לנדאו קמה באמצע הסרט, ניתקה את מכונת ההקרנה, ואמרה – אני לא מקבלת את זה."

בריאן מספר בנימה מאופקת מאד. שוקל את המילים, מתבדח בציניות. בערב כשגדעון ישן, שקט ושליו אצלם מאד. אחרי הצהרים, כשגדעון בבית, הם צמודים אליו כמו אל תינוק תובעני. בריאן משחק איתו משחקי זיכרון, מדבר איתו, צופה איתו בטלוויזיה. גדעון רוצה להגיד שהוא שמח, מפני שיש סידרה שהוא אוהב. הוא שמח בתנועות גדולות, מוגזמות.

"ד"ר אמיר אמרה לנו שהוא לא ידבר," ג'נט אומרת. "היא גם המליצה שיכנס למסגרת של מוסד. והיא צדקה, מפני שדווקא בתקופה שכולנו היינו איתו, לימדנו אותו, עבדנו איתו עם כל השיטות וכל הכספים וכל הזמן, הילד היה לחוץ. וסגור. הוא נסע בבוקר לביה"ס לחינוך מיוחד וחזר בצהרים, וכל הזמן היה עייף ומתוח. עברנו דירה כדי להיות קרובים יותר לבית הספר. אני לא זוכרת, אבל הילדים אומרים שהייתי מאוד עצבנית, שצעקתי הרבה. גדעון לא ישן. הוא קם לפנות בוקר ומפריע. בהדרגה התחלנו לאבד כוחות, להתפורר. רצינו לתת לו הכל, להגן עליו, לקדם אותו, ובכל פעם אחד מאיתנו הרגיש שהוא לא מסוגל יותר. בעיקר הילדים. אבל לא רצינו מוסד. לא רצינו לשלוח אותו מהבית.

"כל יום שאני נכנסת למוסד – היום הוא תלמיד אקסטרני, וחוזר הביתה אחרי הצהרים – אני בוכה. אבל מה אני רוצה? הילד מרוצה שם, באמת. הוא אוהב את המוסד, טוב לו שם, הוא שליו יותר, הוא לא תובעני ומתפנק כמו בבית, והוא במעקב רפואי, לוקח תרופות, אז מה אני דואגת? אבל אני בכל־זאת חושבת מה יהיה אם יחנק ולא ישימו לב. הרי אין די כוח אדם. וכמה הם כבר יכולים ללמד אותו? את יודעת שבבית הוא יושב, לפעמים שעתיים, ומחפש משהו באנציקלופדיה? כל הזמן אני חושבת מה הוא חושב, מה הוא חושב. מה הוא רוצה לספר. אבל כמה סבלנות יש גם להורים. ומה עם הילדים האחרים. דני כבר הולך לצבא. יש לנו עוד שנה אחת איתו בבית. כל־כך מעט הספקנו להיות איתו בכלל. ומירי, שגדלה לצד גדעון, זנוחה, מרוחקת. קשה לה כל־כך. והם באמת ילדים מיוחדים, רגשים, איכפתניקים, עוזרים לזולת. אבל יש לי רגשתי־ראשם כלפיהם, ויש לי רגשי־אשם כלפי גדעון ואני לא רואה שום פתרון אמיתי. כן, עכשיו טוב לו שם. בסדר. ואנחנו מחכים בתור ומחכים בתור ומחכים כבר שלוש שנים שיכניסו אותו למוסד במסגרת מלאה. ובכל־זאת, לראות אותו שם עד סוף החיים אני לא מסוגלת. ומי יודע כמה זמן הוא יחיה. והיו תקופות קשות ונוראות שחשבתי, מה הטעם בכל זה, אם כל־כך קשה, כמו לדפוק את הראש בקיר כל הזמן, ואנחנו מחפשים מסגרת מתאימה ולא מוצאים, וכולם שואלים למה הילד לא במסגרת, ואנחנו נוסעים לרעננה, לעפולה, לבאר־שבע, מוכנים לבדוק הכל, נתקלים שוב ושוב בכל הסירבול הזה, בדחיות בלך ושוב, בבדיקות הרפואיות החוזרות שגדעון חרד מפניהן עד היסטריה.

למה כל פקיד בכל מקום כמעט מרשה לעצמו לנהוג בנו בגסות־רוח ובאדישות, להגיד תבוא מחר ותשאל במקום אחר ותמלא טפסים ועוד טפסים, ולמה כל האטימות הזאת והעברת התיקים ממשרד למשרד עד שכל תהליך פשוט הופך לעינוי?

"כשסוף־סוף הסכימו לרשום אותו למוסד מתאים," בריאן אומר, "נאלצנו לקחת אותו שוב לסידרת בדיקות ב'תל השומר'. החלטנו שכדאי לעבור את הסיוט הזה שוב ולו רק למען הילדים האחרים. כדי לברר אם אין כאן הפרעה תורשתית. עשו המון בדיקות. גדעון הוא 'מקרה' נדיר ומעניין. אחרי כל ההתשה הזאת, הודיעו לנו לבוא, עם גדעון, לפגישה. לא הלכתי לעבודה. קבעו לנו לשעה תשע. הבאנו צעצועים וספרים וישבנו איתו בחדר ההמתנה שעתיים. שעתיים בחדר המתנה בבית־חולים עם ילד היפראקטיבי! בשעה אחת־עשרה הכניסו אותנו אל הפרופסור והוא הרים לרגע את העיניים מהניירות ואמר: 'התשובה שלילית'. וזה הכל. הלכנו הביתה. אפשר להשתגע. וכל היחס הזה אלינו כאילו אנחנו חפצים, כאילו יש לנו מין מקרה מרתק, תופעה, ולא ילד."

מסמך. מכתב שג'נט ובריאן כתבו למשרד הרווחה כדי לנסות לזרז את קבלתו של גדעון למוסד "אבן־חן": "בדקנו אפילו אפשרות לרשום אותו באנגליה. חשבנו אפילו לרדת מהארץ כדי לטפל בו שם."

"זאת היתה רק מחשבה", אומרת ג'נט. "מחשבה של יאוש. היו לנו הרבה מחשבות מבולבלות ונואשות. אבל באמת בדקתי באנגליה. הייתי בבריינגטון, אבל שם כל־כך יקר ואין מקום. יש שם ילדים מישראל. בנים של חברי כנסת, נציגים שמטיסים פעמיים בשנה לארץ, עם ליווי. הייתי מוכנה אפילו לסידור כזה, אבל הוא בלתי־אפשרי. בארץ הבעיה העיקרית היא שגדעון הוא מקרה יוצא־דופן, והוא לא מתאים לשום מסגרת קיימת, אבל הנה עכשיו מצאנו מסגרת, מתאימה פחות או יותר, ועם כל ההיסוסים ורגשי האשם והתלבטויות אנחנו רוצים מאד שיקבלו אותו כבר. קשה לנו ככה, איתו בבית. אני דואגת למשפחה שלי. לילדים שלי. אני אוהבת אותם ואני לא יכולה להתפנות אליהם. אני לא יכולה להנות מהם. הכל כל־כך מבלבל – טוב לו במוסד, אבל הוא בוכה כשנפרדים, ובכל פעם, אולי בגלל הציפיה מורטת־העצבים הזאת, ילד אחר מתנגד שנרחיק אותו מהמשפחה. למרות כל הסבל שהם עוברים בגללו."

ממסך. עוד הרבה מסמכים. התכתבות מייגעת עם המוסד לביטוח לאומי בדבר מענק חלקי לקניית רכב. "איזו שטות," אומר בריאן. "הלוא היה ברור מהתחלה שלא נקבל. אז למה המליצו לנו להגיש? שוב היינו מוכרחים לעבור איתו את כל הבדיקות הרפואיות הנוראות, ואף אחד לא היה מוכן לומר 'לא' תיכף בהתחלה. הסמכות הועברה מיד ליד כמו איזה כדור לא רצוי. לפעמים אנשים עושים את זה דווקא מפני שהם חושבים לעזור, אבל השיטה כל־כך פגומה ומסורבלת ועקומה. אני כועס על הנוקשות, ואני כועס על חוסר ההתחשבות. אני רופא; הפציינטים שלי יודעים שאצלי לא מחכים יותר מעשר דקות בתור. למה כל פקיד בכל מקום כמעט מרשה לעצמו לנהוג בנו בגסות־רוח ובאדישות, להגיד תבוא מחר ותשאל במקום אחר ותמלא טפסים ועוד טפסים ועוד טפסים ולמה כל האטימות הזאת והעברת התיקים ממקום למקום וממשרד למשרד, עד שכל תהליך פשוט הופך לעינוי? ואני אומר לך שבלי להשקיע הרבה כסף, שלא לדבר על עקשנות, אי־אפשר להגיע לשום דבר, מפני שכל מה שעשינו עד היום עשינו באופן פרטי, וכל מה שזז קצת הסתדר בעזרת פרוטקציה. בלי לדעת למי לפנות אפשר לחכות עד אחרית הימים."

"בינתיים הכוחות שלנו נגמרים," אומרת ג'נט, וכאילו לא נעים לה להתלונן היא מחייכת מיד אחר־כך. "אפילו לחברים הטובים ביותר שלנו כבר אין סבלנות. אנחנו מראש כבר נמנעים מביקורים, מטיולים. למה להפריע?"

"אבל את יודעת," אומר בריאן, "שעכשיו הוא יודע להגיד אבא ואמא, וכן, ולא –"

"ורעות", אומרת ג'נט. "רעות היא ילדה שמשחקת איתו הרבה ולא מפריע לה שהוא מוגבל ולא מדבר. הם מתקשרים איכשהו. הוא כל־כך מתרגש ומאושר כשהוא הולך לשחק אצלה. הוא אומר רעו, רעו וצוחק."

בסופו של דבר אני שואלת אותם איך הם מגיבים על הודעות מן הסוג של פרשת "בית רוממה". "אני לא יודע," אומר בריאן. "אני חושב באופן קר וריאלי שזה יכול לקרות לבן שלנו. אולי לא בעצם, לא באבן חן, אבל מי יודע. הצוות כל הזמן מתחלף." ג'נט אומרת שהיא לא חושבת בכלל, מפני שאם חושבים באמת אפשר להשתגע. "את יכולה לחשוב על זה ולהזדעזע. אני לא. ומה אני חושבת שמרגישים אלה שכבר בפנים? יש להם בדידות זה מה שיש להם, וגם למקומות האלה שהם הגיעו אליהם הם התחננו שנים להתקבל. ומה כבר אפשר לצפות, מצוות שעובד במשכורת מגוחכת בעבודה כזאת, שמונה שעות ביום כולל שבתות וחגים? אפילו במוסד הכי טוב בעולם אני תמיד אדאג. אף פעם לא נהיה שקטים ורגועים. הרי הוא הילד שלנו. הוא ילד שלנו, לא?"

היא לא שואלת, היא אומרת, ולא מחכה לתשובה.

המשוכה הגבוהה ביותר / אהרן גבע

ארוכה הדרך לטיפול הוגן

היחס המספרי בין אוכלוסיית המטפלים למספר המפגרים המטופלים במסגרות השונות הוא אחת המשוכות הגבוהות בדרך לטיפול הוגן. בסקנדינביה, לדוגמה, היחס הוא 1:1 ולעתים אף 2:1 לטובת המפגרים. בישראל מגיע לעתים היחס המספרי ל־1:10. מהו גודלה של אוכלוסיית המפגרים בישראל וכיצד היא מטופלת? הנתונים הנמסרים להלן הם המעודכנים שבנמצא, לשנת 1985/86.

- 50 פנימיות – ממשלתיות, ציבוריות, פרטיות – מסווגות לפי שיעור הפיגור.
- 5,200 נפש – אוכלוסיה כוללת במוסדות
- 1,380 נפש – האוכלוסיה במוסדות הפרטיים
- 5,200 נפש – אוכלוסיה במסגרת קהילתית
- 500 ילדים – במסגרת מעונות יום
- 150 ילדים – במסגרת משפחות אומנות
- 700 איש – מבקרים במועדונים מיוחדים
- 900 ילדים – היו בשנה האחרונה בקייטנות מיוחדות
- 500 משפחות – קיבלו עזרה של מטפלות לתקופות שונות
- 1,350 איש – עובדים במפעלי מע"ש
- 1,600 איש – ממתינים בתור ל"סידור" כלשהו.

ההורים של טלי. יאוש / נעה גל

מעבר למחסום הבושה

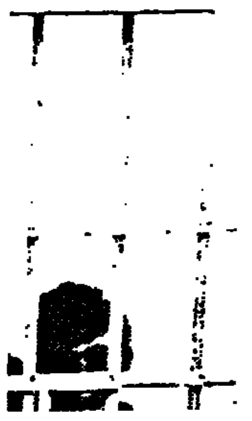

"נקודת השבירה שלי היתה כשהילד חזר מהגן ואמר אני לא רוצה להיות בבית יותר. טלי מכה אותי, תראי איך היא הופכת לי את החדר, לוקחת לי דברים. אני רוצה ללכת מכאן. במשך הזמן היא הפכה להיות דגם להתנהגות שלו"

לורטה ואריה קראוס עברו את מחסום הבושה. למעלה מארבע שנים הם מחפשים מוסד מתאים לבתם טלי בת ה־11. ארבע שנים של בירורים, התרוצצויות, תחנונים ועצבים רופפים והם כבר אינם מסתתרים מאחורי גינוני עדינות. כשהם מדברים על בתם, לא קשה להם לבטא את צירוף המלים "ילדה מפגרת". לורטה היא עולה חדשה מיוון. אריה, יליד רומניה, הגיע ארצה כשהיה ילד. הוא עובד משמרות בנמל התעופה בן־גוריון. לורטה, שעבדה מחוץ לבית, נאלצה להפסיק את עבודתה כדי להשגיח על טלי.

"יש לנו תינוקת בת 11", הם אומרים על בתם הבכורה, ילדה נחמדה שנולדה עם "המוח הקטן" פגום. לטלי חסר חוש שיווי המשקל, קואורדינציה בין יד לרגל, מוטוריקה עדינה וגסה, יכולת ריכוז. היא איננה מסוגלת ללמוד קרוא וכתוב. הפיגור שלה מוגדר "בינוני", אבל משמעותו המעשית היא פעילות היפראקטיבית. היא עלולה לרדת לכביש ולא להבין שמכונית חולפת מהווה סכנת מוות. מחט שננעצת בבשרה צריכה לחדור עמוק מאוד כדי שטלי תחוש בכאב.

אחיה של טלי, בן השש, נמצא בטיפול פסיכולוגי. התנהגות אחותו גורמת לו מתח ועצבנות גוברת, ויחסו לילדים תוקפני ומתגרה.

את הקשר עם הסביבה יוצרת טלי בעזרת מלים בודדות שלמדה, ובעיקר בצעקות. מאז היותה תינוקת היא צועקת. ללכת למדה רק בגיל שלוש, לאחר תרגילי פיסיותירפיה ואימון ממושכים.

לורטה ואריה אינם מייפים את מצב ילדתם. הם מתארים את השפעתה על חיי בני הבית בדייקנות ובגילוי לב.

לורטה: "כשטלי היתה בת ארבעה חודשים, הבחנתי שמשהו לא בסדר בתנועות ידיה. פניתי לבית־החולים וביקשתי איבחון. אחרי ארבעה חודשי המתנה, הגיע תור הבדיקה. אמרו שהילדה סובלת מפיגור, מעיות שרירים, ושהיא זקוקה לטיפול פיסיותירפי. כשהיתה בת שנה, הגענו לבית־החולים הדסה בירושלים למיפוי מוח. אז התברר לנו מצבה האמיתי. חשוב היה לנו לדעת אם זו בעיה גנטית, אם ישנה סכנה לילדים נוספים שיוולדו לנו. הגנטיקאי שטיפל בנו שם התייחס אלינו נפלא; הוא עודד אותי והבטיח שאין זו בעיה גנטית. רק בזכות הטיפול שלו יש לנו עוד ילד."

אריה: "במשך השנים, ניסו קרובי משפחה וחברים להשפיע עלינו להכניס את טלי למוסד. "ראו", הם אמרו לנו, "איך משפיעה התנהגותה של טלי על החיים בבית, איך הילד סובל, איך לורטה רצה אחריה לכל מקום". בגיל שילד מתרחץ, מתלבש ואוכל בכוחות עצמו טלי לא היתה מסוגלת לעשות דבר. עד שהיתה בת שש סירבנו. לא רצינו לשמוע על הוצאתה מהבית."

לורטה: "נקודת השבירה שלי היתה כשהילד חזר יום אחד מהגן ואמר: "אני לא רוצה להיות בבית יותר". שאלתי: "למה?" והוא ענה: "טלי מכה אותי. תראי איך היא הופכת לי את החדר, לוקחת לי דברים. אני רוצה ללכת מכאן". במשך הזמן היא הפכה להיות דגם להתנהגות שלו. הבנתי שאי אפשר להמשיך להחזיק אותה בבית. המשפחה הולכת ומתפוררת. ומלבד זאת, היא זקוקה לחברת ילדים. לנו אין כוח להסתובב אתה הרבה זמן בחוץ. וזו לא ילדה שאפשר לשלוח החוצה לבדה. גם לקחת אותה אתנו אל חברים זו בעיה. היא לוקחת כל חפץ לפה. נוגעת בכל דבר. לפעמים איננה מבחינה איפה היא מניחה ספל או כלי, והוא נופל על הרצפה ונשבר. זה לא נעים להימצא בבית זר. המצב החמיר עד כדי כך, שבעלי אמר: אני לא יכול יותר. אני לוקח את הילד והולך. אנחנו מכירים משפחות שהתפרקו בגלל מצב דומה לשלנו".

לורטה ואריה פנו לעובדת הסוציאלית וביקשו להכניס את הילדה למוסד עם פנימיה. הבטיחו להם שיכניסו את התיק של טלי לרשימה, וכשיגיע תורם יודיעו להם. זהו ההליך המקובל. לאחר ארבע שנות המתנה, רצופות פניות ומכתבים אין־ספור, זכו לקבל בכתב המאשר כי נמצא מוסד לבתם.

לורטה: "ביולי האחרון שלחו אותנו למוסד "אבן חן" בנתניה. לקחנו את טלי ובאנו לביקור. המקום, ראיתי מיד, לא מתאים לה. הילדים שם קוראים וכותבים, לומדים קצת היסטוריה, מסוגלים לשבת במקום אחד משך שעה שלמה. טלי לא מסוגלת לשבת חמש דקות. הם עצמאיים והיא זקוקה להשגחה צמודה, אפילו לשירותים היא לא הולכת לבד. אבל שתקתי, לא רציתי לאבד את הסיכוי. התיק שלה, עם הבדיקות והאיבחונים, נשאר בידי הנהלת המוסד.

"כעבור שבועות אחדים קיבלנו מכתב שעלינו להחליט, מפני שרק במוסד "אבן חן" יש מקום פנוי. הסכמנו בלית־ברירה. בסוף נובמבר, שלושה חודשים אחרי תחילת שנת הלימודים, התקבלה הודעה שנבוא לשלושה ימי נסיון.

"בשבוע שעבר בילתה טלי במוסד שלושה ימים, והעובדת הסוציאלית במקום אמרה לנו את מה שידענו מזמן: 'היא לא יכולה לעלות במדרגות לבד. היא נכנסת למטבח ולוקחת כל מיני דברים. היא לא מסוגלת לשבת'. אבל זה הרי היה כתוב בתיק שלה. למה החזיקו אותנו עד עכשיו?

"ישנם שני מוסדות שהייתי רוצה לשלוח את טלי לשם. "מוסד לפצלר" בהרצליה והכפר השוודי באיזור ירושלים. המוסד בהרצליה הוא מקום שכל הורה לילד מפגר חולם עליו. מקום עם ריח של נקיון, מדשאות, אולם ספורט. ומעל לכל: יחס של כבוד. שם מתייחסים אל המפגר כאל יצור אנושי. ביקשנו לרשום את טלי לשם וכבר אמרו לנו שאין מקום. חודש וחצי אחרי שהיינו שם, התברר לי שילד שחיכה שנה וחצי להתקבל למוסד התקבל ב"לפצלר". אנחנו מחכים כבר ארבע שנים. אני לא רוצה להישמע קטנונית, עיני לא צרה בהורים אחרים. לכל ילד יש בעיה כזאת וישנם מקרים קשים יותר. אבל איך קורה מקרה כזה? למה אנחנו צריכים לחכות כל כך הרבה זמן?"

לדברי לורטה ואריה, יש יחס ישר בין מצבם של המפגרים לבין תפקודו של המוסד. ככל שהמפגרים השוהים הם במצב פיסי ונפשי טוב יותר, כך הצוות אחראי ומיומן יותר. המשכורות הנמוכות הניתנות במוסדות הקשים אינן מושכות את מי שרמתו המקצועית גבוהה יותר, וכך קורה שדווקא המקרים הקשים והמוגבלים זוכים לטיפול ירוד. מצבם הרעוע של המוסדות אינו מאפשר קליטת ילדים נוספים. אין בונים מוסדות חדשים ואת הקיימים לא מרחיבים. רק כשמשפחה מגיעה עד סף התמוטטות, נמצא פתרון דחוק, המשקף מציאות קשה: לא המוסד המתאים קולט את המפגר, אלא זה שיש בו מקום פנוי. וכך מגיעים ילדים למוסדות שאינם מוכשרים לטפל בהם, וההורים נאלצים להסכים לסידור הדחוק הזה מחוסר ברירה.

בגיל שש היתה טלי במוסד "אידי שפירא" בהרצליה. במוסד זה מקדמים את הילד בעזרת טיפול ביותר המעצב את התנהגותו. הילד נמצא במוסד, משמונה בבוקר עד חמש אחרי הצהריים, במשך שישה חודשים. בחצי שנה למדה טלי לאכול בסכין ומזלג. אבל כשחזרה הביתה, ללא הטיפול הצמוד, חזרה להרגליה הישנים.

היום לומדת טלי בבית־ספר מיוחד של משרד החינוך ברמת־גן, לא רחוק ממקום מגוריה. בבית־ספר זה נמצאים הילדים שבע שעות ביום. חצי יום משגיחה מורה על קבוצה של שמונה ילדים ושאר הזמן מעסיקה אותם מטפלת. "אין עבודה מיוחדת בתחום כלשהו, זו פשוט השגחה", מסביר אריה. "וזה חבל מאוד, מכיוון שאפשר, בעבודה עקבית ורצופה, לשפר את כושר הדיבור וההתנהגות של הילדים המפגרים. הלחץ המצטבר של 11 שנים, 365 יום בשנה, 16 שעות ביממה, חונק אותנו. אנחנו פשוט לא מסוגלים להחזיק מעמד. לא היינו רוצים לנתק את הקשר. אנחנו לא הורים המחפשים איך להיפטר מהבת שלהם, אבל יכול להיות שהפתרון שיימצא לבסוף יציע לנו מוסד בטבריה או בדימונה. אם יתפנה מקום, אנחנו נמהר ונכניס את טלי כדי שלא לאבדו. וכשהמרחק גדול בין המוסד למקום המגורים, הולך הקשר וניתק. הורים שאינם יודעים מה מצבו של ילדם המפגר במוסד אינם הורים רעים, הם פשוט לא מסוגלים לעקוב אחרי ההתרחשויות כשהם באים במרחק פעם בשבוע".

ללורטה ואריה יש ביקורת על שיטת הבחירה של מוסדות במשרד הרווחה. "אנחנו פונים לעובדת הסוציאלית", הם מסבירים, "והיא פונה למפקחה אזורית והמפקחת האזורית פונה לאחראית השמה. אנחנו בכלל לא בתמונה. מדובר בילדה שלנו, ואף אחד מהאחראים לגורלה לא מכיר אותה. בשבילם היא רק תיק בלבד. כשפניתי, ביוזמתי, למפקחת ההשמה וביקשתי שיחה, היא סגרה לי את הדלת בפנים. אני לא יכולה לדבר עם הורים של 5,000 מפגרים, אמרה, תפני לעובדת הסוציאלית".

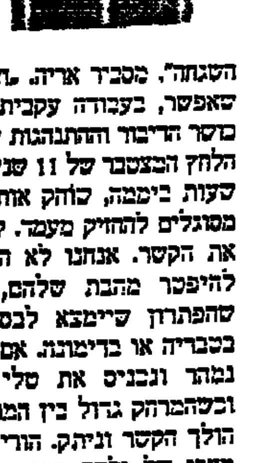

"ביולי האחרון, אחרי ארבע שנות המתנה, שלחו אותנו למוסד בנתניה. המקום, ראיתי מיד, לא מתאים לה, אבל שתקתי, לא רציתי לאבד את הסיכוי"

אריה: "חברים שאלו אותי: למה אתה לא הולך למשרדים, הופך שולחנות, מרים קול? קשה לעשות. ויש אנשים, כמונו, שלא הופכים שולחנות. אבל מי יודע, אולי אם יחזיקו אותנו ככה, עוד שנה־שנתיים, בהמתנה הזו, אולי יביאו אותי גם לידי זה. אני יודע ששר הרווחה מבין אותנו. אבל בשבילו מדובר במספרים. 1,600 מפגרים בהמתנה למוסד שהם כך וכך אחוזים מאוכלוסית המפגרים. זהו, עכשיו כולם נרעשים ממצבה של האוכלוסיה הזו אחרי הארועים האחרונים ב"רוממה". אבל התשובה שאנחנו מקבלים כבר שנים היא: אין תקציב. ובעוד שבוע־שבועיים הכל יחזור לקדמותו. איזה פתרון ממשי יצמח לבעיית התקציב?

"אנחנו לא נעשים צעירים מיום ליום. כמה נוכל להחזיק ילדה גדולה, נערה? מה יהיה אם חלילה, יקרה לנו משהו? טלי אף פעם לא תהיה עצמאית. אבל לפחות תהיה לה סביבה מתאימה עם חברים במצבה, היא תתמודד בכבוד עם מעט מן החיים מחוץ לבית. מעט ממה שקורה לכל ילד שגדל".

פרופ' ראובן פויירשטיין. סיפור אחר / יעל אדמוני

ראיתי שם ילדים צוחקים

בכל מקרה שאני יכול להכניס ילד מפגר בין ילדים רגילים ולתת לו את הכלים, כדי שיוכל להתמודד – אני כובש לילד הזה מקום לחיות בו. בסביבה הומוגנית אתה לוקח מהאדם את הכושר, הרצון והשאיפה

החשש ילווה תמיד את ראובן פויירשטיין. החשש שמיכל זוכרת. עברו כבר הרבה שנים מאז. מיכל כבר במקום אחר, עוסקת בכתיבה. כתיבת ביוגרפיה. ראובן פויירשטיין לא האמין שמיכל תוכל אי־פעם לכתוב. „אספר לך משהו על עצמי", הוא אומר. „בפעמים הראשונות שראיתי את מיכל התייחסתי אליה כאל אובייקט. יש לי חשש שהיא זוכרת את זה ואני, אני לפעמים מתבייש להביט לה בעיניים".

מיכל (שם בדוי) הגיעה אל פרופ' פויירשטיין לפני שמונה שנים בלווית אמה. פויירשטיין, איש אופטימי, לא ראה שום סיכוי בשבילה. „ניסיתי לעבוד אתה והרמתי ידיים. היא עמדה עם הפנים לקיר והזיזה את הידיים, שיחקה עם האצבעות שלה. היא לא דיברה. השמיעה קולות. אמרתי לאמה שאינני יכול לעזור. האם ביקשה שאני אלמד אותה איך לטפל במיכל. לימדתי את האם. את הילדה לא כל כך רציתי לראות. כעבור חמש שנים מביאה האם את בתה והנה הילדה קוראת. זו היתה בשבילי סטירת לחי רצינית. מי יודע כמה עיכבתי את התפתחותה של הילדה. לפני שלוש שנים קיבלנו את מיכל לטיפול במכון. היא התחילה לעבוד על מחשב והיום היא כותבת ביוגרפיה. כולנו מתביישים לקרוא מה שהיא כותבת. היא כותבת את כל האמת". היום, אומר פויירשטיין, לא אעז לומר שאינני רוצה לטפל במישהו.

פרופ' ראובן פויירשטיין, מנהל "המכון למחקר ע"ש הדסה ויצ"ו קנדה", מטפל בילדים. החל מילדים המוגדרים כמפגרים, „שאנו קוראים להם ילדים בעלי תפקוד נמוך", וכלה בילדים מחוננים. בחדרים הקטנים והצפופים של המכון בשכונת בית הכרם בירושלים לומדים ילדים שקשה להם. ילדים עם תסמונת דאון, ילדים רגילים המתקשים בקריאה וכתיבה, ילדים עם ליקויי דיבור, ילדים פסיכוטים, ילדים שהחיים לא בירכו אותם.

ראובן פויירשטיין עשה לו יעד לברך את הילדים האלה. להציל אותם מן התורשה, מן הגנים, מן הכרומוזומים שבגדו. „התורשה איננה סוף־פסוק", אומר פויירשטיין. „היא סוף־פסוק אולי במה שנוגע לצבע העיניים או לצבע השיער, אך לא בתחום האינטליגנציה. האינטליגנציה היא החלק החיוני ביותר שבנו כיוון שהיא פלאסטית, ניתנת לשינוי". בבסיס תפיסתו של פויירשטיין שוכנת הגישה כי ילד, כל ילד, זקוק לסביבה שתספק לו גירויים, שתגרום לו להשתנות. המוסדות, ויהיו אלה המוסדות הטובים ביותר, מקבעים את הילד. פויירשטיין וצוותו גורמים לילד להשתנות. כשהוא מספר על ילד זה או אחר, על התקדמות כזאת או אחרת לפעמים הוא מקיש בעץ, ליתר בטחון. „עם כל אמונתי במקצוע אני עדיין זקוק לעזרה מכוחות חיצוניים", הוא מחייך.

„המכון למחקר ע"ש הדסה ויצ"ו קנדה" עוסק בשלושה תחומים עיקריים: מחקר ופיתוח שיטות ותיאוריה, מתן הכשרה למורים, פסיכולוגים והורים ומתן שירות לכ־30 אלף ילדים, הלומדים על־פי תכנית המכון בבתי־ספר ברחבי הארץ. במסגרת השירות עוסק המכון באיבחון דינאמי, העשרה אינסטרומנטאלית ויצירת סביבה, התובעת מן האדם להשתנות כדי להתקיים.

שיטת האיבחון הדינאמי שפותחה על־ידי פרופ' פויירשטיין ועמיתיו נוספים גורסת, כי אדם ניתן לשינוי אך לא ניתן למדידה ולא ניתן לניבוי. „כל נסיון לנבא עתידו של אדם אפשרי רק אם מניחים שהוא איננו ניתן לשינוי", אומר פויירשטיין היוצא חוצץ כנגד מבחני האי.קיו. „אשר נבנו לא כדי לבדוק את כושר ההשתנות, אלא כדי למצוא את אותם הדברים באדם שאין להם שום סיכוי להשתנות אף פעם". לדבריו, מניחה הפסיכומטריה, כי האינטליגנציה הינה כמות מוגבלת שאיננה ניתנת לשינוי. „אני מאמין שכל אדם ניתן לשינוי. מבחינתי, כל אדם הנמצא במוסדות הוא בבחינת אנגימה שאינני יודע מה הוא. אני מדבר על אלפי בני־אדם, הסגורים בתוך מוסדות, ושאין אנו עושים דבר כדי להעריך את האפשרויות שלהם. ואיש אינו פוצה פה ומצפצף. כשאני יושב איתך כאן ומדבר אני חש תחושה נוראה של בגידה. לא עשינו מספיק כדי להציל את אותם אנשים הסגורים במוסדות. יש כאלה שמנענו את כניסתם למוסדות ויש כאלה שהוצאנו ממוסדות. זה לא מספיק", אומר פרופ' פויירשטיין.

שיטת האיבחון הדינאמי הבודקת את כושר ההשתנות של האדם נועדה להעריך עד כמה יכול אדם זה או אחר להשתנות, באילו תחומים ומהן השיטות הטובות ביותר שעל־פיהן ניתן להשיג את השינוי. „אנחנו בודקים כל פינה וכל אפשרות, כדי להביא את האדם לכל שינוי אפשרי באספקטים הקריטיים של ההסתגלות". המכון מאבחן בשיטה זו בין 400 ל־500 ילדים בשנה. שיטת ההעשרה האינסטרומנטאלית "ההנהגה" במכון מכוונת להגביר את כושר ההשתנות. "ההנהגה", אומר פרופ' פויירשטיין, „אינה כל כך ללמד תכנים, אלא איך להפיק תועלת מההזדמנויות הלמידה שתיווצרנה לילד במשך חייו. אנו רוצים להגביר את כושר ההשתנות וליצור אצל הילד את המוכנות הקוגניטיבית והנפשית, כדי שיוכל להפיק תועלת מכל אירוע, מכל אינטראקציה ובכך להעשירו ולהפכו לבעל כושר השתנות". השיטה נהוגה ב־25 מדינות ברחבי העולם ובאמצעותה לומדים גם מורים וגם ילדים עם תפקוד נמוך ביותר, מספר פויירשטיין. „אותם תרגילים ניתנים גם למורים וגם לילדים עם תסמונת

„אמא של מיכל לא ריחמה עליה. היא לא נתנה לה מנוחה ובכך העניקה לה איכות חיים שקודם לכן לא היתה לה. הגישה הפאסיבית גוררת להזנחה איומה"

דאון ואני יכול להעיד שהמורים מתאמצים לא פחות מאשר הילדים".

הסביבה, סבור פרופ' פויירשטיין, היא בעלת השפעה ממדרגה ראשונה על יכולת ההשתנות ואופן ההשתנות של האדם. „האדם צריך להימצא בסביבה התובעת ממנו להשתנות, להתאים את עצמו. מקום שאיננו תובע שינוי ישאיר כל כושר, שגילינו והגברנו, כאבן שאין לה הופכין. יש סביבות שבהחלט אינן מכוונות לזה", הוא אומר ומתכוון למוסדות השונים. „אני מודיע לך דבר אחד. כשתבואי למוסד ותשאלי מה מטרתכם תקבלי תשובה סטראוטיפית: אנחנו רוצים להבטיח שכל אחד ישיג את המקסימום. אבל מעבר לרטוריקה, כשתבדקי מה נעשה לצורך זה תראי עד כמה גדול המרחק בין הנאמר לבין הנעשה. יש סביבות המכוונות להחזיק את האדם בסטטוס־קוו מינימלי. מי שמעז חלילה למתוח את הרגליים חוטף מכות. מה שאני אומר כאן הוא בחזקת האשמה כבדה. אני לא טוען שלא צריך חינוך מיוחד, אבל צריך לבדוק אם האמצעים שאנו נותנים אכן מכוונים לגרום שינוי".

פויירשטיין מספר כי גזר על עצמו שתיקה משך שנים רבות. פעילותו התמקדה במכון בירושלים ובחו"ל, שם מיושמת השיטה שלו באופן נרחב יותר מאשר בארץ. „לא דיברתי כי אין לי פתרונות גלובאליים כלליים. אני לא אוהב להרוס דבר לפני שאני יכול לבנות דבר אחר", הוא אומר. פויירשטיין החל את עבודתו עם ילדים במסגרת עליית הנוער בשנות ה־50. הוא אומר כי בעליית הנוער נתנו לו לעבוד אף־על־פי שבתחילה היה חשש מרדכו. ב־1957 הציע פויירשטיין לעליית הנוער לקלוט ילדים מבתי־ספר מיוחדים. בעקבות הצעתו הוקמו מכינות מיוחדות, אשר סיפקו שנת הכנה אינטנסיבית לילדים שתפקודם השכלי לקוי. „קמה צעקה גדולה של המפקחים. פויירשטיין הולך למלא את עליית הנוער במפגרים. אבל נתנו לי לנסות. עד היום עבדו במסגרת זו 15 אלף ילדים ושמונים אחוז מהם נקלטו לאחר שנת המכינה בבתי ספר רגילים". כבר ב־1955 החל פויירשטיין לפעול נגד סידורם של ילדים חריגים במסגרות מיוחדות. „באותה תקופה היו במסגרת עליית הנוער שמונה מוסדות כאלה וכיוון שאני הייתי הממיין – סגרתי את העודף וב־1964 נסגר המוסד האחרון".

בשלב די מוקדם של עבודתו כפסיכולוג גילה פויירשטיין את הצורך לשלב ילדים חריגים במסגרות משנות. „בכל מקרה שאני יכול להכניס ילד מפגר בין ילדים רגילים ולתת לו את הכלים, כדי שיוכל להתמודד – בכל מקרה שאני עושה זאת אני כובש לילד הזה מקום לחיות בו. בסביבה הומוגנית, ויהיו התנאים והמערכת הטיפולית אשר יהיו, אתה לוקח מהאדם את הכושר, הרצון והשאיפה".

תפיסתו של פויירשטיין הקנתה לו אויבים רבים הן בקרב הפסיכולוגים והן בקרב אנשי חינוך. „המאבק לא פשוט", הוא אומר. לדבריו התפיסה הרווחת היא תפיסה פאסיבית מקבלת. „במקרה הטוב מקבלים את הילד כמו שהוא. אם הוא לא מסתגל מסגלים את החיים אליו. מחפשים לו מסגרות מגינות, ודואגים שלא יהיה מתח. בכך מונעים ממנו מתח התפתחותי חשוב ביותר. אמא של מיכל לא ריחמה עליה. היא לא נתנה לה מנוחה ובכך העניקה לה איכות חיים שקודם לכן לא היתה לה. הגישה הפאסיבית גוררת הזנחה איומה. אם הילד הוא בעל תסמונת דאון אז לא יטפלו בשיניו או בעיניו. בשביל מה".

פויירשטיין התרוצץ במשך שנים בין רופאי שיניים, כדי למצוא דרך להרחיב את חלל הפה של ילדי תסמונת דאון ובכך לשפר את מראם. בגרמניה עלה על עקבותיו של רופא שעסק בניתוחי לשון לילדים אלה. בגרמניה נעשו הניתוחים בשל סיבות אסתטיות. פויירשטיין רצה את הניתוח כדי להקל על השתלבותם של הילדים בבתי־ספר רגילים ובכך לשבור את מחסום המראה החריג, ממנו סובלים הילדים. „בת אחותי היתה הראשונה שעברה ניתוח כזה בארץ", הוא מספר. עד עתה נותחו כאן כ־140 ילדי תסמונת דאון.

עיקר מאבקו של פויירשטיין הוא להוכיח שהגישה הפעילה לא רק רצויה אלא גם מוצדקת מבחינת הילד עצמו, ההורים והחברה. „החברה לא יכולה לעשות רק את החשבון הקר אם הילד יועיל לה או לא. בתנאים מתאימים הילד יכול לתרום הרבה מאוד. היום משקיעים 30 אלף דולר לאמן קוף שיעזור לנכים. בהשקעה קטנה ביותר אפשר ללמד נער בעל תסמונת דאון לעזור לנכים, לטפל בקשישים".

„בכל מוסד יש תופעה של דההומניזציה", אומר פויירשטיין. „זה נכון לגבי מחנות ריכוז, בתי־סוהר ומוסדות למפגרים. כשהאדם הוא בעל מראה חריג והתנהגות חריגה נוטים המטפלים לשכוח שלמרות הכל יש לו לאדם הזה גם רגשות. אני לא התפלאתי מן התיאורים שהיו על מוסד 'רוחמה'. כדי לעבוד במוסדות כאלה דרושה הרבה מאד אופטימיות

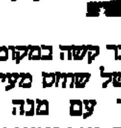

„בתנאים מתאימים הילד יכול לתרום הרבה מאוד. היום משקיעים 30 אלף דולר לאמן קוף שיעזור לנכים"

האופטימיות היא דבר קשה במקומות כאלה".

פויירשטיין, בנו של שוחט מעיירה ברומניה, נראה כמי שנולד עם מנה גדושה של אופטימיות. ולא רק אופטימיות. יש בו חום אנושי רב. חיוך קורן וסמכותיות רבה. פויירשטיין איננו איש של גינונים. כשהוא יושב במשרדו שבמכון נפתחת הדלת בכל רגע. חניך מביא לו טופוגרפיה, חניך אחר מביא לו ציור שעשה. הטלפון אינו שוקט לרגע. סטודנט מבקש לעשות אצלו את עבודת הדוקטוראט, פסיכולוגית מבקשת להתייעץ עמו. כשהוא יורד עמי אל הקומה התחתונה כדי להראות לי את הילדים בעבודה הם רצים אליו, מתפארים בהישגיהם. הרבה אהבה יש להם אליו. הרבה אהבה יש לו אליהם. ומעבר לאהבה, הוא מעניק להם סיכוי לחיות. לחיות חיים בעלי משמעות.

בשבוע הבא תיחנך בירושלים הקליניקה הפרדיגמטית לתסמונת דאון של „המכון למחקר על־שם הדסה ויצ"ו קנדה". חשוב לפויירשטיין שאנשים יידעו על כך. „מישהו אולי ירצה גם לתרום". המכון נותן שירות לכל ילד המופנה אליו „ללא הבדל עושר, גזע, מין וגיל. אנחנו לא לוקחים פרוטה, כי אנו מכירים את אופיו החתרני של הכסף. ילדים מופנים אלינו בכל מיני דרכים. לפעמים ההורים מפנים, לפעמים שכנים, לפעמים מוסדות. אני מרגיש קצת כמו פילגש. נהנים ממנה אבל לא מודים בכך", מחייך פויירשטיין. בינתיים, במעמד של פילגש, פועל המכון כבר 11 שנה. ראיתי שם ילדים צוחקים.

„לבצלר". קרוב להמון הסואן. מוסד טוב / יעל פישביין

מדיניות השער הפתוח

„לא יכולתי לשאת את מראה החניכים התלויים על הגדר ומסתכלים החוצה – כמו אסירים בבית־סוהר, ואת ילדי השכונה המיידים לעברם אבנים" – מוטי ארבל. ארבל, מנהל המוסד, הסיר את השער והמנעולים והנמיך את הגדרות. חברה, הוא אומר, נמדדת גם על־פי היחס לחריגה ובעניין זה החברה הישראלית נמצאת בפיגור

יאיר (שם בדוי) מפגר בן 33, חזק במיוחד, חניך במוסד לבצלר בהרצליה, חזר בלילה מבילוי במועדון „אקים" בתל־אביב כשזרועותיו שותתות דם. איש לא היכה אותו. הוא בעצמו נשך את זרועותיו עד זוב דם, מפני שנערים באוטובוס מתל־אביב להרצליה התגרו בו, צחקו לו, קראו לו „מפגר" והוא – אחרי שבמשך שנים חונך לא להרביץ ולא לנצל את כוחו הגופני לפגיעה באנשים – לא יכול היה להשיב לחורפיו דבר רק לנשוך לעצמו את הזרועות. כששמע מוטי ארבל, מנהל המוסד, על מה שאירע רצה לצרוח מזעם. „חבל שלא לימדנו אותו להרביץ ולהגן על עצמו, הייתי רוצה להעמיד את כל עם ישראל על רגליו ולומר תראו מה אתם עושים להם".

מוטי ארבל התבקש בימים אלה על־ידי משרד הרווחה לשקם את מוסד „רוחמה", שעובדיו חשודים בהתעללות במפגרים. הוא אינו מסוגל עדיין להאמין שהזוועות המיוחסות לעובדים אכן התרחשו ומנסה בכל כוחו למצוא איזשהו חיוב במה שקרה. „לפחות התעוררה מודעות הציבור לחוסר האונים המוחלט שהמפגרים שרויים בו, אולי זה ישנה במשהו את היחס אליהם", הוא אומר.

בלב איזור הווילות של הרצליה, מוקף עצי ברוש, מטופח בגינות נוי ומדשאות, שוכן מוסד לבצלר המייצג את הקוטב ההפוך למוסד רוחמה. המוסד הוקם לפני 40 שנה כמוסד פרטי של משפחת לבצלר, מרוחק מכל מקום ישוב, מתוך תפיסה שכיום יודעים שהיתה מוטעית, להרחיק את המפגרים מהחברה הנורמלית. למרבה המזל, במשך השנים התקרבה העיר למוסד והשכנים בעלי הווילות נאלצו לקבל את המפגרים כשכנים. המיקום, בלב איזור נורמלי, טומן בתוכו ברכה לחניכי המוסד. הם לומדים להיות עם בני־אדם רגילים ואף שזה מכאיב להם – הקרבה חושפת אותם לעלבונות ולהתגרויות בלתי פוסקות – נחסך מהם הבידוד, שהוא מנת חלקם של מוסדות המרוחקים מאזורי מגורים רגילים. מוסד „רוחמה" נמצא ליד בית־קברות וכמוהו כפר נחמן. מוסד „שקמה" נמצא ליד בית־מטבחיים, רחוק מכל מקום ישוב. המיקום של המוסד יש לו משמעות מכרעת. במוסד מבודד האווירה היא אחרת. קירבה לקהילה נורמלית מרסנת את העובדים, הם יודעים שהשכנים רואים ושומעים מה נעשה מעבר לקירות המוסד. הסיכוי שתתרחש זוועה במוסד הנמצא בלב אזור נורמלי קטן בהרבה מן הסיכוי שזו תקרה במוסד מרוחק.

לפני שנה וחצי עשה מנהל מוסד לבצלר צעד נוסף לעבר ההתפתחות אל הסביבה הנורמלית. „שער פתוח" ללא שומרים. המנעולים הוסרו וכל אחד יכול לצאת מהמוסד ולהיכנס אליו אם רק ירצה. „לא יכולתי לשאת עוד את מראה החניכים התלויים על הגדר ומסתכלים החוצה אל העוברים ושבים. זה היה נורא בעיני, כמו אסירים בבית־סוהר. ילדי השכונה היו זורקים אבנים מהרחוב פנימה לא מרוע לב אלא מסקרנות, מפני שהחניכים שלי כל כך שונים ומפני שלא היה שום קשר אתם", מסביר מוטי את מדיניות השער הפתוח. כיום אין זריקת אבנים. מי שרוצה יכול להיכנס אל המוסד ולראות מקרוב את מה שמסקרן אותו. אין צורך לזרוק אבנים.

כניסה לתוך מוסד למפגרים עלולה להיות חוויה קשה. אפשר להיתקל בנ., חניכה שצורתה מעוררת פלצות. שיניה בולטות קדימה גופה נטוי הצדה, ידיה מעוותות והיא מדברת בקושי רב. אחרים לשונם עילגת, מפיהם זב ריר והליכתם כבדה ומגושמת. וישנם כאלה שרק שיחה עמם תחשוף את מוגבלותם. הנורא בפגישה אתם הוא שהם תמיד מחייכים, כמהים להתייחסות, סקרנים לדעת „מי את? למי באת?". הם מתקרבים אל זרים בטבעיות גמורה, נותנים בהם אמון, רוצים לגעת, ללחוץ יד, לשמוע קול, לומר משהו. מלמדים אותם להיות מוכנים לכך שהנורמלים יתרחקו מהם, שלא ירצו לשבת לידם באוטובוס, ומנסים לשכנע אותם לא להתרגז בגלל זה, להבין שהם אחרים ומי שנרתע מהם זו זכותו. אחרי שמתרגלים למעוותי הצורה, מדהים לראות עד כמה הם אינם לומדים לקח. אפילו המקרים הקשים ביותר יקדמו אותך בחיוך רחב יתקרבו אליך יתבוננו בך וייענו בקלות לכל מחוות קרבה.

יוסי, מפגר בן שלושים, מתגורר בהוסטל יחד עם עוד ארבעה מפגרים, לא הרחק ממוסד לבצלר. בבוקר הוא מועסק במכבסה בכפר נחמן, אחרי הצהריים הוא בא לארוג שטיח בבית המלאכה של מוסד לבצלר. בחיוך קורן הוא מספר לברכה אברהם, אם הבית, שבמכבסה צובטים לו את הלחי ומכינים לו תה חם ומתוק. ברכה מסבירה לו ברצינות שלקבל תה זה בסדר, אבל אסור לו להסכים שיצבטו לו את הלחי כי הוא כבר גדול ואת הלחי צובטים רק לילדים. למשמע ההסבר מתקדרים פניו. הוא מבטיח שלא יתן לצבוט אותו. ברכה אינה בטוחה שיוכל להתנגד.

היא מסבירה עניינית שצריך להיות איתם, כל הזמן, על המשמר. להשגיח שלא ינוצלו לרעה מחמת השיפוט שלהם שהוא רופף. היא נזכרת במקרה שאירע לפני שנים. אחת המפגרות, ל., צעירה יפה למראה התלוננה שהגנן הרים את שמלתה ועשה בה דברים. המוסד כולו הועמד על הרגליים. הוזעקו פסיכולוגים, ל. נחקרה, הגנן נחקר, לבסוף הגיעו למסקנה שהיא בדתה את הדברים מלבה, תיארה משאלות כמעשים שהיו. הגנן נפגע מהמקרה ועזב את העבודה.

לא מכבר שופץ אחד המבנים בלבצלר. החניכים נאלצו לגור במשך מספר חודשים במגורים ארעיים. הם שבו רק שהכל הותקן מחודש עד הפרט האחרון, כולל וילונות ושטיחים. השפעת המגורים המשופצים היתה מדהימה. אפילו הקשים והאלימים שבקבוצה נרגעו, החלו לשתף פעולה, הקטטות פחתו, התלונות נעלמו.

המקרים היותר־קשים בלבצלר משוכנים באגף היותר מודרני ומשוכלל. כדי למתן את התחושה של בידוד וניכור אין בו פרוזדורים. יש בו סלון ענק עם כריות פזורות על ספות בטון ופינת אוכל ביתית – אווירה הכי־חמה שאפשר ליצור במוסד. לדברי המנהל, מעטים המבנים בארץ שתוכננו מראש כמוסדות למפגרים, תוך התחשבות בצורכיהם. מכיוון שבמקרים רבים המפגר מוכרח להיות מורחק ממשפחתו, חייב המוסד להיות דומה ככל האפשר לבית, לתת תחושה חמימה, לאפשר השגחה ופיקוח מצד אחד ואינטימיות מצד שני. האסתטיקה היא הדבר האחרון שחושבים עליו במוסדות הקיימים, בלבצלר מחשיבים את זה. בכל החדרים יש תמונות, שטיחים וקישוטי מיטה, משגיחים על הנקיון. בחדרי השירותים הציבו מראות צבעוניות, אריחים וכלים נאים לעין. בחצר פורחים פרחים. הנוי של הסביבה עוזר גם לעובדים לא להיסחף אחרי יחס זלזולני שכל כך קל לגלוש אליו כלפי החניכים, שלא תמיד יודעים לשמור על הנקיון.

המוסד הוא רב־גילי. יש בו קבוצה של 16 ילדים כגיל 6 ומעלה, ויתר 140 החניכים הם מגיל 16 עד גיל ששים. עירוב הגילים מכוון לתת תחושה של קהילה. המבוגרים משמשים מעין הורים לילדים, מסייעים בטיפול בהם, באים לבקר אותם, משחקים אתם.

היום הנורא ביותר במוסד הוא יום ג', יום ביקור ההורים. כולם, מבני שש עד בני ששים, מחכים לביקור. וכשההורים אינם באים, חלקם מפני שהם זקנים ואינם יכולים לבוא, אפשר לראות בכל רחבי החצר חניכים מבוגרים שכתפיהם רוטטות מבכי כי „אמא לא באה" והמטפלות מנסות להרגיע את הבכי הקורע לב, האובד הזה. הנהלת המוסד מטפחת את הקשר עם ההורים, הם מקור לגיוס כספים, לתמיכה בפעולות החינוכיות, בלעדיהם אי אפשר. להקים ועד הורים במוסד למפגרים אינו דבר פשוט. לא כל ההורים ששים להיות מעורבים ויש המתנכרים לילדיהם. אבל ישנה תמיד קבוצת הורים שהם כל כך אסירי תודה על העזרה שהושטה להם, עד שניתן לסמוך עליהם שיעשו טובה.

על קבוצה כזאת מסתמך מנהל לבצלר בתכנית מרחיקת לכת שהוא יוזם. יש כיום 1600 מפגרים שמוכנים לשיקום במוסדות. ליד לבצלר נבנה בית מגורים רגיל, שהוא רוצה לרכוש אותו ולשכן בו מפגרים בדירות רגילות, כמו במשפחות נורמליות. ועד ההורים מגייס כספים לביצוע התכנית הנראית לרבים מושלמת – בית משותף רגיל שכל דייריו מפגרים.

מפגר הוא אדם חסר ישע. קל מאוד לנצל אותו. התלות שלו במטפליו היא מוחלטת. לא מן הנמנע שלצוות יסתנן אדם עם נטיות סאדיסטיות. המשכורות שמקבלים העובדים נעות בין 450 ל־500 שקל לחודש, ויוצרות סלקציה שלילית של הפונים לעבודה. בשנים האחרונות צומצמו התקנים ולא ניתן לשכור עובדים קבועים. הדבר גורם לתחלופה מהירה בקרב אנשי הצוות. אנשים באים לעבוד לתקופות קצרות וללא הכשרה מתאימה, וכשהם מצליחים סוף־סוף להסתגל, עליהם לעזוב.

מנהל לבצלר, מוטי ארבל, לשעבר מורה וסגן מנהל בית־ספר, משוכנע שרק עם אנשים משוגעים לעניין, שרואים בעבודה עם מפגרים שליחות חברתית, אפשר להפוך אותם לחלק מהחברה. הוא גם משוכנע שהחברה מסביב זקוקה למפגרים, משום שבאמצעותם היא יכולה להפוך לסובלנית יותר כלפי השונה והחריג.

אם הבית, ברכה אברהם, העובדת במוסד כבר שלושים שנה, חושבת שצריך לתת תגמולים כספיים לאנשים כדי שיבואו הטובים והמקצועיים. אם החברה חושבת שלטפל בחריגה זוהי משימה חשובה, היא אומרת, עליה להביע זאת במשכורות ולמנוע תחלופה גבוהה של עובדים בלתי מקצועיים, הפוגעת בחניכים ובאפשרות הסתגלות של אנשים העלולים להיות מסוכנים.

יש מפגרים שיכולים להשתלב בחברה הנורמלית, ואילו אחרים אינם מסוגלים לכך וצריך לבודדם. חדרי בידוד אנושיים וטיפול תרופתי הם, לפעמים, הפתרון היחיד. גם במקרים כאלה צריך לדאוג לצוות המיומן והמוסרי ביותר שניתן למצוא ולפקח על כל צעד. כיום אין עושים זאת, וזו אולי הסיבה להידרדרות שהיתה במוסד „רוחמה".

חברה נמדדת גם על־פי יחסה לחריגה. החברה הישראלית מפגרת אחרי מדינות המערב ביחסה למפגרים. היא מרחיקה אותם מהחברה הנורמלית, מבודדת אותם, חושפת אותם לשרירות לבם של אנשים בלתי ראויים. עובדי „לבצלר", שהוא היפוכו הגמור של מוסד „רוחמה", מקווים שהסבל שעבר שם על החניכים לא יהיה לשווא, שתשומת הלב הציבורית תתעורר ולא תירדם עוד. ערנות מצד הציבור משמשת אמצעי פיקוח ששום מערכת פורמלית לא תוכל להשיג.

קשר השתיקה

מנכ"ל אקי"ם, יאיר גלבוע: אירועי „רוחמה" יהיו ציון דרך בטיפול במוסדות למפגרים. אי־אפשר להבין מדוע רק 13 מ־100 עובדים הסכימו להיחשף ולהתלונן

כל מי שקרא את הדיווחים על זוועות „רוחמה" אינו יכול שלא לשאול את עצמו איפה היו ההורים ואיפה היו העובדים האחרים בעלי המצפון. מדוע, לפני הגעת המכתב המפליל מגרמניה, איש לא צעק.

מנכ"ל אקי"ם, האגודה לקידום מפגרים, יאיר גלבוע, מסביר שסיפורים ותלונות של הורים מגיעים אליו בזרם בלתי פוסק. אבל אין אף הורה לילד מפגר שיסכים להתלונן באופן גלוי נגד המוסד בו שוהה ילדו. ההורים שאינם יכולים להחזיק את המפגר בבית, תלויים במוסד ופוחדים שאם יתלוננו יהיה ילדם קורבן לנקם מצד עובדי המוסד. לנוכח מצוקת המקום במוסדות למפגרים, כמעט בלתי אפשרי להעביר מפגר ממוסד למוסד, כך שההורים חסרי אונים גם אם ילדם מתלונן וגם אם הוא חבול. תמיד יימצא הסבר מניח את הדעת למקור החבלה. מפגרים רבים נוהגים להכות את עצמם וקשה להבחין בין חבלה לחבלה. מה שמקומם את גלבוע הוא שתיקתם של העובדים האחרים. הוא אינו יכול להבין אותה. מתוך 100 עובדים רק 13 הסכימו להתלונן ולהיחשף, היתר לא.

„רוחמה" יהפוך לדעתו לציון דרך בטיפול במוסדות למפגרים. התברר שצריך לשנות את שיטת הפיקוח על המוסדות, לשנות את שיטת המיון והפניית העובדים. התקשורת, הוא חושב, עסקה ב„רוחמה" בכיוונים סותרים. מצד אחד יתכן שהגבירה מודעות לבעיה, מצד שני העמיקה את התווית השלילית שבדעת הקהל לגבי מפגרים. הציבור חייב לדעת שרוב המפגרים, 90 אחוזים, מסוגלים באמצעות טיפול מתאים להשתלב בחברה הנורמלית. ומכיוון שתופעת הפיגור אינה ניתנת למניעה, החברה חייבת ללמוד לחיות אתה בצורה סבירה – לא על־ידי דחיה והרחקה אלא על־ידי שילוב, ככל האפשר.

M3, הדגם החדיש ביותר של „ב.מ.וו.". המכונית, שהוצגה באחרונה, מצויידת במנוע בן ארבע בוכנות בנפח כולל של 2,300 סמ"ק ובמכלה מזהמים אלקטרוני; התאוצה מ־0 ל־100 קמ"ש ב־7 שניות והמהירות המרבית היא 235 קמ"ש. צילום „אסושיאייטד פרס"

תוספת הרכב: עיוות מזיק

מאת דויד מושיוב

השכר המשולם לעובדים בישראל מעוות ביותר. שכרם הבסיסי של מרבית העובדים נמוך ביותר, אולם המוח היהודי המציא תוספות שכר בשכבות שונים ומשונים. תוספות אלה אמנם מגדילות את הכנסת העובד, אבל אינן כלולות בשכר הבסיסי המשולב הקובע. שיטה זו פוגעת בעובד בטווח הרחוק, שכן לכשיפרוש לגימלאות, שכרו יצטמק והוא יקבל גימלה נמוכה בהרבה מכפי שהיה מתחייב על־פי הכנסתו במציאות.

אחד העיוותים הגדולים ביותר היא תוספת הרכב. תוספת זו ניתנת לעובדים רבים, לעיתים אף בלי קשר לבעלותם על רכב, לא כל שכן לשאלה, אם אכן זקוק העובד למכונית לצורך עבודתו. תוספת זו היא הכנסה נוספת לעובד ותו לא. כאשר חלה ההתייקרות באחד ממרכיבי העלויות של החזקת הרכב, משתקף הדבר מיד בתשלום לעובדים. יתר על כן, בעוד שתוספת שכר בגין התייקרויות ניתנות על־פי הסדר מיוחד הצמוד למדד רק חלקית, תוספת הרכב גדלה על־פי מדד מיוחד להחזקת רכב והפיצוי מלא.

תוספת הרכב המיוחדת תרמה, לדעתי, תרומה ניכרת ביותר להגדלת מספר המכוניות הפרטיות בארץ, משום שהמעסיקים ואוצר המדינה מממנים למעשה חלק ניכר מהוצאות החזקה. יש מעבידים הנותנים לעובדים גם הלוואה בתנאים נוחים ביותר כדי למכן לעובד את קניית המכונית. כאן, שכדאי לרכוש רכב ולנסוע בו.

קיים עיוות נוסף. במשפחות לא מעטות עובדים שני ראשי המשפחה במקומות עבודה שונים, אולם מחזיקים רק רכב אחד. הוצאות רכב מקבלים שניהם, איש איש ממעבידו. הווה אומר, על מכונית אחת מקבלים הוצאות רכב פעמיים, וכך באמת כדאי הדבר מבחינה כספית.

כדי לחסל תופעה זו יש לכלול את תוספות הרכב בשכר הבסיסי המשולב. הכנסתם של העובדים לא תיפגע, אולם "החגיגה" תיגמר: לא יהיה עוד טעם לקנות מכונית רק כדי לזכות בתוספת רכב ולא יהיה עוד צורך להרבות בנסיעות רק כדי למלא את מיכסת הקילומטראז' המאושר. עובדים שבאמת זקוקים לרכב לצורך עבודתם, יוכלו לקבלו ממאגר הרכב של מעבידם.

בדרך זו יחסכו המעבידים סכומי כסף ניכרים בסעיף הוצאות רכב. המדינה תרוויח מכך, משום שבהדרגה יצטמצם מספר כלי הרכב. לפיכך יהיה אפשר להקטין את ההשקעות הענקיות הדרושות בתשתית הדרכים. אולי יפחת גם מספרן של תאונות הדרכים. על כל פנים, קבלת הצעה זו תחסל אחד מעיוותי השכר הגדולים.

בסופו של דבר יהיה השינוי גם לטובת העובדים. הוצאות הרכב אינם כלולים כאמור בהפרשה לצרכי גימלאות, אולם כאשר יכללו תוספת זו בשכר הבסיסי המשולב, היא תהיה כלולה בפנסיה וזו תהיה קרובה יותר להכנסתו האמיתית לכשיפרוש לגימלאות.

המחסור במוניות: שילמדו מיעקבי

מאת מאיר בראלי

יש אמירה ידועה, שרמת־המחיה העולה יוצרת מחסור בשני דברים: עוזרות־בית ומקומות־חניה למכוניות. נהגי המוניות בתל־אביב, ואולי גם בערים אחרות, מספרים בסבחה שהמחסור בישראל הוא בעוזרות־בית ובמוניות. ענין עוזרות הבית חורג מדיוננו ואילו המחסור במוניות איננו פרי רמת־המחיה העולה. יש לו סיבה אחרת לגמרי. בכל אופן עובדה היא, שקשה מאוד להשיג מונית בעיר.

נכתב באחד העתונים דבר איוולת, כאילו המחיר הגבוה של נסיעה במונית הביא לכך, שדי לנהגים שעות ספורות כדי להרוויח לפרנסתם ואין הם עובדים יום שלם. ומכאן, כביכול, המחסור. מי שיודע משהו על הענף, יודע שההוצאות הקבועות הן רכיב גדול בהוצאותיהם של בעלי מוניות, בהשוואה להוצאות המשתנות. לכן אין תחשיב של "די לי בשעות עבודה מעטות ליום"; ומי שמכיר את טבע האדם, יודע שרוצים עוד הכנסה ויש להם מה לעשות בכסף נוסף שישתכרו.

הסיבה היא, שאין די מוניות. משרד־התחבורה אינו מנפיק רשיונות למונית, מה שקוראים עד היום "מספרים ירוקים" (מכיוון שלפני שנים רבות היה המספר של מוניות על רקע ירוק ואילו של מכונית פרטית על רקע לבן). למה אין מנפיקים רשיונות – לחיים קורפו פתרונים.

היה כבר פעם מצב דומה. כאשר גד יעקבי נעשה סגן־שר־התחבורה, האחראי לתחבורה יבשתית, היה מחסור במוניות והוא „הקפיץ" בבת אחת את התור לרשיונות למונית בתיתו רשיונות כאלה בקצב מואץ. הוא המשיך במדיניות זו גם בהיותו שר־התחבורה. אכן, הוא העלה עליו את חמתם של נהגי מוניות ותיקים, שהנהגים השכירים שלהם זכו ברשיונות ונעשו נהגים עצמאיים, אך הוא פתר את בעיית המוניות בשביל ציבור הנוסעים, וזה היה תפקידו.

השרים שליחי הליכוד אינם אוהבים ללמוד מהשרים שליחי המערך – אבל אם רוצים להצליח בתפקיד, עליהם לבלוע מפעם לפעם גאווה מפלגתית. על חיים קורפו לעשות כמעשה גד יעקבי.

קורפו: להכפיל את התקציב לכבישים

מאת רחמים בן

שר־התחבורה חיים קורפו דורש להכפיל את התקציב לסלילת כבישים ולהחזקתם על־פי תכנית־התומש, שעיבד משרדו. "הממשלה לא תמלא את תפקידה, אם לא תיענה לתכנית זו", הזהיר השר בפגישה הראשונה של מועדון התחבורה המוטורית.

בנמקו את הצורך בהגדלת התקציב לפיתוח התשתית אמר שר־התחבורה, כי בעשור האחרון גדל צי הרכב ב־250 אחוז, בעוד שהכבישים התארכו רק ב־30 אחוז. בעוד שלפני עשר שנים השקיעה הממשלה בפיתוח הדרכים 145 מיליון דולר בשנה, ההשקעה השנה מסתכמת ב־47 מיליון דולר בלבד. הוא מבקש עתה להכפיל סכום זה ולהעמידו על 90 מיליון דולר בשנה. "כאשר ההכנסה מענף הרכב היא מיליארד דולר ויותר בשנה, כולנו זכאים לתבוע מהממשלה שתיענה לתביעה להגדיל את ההשקעה בתשתית", הרגיש. "עם זאת לא נהסס לבקש גם מבעלי הרכב להשתתף במאמץ באמצעות היטל קטן על הדלק, על השימוש בדרך או כתוספת לאגרת הרישוי", הוסיף.

במקום הראשון בסדר העדיפות מעמיד השר סלילתם של כבישים עוקפים, סביב ריכוזים עירוניים. 85 אחוז מן התנועה עוברת בערים, אמר השר, ורק 15 אחוז בדרכים בין־עירוניות. "אנחנו חייבים להיחלץ לנושא זה בתיכנון ובהשקעה, כי אחרת נסע בעשור הבא עקב בצד אגודל ביישובים העירוניים", מזהיר קורפו. לדבריו מגיעה התשואה על ההשקעה בכביש עוקף לפי 8 לפחות ויש מקומות, שם התשואה גבוהה בהרבה.

אשר לדרכים בין־עירוניות, אומר קורפו, כי מתוך 13 אלף קילומטר כבישים בארץ רק 68 קילומטר הם כבישים מהירים. מתוך 300 קילומטר כבישים, שהיה אפשר להפוך אותם למהירים אילו היתה במרכזם גדר־הפרדה, רק לאורך 100 קילומטר מצויה גדר בפועל.

סובסידיות מיסוי ודלק

השר מדגיש את הצורך לשנות את מדיניות הסובסידיות, המיסוי והדלק באומרו, כי בהשוואה למחירי הנסיעה בתחבורה הציבורית כיום, כדאי לנסוע מירושלים לתל־אביב ברכב פרטי בתפוסה של אדם וחצי, לעומת ארבעה האנשים לפני הנהגת המדיניות החדשה בקיץ אשתקד. "אין אפשרות לקיים תחבורה ציבורית במחיר גבוה כל כך מול נסיעה ברכב פרטי במחיר נמוך כל כך", אמר.

הוא גילה, כי כבר השנה החל בפיתוח נרחב של התחבורה הציבורית להסעה המונית. במסגרת זו יש בדעתו לשלב את פעולת הקואופרטיבים בהכנסות הנוספות של הרכבת, כדי של"אגד" ול"דן" יהיה כדאי להזין אותה בנוסעים. הוא גילה, כי בקרוב יחל שיתוף־פעולה נסיוני כזה בין "אגד" והרכבת בקו תל־אביב־חיפה. "אגד יזכה במחצית ההכנסה מכל נוסע נוסף שיביא לרכבת בקו זה. כך יגדלו הכנסות הרכבת והקואופרטיב יחסוך בנסיעות בשעות השפל. "תימנע התופעה, שהאוטובוס מגיע באיחור קל והנוסע מאחר לרכבת ונאלץ להמשיך באוטובוס", הסביר שר־התחבורה.

תיפסק החניה הלא־חוקית של מכוניות הכוח הרב־לאומי

כלי הרכב של חיילי הכוח הרב־לאומי בסיני, המציפים בסופי־שבוע את תל־אביב, בעיקר לאורך הרחובות הירקון, דיזינגוף והטיילת שלאורך שפת הים, יחדלו מלחנות על המדרכות ובמקומות אסורים לחנייה, ויחלו לחנות אך ורק בחניונים מוסדרים מיוחדים להם. סיכום זה הושג בפגישה בין ראש אגף התנועה בעיריה, דב בן־מאיר, ובין ראשי הכוח הרב־לאומי, שנערכה ביזמת מנכ"ל מועדון מכוניות וסיירות בישראל אמציה גוית.

חניית כלי־הרכב של הכוחות הזרים בתל־אביב הפכה זה מכבר לבעיה. בשל חסינותם לא סונדלו כלי־הרכב וגם לא נרשמו להם דו"חות. עתה מוצע לקבוע לכלי־הרכב מקום חניה מוסדר. כל רכב שיפר את פקודת החניה הזו ירשם על־ידי פקחי העיריה ופרטיו ימסרו למשטרה הצבאית של הכוח לטיפול משמעתי.

בן־מאיר פועל עתה להשגת הסדר דומה עם יוניפי"ל.

טיפולים רק אחת לשנה – המוסכים חוששים לפרנסתם

המגמה, המסתמנת בשנה האחרונה אצל יצרני המכוניות, היא לפתח רכב שלא יזדקק לטיפול מתע, לשירות ולהחלפת שמנים רק אחת לשנה, מדאיגה את אנשי המוסכים.

נציגים מ־26 מדינות במערב התכנסו בימים אלה בהאג שבהולנד כדי להכין את הוועידה הקרובה של האיגוד הבין־לאומי לסחר מכוניות, שתדון בנושא זה. יו"ר איגוד המוסכים בישראל אריה מכוס, שחזר מן הדיונים בהאג, אומר כי בעלי המוסכים בעולם מוטרדים מההתפתחויות האחרונות בפיתוח כלי רכב. הם חוששים, שרבבות מוסכים ותחנות שירות ברחבי העולם ישארו ללא עבודה. בתחנות שירות ובמוסכים, הנשענים על מתן שירותים כאלה, הושקעו מיליארדי דולרים בציוד ובתשתית. כעת קיים חשש, שכל הציוד הזה לא יופעל וכל ההשקעה הגדולה תרד לטמיון, אומר מכוס.

מדריך למכוניות

איזו מכונית לקנות? ולמה דווקא אותה? וכמה היא עולה? אלה שאלות שצרכני מכוניות שואלים את עצמם, את חבריהם, את „המבינים" שבין מכריהם.

כתב־העת „אוטו" מצרף בהחודש מדריך מיוחד לכל גליון. המדריך כולל מחירונים למכוניות חדשות ומשומשות וכן חוות־דעת תמציתית על כל אחת מהן. המחירון מחולק לקבוצות בהתאם לסוג המכונית (קטנות, משפחתיות, סאלון, אוטובוסיות) ונפח המנוע (עד 1300 סמ"ק, 1800 סמ"ק ומכוניות מנהלים"). חלוקה זו מאפשרת לצרכן להוות ביד את המכונית המתאימה לו, על־פי אמות־המידה החשובות לטעמו. המדריך כולל גם את נתוני המנוע, הביצועים וצריכת הדלק של כל דגם.

מצרים מגבילה התיירות לישראל

מאת יפה אברמוביץ'

שלטונות מצרים מטילים בהמלת הגבלות שונות על הרוצים לבקר בישראל. הן הולכות ומחמירות. כאשר מחייבים מארגני קבוצות תיירים, שהרכב כל קבוצה יתחלק שווה בשווה בין קופטים ומוסלמים. סוכן מצרי נאלץ באחרונה להדיח קבצים, שרצו להצטרף לסיור בישראל, בפני שמספרם עלה על מספרם של המוסלמים בקבוצה, שמנתה 80 איש, 40 מוסלמים ו־40 קופטים.

זאת ועוד. שלטונות מצרים התנו אישורם לסיור בכך, שהקבוצה לא תבקר בירושלים. הדבר קשור כנראה לסכסוך על הכנסיה הקופטית בעיר. הסוכן אולץ לשנות את תכנית הסיור ולהוציא ממנה את ירושלים.

נשיא התאחדות המלונות בישראל, מוריס קאסוטו, שהוא גם מנהל לשכת התיירות ונציג בקהיר, אמר לסופר "דבר", כי יעלה נושא זה עם נציגי משרד־התיירות המצרי. לדברי קאסוטו, הטלת הגבלות על ביקור מצרים בירושלים אינה עולה בקנה אחד עם עידוד תיירות. אף על פי שהמצרים ביטלו את התנאים לכך שמבקש לבקר בישראל, עדיין חייב האורח המצרי בהיתר ממשרד־הפנים שלו. היתר זה אינו נדרש לביקור בארצות אחרות.

מספר המצרים הבאים לישראל קטן למדי. השנה ביקרו בארץ 2,500 עד 3,000 מצרים. לעומת זאת, מספר הישראלים המבקרים במצרים השנה יגיע ל־20,000. בחג הסוכות לבדו ביקרו במצרים 6,000 ישראלים. בחנוכה יבקרו במצרים 10,000 ישראלים.

על שר־התיירות אברהם שריר להעביר את המצרים על העיקרון ההדדיות בתיירות. תיירות אינה יכולה להיות חד־סטרית.

מנהל חברת־התעופה הסקנדינבית "ס.א.ס." בישראל, נתן וגנר, עומד להיבחר ליו"ר פאנל חברות־התעופה הסדירות, הפועלות בישראל. וגנר יורש את אד פרנקפורט, שפרש לגימלאות, לאחר שניהל עשרות שנים את "ט.וו.א." בארץ צילום: "יהודה"

החיילים באים

קבוצת עתונאים אמריקאים, חברי מערכות העתונים של הכוחות האמריקאיים באירופה באו לביקור בישראל כאורחי "אל־על" ו"יוניטורס" לביקור של חמישה ימים. הם ביקרו בירושלים, באזור ים־המלח, בגליל ובקיבוצים.

ביקורם נועד לעודד ביקור חיילים אמריקאיים ובני משפחותיהם, המונים יחד 700,000 איש, בארץ. לחיילים יוצעו חבילות־נופש מוזלות. המיבצע נערך בשיתוף עם חברת־התיירות הגרמנית "ברברוסה".

דאגה לקיבה

חברת־התעופה השווייצית „סוויסאיר" הנהיגה באחרונה שיפורים בתחום הגסטרונומי: בקוים האירופיים הוכנסה לשימוש מערכת כלי־אוכל חדשה מחרסינה ואילו לתפריט צורפו מאכלים האופייניים לחבל טיצ'ינו, המצוי בקצה הדרומי של שווייץ ושתושביו הם דוברי איטלקית.

מערכות־האוכל החדשות עשויות חרסינה לבנה מתוצרת „לנגנהל". בבחירת כלי־האוכל נלקחו בחשבון בעיות האיחסון והרחיצה, דבר המסביר את העובי המיוחד של דפנות הכלים. העיצוב נעים לעין, בצבע לבן, והכלי מוצב ביציבות בתוך המגש, כדי למנוע אפשרות של החלקה בזמן הטיסה.

תיירים עיוורים באו מהולנד

קבוצה בת 25 תיירים עיוורים מהולנד סיירה באחרונה בישראל והתארחה בבית־ההארחה בנוה־אילן. קבוצת העיוורים באה עם ששה מלווים, במתכונת ארגון העיוורים ההולנדי. הביקור סוקר על־ידי כלי־התקשורת ההולנדיים.

זו קבוצת העיוורים הראשונה המגיעה לישראל. הלקחים החיוביים בסיורה ישמשו קבוצות עיוורים נוספות, האמורות להגיע לארץ.

הקבוצה סיירה בגליל, בבקעת־הירדן ובירושלים. התיירים העיוורים אמרו בתום הסיור: "אם לא יכולנו לראות את ישראל, חשנו אותה בקולותיה, בניחוחיה ובעצמיות היהודים".

דרשו אשרה אפילו משר־חוץ

מאת עלי כהן

באחרונה עלה לכותרות שר־החוץ השוודי סטין אנדרסון בהקשר לא שיגרתי. השר עמד להשתתף בוועידת שרי־החוץ האירופיים, שעמדה להתקיים בשטרסבורג שבצרפת. אנדרסון הודיע הפגנתית, כי לא ישתתף בוועידה. גם הסיבה היתה בלתי שיגרתית לחלוטין, אפילו מיוחדת במינה...

צרפת הנהיגה באחרונה חובת הצטיידות באשרת כניסה לבאים בעקבות פעולות הטרור הרבות מצד אורחים זרים (קרי – אורחים על מדינות ערביות). מאחר שצרפת לא רצתה להיראות בעיני הערבים כמי שמפלה דווקא אותם בחובת האשרה, הנהיגו את הדבר לגבי־כולם – לבד אזרחי מדינות השוק האירופי־המשותף, שימשיכו להנות מגבול פתוח. אפילו אזרחי שוודיה הנייטרלית, ברצותם לנסוע לצרפת, חייבים לגשת לשגרירות ולזכות בחותמת מיוחדת. זאת ללא ספק נסיגה רצינית במדיניות „הגבולות הפתוחים" ושלטונות צרפת עלולים ללמוד, שצעד כזה יכול לפגוע גם בכיסם: תיירים ימעיטו ברצונם לראות את מוזיאון ה„לובר" ומגדל אייפל.

ובכן, נחזור לשר־החוץ אנדרסון. הוא הודיע קבל עם ועדה בהצהרה לאמצעי התקשורת, כי כל עוד תתקיים הוראה זו לגבי אישיות רבת־מעלה כמוהו, הוא יוותר על נסיעה לצרפת.

נראה שהצרפתים, שניסו לתפוס מרובה, לא בבירים עדיין את הפסוק „תפסת מרובה לא תפסת".

אין תייר עובר את נורווגיה בלי לבקר בעיר החוף הצפונית ברגן, המכונה „עיר בין שבעה הרים", ויושבת כולה על תעלות וימים. אך על פי כן רק מעטים מבקרים באחת משכיות החמדה של המקום, במבצר ברגן־הוס (בתצלום). המבצר הוקם ב־1270 כמקום מגורי המלך מאגנוס. ברגן שימשה בירת נורווגיה ב־1273—1299, לפני אוסלו. בשנת 1561 הגיע למקום המושל הדני הנמרץ אריק רוזנקרנץ, שהחליט להפוך את המבצר לאחד הבניינים המרכזיים בברגן. הוא הביא ארכיטקטים ומומחי בנייה באבן מסקוטלנד. גם את האבנים השיטו מסקוטלנד. הקמת המגדל החדש מסביב למגדל הישן נמשכה שנתיים. שני קירות חדשים גבנו לגובה ונוצרו חללים רבים, שעשו אותו יוצא דופן. המבקר, העולה במדרגות, עובר את חדר התפילה של המלך. מעבר מקומר מוביל לחדר אוכל ומשם לחדר התותחים. עוד מעבר מקומר ומסתורי מוביל לחדרה של אהובת המלך, הליידי הלבג. משם עולים במדרגות עץ לגג דרך מערכת החדרים של המושל רוזנקרנץ. המבצר והארמון סביבו מוכרים בברגן כבנין הראשון בסגנון הרנסנס בנורווגיה ואכן הוא מאד מרשים ביופיו. במלחמת העולם השנייה התפוצצה בנמל הסמוך אניה גרמנית ועליה 200 טון דינמיט. מעוצמת ההתפוצצות נהרס חלק גדול מהנמל ונפגע קשות המגדל. רק כמה שנים לאחר המלחמה החלה ממשלת נורווגיה בשיפוץ המקום. כיום אפשר לבקר במגורי החיילים, בחדרי המושל לשעבר, בחצר המרשימה ולקבל הסברים במרתף התחמושת או באולם הטקסים המקורה עץ. צילום: שמואל תגר

קפריסין: מס הנסיעות הורס את ההנאה

מאת יעל פישביין

אם יופחת מס הנסיעות, תהפוך קפריסין לאתר תיירות כדאי לישראלים. הקפריסאים מוכנים להשקיע מאמץ דיפלומטי לא מבוטל כדי לזכות בכך. רבים מהם נזכרים בגעגועים בימי הזוהר של ראשית שנות השישים, כאשר המוני תיירים נהרו מישראל לאי השכן וחזרו ממנו עמוסים במגהצי־אדים ובשואבי־אבק ואגב כך השאירו הון־עתק בידי המקומיים. אבל עידן המנהג חלף לבלי שוב. המאבקים בין יוונים ותורכים, מס־הנסיעה ומדיניות היבוא הליברלית של ישראל חיבלו קשות בכוח המשיכה של קפריסין. העובדה שלשלטונות האי מאפשרים לאש"ף לקיים בו נציגות רשמית, אינה מוסיפה לכוח המשיכה שלו.

כיום, לאחר שקפריסין האוששה מעט ממשבריה הפנימיים, היא שוב מחזרת אחרי הישראלים. היא מציעה טיסה זולה במטוסי חברת „סחף" במחיר 125 דולר. מלונות נוחים וזולים באזור התיירות של פפוס במחיר ממוצע של 21 דולר ליום, מוצרי עור זולים, סריגי צמר, מוצרי הלבשה. בטבע חורפית מבש כמו בארץ ואתרי סקי בהרי טרודוס, כיצד קצת הבר באוירלוני יתכסו בשלג להנאתם של חובבי הגלישה.

האוכל היווני ערב לחיך הישראלי ובקפריסין הוא זול במיוחד. במחיר של 12 שקל אפשר לזלול בשר כבש בשפע, צרבוניות פריכות, סלט, גבינה כבשית הנקראת חלומי, לשתות יין מקומי טוב ולזכות בשירות אדיב. שכדאי לבצוא כמוהו בארץ.

מחירו של סופשבוע ארוך בקפריסין, כולל הטיסה, מגיע ל־199 דולר, לסופשבוע רק 150. שבעה לילות על בסיס לינה וארוחת בוקר במלון בן שלושה כוכבים. „סיפריה באריס" בפפוס עולים 299 דולר, לרבות הטיסה. במלון זול יותר מגיע המחיר ל־266 דולר בלבד. מדובר בחודשי החורף. בקיץ עולה המחיר ב־20—30 אחוז.

רמזים פוליטיים

גורלה של התיירות הישראלית לקפריסין תלוי כיום בהצלחת המגעים, שמנהלים שלטונות האי עם ישראל במגמה להפחית במס־הנסיעה. תוספת 150 דולר מס הופכת את החופשה בקפריסין לעניין יקר למדי. הקפריסאים כועסים, כי נוכח העובדה שהם נמנים עם קומץ ידידים באזור רווי טינה לישראל, מגיע להם שישראל תקל על תיירים היוצאים ממנה לאי, מה גם שהתיירות מקפריסין לישראל עולה בהתמדה, בייחוד התיירות למקומות הקדושים.

הישראלים מהססים, שכן קיים חשש רציני שהתיירות הזולה לקפריסין תפגע קשות בתיירות־הפנים לאילת. נציגות אש"ף הרבה בלרנקה תורמים להיסוס הזה. על כך משיבים הקפריסאים, שבהשוואה למקומות אחרים בעולם אין האי שלהם יכול להיחשב מסוכן במיוחד וכי הם נוקטים אמצעי בטחון מיוחדים במלונות, בהם מתאכסנים ישראלים.

עד שיוכרע גורל המס, כדאי לחובבי חופשת החורף להביא את קפריסין בחשבון ולו גם כאופציה נוספת, לא יקרה במיוחד בהשוואה לחופשה בארץ. הקפריסאים משקיעים כיום הון עתק בפיתוח אתר התיירות בפפוס. 12 שנה אחרי הפלישה התורכית וחלוקת האי לשניים, מתאושש המשק המקומי. כלכלת קפריסין נצרכה להתמודד עם קליטת 200 אלף פליטים יוונים, שעזבו את בתיהם ועסקיהם בצפון התורכי כדי לבנות את חייהם בדרום היווני. ניקוסיה מחולקת לשניים בגבול בלתי עביר. מלון „לדרה", שהיה פאר מלונות ניקוסיה, נשאר בצד התורכי והוקם מחדש בכניסה פחות מהודרת בצד היווני. הגבול בין שני הצדדים שקט מאוד, אין תקריות – אבל השקט מושלם.

הקפריסאים כואבים את החלוקה ומייחלים לאיחוד שני חלקי האי, אבל מתוך ראיה מפוקחת של המציאות הם מבינים, שאין טעם לבכות על העבר ויש לרבים יסודות איתנים לפריחה עתידית. טיפוח התיירות הוא גילוי של התפכחות העינים. אנדריאס אוינס היה מקורב מאוד לארכיבישוף מקריוס ולגנרל גריבס, שלחמו למען עצמאות קפריסין. כיום הוא אחד האישים המרכזיים הדוחפים לקידום התיירות הישראלית לקפריסין. אוינס טוען, שישראל צריכה לעודד גילויי שפיות מדינית מול גילויי קנאות דתית לאומנית, המאיימים לקנות שליטה על אזורנו. את קפריסין של היום הוא רואה כבת־ברית לשפיות מדינית למרות כניעתה לאש"ף. „אנחנו יכולים לשמש מתווכים מצליחים בינם לבינכם", הוא רומז לנציגי ישראל.

את התייר אין כל הסיפורים האלה צריכים לעניין. בשבילו שאלת המחיר התמודה היא השאלה המרכזית וזו כאמור תלויה מאוד בתוצאת המו"מ להפחתת המס.

לונדון: ב־414 דולר

מאת תמר ישראלי

הירידה במספר התיירים האמריקאים הבאים לבריטניה מביאה להוזלת שירותי התיירות שם. עד 31 במארס משווקות בישראל חבילות בנות שבוע, הכוללות טיסה ב„בריטיש איירוויז" ומלון במרכז לונדון, במחיר 414 עד 466 דולר.

אפשר לרכוש בארץ בשקלים גם כרטיס נסיעה חופשי בתחבורה הציבורית וניתנות הנחות במחירי טיולים וכניסה לאתרי תיירות.

לינה בכרטיס אשראי

אורחים מחו"ל יוכלו מעתה להזמין לינה וארוחת בוקר בבריטניה באמצעות שיחה טלפונית עם מרכז ההזמנות ומסירת מספר כרטיס האשראי שלהם.

שיטה חדשה זו מוצעת ע"י חברת BED AND BREAKFAST שלה יותר מ־300 כתובות בכל רחבי בריטניה. הטלפון להזמנות הוא 578803 (0491). המחירים לאיש ללילה נעים מ־8.50 לי"ש עד 12.50 לי"ש מחוץ ללונדון ומ־15 לי"ש ללילה בלונדון. מחוץ ללונדון אפשר לרכוש שוברים מ־8 לי"ש.

"לימוד ונופש"

בית־ספר אירופי ללימוד שפות, שמרכזו בלונדון, מציע תכנית המשלבת השתלמות בשפה האנגלית עם טיולים, נופש והשתלמות מקצועית בבריטניה.

"חבילת הלימוד והנופש" היא למשך 2–4 שבועות. בית־הספר בלונדון נמצא בפיקוח משרד־החינוך הבריטי ותכניות הלימוד נערכות בשיתוף עם אוניברסיטת אוקספורד. הקורסים נמשכים 20 שעות בשבוע בתוספת שעות הדרכה במעבדה לשונית. הלימודים מתנהלים בכיתות קטנות. ללינה דואג בית־הספר בבתי משפחות אנגליות יהודיות בקירבת מקום. הבית האירופי כולל חדר פרטי וארוחת בוקר אנגלית. אפשר לקבל גם ארוחת־ערב והבאים לצפיה בטלוויזיה. יזמי התכנית משלבים בה טיולים ברחבי אנגליה, ביקורים במוזיאונים, בהצגות תאטרון ואף סיורים מקצועיים לקבוצות מקצועיות כגון עורכי־דין, רופאים, אחיות.

מחירי ההשתלמות: ל־3 שבועות – 340 לי"ש; ל־4 שבועות – 440 לי"ש.

סופשבוע ושמפניה בווינדזור

מלון „רויאל ברקשייר" באסקוט מציע לאורחיו שני ימי אירוח בתנאי פאר בסופשבוע של שמפניה, עם ארוחת „מונטה", משחק קריקט, מכוניות עם נהג צמוד.

בנין מלון „רויאל ברקשייר", כ־40 קילומטר מלונדון, נבנה במאה ה־18 בתקופתה של המלכה אן, ושימש בעבר את משפחת צ'רצ'יל. הסופשבוע עולה 95 לי"ש לאיש, וכולל שני לילות בחדר מפואר, ארוחת ערב, ארוחת בוקר ומסמם.

להתארח ולסעוד במצודה

[illegible]

הזמנה לצייד שועלים

[illegible]

אומנות סקוטית בלונדון

[illegible] בלונדון מאז 1939 [illegible] 1843–1707 [illegible]

מועדון לילה חדש

[illegible]

משא
לספרות, אמנות ועיון

בראש גדול

מאת אברהם הגורני

יהושע סן פי, „שהיא רק היא – היא"; זמורה ביתן, 1986, 63 עמ'.

שם מחזור שהיא רק היא – „היא, רק השם מחזיר ולבר מושם הכל בדרוך למשל, מה היה לו לתוך הציוני. ומדוע השתבשו אדרות חיינו. והיאך התעספה הנשמה בטמרקוס, פרחה מתוכו ונשאר העולם עירום. מעורטל. האמונות בלא נשמה. השירה ללא רוחניותה. וראש קטן.

יהושע סן פי עשה זאת שוב ב־1986 בראש גדול. במלוא העוצמה. בפה, שמפריו גרגנטואה. כי „בימינו הפיות קטנו עד /ממרי פיהוק/ואין מי שיאמר מה/אין מלה" (18). בבלדה סופית הוא פותח וב־י"ב פרקים אוקטבים של האלה הוא מסיים. פרקים שהאילו לעמוד בפני עצמם במהדורות מאתיים וחמישים עותקים ממוספרים ב־1984, היא השנה שבה ראו אור במהדורות מצומצמות ספרי האוהלים של אורי צבי גרינברג. וכדי לקיים בשירות מה, מצוות ספר בכל שנה. במעשה ספיפר המחבר, שאירע בו ובשאול טשרניחובסקי. אורי צבי גרינברג אמרנו? וכי יש ממשיכים למשורר הגבורת העולה לאימה גדולה וירח? לרוממות הנהר? וכי יכולים להיות ממשיכים בזה הדור? ממעייניות מכל מקום, ישנה אצל יהושע סן פי.

בלב הקובץ, כמגילה בתוך מגילה, מביא המחבר, במסגרת דברים שנאמרו בטקס הענקת פרס ביאליק, את האני מאמין שלו. כבר קדמו לו אחרים בוידויים מן הסוג כיצד נעשה אדם, יחיאל פרלמוטר, למשל, לאבות ישורון כדי להיות למשורר עברי. כיצד נעשה יהושע בודשצקי ליהושע סן פי. לאחר פגישה עם אצ"ג. זאת סיפר לנו כבר המשורר קודם. ומה שונה הסיפור הזה ממדרשי שמות בימינו. כיצד, הרף למשל, נעשה בנימין הורשבסקי לגבי דניאל. כדי לתנות את תסביך הגלות בארץ ישראל. להלל את בן־גוריון, כביכול, מתוך השוואה עם פסר הגדול. ניחא.

בלב הקובץ, בלב הוידוי, לא בעצמות ממוסחרות עוסק המשורר אלא ב„חזרה הנשמה אל העצמות, אל הבשר ואל הגידים". (34) כיצד לקיים את הנוכחות האנושית, את הנוכחות השירית בעולם התוהו הכפרי עלינו. כדי לכפות על המציאות המגושמת קרטוב של קסם. במעשה הצלה אישי. כמעשה שליחות. עד כאן ההצהרה, מכאן ואילך הביצוע השירי. רשת צפופה של מעשי השבעה. בישוף. פולחן. רמז. דרש. סוד. מסגרות־מסגרות – כדי לפרוץ אותן. תבניות כדי להטביע בתוכן חותם אישי. יחודי. „הנה ההתרחקות קרובה" – כך נפתחת „בלדה סופית". על דרך האוקסימורון. על דרך משחקי המלים דווקא. מיד, בפתיחתה, להתחיל בסוף. במוות. להתקרב אליו. ללכוד אותו ברשת של צלילים: „קיחנת קבורה כישלוף לשוף", כדי להגניב „תם פתאום המן". כדי להעמיד הכל על: מה עכשיו? הנה העכשיו – הקרבן היה לשווא. ללדת בכרי – למות בכרי. היה חזון והוא התגלגל בזיוי שקה. אין קשה מביטוי האכזבה. בלדה, שיר מחול, יצלחו למשימה. בדיוקין. במקצב קליל:

> כן שיא בן שיא אל איש אף איש
> בת־צחוק היא במזור בגזיר הערשים
> חיי שעה הנה תו לו
> עזרת המכשפה מסף עשן
> קבורת היה והבאות קריבת כלולות... (8)

להטמין מאחורי מבע קליל את המסר הרציני. מאוורית פסגות, מחוץ בביא ללאראיש. שחוק הזרון האורב כבגב תחת שפמם של הנבלים עליהם זועם ביאליק, שחוק זרון זה מבצבץ גם בבלדה זו. בגזיר עשיים נתנו את הנגהות. משא המשורר לריק. כשלוף לשוף. כוס הדמעות על הסף. על סף הזמן. המכלה כל. ואף־על־פי־כן הרשות נתונה. בידי האדם־המשורר הברירה: „להרפות או להפרות". הזמן מצטייר בעיניו כקבר רוחם חי ומפרפר. ממתין לביאתו. הגואלת. ממתין לקרן הפריה. לא ניצוץ אחד בקרבו. מרעום הניצוצות שופעים מקרן הפריה. היחול מלהפרות. היחול מליצור רק משום כשלונות של עבר. משום שהמול השתנה להיות „כוכב ארסי וחי שעה" ושלכת נפלה בעולם.

בלדה סופית היא עדות למאבק היוצר נגד הלכירוח של ייאוש. לאמונה בכוחה ובתפקידה של שירת אמת בימי שפל וקטנות בגון אלה האופפים אותנו. של אי־השלמה עם הנפילה וההתרוקנות. של ציפיה לכלולות ולילה בזמן קריב. של קבורת היה כאילו הבאות כזמנות לנו ימים טובים מאלה. כחינת לא לעולמים שקעה השמש אף שגדול התוהו מסביב. „הו הבריות" מבקש האני הדובר להשמיענו. אל נהא מן המקבלים אלא מן הנותנים. לא מן השואלים: מנין, מנין ניטול כוח להחזיק מעמד. „הנותן כח נותן./לכולנו נותן". נתעצם ונמצא בנו את הכוח.

נלמד מגדולי היוצרים. הנותנים הגדולים. ברגעים של אין רואה ואין מגיד מהו הדבר שנפל בינינו. היתה לשוננו לשפת נקודה. נקודה „שאין סביב לה". נשמע „הו, יוהן סבסטיאן" את המנגינה בעולם־מהומה־מאומה. תהא הנקודה נוה. תהא הנקודה נעה. ובלבד שלא ייתם החזון. ראה אותנו בקוצר ידנו הגדול מכולם, ביאליק, שאיפשר לבאים אחריו להוסיף ולשיר בעברית. בקוצר ידנו ראה אותנו ולבבו סף דמעה. מן פי „יה יה יה שירה מיזמנית/ על קוצר יד, על קוצר נפש/ על עיני סף דמעה" – שירה נבואית זו היתה מסוותת על ימינו אלה. ממש. שירה אקטואלית. לא מיזמנית אלא בת־זמננו. „על השעה הזאת הנוקבת,/ על עכשיו סחור־סחור חלילה" (12).

לא רק לשירתו האישית של ביאליק היתה עדנה. הדור עומד לגלות שגם לשירת העם הביאליקאית יש הצטרכות, בעוונותינו. ובתום הגילויים על המתהפך־בשיר־ומתהפך ועל האני־העני זקוקים אנו, הו, מה זקוקים אנו, כזמן מתהפך ועני זה לבעל דבר ויהי דבור מר־ממות. ויהיה הוא המוות. ששירתו, שהיא רק היא – היא, ואין אחרת. המופת. היא „קינת הלל על עוצמתם של החיים" („שהיא רק היא – היא", 13). היא הסתערות בתרועת־תחייה על אימת המוות. החידלון. היא־היא הציפיה הנותנת טעם לחיים. בצו ליוצרים. ליצירה. זהו פשר השם המחוד לקובץ השירים בעל השם המחוד „שהיא רק היא – היא". היא שעמדה לנו. היא שתעמוד לנו. כעיר מקלט. חסאה קסומה. זירת אותיות. מראת־הנפש. בריכת הבדולח. הכתיבה. גבורה היא. כיבוש היא. התרחשות של ממש. „להיות לקרות" כלשון המשורר. „להיות יש/יש תמיד" (14).

ולהיות בחברה טובה. חברת היוצרים. המקוללים המבורכים. להיות עם רמבו שט באניה השיכורה. ב„ראשית תבואתו". ב„מלה" עם רבלה ושקספיר. טוב להיות בחברתם מלהתערב עם שונים. טוב להיות רואה בין מנקרי־עיניים. טוב להיות יחיד כמאמר אלתרמן, בארצותיך הלך. „אוכלוס יחיד כאילו/ פקיה אותה פצצת ניסורון" („העיר הקרונית", 21). כך נכנסת השואה הגרעינית לעולם הפיגוראטיבי הכן פאי. תיגבור למשלו של דיוגנס. „איש יחיד עם פנס מתגלגל בחוצות העיר „בכרירות של תבית". „מתגלגל אנוס על פי הגבורה". או, בעקבות הזמן האבוד עם מרסל פרוסט לשאת תפילה לקשר פיוט. בעקבות הויה. („כל הזולמות").

לחזור אחר האותיות. כ"ב האותיות. להעמיד מהן תיבה. תיבות. מלים. לא מעשה של מה בכך. לתחור אחר הניגון. להפיק את המשמעות המדוייקת המתבקשת. לבקוע את הגרעין הקשה. להאזין ברוב קשב. עדות מבית היוצר ב„תוף" (29). „כל האותיות מידרדרות על התוף/ עד להחריש. בשפת הפה/ מלה גודסת מובן גודס/ כל האותיות הולמות בתוף/ נבלאות מלהיות תיבה/ את סודרת מרי/אותיות בקרי מרי/ עד יפרצו הימים באחריתם/ ורק נפשי עיני תפילה" (שם). המשורר נכבש תהליך להתנוקות אחר תהליך הבריאה. תהליך היווצרות השיר. קשוב פנימה. מנסה לעקוב אחר התהליכים המורכבים. יש שהוא רואה את הניגון בטעם היין היורד אל המאגרים מן הענבים השחוטים־המתוסים במשעול הכרמים. יורד אל מרתפי הנפש. בקציר שדה הלום. מן ההיולי אל השלם. ותוהר חלילה. כוח ההפלאה שבאני הדובר אינו שובת מהתפעלותו. כיצד מפנים היוצר את העולם. כיצד שירה נובטת, צומחת, מבשילה. כך ב„לסבור את השלם".

מן המלות הקטנות. מלות של יחס ושל חיבור. של תואר הפועל. ממלות חד הרי הברתיות אלה עמודים ניתן להעמיד. „שבעה שירי עמידה". עמידים. ניתנים לחכירה. לזימון ולתיוטר. לשאת עליהם עולם של חלום וערגה. וציפיה להתגלות. בניין של הילה על הילה לשיר. וכך, אל „עמודים מאודר שאינו נתפס" כבתוב ב„ספר יצירה" – לעשות את אינו ישנו. במחזור האלה. כך מתקין עצמו מי שמתקדש לבורא יש מן האין. שירה מעולם התוהו. י"ב שערים בתבנית ח"ית טורים לשער – מוליכים מ„לחשוב" דרך „במחבוא המיסתורין" ועד „לפני ההלל".

> „להיות אות בדואה האלה הישנה/להיות הבריה בהולדת אונים/ לעשות פלאים בנשיקת ההברות/ להיטמנות הפרזן להיות אונים/ הנה הנה הנה אותיות המתכפלות במעובר/ מטירת הנשמה/ נותרו הנשמה והאותיות מראשית בריאה/ מן קץ אותיות אל ראשית האלהי" (62).

בראשית אחרת. בראשית חדשה. בריאה בכוח האותיות. ההברות. המלים. לברוא עולם בשיר ובמנגינה. להפליא לעשות בהכנסת הנשמה לתוך הטורים השיריים. להאמין בכוחה של שירה לתקן עולמות. לתקן פגימות. לצקת אונים. להשכיע את כל כוחות ההרס והטומאה. הכיעור והשפלות. לגרשם. לטהר את העולם מרוחות רעות. ממחשבות זרון. לא לפני מסע ארון־ארון הנפתח בתענית־דיבור. בדממה שמוקדשת למחשבה. לחסוך במלים על מנת לזכות בוסר השתיקה. כך מתחיל המסע. ההרפתקאה. הסירוף הגדול. ההתכנסות למחבוא המיסתורין לקראת הזינוק המיועד. למצוא את הנדר. לחשוף את הצפון. להיחשף אחר כך למהומה. למהומת – אידמאומה. שבה הכל מתערבב בכל. הטוב ברע. הסירוף בשפיון. הליצנות ברצינות. הלא בכן. עד בא עת. „עם בא עת תן שים שיר/הברות הברות" (55).

היכן אצלנו בתקופת הסער והפרץ של כל נפולת־הגיגים־מושה הקרשה מחשבה כמאת, התכוונות כזאת, למלאכת המחשבת השירית. אצל כהני עכשיו בסימן קריאה בכל מיני גירודים ניסוים מעודכני אופנה. בשירת ראש קטן של כאן ועכשיו. הקם מי לומר: עדיין „זה לא זה". כי כאן נעדרת הנשמה. האם נשמה אין בשירה מה יש בה. מלים, מלים, מלים. ולא „הנה הנה הנה אותיות/ המתכפלות במעובר/ מטירת הנשמה". צריך לקרוא את האלה של יהושע סן פי כ„רגע אחר שקט, בבקשה" לפני שאתם גורמים את ההלל על מה שקורין שירים. רק „עת הם יחריש משמע הנה/הלל יקבה את הראשה" (56).

בקובץ השירים „שהיא רק היא – היא" מקופלות אמירות אחרות, שראויות להישמע. במקומותינו בזמן הזה.

אילנה אביאל

שני שירים

★

לפעמים אינני מבינה את העץ העומד
על רגליו הדקות בפאר עלוה של תרש צפוף

לפעמים אינני מבינה את העץ בלא צל
ירקרק של קרקע שופע גם אם עלוהו צמא צפוף

רחב לי היות בבטחון ירקות מאפקת
באדמה חיה ונושמת ובגו
המגלים פלא מים מסלע בערוצי הרים

★

ההרים הסובבים בעגול בשרשרת שותקת, סובבים אותנו אחוזי ידים
ואני בתוך, לכהרים במחול בלתי פוסק זה שאינו זז בעצם

הים שוכן אחריהם באור כהלחל המחזיר אור שמש

ובא לך לצעק אלם שקיעה פרועה
להאחז בפס הלבן של שמים המעמיקים באור מעל המים
בא לך לצעק ואינך יודעת למה
אבל הקול הזה מקבן בתוכך הקול הזה קים

ושלוה גדולה שאינך מוכנה לה עדין כי עדין אינך מוכנה לשכן שלוה
כי עדין האהבות כל האהבות
כי עדין השמש הגשם והרוח ומשהו השם מתק לגרונך בהתרגשות
כי עדין הרכבות צופרות לך מרחק להגיע

כי עדין אינך מוכנה להיות היסוד הרגוע שבטבע

ענין של טעם

מאת אוריאל זוהר

לא פעם אני שומע את חברי, אנשי התיאטרון, מתלוננים על מבקריהם. הביקורת פוגעת, פוצעת, הורסת... אנשי התיאטרון היו רוצים לקבל ביקורת אחרת... ואמנם יש סוגי ביקורת שונים, כשם שיש מבקרים בעלי טעמים שונים, כשם שיש להבחין בין שחקן לבמאי, לתפאורן וכו'.

התיאטרון המעשי כולל בתוכו נקודות מבט שונות, מתחומים שונים ובכל שלב ושלב של הביצוע, מעורבים בו נושאים שונים. אין איש בעולם, לא מבקר ולא במאי המסוגל לכתוב על כל הנושאים, ואפילו בתחום של הפקה אחת, וזה פשוט בלתי אפשרי. כאשר מתבוננים בתיאטרון, מנקודת מבט של השלמות, אם בתחום האסתטיקה ואם בתחום הסכבי, חייבים להבין ולקבל את התפיסה שלא קיימת ביקורת מושלמת, כשם שאין הצגה מושלמת. את זאת חייב להבין המבקר וגם המבוקר. אבל כאשר פונים אל נקודת המבט החווייתית, אפשר להציע שרוב האנשים חוו חווית תיאטרון מרשימה, מספר פעמים רב הרבה יותר, מאשר חוו בשמיעה, או בקריאת ביקורת תיאטרון מרשימה.

אילו נתבקשנו להשוות את חווית התיאטרון עם חווית הביקורת, היתה הביקורת מתגלה חוויה דלה ואף חסרת גוונים, לעומת העושר והשפע באמצעים אמנותיים, יוצרי חוויה, שבהם אוחז התיאטרון. מנקודת מבט של השלמות, התיאטרון כולל בתוכו את כל האמנויות: ריקוד, תנועה, מימיקה, מוסיקה, שירה, ציור, משחק צבעים ואורות, ספרות, מחזאות, משחק, בימוי... אין אמנות שלא תמצא את מקומה בקירבו. ואם נרחיק לכת נגלה כי מאחורי האמנויות הללו מסתתרות תורות הפילוסופיה של התיאטרון, הפסיכולוגיה של יחסי אנוש וניתוח אופי הדמויות, ההיסטוריה, הפוליטיקה, הסוציולוגיה. האם קיים תחום מבין המדעים ההומאניים שלא ישתבץ גם הוא כאן? התיאטרון כעולם מושלם כולל מומחים שונים, אולי אף בכל התחומים. הוא יוצר כוח ויופי, תמונת עולם, תפיסת עולם שהוא מעבר ומעל לכל תפיסות המשתתפים בו. תפיסה הכוללת את תפיסתו של כל יחיד, של כל עובד, אבל תפיסה שהיא עוד משהו נוסף.

ואילו המבקר היחיד, היושב לבדו מול הדף הלבן וממלא אותו בניתוחים אינטלקטואליים, מה כוחו של זה מול הקבוצה? ובכל זאת, ראה זה פלא, דווקא הקבוצה מתגלה בחולשתה מול סכינו של המנתח (המבקר) המבצע המפוצע בבשר החי. האם יש איזו תפיסה של ביקורת מושלמת? יושב לו המבקר באולם התיאטרון, את יעקבלה השחקן הוא מכיר, הוא הרי בנו של ידיד משכבר, וחייבים להכיר. את שולה, שחקנית מתחילה, איש אינו מכיר. מה הטעם להכירה? לקחת סיכון?

מכאן שאין ביקורת אובייקטיבית. גם הביקורת המושלמת (בהנחה שהיא קיימת) היא ענין של טעם. אין מבקר אובייקטיבי, לכל מבקר טעמים משלו, אחד יהלל הצגה שמבקרים אחרים יקטלו וקורה לא פעם שמבקרים רבים מהללים הצגה שאני משתעמם בה, ולהיפך. יש איזו אחידות דעים בין המבקרים שהוא עדיין לא שלמות הביקורת. כי אל השלמות איש עוד לא הגיע. מכאן שהביקורת חסרה "משהו" ו"המשהו הזה" הוא חוסר האובייקטיביות. ואילו התיאטרון, להיפך, עליו להיות סובייקטיבי. תיאטרון מבוסס על משחק ומשחק הוא הזדהות וההזדהות היא שיא הסובייקטיביות. כאן הקונפליקט ביניהם.

הקהל באולם מזדהה עם הגיבור, גם הוא סובייקטיבי. גם כאשר המחזאי מעביר את כובד המשקל מדמות אחת לרעותה, הקהל מזדהה עם הדמות השניה. אם כן, מי הוא האובייקטיבי באמת? המחזאי, שהרי הוא רואה את הדמויות ממרחק, מנתח, משחק בהן. גם המחזאי חייב להזדהות, אם כי הזדהות של גיבוריו, בכל זאת הזדהות. עליו לחיות את דמויותיו מבפנים. במעבר מדמות לדמות יש לו איזה זמן לנשימה, אבל הוא כמו הקהל, הוא עובר את התהליך יחד עם דמויותיו, צולל אל נפשותן ומזדהה הכל עימן.

אם אין מבקר אובייקטיבי, אזי קיים מבקר סובייקטיבי, רע או טוב. מיהו מבקר טוב? מנקודת מבט של התיאטרון, זהו מבקר היודע לעודד קבוצה בעבודתה. מי שיודע להעיר הערות בונות, אינו מתעלם מן הבשלהבות, אך נמנע מלהרוס ולפגוע. זוהי נקודה כאובה, משום שגם בתחום התקשורת לא הגיע האדם לשלמות, להיפך. לא פעם, אדם אומר משפט וכל אחד משוכנע מפרש אחרת, לפי יד הדמיון הטובה עליו. הדמיון של רוב האנשים, ואפילו בתיאטרון, הוא פרוע למדי ובלתי ניתן לשליטה. כך, לא פעם עלול לקרות שמבקר המעוניין לעודד קבוצה ולתת לה עצות "טובות" ובונות, גורם להרס הצגה ולירידתה מהבמה. כך גם המבקר עלול שלא להפתח את כל דקויותיה של ההצגה.

האם מה שטוב לתיאטרון טוב גם למבקר? בעולם של חוסר קשר וחוסר הבנה כזה, לא פעם קורה שאדם עושה איזה טוב ואחר־כך מתברר שהיה זה רע. מתברר שהרע הוא טוב לאחר ורע לאחר. כך גם בתחום הביקורת. יש שחקן שביקורת הרסנית, עוקצנית, סארקאסטית יכולה כבלות הכל להוציא אותו מאיזו שלווה מדומה ואידיליה, שבה היה נתון, ולתת לו דחיפה. אם הוא אכן מוכשר, הוא ייצא מעולם העצלות והדמיון הפרוע ויוכיח קבל עם ועדה את כשרונו הגאוני. הביקורת "הרעה" הפכה "טובה" מבחינתו. ואילו שחקן אחר שיקבל את אותה הביקורת עצמה "הרעה", עלול להחלות מרוב סבל נפשי ויאוש. כל הקאריירה שלו תיהרס סופית, בגלל איזו חולשה בנשמתו או בעצביו. מבחינתו הביקורת "הרעה" היתה רעה מאוד, אפילו הוא באמת השחקנים של הדור, הוא אבוד, כי העולם הפנימי שלו עשוי כך ולא אחרת.

ומיהם הנפגעים מן הביקורת יותר מכל אחד אחר? השחקנים, הם העומדים עירומים כמעט, על הבמה (פיזית ונפשית), נותנים מעצמם בנדיבות בלתי רגילה ומקרינים לכל עבר ועד השורה האחרונה באולם.

מה שטוב לתיאטרון זוהי ההצלחה הגדולה של הצגותיו, הנותנת שכר למאמציו ומאפשרת לו להמשיך לפעול ולהתקיים. למען מה? האם מה שטוב לתיאטרון, אינו איזה אידיאל של שלמות התפתחות, מעבר לקיום היום־יומי ולהישרדות? האם באיזשהו מקום קיימת שלמות של ביקורת שהולכת יחד עם שלמות התיאטרון?

ומה שטוב למבקר הוא המשך קיום התיאטרון, בלי ספק. אם כן, מדוע חושב המבקר שהטוב שלו אינו הטוב של התיאטרון? עליו להוכיח, כך הוא חושב, עד כמה רחוק התיאטרון מן השלמות הזאת. שלמות שהוא, כמבקר, כבר ראה בלונדון "כמובן", או בפאריס. שהרי הטוב של המבקר הוא להמשיך ולהתקיים על מפת המבקרים בארץ ואם התיאטרון ישיג את שלמותו, הוא כמבקר יאבד את כסאו ומשכורתו. לכן, גם אם ההצגה מושלמת היא (נניח) אסור לו לציין זאת ויהיה עליו לעמול קשות כדי להוכיח את ההיפך.

אנשי התיאטרון אומרים כי הבמאי הוא האובייקטיבי, משום שהוא מתבונן בהצגתו מ־360 מעלות. הוא רואה אותה על כל צדדיה תולשתיה, הוא הנציג של המחבר, נותן לו פתחון פה ומשרת את רעיונו. הבמאי ניתח את הדמויות והביא תפיסת עולם לידי ביטוי, הוא זה שיצר מיקרוקוסמוס העומד בפני עצמו ובעל חוקיות משלו. ויש לפנות אל הבמאי ולשאול את פיו על מטרותיו בעבודה האם הצליח ליישם את תפיסתו, מה היו כוונותיו? האם שיגה אותן במהלך העבודה? לא רק זאת, אלא שעל המבקר, כך חושב הבמאי, לכתוב את ביקורתו מנקודת מבט זו ולבחון מה רצה הבמאי האם הצליח? ולא לשפוט אותו על־פי קריטריונים אישיים או אפילו כאלו שנרכשו בלימודים, אך נשארו סובייקטיביים.

לעומת זאת, ישנם במאים שיגידו כי התיאטרון זקוק למבקר, כדי שלא להירדם בבינוניותו, או על ורי רפנה שלא מגיעים לו.

הבמאי יטען כי המבקר אינו אמן, לא שחקן ולא במאי ומה הוא בכלל מבין בתיאטרון? טעמו האישי והסובייקטיבי אינו מוסיף מימד הכרחי ורק מפריע אפילו לפעילותו התקינה של הבמאי ותיאטרונו.

המבקר יטען כי לא בא כדי לשרת את הבמאי (תפיסתו או שלמות התיאטרון) ותיאטרונו. המבקר יטען כאילו היה נציגו של הציבור ותפקידו להזהיר אותו מפני השקעה בקופת שרצים.

שניהם אנשים חזקים, בעלי עמדה, הם נמצאים בקונפליקט מתמיד, הלקוח הישר מן החיים.

מסקנה, המבקר אינו חייב להיות איש תיאטרון, להיפך, עדיף שיהיה סתם נציג ציבור, המכיר היטב את טעמו של הציבור (של הרוב הדומם שכל אחד לוקח לו זכות לדבר בשמו) והעומד בפתח התיאטרון כדי להזהיר מפני תופעה זו או אחרת שעברה את גבול הטעם הטוב של הרוב הזה.

אבל על הציבור להתרגל אל המבקר הזה (המייצג אותו) במשך שנים רבות, כדי להבין את טעמו. הציבור צריך זמן כדי להבחין בין מבקר המבטא את טעמו האישי ובין מבקר המתיימר לייצגו. כי גם טעמו של הציבור עלול להשתנות עם הזמן. מכאן שאין מבקר המבטא את טעם הציבור.

האם אכן ביקורת התיאטרון, ביסודה, איננה אלא רק עניין של טעם, אזי מה הטעם לקרוא ביקורת של מבקר חסר טעם (סובייקטיבי) המנסה לקלוע לטעם הציבור בתקוה שאז ישיג את האובייקטיביות.

המבקר אשר הגיע למסקנה זו ומקבל עליו לכתוב, מתוך מודעות, רק ביקורת סובייקטיבית, האם נמצא במאמריו אחידות דעות? כן גם השחקן, הקורא עשרות ביקורות שונות על עבודה אחת, למי יקשיב? על־פי איזו נטיית־לב יילך ויספר משחקו? דומה הדבר לאשה המקבלת עצות לגבי תסרוקתה ואיננה יודעת למי לשמוע. אך יש אשה המקשיבה רק לעצמה. האם "עצמה" לא כולל בתוכו מיגוון מסויים ולאו דווקא אחידות? כך גם המבקר והשחקן המבטאים את "עצמם" – אחדות מסויימת העשויה חלקים־חלקים, מקולות פנימיים ואולי אפילו מנוגדים.

כל אדם דומה לשחקן ולמבקר, גם הבמאי. אין בתוכו קול המונגני אחד. לכן, בביקורת התיאטרון, יש לדרוש מן המבקר לציין את המלה: "לטעמי", כדי להזהיר ולהדגיש את סובייקטיביות הביקורת, גם כשהיא סינתיזה של תיזה ואנטי־תיזה.

„אדם ודמות"

כנס בינלאומי על הנושא – „אדם ודמות" – מנקודת מבטם של שחקנים, מחזאים, סופרים, הקהל והקורא, יתקיים באוניברסיטת בר־אילן, ב־17 וב־18 בדצמבר, לציון מלאות חמישים שנה למותו של המחזאי והסופר האיטלקי לואיג'י פירנדלו.

בכנס, שנערך על ידי המכון לחקר הספרויות ע"ש לרטר, ידונו הבעיות הנוגעות לקשרים שבין הדמות הפיקטיבית לאדם הממשי. הכוונה היא לחקור את היחסים הנוצרים בין המחבר לקורא כתוצאה של הדמות הפיקטיבית. מלבד חוקרים ישראלים בתחומי הספרות העברית, האנגלית והצרפתית, התיאטרון והקולנוע, יקחו חלק השחקנית חנה מרון שתדון בהרצאתה בדמות הדרמטית מנקודת מבטם של השחקנים, פרופ' הרברט בלאו (אוניברסיטת ויסקונסין), חוקר דראמה ותיאטרון, ופרופ' ברי גיינס (אוניברסיטת ניו־מכסיקו), מומחה לשקספיר אשר ידונו בבעיית הקהל והדמות ביצירותיו של וודי אלן.

במסגרת הכנס יוקרן גם הסרט הפופולרי „קאוס" (איטליה, אחים טביאני, 1984) המבוסס על סיפורים קצרים מאת פירנדלו והוא ישמש כנושא לאחת ההרצאות.

מורשתו של מסאי שורשי

מאת ראובן קריץ

ישראל כהן: „עיונים ותגובות"; עריכה: נורית גוברין. הביאה לדפוס: חיה הופמן; הוצאת „עקד", 1986.

ספרו החדש – השלושים ושניים – של ישראל כהן (1905־1986) לא ישנה את דיוקנו כפי שהצטייר מקודמיו. אך ישלים את התמונה בכמה נקודות, מצטיירת מתוכו דמות של אדם בעל השכלה יהודית וכללית רחבה ומעורבות אישית עמוקה בכל בעיות התרבות – שלנו ושל העולם – תוך פעילות ציבורית־תרבותית רצופה ואינטנסיבית, שלעולם לא הסתגרה בתחום מקצועי מסויים.

שם הספר – „עיונים ותגובות" – שנקבע ע"י כהן עצמו, אולי איננו מגרה את הדמיון, אבל מאפיין את תוכנו של הספר ואת גישתו של המחבר: השילוב של העקרוני והאקטואלי – העיון נובע מבעיות שנתעורר בשטח, כפי שהיינו אומרים בסלנג של ימינו, והתגובה – אם בהערה ואם בפולמוס – קשורה תמיד בשיקול עקרוני ובעיון ברקע התרבותי, התרבותי וההיסטורי, לפי הנסיבות.

בספר 21 מסות – 19 משל ישראל כהן, 2 עליו (מאת א"ב יפה ואורציון ברתנא) וביבליוגראפיה קצרה של ספריו המקוריים והמתורגמים (ביבליוגראפיה מלאה של מאמריו ובה 1750 ערכים ומפתחות יצאה ב־1980 בעריכת חיה הופמן). בחטיבה הראשונה – העוסקת בביקורת העברית – שתי מסות: האחת נעזרת במושג האקלוגיה ובמילון המיוחד שלה, כדי לקרוא לביקורת כפי שהיא דרושה לנו לבניין חיינו התרבותיים:

> סוד חיותה של יצירה ביקורתית והשפעתה גנוז באקלים המקיף אותה. הביקורת משכנת את הקורא בה באזור מגורים נפשי ופותחת נוף מראות לעיניו. לפיכך יש להקפיד בשמירת תנאי הנקיון, שכל זיהום פוגע בנשימה החופשית של השדי בתוכם.

אין גישה זאת שוללת ביקורת קשה: כהן מתנגד לביקורת 'מתוקה' ודורש את אמירת האמת ואפילו היא קשה – אבל מתוך דרך־ארץ לסופר המבוקר וליצירתו, ומתוך ראיית הביקורת עצמה כיצירה וכחלק בלתי נפרד מן הספרות העברית.

המסה השניה נכתבה בשעתה כמבוא לאנתולוגיה של מסות עבריות בתרגום אנגלי, והיא סוקרת בתמציתיות של שלושה עמודים את ראשית המסה בספרות העולם ובספרות העברית ומונה כמה מקורי יהודה.

שלוש מסות הן דברי פולמוס ידידותיים עם דב סדן וגרשם שלום בעניין מישנתו של קארל גוסטאב יונג: הן מעין השלמה לספרו של כהן „בתוכין הספרות העברית" (1981) הכולל עיון בספרות לאור תורת הארכיטיפים של יונג – כהן סבר שתורה זו עשויה להעשיר הן את היצירה והן את הביקורת שלנו, והתפלמס עם המסתייגים ממנה בגלל סיבות 'חיצוניות' (כגון הטענה, שיונג תמך ומקרמה בנאצים).

שתי מסות נוגעות לסוציאליזם הכללי והעברי: האחת היא עיון באנתולוגיה „אסלאנטים הדושה" מאת פראנסיס ביקון – ישראל כהן תירגם ספר זה והתירגום יצא בהוצאת הקיבוץ המאוחד השנה. מסה זו מאירה לא רק את היצירה של ביקון – רקע, מקומה במסורת האוטופיות, מקוריות, הגישות הדיבסים המעניינים, קשר לאישיותו של ביקון – אלא גם צד מעניין באופיו של כהן – היפשכו אחר העיון באוטופיות. מבאי ביתו שמעתי, שבספריה שלו היה אוסף גדול של ספרי אוטופיה והוא אף כתב על כך מאמרים אחדים. יתכן שתחום התעניינות זה מצביע על גישתו לסוציאליזם בכלל.

המסה השניה עוסקת בצורך לקרב את האידיאולוגיה של הסוציאליזם העברי אל הנוער או לקרב את הנוער אליה. כהן כאב מאוד את הפיחות שחל במעמדה של האידיאולוגיה בקרב הנוער וקרא לחדש פניה ולהחזיק מעמדה. הדברים נאמרו בהרצאתו הפומבית האחרונה של כהן, שנישאה באוקטובר 1985, במלאות לו שמונים, והם – כמו המסה הראשונה, על האקלוגיה שנכתבה ב־1984 – מהווים מעין 'צוואה'.

שאר פרקי הספר מוקדשים לאישים – רב סרה, דוד בן־גוריון, נתן רוטנשטרייך, יעקב פיכמן, יהודה בורלא, אריה ליפשיץ, שלמה שנהוד, ישראל זמורה, שמעון פינקל – שלכל אחד מהם היה חלק בחיין של כהן ו„עמהם היה לישראל כהן שיח־דשיג רוחני בתמיד" – כאמר בדברי המבוא של נורית גוברין.

הספר באה מאוד בצורתו וערוך בטוב־טעם, וכל המתעניין בתחום זה של מורשת התרבות של ישראל כהן ודורו – אנשי העליה השלישית – ובעירובו המיוחד של עיונים ושל תגובות, של השכלתם הרחבה ומעורבותם התרבותית העמוקה – ימצא בספר עניין רב.

לנו משלנו

שיחה עם תקוה שריג

מאת לאה שניר

יבולה הספרותי של תקוה שריג, חברת קיבוץ בית השיטה, סופרת, המגדירה עצמה כמספרת, מרהים בהיקפו. לפני זמן קצר ראה אור ספרה השלושים ושלושה („ילדי בר", הוצאת „כתר") והופיעה מהדורה נוספת של ספרה „אמא־אגדה". רשימת כתבי היד המוכנים לדפוס מגיעה לכדי תשעה עשר, ועוד ידה נטויה.

ספריה של תקוה שריג, אשר ברובם הגדול הם פרי עבודה של שלוש עשרה השנים האחרונות, עוסקים בשלושה נושאים: האחד – סיפורים ואגדות מתחום הספרות היהודית לדורותיה, מעובדים לילדים בכיתות יסוד, תוך שמירה מרבית על הלשון האותנטית לתקופתם. השני: סיפורי מקום, ממפת ארץ־ישראל העתיקה והחדשה. השלישי: סיפורים, שונים, עכשוויים, לגיל הרך ולגיל הקשיש הקטנה ומעלה. מן הבאוי לציין כי תקוה היא כלתם של שלושה פרסים ספרותיים. פרס „אורנים", פרס משרד החינוך ופרס ויזוירס.

מתי נולד בך הצורך הראשון לשלוף מן המגירה יצירה משלך ולהביאה לפרסום?

כילדה וכנערה כתבתי הרבה, בעיקר לעצמי ולחברות. מתי התפרצתי לכתוב? הייתי עורכת ראשונה עם ב. גל (חבר בית השיטה), של יומן „קבוצת־הזוגים" עוד למטה במעון. לפני העליה על הקרקע. הרשימות אז „יצאו מן הכסף", חשוב היה לי שיקראו בהן. אולם הפירסום הראשון היה תוצאה של מפגש עם עולי מרוקו, ב„שוריה", חוות הכשרה שייסד הקבה"מ ב־1955 להכשרתם לחיי קיבוץ. היה זה מפגש חד־פעמי באיכויותיו ואני חשתי צורך לתעד אותו, מן ההיבט החינוכי החברתי (שימשתי שם כמורה ומדריכה). היה בי צורך להקפיא את התופעה ולתעדה למען העתיד.

ניכר בכתיבתך שאת נוטה לעסוק מעט מאוד בתחום הדמיון, ותחת זאת מתבוננת במציאות ומגיבה עליה.

אכן, כתיבתי מעוגנת בתוך המציאות, וכמידה שיש בה נופך דמיוני, הוא נכתב באופן שיתקבל כמציאות שאין עליה עוררין. דברים לא מעטים בספרי האוטוביוגראפי, „אמא אגדה", לא היו ולא נבראו, ואף־על־פי־כן הם אמיתיים, ומשמשים בבחינת „אמת היסטורית" הצומחת מקרקע נפשי וחומרי אמיתי במובן העמוק ביותר.

דיברת על עירוב תחומי דמיון ומציאות, כאשר הכף נוטה במובהק אל צד המציאות. מה הם אם כן כוחות היצירה הפועלים בך ומכתיבים את כתיבתך דווקא באופן זה?

עבודתי הספרותית נמשכת על פני רצף של כשלושים ואחת שנים (זו שנתפרסמה בדפוס). חלק ממנה נכתב לעצמי, ואינו מיועד לפרסום. מתוך החלטה מודעת ומפורשת, אני כותבת למען חינוך, ולמען עיצוב אופיו של הילד אשר יפגוש בסיפורי. ואינני בושה בכך. היכרותי את הספרות היהודית לדורותיה, והכתיבה העדכנית של ימינו הביאו יחדיו להחלטה להעביר תכנים וערכים של אז להיום. שהרי אני, רגלי האחת דורכת שם, והשניה כאן ועכשיו. שנים רבות עבדתי בהוצאת הקיבוץ המאוחד כאחראית על מדור ספרי הלימוד וספרי ילדים. ראיתי שחסר חומר מן האוצר של היצירה היהודית לדורותיה שיהיה נתון באופן מודרני מתאים לקריאה וקליטה של הילד החילוני, על כן ניסיתי למלא חסר זה.

מה הם העקרונות המנחים אותך בכתיבתך, בעת שאת ניגשת לעשיית המעבר מן העתיק למודרני?

הצורה הספרותית האהובה עלי ביותר היא הסיפור הקצר. אני אוהבת לקרוא, לספר ולכתוב סיפורים קצרים. כי הסיפור הקצר הוא אבן יסוד תרבותית ששום חברה אינה יכולה בלעדיה. הוא משמש כפירורי מיתוס ומעצב את רוחם של בני אדם, עדות, עמים, תרבויות וכו'. וכיצד אני עובדת? אקח לדוגמה את הספר „לנו משלנו". שמו של הספר אינו מקרי, הוא עם סימן קריאה. כמו רוצה לומר, הלא יש לנו משלנו, מדוע לנדוד למקורות זרים? הלא בתשתית תרבותה של האנושות, ומה גם בתרבות המערב, אנו האבן השואבת, אנו התשתית. אורי צבי גרינברג ניסח רעיון זה באחד משיריו באופן גבישי, צלול ונפלא. פגישה עם שיר זה, לפני כארבעים שנה, היא שהדליקה בי אור של „לנו משלנו". ומכאן, בשנות השבעים, צמחה הסידרה של „לנו משלנו".

הסידרה עוסקת בהבאת סיפורי חז"ל וסיפורי חסידים אל הקורא הצעיר. זהו ים בלתי נדלה. מה מנחה את ההלכה מתוך בתחום עשיית הברירה בין מה להביא ומה להשמיט?

אני מונחת על ידי האינסטינקט, ככל שהדבר ישמע מוזר. אולם חל על שיקולי הדירוג הכרונולוגי. וכן עקרון אי החזרה. ודאי שאיני יכולה לקחת כל מה שאהוב עלי. מכל מקום אני סומכת לחלוטין על האינסטינקט ואיני מתחרטת בדיעבד על בחירתי. תחילה אני קוראת בספר מקורות של אותה אגדה. אחר מניחה הצידה את רשימותי. ו„בשפת חכמים", שהיא „שפתי" כשאני כותבת „חז"לית", אני כותבת מן הזיכרון. תוך בדיקה בתמורת, האם לא טעיתי בכוונה, בדות, בטעם, בלשון. לרוב איני מתקנת דבר והרי זה מוכן לדפוס.

אחד ממרכיבי קסמה של האגדה התחילית הוא הלשון. בהעברת התכנים מן העבר להווה מרחפת סכנה בדבר הנגיעה במרכיב יסודי זה, אשר בלעדיו מאבדת האגדה את איכותה היהודית. אילו מגבלות את מציבה לעצמך בעת העברת הטקסט משם לכאן?

הגבול שלי הוא אינסטינקטיבי. מתוך נסיון עם ילדי שלי בגני־הילדים שלהם למדתי באמצעות הגננות, כי הילדים מקבלים את לשון חז"ל ללא כל בעיה, יתר על כן לשון זו השפיעה עליהם באופן שהפנימו ללשונם ביטויים מלשון זו. ילד פתוח לקליטת רובדי שפה שונים ואין לו בעיות עירוב, וכי במה שונה מאות הסלנג העילי או האנגליקאי בו משתמשים הילדים בדיבורם? אם הגננת יכולה להטביע בלשון ילדיה מטבעות חז"ל, מדוע לא יוכל לעשות זאת ספר, בתנאי שכמובן יאהבו אותו. הרווח הוא כולו של הילדים המתעשרים בעושר שורשי רוחי תרבות יהודית.

בניגוד לברדיצ'בסקי, עידנו ביאליק ורבניצקי בעריכתם את ספר האגדה את תוכנו הבעייתי של הטקסט, במקומות שנראו להם „פרובלמטיים", והדברים מעידים מחשבה לגבי ההטאה שיש בכוחן זה. מהי גישתך?

אותן הבעיות שעמדו בפניהם, עומד גם לפני, אם כי עברו מאז כמעט שני דורות, והמתירנות בימינו מאפשרת לכאורה מפגש עם טקסט בעייתי גם בקרב הגילים הרכים ממש. ועם זאת גם אני בחרתי ללכת בדרכם. דילגתי או עידנתי עובדות או תיאורים שאינם מתאימים על פי תפיסתי לגילו של ילד בין הגילים שש תשע. הילד הנבון יגדל ויגיע למקורות, אז יבין את סיבת הדילוגים והעידונים הללו. הנה ראי, לפני שלושים שנה, כשאת היית ילדה, ניטש ויכוח בקרב מעצבי החינוך הקיבוצי האם לתת לילד בכיתות היסוד הלומד את סיפורי התורה, לפגוש במקביל גם את סיפורי האגדה. היו שטענו, כי השוני בתפיסה, בפסיכולוגיה, בלשון, ייצור בלבול ועירבוביה בתודעת הילד. המתנגדים סברו כי בגיל הרך ממילא אין לו כלים להבין זאת וכשיגדל, ידע לסווג מה לכאן ומה לכאן. אני משייכת את עצמי בהתלהבות לאחרונים. יש לתת במקביל מקרא ואגדה. האגדה מפרשת, מעבדת, מעמיקה ומרחיבה את הטקסט המקראי הלאקוני, המשועבד כל כולו רק לאידיאולוגיה האלוהית.

הסידרה „לנו משלנו" נפרשת על פני רצף היסטורי רחב ממדים. האם כתבת על פי סדר כרונולוגי מן המוקדם למאוחר, או דווקא מתוך נקודת מוצא דיאכרונית?

תחילה רציתי ליצור רצף מסיפורי האבות, דרך השופטים והלאה. אלא שלא כך יצא. כיוון שעבדתי בו זמנית על כמה ספרים הייתי תלויה במציאת מקורות, וגם מצב הרוח השפיע על שיקולי במה לעסוק. כך אירע שאחרי „לנו משלנו", יצא לאור „הבעל שם טוב בא", ואחריו „אליהו הנביא הנה בא", כאיורו של אבי מרגלית ז"ל. כלומר כשספר הגיע לכשלות, הגשתיו לדפוס. רק כעבור שנים שבתי לחז"ל בספר „שעשועתיק", שהוא מעין כולבו יהודית למן חז"ל ועד הרמב"ם. ספר משעשע המאוייר ע"י ברוך נחשון (חוזר בתשובה), איש קרית ארבע. „אושרי כשכי" שנכתב על פי בקשתו של ילד בן אחת עשרה, ארז טמו (אשר בנוכן מסים אותו על־ידי הוא מוהגן בכשרון ציור) גם הוא חוזר אל מקורות חז"ל. ארז ביקש ממני לבדוק האם יש לחז"ל סיפורי שדים ורוחות. בתוך שבועיים כתבתי את אשר העליתי מן המקורות, והספר מאוייר בכשרון רב במפלצות ושדים כמיטב דמיונו היוצר של ארז. ידידתי אראלה (מכתיב הל"ה) איירה באופן נהדר את „גוזמאות חלב ודבש" ו„גוזמאות שור הבר והלויתן", אף הם מפירות רוחם של חז"ל. עד כמה שידוע לי זהו הספר היחיד בסוגו בעולם. בכך שהוא כולל בכרך אחד שני ספרים, הנפתחים פנים ואחור. ספרי הרביעי מאוצר חז"ל הוא „כלוב מלא עוף", המאוייר בידי אהרון שבו. ובאיוריו הנפלאים הוא יוצר פרשנות על הכתובים.

הגדרת עצמך כמספרת. התוכלי לפרט הכוונה זו?

אני מספרת בכתב. כשם שאני מספרת בעל פה. יתכן שהלשון „גבוהה" במקצת, אבל עקרונית היא פשוטה כדבר אדם אל אדם. סגנוני אינו מעוצב על פי עקרון מנחה, אלא מתאים לחומר ונובע ממנו. כתיבה ספונטאנית זו, הכמו־מסופרת בעל פה, גרמה לי לכתוב בשורות בלתי קצובות על פי מידותיהן הסגביות. כוונתי לומר כי אורך השורה הוא כאורך נשימת המשפט והניגון. בשום מקרה לא ראיתי אופן כתיבה כזה של שורות קצרות וארוכות ללא חוקיות הרצנית. ואני סבורה כי זהו חידוש שלי, אותו אני מחשיבה ביותר. לא, אין אלו שירים. אף כי לעיתים מבלי שאתכוון לכך נופלת לפתע חריזה בתוך חלקי השורה או בסוף השורה. איני מודעת לכך ואף אני מופתעת לעיתים למצוא זאת בסוף הכתיבה. גם מיקום השורה מיוחד. עיתים מתחילה השורה מימין, ועיתים כמעט משמאל. כך אני מרגישה בכיתוב, מה שהייתי מרגישה בקול. אולם כפי שאמרתי, אין לי עקרונות מוצעים בכתיבה.

את כותבת בעיקר לילדים. האם אינך מכוונת בכתיבתך לבך את רמת הלשון?

לא, בכל אופן לא במודע. עצם הרעיון על הסיפור פועל בי כמושב המזמן לידי את הסיגנון הלשון – את הנוסח. בעיני רוחי עומד ילד מבית חופשי, מגיל שש (!) עד תשע, ואף יותר מכך. אולם גם מבוגרים רבים קוראים בספרי. בעיקר מבוגרים שלא נולדו כאן, הם חסרים את התשתית התרבותית היהודית. אלו קולטים את הטקסט ברבדיו העמוקים. אני סבורה שהייתי הראשונה שמשתה לכיוון זה של „שורשים". מאז הרבו מאוד הכותבים את אוצר הספרות היהודית מחדש, ואני שמחה על כך מאוד.

האם בתי הספר בארץ משתמשים באוצרות שפה דלה בעבור הילדים?

לא ידוע לי על כך. איני מעודה ב„קרית־ספר". אולם ידוע לי כי אחדים מספרי זכו למהדורות חדשות. סיפורי כלולים בספרי לימוד מקראות ואנתולוגיות. ואני מקבלת מכתבי קוראים ושמחה בהם מאוד.

יבול ספריך מעורר השתאות ממש. לעיתים יוצאים בשנה שנים עד חמישה ספרים. מניין הכוחות? מניין הבעירה?

רובם המכריע של ספרי, אשר יצאו בהוצאות שונות ומכובדות, נכתבו על פני השנים 1973 ועד היום. מי שזוכר מה עבר באותה שנה על ישראל ומה שעבר עלי (בנם של תקוה ונחום שריג, יוסף שריג, המשורר והמוסיקאי המחונן, נפל במלחמת יום הכיפורים בפקדו על פלוגת טנקים) יבין, כי גל „הכתיבה־המסתערת" הוא מעין הגנה עצמית אינסטינקטיבית להישרד. אני מכנה זאת „יתושו של טיטוס", שנועד לסייע לי להתגבר על ההלם ועל המכאוב.

אף על פי שספרך „בין נהר פרת ונהר חידקל" שייך לסידרת „לנו משלנו", הוא שונה משאר הספרים. כיצד נולד? מהן איכויותיו המיוחדות?

על פי תפיסתי, זקוק הילד עוד בטרם ילך לבית הספר, למעין ספר היסטוריה שאינו ספר לימוד, אלא שרשרת סיפורים באמצעותם יפנים חוויתית את תולדות עמו. התחלתי בתוליה בעייתית במיוחד. בסיפורי גולת בבל ושיבת ציון. אלו לקוחים מספרי עזרא נחמיה ודניאל, יוסף בן מתתיהו ויוסיפון. סיפורים אלו מרתקים אותי על שום השאלה המנקרת בי, מי כתבם? בעיית ההתבוללות בבבל, הדומה לשאלת בבל של ימינו. ובעיקר, מי עמס על גבו את ארץ־ישראל בגלות? איזה יסוד בעם? ומניין שאב את כוחותיו? האין אלו שאלות רלבנטיות לחלוטין בימינו? מעסיקה אותי מאוד השאלה, האם הדת שמרה על א"י בתודעה, או אולי דווקא השכיחה אותה בשימה דגש על נקודות מוקד אחרות. אולי בחרה לראות בא"י, ציון רוחנית, ולא קרקעית, כחזון לבאות, בלא שום כוונה לשוב אליה, במחוקה את הארץ כמושג „בשר ודם".

לצערי לא נמצאה הוצאה שתהיה מעוניינת בהוצאת סידרת ספרי היסטוריה לילדים, וכשאין ביקוש אין אש, והרוח אינה מנגנת במפרשי... וצר לי על כך. עומק קליטתו של הילד הרך הוא עצום ומהווה תשתית לכל לימוד בעתיד, ומה גם שהכרת והפנמת תכנים אלו הן תנאי לאהבת העם והארץ ולמתן טעם ועומק לחיים. ועל כן אני מצרה עוד יותר שאין עניין בכך להוצאות הספרים השונות. והרשי לי הרהור בקול. אולי, לו היו הילדים והנוער סופגים את אלה, לא היינו עומדים היום בפני שוקת שבורה של תופעת הירידה בבגרותם.

עבודתך הספרותית אינה מתמקדת רק בספרי „לנו משלנו". התוכלי לספר דברים אחדים אודות ספריך האחרים?

ספר סיפורי החגים „מתשרי עד תשרי" על מקורות החג היהודי הוזמן ע"י „ספרית פועלים" ועוטר ע"י יהודית שריג, כלתי. „הגדה לפסח של ילדים" הוזמן ע"י „מסדה". זו הגדה מסורתית בתוספת פרק אביב, קטעים מן התורה וחז"ל ובעיקר על משה (שאינו מוזכר בכל שהוא מעשה תמיהה), כאגדה, וכן פרק על מנהגי הפסח בעדות השונות. „איזה חלבאים" וסיפורי „הדלה" אף הם נכללים בסידרה זו ואוירו כולם ע"י אהרון שבו. דומה כי נשכח „החסיד הצוחק", ספר מעשיות חסידים שאוייר בידי אבי מרגלית בעבודת טכניקה של הדפסת עץ.

בספריך, אף שהם מיועדים לילדים חילוניים, עוסקים במציאותו של אלוהים. מהי גישתך לגבי אופן הגשת נושא זה לילדים שהוויית חייהם מנותקת במעט לחלוטין מן הנושא אלוהים.

הכרח הוא, לדעתי, להתייחס לכל ספרות רליגיוזית מתוך נקודת מוצא, שכותבי כל היצירות האלה האמינו אמונה עמוקה באלוהים, והזמן נוצרו על מנת להעבר את העזיקק להן, לאמונה. לא ייתכן ללמד אותן אחרת. יש בהן גם תולדות, גם טבע א"י גם טבע האדם ופילוסופיות שונות, אולם כל אלה אינם אלא תוספת וסממן לבאר את

(המשך בעמוד הבא)

כתב וצייר: משה בן־שאול

מחונך בערב שבת

ברחוב בן־יהודה בתל־אביב. מתבונן בעמודי המודעות. אני צד מודעה קטנה למדי, מצטעצעת: יהודה אורון ירצה (או שמא כבר הירצה) על „חינוך לערכים".

ברחוב בן־יהודה אני מודדים שוחי־נפש. בעלי מוחקת סיגריה שלא כובתה, רוחק אותה לאיזושהי זווית נסתרת, פורע חוב – אולי לעדך קטן – של נקיון־העיר.

מעט עצוב בעיר של יום ו' אחר־צהריים. קר. חושך־לא־חושך. אולי לא. אולי אני סנטימנטליסט ללא תקנה.

מבלי משים כמעט מגיע לכיכר נמיר, היא כיכר אתרים. הכיכר האבנית הזו, ניגוד גמור לחולות הזהב, לטבע הזיפזיפי הסמוך, לטיח הצהבהב של הבתים, אפילו לבטון החשוף של המלונות, המסתירים את הים, הכיכר הזו חשופה, שוממת.

אין זכר לגשם. אך מרחוק נדמה לי שאני שומע רעם בהיוולדו. נזכר בשתי שורות מתוך „יום של זעם", שיר של משורר צרפתי צעיר שמצאתי באנתולוגיה אחת, אלן לאנס כותב: „אוליו של רעמים במגדלי ערים מזוייפות".

אתרים. כיכר נמיר. אבן מזוייפת שבצמוד מול הזולת.

אני קרב לבית קפה עם „חכמה" זמנית של תורף. אין אנשים ואני ממש „נחטף" על־ידי בעל המקום, המלצר הראשי, סגן המלצר וה„סקנד־דרייבר" של הסגן. „בסך הכל קפה", אני לוחש. כמעט מתנצל. הם יתנו לי כל מה שאבקש. ציפור בודד על כסא פלאסטיק צהוב לימוני. ממול, שר (קלטת וידיאו, כמובן, המלכה המוכתרת של אתר אתרים) ליונל ריצ'י.

ליונל ריצ'י מתחלף בסרט הערבי. הסרט הערבי מתחלף במדונה. מדונה מתחלפת בליונל ריצ'י. הסרט הערבי מנצח.

חינוך לאהבה. תמיד האהבה מנצחת אם יודעים לאהוב. בסרט ערבי יודעים לאהוב. אהבה זה ערך.

הערך מוביל אותי ליהודה אורון שעל או בתוך המודעה, שמרצה (או כבר הירצה) על חינוך וערכים.

ערכים (שווה) אהבת מולדת?
מולדת (שווה) אורחים שווי־זכויות?
אורחים שווי־זכויות (שווה) דמוקרטיה?
דמוקרטיה (שווה) שלטון העם?

קצת ילדותי. סדר האסוציאציות שבו אני מובל. המלים השחוקות על „משנתו שלי", ה„בית מדרשו שלי".

ערבי העבודה בתל־אביב של יום ו' לפנות ערב:

אורחים יהודים שלווים רואים סרט ערבי בטלוויזיה. ברחוב, בחוץ, מתנהלים שואבי־זהמים וחוטבי העצים. משכים את צמד פחי הזבל, גורדים מטאטאים ומגרפות ליער בלתי־יודע.

ערב־עבודה. ערך עבודתה של הצנזורה, למשל.

ערך העבודה האישי שלי ברגע קצר זה של מחשבה אישית – הוא, אם אפשר, לצנזר את הצנזורה.

השאלה היא איך. איך אומרים לאנשים המבינים במקמר שאינם צריכים להבין במקומך, ותבונתך כבוגר גם היא ערך.

החינוך לערכים של אורון, המרצה (או כבר הירצה) האם הוא חינוך לעובדה הפותכת שיש בוגרים, ואפילו אינם חרדים, ואפילו הם, נגיח, מיעוט, המבינים בעצמם. למשל, שסאטירה, היא סאטירה, וכשאומרים „החילוני האחרון" אין מתכוונים לפתרון הסופי של החילוניים. למשל, שהחרדים והמתחרדים זכותם לשכון לבטח ולא לחרוד מאיזושהי מחתרת פתאומית שתקום עליהם להחריבם.

המודעה, אורון והחינוך לערכים, מלווה אותי גם בלכתי מכאן, מן השממה היחסית של כיכר אתרים.

ליונל ריצ'י שר. סרט ערבי. ערבי מגיע עם צמד פחי־זבל אל הכיכר. במה הוא מעורך? במה אני?

בין יצר האהבה ליצר השלטון

מאת איזה פרליס

ד.ה. לורנס: „מטה אהרן", תרגום: אהרן אמיר, הוצאת שוקן, תשמ"ו/1986.

שנת המאה להולדתו של ד.ה. לורנס (1885 – 1930) הביאה יבול עשיר של ביוגרפיות חדשות ומיקדה שוב את תשומת לבו של קהל הקוראים בסופר, שהיה שנוי במחלוקת בחייו ואחרי מותו. במרחק הזמן אין אנו „מתקוממים" עוד לקריאת ספריו, שעוררו הלהלה וזעם בימים ההם. ארצו, אנגליה, מולדתו, מאמצת עכשיו אל לבה את הבן הסורר והנודד, שנע ונד על פני כדור הארץ, בשום שהיה חשוד ומנודה בארצו שלו.

בחייו הקצרים והמיוסרים הספיק לורנס לעסוק בכל הסוגים הספרותיים: שירה, רומן, סיפור קצר, מסה, רשמי מסע ועוד. יצירתו, הנדמית בכתיבתו, בסגולה לא להר בודד, אלא לרכס הרים, שפסגותיו שונות בגובהן ובגבהן ובהורדות עמוקים, אבל כל כולו מתנוסס מעל לאופק הכיכור. ביום אפילו בבקרים, המודים בגדולתו מוצאים בו פגמים ילדיים. לדעת ויליאם היה ההר הוא טוב וטוב על אותו יעיו. דעה דומה מביע ידידו, אלדוס האקסלי בהקדמה שלו: יש הרצנויות אליהם. בבקר אחד סוקן, כתב. לורנס כתב על נושא אחד ויחיד: ד.ה. לורנס. אבן הגיבה האוטוביוגרפית שזורה בכל יצירתו.

לורנס לא היה חדשן מבחינת הצורה וה„טכניקה" של בניית הסיפור לא נכחף ב„זרם התודעה", שהיה „הצעקה האחרונה" של אופנה ספרותית בימיו. „מטה אהרן", כתרגם עתה לעברית, יצא לאור בשנת 1922. באותה שנה הופיע „יוליסס" של ג'יימס ג'ויס. כאילו הכוחה של ספרות הבדה לה לצוץ בהביגה לראווה את שני הקצבים בעת ובעונה אחת. אם סיפוריו הקצרים של לורנס הם לעתים פנינים ספרותיות בשל מיבנם התמציתי המהודק, הרי הרומנים שלו לוקים באריכות־יתר ובמבנה פגום ואינם קלים לקריאה.

ביולוג, היה לורנס בנו של כורה, ובתור כזה היה תדיר תודעה מעמדית בארץ שביביו הצטיינה בריבוד מעמדי נוקשה ומקובל כ„עובדת חיים". למרבה האירוניה התחוללה „בלהבת העבודות" בחיק משפחתו, בין אביו היצרי ההדור־הכלכלה לבין אמו האינטלקטואלית, בת מהגרים, שראתה בנשואיה ירידה בדרגה. כל שאיפותיה של האם התרכזו בבנה החולני והמחונן, שלא נועד לעבודה־פרך במכרות, אלא היה תלמיד מצטיין ולאחר מכן מורה. הקשר הכפייתי בין האם לבנה ותוצאותיו האומללות מתוארים ברומן האוטוביוגרפי „בנים ואהובים".

לביוגרפיה זו של לורנס היתה השפעה מכרעת על עיצוב השקפת עולמו. הוא היה סופר של אידיאות ונביא הדת הפרטית שלו, שהיתה מנוגדת לנצרות. המכרות, שבהם עמלו אביו וחבריו הכורים, היו בעיני הבן סמל הציוויליזציה התעשייתית, שנואת נפשו. באותה סביבה התקיימו עוד שרידי החקלאות, שבה עסקו התושבים בדורות עברו. לורנס ראה בה דרך חיים יותר בריאה וטבעית. החברה התעשייתית – כטען – מצמיתה כל זיק של החיות, כל יצר טבעי של האדם והיא מוליכה את הפרט ואת הכלל לאבדון. מכאן היפוכיו אחרי קמונה אוטופית, התרפקות על מיתוסים אקסוטיים, בריחה מן הראציונלי והמודע אל התת־מודע, כן הכוח אל „קול הדם" וכיוצא באלה. כשם שנטש את המעמד הפרוליטארי, שבו נולד, כך נטש את הפוריטניות, שספג מאמו והתמסר לפולחן היצר.

הרומן „מטה אהרן" נכתב עם תום מלחמת העולם הראשונה, שהדיה נשמעים בין דפיו. המלחמה רודפת כמו דיבוק את כל אלה שנתנסו בה ואין בה שמץ של זוהר ורומנטיקה. היא חוויה קשה מנשוא כמו מכוות־אש. אפילו בבוא השלום לא פגה אווירת הקדרות. הנותרים בחיים רואים בשנות שירותם זמן אבוד ושואלים את עצמם אם אי־פעם יספיקו לעשות מה שהחמיצו בנעוריהם. טענות כאלה שומע גיבור סיפורנו, אהרן סיסון, מפי חיילים משוחררים, הנקרים על דרכו. הוא עצמו, כעובד במכרה, לא נתגייס לשירות צבאי.

ריצ'ארד אולדינגטון, ידיד וביוגרף של לורנס, מסביר ב„אהרן־ית־דבר", שאהרן הוא דיוקנו של הסופר ג'ון מידלטון מארי ואילו חברו של אהרן, לילי, הוא לורנס עצמו. אשתו הנורווגית של לילי, טני, היא פרידה לורנס הגרמניה. ברם, גם בדמותו של אהרן ניתן להבחין בקווים אוטוביוגרפיים.

אהרן הוא בנו של כורה. אמו רצתה שיהיה מורה ושלוש שנים שימש בהוראה. לאחר מכן ירד למיכרה, אבל לא כפועל שחור, אלא כמבקר־שקילה. הרבה אפיזודות בספר, לפי עדותו של אולדינגטון, התרחשו במציאות. המחבר וגיבורו דומים באופיים. אהרן „מעולם לא שוה עם הורס אלא טכף לו בורס צרדי משלו". אין הוא שמח בחלקו משום שכל ישותו סותרת את סביבתו הטבעית. „ההוא זיהה בכך חולי נסתר שהציקו: התנגדות הזאת הבאומצת לסביבתו... גרעין מוצק וקשה של הסתגרות מתישה, בלתי־רציונלית." אשתו קובלת במרירות: „תמיד היה מסוגר, לא היה יכול לתת את עצמו". האין באיפיון זה דיאגנוזה נכונה לגבי לורנס עצמו?

המחבר וגיבורו שניהם אמנים, אף כי לשם הסוואה אין אהרן סופר, אלא חלילן. החליל, סמל אמנותו, משול למטהו של אהרן המקראי (מכאן כותרת הספר). שנים־עשר מטות הניח משה באוהל מועד „ויהי ממחרת... והנה פרח מטה אהרן לבית לוי..." (במדבר, י"ז, 23) גם זה הוכיח כי אהרן ושבט לוי נועדו לכהונה וזה יעודו של אמן בחברת בני תמותה רגילים. אהרן ולילי מעלים אסוציאציה מקראית זו בשיחתם המבודחת. „מטה אהרן מנץ טוב" – „איזה בטוח" – „החליל שלך, לפי שעה" – „הוא מוכרח להנץ לי את הלחם־בחמאה" – „אלה כל הניצנים שיהיו לו?" החליל השבור בסיום הסיפור הוא סמל הכשלון.

מכל מקום נפש האמן, שאינה יודעת נחת ומרגוע, מנתקת את אהרן מאשתו ובנותיו הקטנות ועוקרת אותו מסביבתו הטבעית. הוא הופך לנע ונד באנגליה ואחר כך באיטליה. בזכות כשרונו נפתחות לפניו דלתות החברה הגבוהה. הוא נתקל גם בטיפוסים בוהמיים שונים וביניהם איש הספרות, לילי. הידידות בין אהרן ולילי היא פרשה סבוכה, המשקפת את יחסו של לורנס לידידיו, אתם היה רב ומתפייס לסירוגין. באיפיונו של לילי אין המחבר חוסך את שבט ביקורתו מעצמו. „תחילה היה לילי בעיניו (של אהרן) תמהוני... אחר־כך ראה בו ברנש נפלא, וקצת מעורר רחמים: התקדם עוד ומצאו נדיב, אך מתנשא; אחרי כן – אכזר וחסר סובלנות... אחרי כן שחצן בלתי־נסבל, המשליך מעליו חבר, כאילו היה כפפה ישנה... וכל הזמן רואה לצפונותיך". בנתיב יסורים זה פסעו גברים שהיו ידידיו של לורנס ונשים שאהבוהו.

אולם תפקידו העיקרי של לילי הוא להיות „דובר", או „שופר", למסר האידיאולוגי של המחבר, שכן אהרן כאיש פשוט אינו מסוגל לשאת בכובד המשא הזה. מסר זה מועבר בדיאלוגים ארוכים, המתישים לפרקים את הקורא. בפרק הסיום: „מלים" הופך הדיאלוג בין שני הידידים למונולוג של לילי, המבטא את ה„אני מאמין" שלו. במרכזה של פילוסופיה זו עקרון־יסוד: „יש רק שני יצרים דינאמיים גדולים בחיים: אהבה ושלטון". הבריות מיצו את יצר־האהבה והדחיקו את יצר השלטון והגיע הזמן לחדול מהדחקה זו ולחשוף „מעיין אפל ועצום של חיים וכוח, המחכה למצוא פורקן בפעולה של אמת או להתפרץ בתהפוכת־איתנים". אם סבור הקורא, שרעיון זה מצוי אצל ניטשה – מעמיד אותו לורנס על טעותו. „שלטון – יצר השלטון. הרצון לשלטון – אך לא במובנו של ניטשה. לא שלטון אינטלקטואלי. לא שלטון הרוח. לא שלטון רצון מודע, אף לא חכמה, אלא שלטון אפל, חי, מפרה." אף יחסי גבר ואשה כפופים ליצר השלטון, כשהגבר הוא האוהב והאשה הנאהבת כלומר השליטה. „עלינו להפוך את הקטבים. עכשיו האשה היא שחייבת לקבל מרות".

כשם שאשה צריכה לקבל מרצונה החפשי את מרות הגבר, כך צריכים ההמונים לקבל את מרות המנהיג. „מרותה של איזו נשמה הגדולה משלהם" (קרי אדם עליון, גיבור, שיש לו זכות טבעית לשלוט בנחותים ממנו). בדברי ההסבר של ריצ'ארד אולדינגטון נבחנת תיזה זו מאספקט אישי גרידא, כבמיהתו של לורנס לשליטה במקורביו. „לא ידיד ביקש לו לורנס כי אם תלמיד צייתן וכנוע לגמרי. אם אפשר לומר ש„מטה אהרן" יש לו נושא הריהו סיפוקה של כמיהה זו הנבובת תמיד לשורה אצל לורנס".

הקורא בימינו מתקשה לקבל פירוש זה. פולחן האדם העליון, הגיבור, המנהיג, ציות עיוור לפקודותיו, בוז להמון, קול הדם האפל, דחיית התבונה – כל אלה הם סממנים של פאשיזם ונאציזם, שהצבו בימיו של לורנס והחריבו את העולם אחרי מותו. אפילו לא היה לורנס מודע למסקנות האחרונות של תורתו, קשה לנו להימנע מאסוציאציות מכאיבות אלה.

„שלום לך, המערב"

מאת עמלה עינת

בנימין תמוז, „הפרדס"; „משלי בקבוקים", ספרית „תרמיל", [illegible] 1985.

באור העטיפה – „ויקם קין על הבל אחיו" – ובתוך סיפור „הפרדס" עצמו – נשימותיו רוויות־הסבל, התשוקה והאשם של אדיפוס, בליווי מוטיבים מיתולוגיים ומיסטיים עמוסים אחרים – דמותה של לונה – העיוורת הרואה, המהבהבת בין עצי־הפרדס ונעלמת – קיימת־לא־קיימת: חלומו המתממש של דניאל בדבר האשה המיועדת לו – „על כל פרסיה הדקיקה", וקביעתו של חלום זה את מהלכי חייהם של כל גיבורי הסיפור: תולדותיו של עבדאללה־ישמעאל בן ה„שפחה" הדחוי ומתח יחסיו של אחיו בן ה„גבירה" – דניאל (ועל־כל הקונוטציות הקשורות בשם זה) הפורץ מעבר לקנאה ולנקמה הפרטית ומגיע עד לשורשיהן של ההזדהויות הלאומיות המנוגדות ותוצאותיהן האלימות.

וכל אלה בין עציו של מטע גן־העדן האפוף בלהט היצרי של חטא הפיתוי הקדמון, המובע – לא במקרה – בשפה תנ"כית על־ידי מספר מעורב־לא־מעורב ועל רקע תחילת היישוב המתחדש בארץ־ישראל: „איש יהודי היה בארץ רוסיה לפני איזה דורות ולו שני בנים. שם הבכור עובדיה ושם הצעיר דניאל..." (עמ' 9). הבכור, בנה של אשה נוכריה מפשוטי־העם, שאביו נטש אותה לאחר ששבע ממנה, ואילו את ילדו לקח עמו למולדתו הישנה שבה נשא אשה אחרת, ראוייה, אשר ילדה לו את בנו השני.

לאחר שנים, כשהתבגר, עזב עובדיה את בית־הוריו, מגיע ארצה והופך למנהל פרדסו של תורכי מקומי ולמאהבה בסתר של בתו העיוורת־ומאמצת ממוצא יהודי. עם מות הוריו עולה לארץ גם אחיו־מאב של עובדיה – דניאל, המגלה את מימוש חלומו הנשי בדמותה של אותה נערת מסתורין עצמה. הוא נושא אותה לאשה – הן משום כספו והן משום מצאו המתאים, ומכוחן של אותן סיבות, קונה אף את פרדסו של אביה והופך למעבידו של אחיו.

מכאן והלאה – משולש יחסים עכור שבו מצפה הבעל החוקי לנס דיבורה של אשתו האמור להיות סימן התרצותה לו, וברבומן מודע לקשרה הרומנטי עם אחיו שכתוצאה ממנו נולד בנה היחיד. בסופו של דבר, עומד דניאל על חוסר התוחלת שבציפייתו, הוא שוקע בייאוש ומת. בנה של לונה, לעומת זאת, מפתח זיוניות תמהונית ההופך בבגרותו למאהבה של אמו שהזיקנה אינה שולטת בה, ולחבר פעיל בארגון טרוריסטי יהודי. בכוחם של שני מניעים אימפולסיביים אלה, הורג הנער את דודו־אביו, – התומך בפורעים הערבים – בעונש כפול – פרטי ולאומי.

רקע ריאליסטי לחלוטין, שכולו רכיבים מיסטיים ושמערכת הקשרים וההתמודדויות הכוללנית של גיבוריו – אהבה־אשה־פרדס־ארץ־מלחמה מעלה ללא כל קושי את הרובד הקונוטטיבי של יחס האהבה התלות שבין ארץ־ישראל לעם־ישראל.

האם מדובר לפיכך בתולדותיו הפסיכו־היסטוריות של המאבק הישראלי על ארץ ועל זהות? בגורל פרוגנוסטי ללא מפלט? או ב„סתם" עלילה יצרית המתרחשת על רקע תקופתי מסויים? כך או כך, סגנון הכתיבה סחוף ומרתק אף־על־פי שאינו עוסק בשום הצטעצעות מבנית (והרצף הסיפורי כרונולוגי „פשוט") ואף־על־פי שהשפה המעורבת־תנ"כית רחוקה מלהיות „נמוכה".

גם ב„משלי בקבוקים" שומר המספר על עמדת המתבונן מן הצד שבו, בעת ובעונה אחת עם היותו גיבורה כפול־הפנים של העלילה המתוארת. מדובר בנער יהודי צעיר ומוכשר, פליט־שואה היושב בלונדון כדי להינתק מכל הקשר במורשת הלאומית היהודית המודשה (ובכלל מאידיאולוגיה כלשהי), ותוך עיסוק אובססיבי בחיפוש וברכישה של תמונות אמנותיות ה„מתגוללות בעפר" בחנויות למסחר־עתיקות. מטרת־חייו העיקרית של הצעיר – צבירת־כספים שיאפשרו לו חיים ראויים מבחינה חומרית במקום מרוחק ככל האפשר מהוויית „העולם השוקע" כולו.

תוך כדי נדודיו ברחובות המטרופולין פוגש הצעיר בזקן תמהוני, אף־הוא יהודי ניצול־שואה, בעל השכלה רחבה, המעסיק את עצמו בהפקת עתון „די חסר כל תכלית הגיונית שהיא", ומתיידד אתו. עם מותו מוריש לו זקן זה שאינו אלא תאום־דמותו או תשקיפו הבוגר של הגיבור־המספר, את אוסף ציוריו הגנוז שלו, האמור להיות גישום חלומו הפנטסטי ביותר של הצעיר. אלא שדווקא אז קצה נפשו של הבחור במטרת חייו שבחר לו, והוא משליך את כל רכושו החדש (כשהוא מאחסן בזהירות לצורך „אחרית־הימים") אל קרקעית נהר התמזה. בחלומו שלאחר מעשה – נסיגה מלאה מעקרונות־חייו שאימץ לו אחרי המלחמה וחזרה כהולה למקורותיו הראשונים: „מימיני ומשמאלי מצויים כוכבים בקיר – ובתוך כל אחד מהכוכבים עומד לבדיקה איש צעיר המבקש להתקבל לחבורה. פניהם של הצעירים פני אנשים מתים שהיו פעם אנשים יפים... אני פותח את המזוודה שלי ומתחיל להניח את מה שבתוכה על הרצפה. כשאני נוטל את החפצים מן המזוודה, עדיין הם בבחינת פסלים, תמונות ותכשיטים מתוחכמים. אבל כשאני מניח אותם על הרצפה הם מתחילים מייד לאבד את צורתם ואת חותמם ועוד מעט – אני יודע זאת – יהיו חסרי כל מהות... געגועים נוראים תוקפים אותי לשוב אל הרחוב ולראות את בני משפחתי. אני פורץ מן החדר ומייד אני נמצא בחוץ, אבל אין שם רחוב. למעשה אין שם כלום ואני נתקף אימה למראה הזה שאינו מראה כלל, אלא מן העדר כל; ואני פורץ בבכיה ומקיץ בזינוק ועדיין אני שומע את צעקתי בדממת החדר. ובכן, שלום לך, המערב. נגמרת" (עמ' 146־145).

המסר נראה ברור, למרות החללים הממלאים את הנפש לאחר טראומת השואה, והיוצרים דחף לקיומיותו שבתוך „בועה": אין כל אפשרות לקטוע לחלוטין את שורשי ההשתייכות המשפחתית־לאומית. משום ש„יהודי הוא האיש הזוכר את הסיפור. ואפילו אינו יודע מה שיש בסיפור. ואפילו אם הוא רק יודע שיש סיפור מסויים" (עמ' 238). לכן אין עוד בהיצמדות התחליפית לחפצים עתיקים. לכן יש הגיון בקיומה של ה„יידישקייט" כחוליה מקשרת בין עמדת הניכור המוחלטת לגבי הנעשה במדינת־ישראל דהיום לבין התשתית ההיסטורית הבלתי־ניתנת למחיקה.

גם בסיפור זה, מוטיב החלום הוא בעל חשיבות מובילה. גם פה – קליטת הרצף העלילתי מידו של מספר מובהק. ועם זאת, סקיפותם המגוזמת של המשל והנמשל מרדדת לא־מעט את המהות הסיפורית.

דפדוף ראשון

ספרים חדשים

מאת אבי טנא

היסטוריה

הסוציאל־דמוקרטים ואנחנו

יד מושטת/ מאת שלמה שפיר/ זמורה ביתן/ 263 ע'.

כתום מלחמת העולם השנייה היו הסוציאל־דמוקרטים המערב־גרמניים הראשונים מבני ארצם שהעלו את התביעה לטפל בשואת יהודי אירופה ובהשתמעויותיה לגבי היחסים שבין גרמנים ליהודים. ידם המושטת אל עבר העם היהודי ואל תנועת העבודה בארץ בייחוד, נתקלה מלכתחילה בשורה של בעיות וסופה שהולידה מערכת קשרים מסועפת. שלמה שפיר, מניצולי מחנה־הריכוז דכאו שהיה לימים לדוקטור להיסטוריה ולאחד מבכירי הכותבים בעיתון הזה, חקר בשנים האחרונות את השתלשלות העניינים בתחום זה בהסתמך על עזבונות של אישים מרכזיים ועל תכתובות ופרוטוקולים מפלגתיים שמצא בארכיונים שונים במערב־גרמניה, בארה"ב, בהולנד ובישראל. ומינות המסמכים היא גם שהכתיבה את מיצר הזמן – השנים שבין 1945 ו־1967. הספר נפתח בניתוחה של מורשת ויימאר. עובר דרך ניתוח העמדות בגרמניה בין אדנאואר ושומאכר (ובין מפלגותיהם) בתוך סוגיות כמו הסכם השילומים, שאלת המדענים הגרמנים במצרים וההתיישנות של פשעי הנאצים בארצם, ונחתם במאזן־ביניים שעיקרו: הסכסוך הישראלי־ערבי יוסיף להטביע את רישומו על מה שבין הספ"ד ובינינו. הערות לא יוחסו.

גם עיון פילוסופי

קורות עם ישראל באור המקרא (ב)/ מאת אנדרה ורנה נהר/ תרגמו מצרפתית שלמה לוי ואביטל עבר/ ראובן מס/ 342 ע'.

חלקו השני של ספר ששמו מדבר בעדו וביסודו ניסיון לגשר בין חקירה מדעית („ברמה אקדמית גבוהה וטהורה", כלשון גב הספר) ובין אמונה נאורה וחיה למסורת. יש כאן, שוב, כדברי גב הספר, „תיאור רבגוני של קורות ההיסטוריה בתקופת המקרא המהווה חלק בלתי נפרד מעיון עמוק במשמעותו הפילוסופית". הכרך הראשון פתח בתקופת האבות והגיע עד ימי שפוט השופטים. הכרך הזה נפתח במלכות שאול ונחתם בסיפוריהם של עזרא ונחמיה וכן בעיון על מה שבשתר תקופה חדשה שסיבתה „צורת המפגש בין האלוהי לאנושי משתנה, אך לא עצם מהותו". המחברים הם שני בני זוג שהחלו בעבודתם בשטרסבורג וקבעו את ביתם בארץ לאחר מלחמת ששת הימים.

גזירת נח"ש

פרשיות בהווי יהודי איטליה במאה־הט"ז/ מהדיר יעקב בוקסנבוים/ אוניברסיטת תל־אביב/ 483 ע'.

שלושה קבצים של פסקים ומכתבים ותעודות על שלושה ריבים שאירעו באיטליה במאה הט"ז וגרמו למחלוקות גדולות של רבנים. האחד עניינו בריב שבין שני בנקאים שותפים־לשעבר על טענת אונאה ועל מקום הבספס, וזמנו בסוף העשור השני למאה. השני מוקדש לתגרת משפחות בשל שידוך שהופר באמצע שנות השלושים של המאה. השלישי עוסק בריב בין לווה ומלווה שנתגלגל לערכאות של גויים. הצד השווה בכל השלושה הוא גזירת נח"ש (נידוי, חרם, שמתא) שגזרו רבנים על אחד מבעלי הדין ושנעקפה במהרה לבוקר של מחלוקת. ההדיינות בפני עצמן (וגם היתה, כשלעצמה, הכפייה היהודית של רבני העת ההיא). כל אלה ניתנו כאן בידינו בלווית הערות ומפתחות ובהסתמך על כתב־יד ודפוס ישן שהמהדיר ליקט ביד הרוצה.

שירה

רקוויאם אטרנם

לפני המוסיקה/ מאת אסתר אטינגר/ סימן קריאה – הקיבוץ המאוחד/ 48 ע'.

לא למדנו בגב הספר דבר על המשוררת, אבל בתוכו פנינה מצאנו שורות יפות – כמו, למשל, בשיר שבנתן לו את השם הכולל: „צללית על עיני וקו דק/ בבשיחות מבהול/ מול הראי אני עוטה/ לפני המוסיקה./ עונדות עגיל/ כמו המראה הכופלת את דמותן,/ כמה נשים כמוני עכשיו/ כבינות עצמן למוסיקה, המוסיקה/ שהמשת את פני הזמן העירום/ בצבעי אדמה עמוקים – / קינזון בדולות מאד./ רקוויאם אטרנם/ ישירו מקהלות/ רקוויאם אטרנם לך/ הערב./ הצלילים יתבקו אותי סביב/ יבואו עד כאן כני פני/ אור כך הצל על עיני יהזה, הדק דק/ יכבה אותי בשקט".

נופי העזובה

קירה מקומית/ מאת חיים נגיד/ עם עובד/ 77 ע'.

המקומיות היא, כמובן, סימן רק לשער הראשון של הספר („גוש דן, סיור מאורגן") שענייננו במידה גדולה במה שהמחבר קורא „אספואטיקה" (וביתר דיוק, במה שקרוי בגב הספר „נופי העזובה של גוש דן, נופה הקיבוצי של ישראל בשנות השמונים"). שני השערים האחרים („גבר, לבר" ו„כתמי זכרון") שרידים בספירות אחרות. ואני הקטן מצאתי מעין נקודת מפגש בשיר כמו „גוש דן, ליל קיץ" האומר: „ובאחד הלילות, יצאו המתים מן הקברות/ ויפרחו מתוך האבן לעולם./ באחד הלילות/ הם יגיעו עד למקום שכבנו./ הנה המתים/ זו עינם המביטה בנו בתהום/ זו אזנם הקשובה לנשימותינו./ זו לשונם הרוצה להתחבר לגרוננו [illegible]/ בכאב הבגענו./ בלילה ההוא/ הם יהיו בבתיים [illegible] בחולון/ ופיותיהם [illegible] יצופו/ נטויים לקראת [illegible]".

עכשיו אתה יכול לבוא

הינוקים/ מאת אורית סיון/ עם עובד/ 75 ע'.

דפדוף ראשון בלבדנו כי יש כאן בבגול שלום ומענות עובדים ועד לסבילות ולמנכוריי, מ„תגר דבנך" ועד „הפסקת הריון איננה סוף העולם", בן התהיה „אם כרוליק, ישראל, קודנו בחיים/ אי נספה, בין שכת הבליונים, בשואה" עד „תהד כאהבה בהדרת גזה בר". ועד כיבואו בבקרים בלובדים לבדוק ולעבה ולנתנת, נציג מקצת הכעב ב„פייה בכוסה שוקה": „לאחר שכבר עבר את כל נתיב היסורים/ לאחר שבגעצו בו הוצאו ממנו כל המסכנים/ ניכל עליו עוד להבתיך שלושה ימים/ ועוד שלושה לילות בדמדומים./ נשים טובות ואהבות לו כמו אבו/ הסמיכו את גופו בכעון הרך/ הרגיעו את פתחיו בתוכר לה. כל כך/ עד שהיה הרך פן הנשים המיכיבות/ תאכובנה את אותיו לקול האב שעבר/ לאבות בבאבה/ בני, עכשיו אתה יכול לבוא".

תעודה

התכריכים היפים ביותר

שער העליה/ מאת יהודה ויסברגר/ ההסתדרות הציונית העולמית/ 132 ע'.

„יומן העליה ההמונית 1947 – 1957", כך נאמר בכותרת־המשנה של הספר הזה. יומן, להזכירנו שהתשתית לספר היא ביומניו של האיש (שרוכזו בידי יוסף אוליצקי ונערכו בצורתם המוגשת לקורא בידי מיכאל שטר). בעל היומנים הצטרף לאנשי הקליטה של הסוכנות היהודית לאחר שפשט את מדי הצבא הבריטי באמצע שנות הארבעים. טיפל בבתי־עולים (היה דבר כזה) לפני קום המדינה, והתפקד בראשית 1949 על מבצע הביוך שהוקם ב„סנט לוקאס" בחיפה ושנודע לימים כשער העליה. כך עברו תחת ידיו בתוך שש שנים 352,240 עולים עמוסי בעיות מכל סוג ומין (לדוגמה אחת, זוג ישישים מקוצ'ין שבתם נוטלת 100 לירות כהלוואה לסידור ראשון וקונה בהן בד להתקין להם את „התכריכים היפים ביותר"). מי שירצה לרדת לשורשיהן של כמה טראומות חברתיות במקומותינו יצטרך להידרש גם לדפים הללו. ויסברגר עצמו המשיך לעסוק במערכות העליה לגלגוליהן השונים ובשנותיו האחרונות היה שותף לקליטת הפליטים הווייטנאמים.

תמר גטר, „ארטיפיסיאליה נאטוראליה"

„טבע מלאכותי"

מאת טליה רפפורט

תמר גטר, „פרנקפורט־תל־אביב", עבודות מ־6־1985, גלריה „בוגרשוב", בוגרשוב 60, ת"א.

מועדון התרבות החדש „בוגרשוב", שנפתח לפני כשבוע, מביא עמו מלבד בית־קפה וערבי ספרות, שירה, מוסיקה, קולנוע ווידיאו גם גלריה חדשה, שאת תערוכותיה לשנה הקרובה יאצור יאיר גרבוז.

ראשית, יש לציין שהמקום כולו מעוצב כראוי וחלל התצוגה של הגלריה הוא גדול, יפה ומואר היטב. עם נקודת זינוק כזו של מקום טוב באמצע, עיצוב מוצלח ותוכניות מגוונות מאוד לחודשים הראשונים, לא נותר אלא לצפות למימושים לא פחות מוצלחים, לברך את אודי אלוני על היוזמה ועל הביצוע ולאחל למועדון „בוגרשוב" שיהיה מרכז תל־אביבי פעיל ותוסס.

האירוע התרבותי הראשון של „בוגרשוב" הוא פתיחת תערוכתה של תמר גטר, שלא הציגה בארץ תערוכת יחיד מאז 1981. למי שזוכר את סגנונה הטיפוסי של תמי גטר ואת התגובות על כך בתערוכת „דלות החומר" לפני תשעה חודשים, מחכה כאן הפתעה: תמונות שונות במראיתן עם הרבה דימויים חדשים וצבעוניות בהירה ומרצדת במקום זו הכהה, הסמיכה והעצמה (עם הבוקים צהובים ולבנים) שאיפיינה את עבודותיה בעבר.

תמי גטר מודעת, שאין זה סגנון חדש אלא המשכיות שהתפתחה לאורך ארבע השנים האחרונות, שבהן שהתה שנה בניו־יורק (4"1983) ושנה בפרנקפורט (6"1985). מאחר שציוריה מארבע השנים הללו לא הוצגו עד כה בארץ, לקהל המקומי שלא ראה את השלבים שבדרך, זהו בהחלט סגנון חדש, אף ששניים־שלושה דימויים מן הנוכחים הופיעו גם קודם (הצור, אוזן, ראשים), ועל אף תבונה מהותית אחת שמשמשת בעיקביות: קיטוע דמויות מצד אחד, וציוף מלאכותי של דימויים, מצד שני.

תמי גטר מציירת, שאפשר לראות את התמונה הנקראת „ארטיפיסיאליה נאטוראליה" כמפתח להבנת העולם הציורי שלה. הכותרת „טבע מלאכותי" מעידה על החשיבה שמאחורי הציורים הללו והם אמנם מכילים שכבות או מיפגשים מוזרים של דימויים: ראש חבוש קסדה, דיסקית של חייל, גוויה שרועה המצויירת באקצרה עזה (שמזכירה את ישו של אנדריאה מאנטנייה בתקופת הרנסנס) וזרוע קטועה כציור תוכני אחד ומקבוץ שני, שהקפנן פחות יותר ושקוף, הכולל: תצוגה, גביע יין, אגודת גבעולי אספרגוס, בצלים, פירות, פרחי צבעונים ועוד. ההעמדה האיקונוגראפית הזו של דימויים זרים זה לזה בשורה אחת או בסביבה ציורית אחת קוראת, מטבע הדברים, לפיענוח של כוונות ומשמעויות סמליות, שהרי אין המדובר בסוריאליזם שבו יכול להתחבר מין בשאינו מינו בלא שיישא בהכרח מסר מסויים.

הבעייה היא, שהצירופים הללו של חיילים וגוויות עם פרחים ופירות מעלים אוטומטית את ההקשר הבלתי־נמנע של מלחמה ושלום, או חיים ומוות, שהוא, כמובן, צפוי, שחוק ובאנאלי מדי. אלא שתמי גטר מוכרת כאמנית מתוחכמת יותר שלא תסתפק ברדוקציה פשוטה כל כך ובדימה אלמנטארית כזו. כשיחה אתה מסתבר, שמעל הרובד הראשוני הזה יש לה באמת כוונות יותר מורכבות ואניגמטיות, שחלקן ידוע רק לה ולא עובר, לדעתי, בעבודות. הצופה נשאר איפוא עם החיילים, הפרחים וכתמי הצבע הקטנים המקפצים סביבם כמאנייריה ציורית קצת מיושנת, שלא ברור מה בדיוק היא עושה שם. היא מסבירה שהמילוי הצבעוני הזה הוא חלק מהמלאכותיות והניכור של הציורים, שאליהם מרמזת גם הכותרת „טבע מלאכותי". אותו מצב מלאכותי מצוי גם בדימוי המפתח – אגודת גבעולי האספרגוס, הנתפסת כקבוצה שצמחה יותר באופן אורגאני ואז נקצצה, נתוקה מן הטבע ונקשרה שוב באופן מלאכותי, כך שהיא אגודה לשורד שורת תחושות: צמיחה וקשר, חיתוך ושוב חיבור.

יש לזכור, שתחושות יסוד אלו היו קיימות גם בעבודות הקודמות של תמי גטר. ראשים חסרי גוף נראו בציורים אז וגם עתה. בעבר הופיע בציוריה טורסו קטוע־גפיים ואילו עתה היא מציירת זרוע מנותקת מגוף (שהזכירה לי לרגע את עבודתו המפורסמת של ברוס נאומן „מהיחד לפה" מ־1967).

המשכיות נוספת עם שינוי מסויים: בעבר נוצר בתמונות חלל בלתי־ריאליסטי ב„שיטת השכבות" – דימוי מעל דימוי מעל דימוי, כשגדליהם שונים ונקודות־מבט משתנות, חלקם צורות מלאות צבע וחלקם צלליות ריקות או תרשימים קוויים בהירים המתבלטים מעל שטחי צבע כהים. התוצאה היתה מעין גיבוב מלאכותי של מוטיבים שבנה עולם מיוחד, ציורי ומושגי גם יחד.

גם בתערוכה הנוכחית נוצר עולם בלתי טבעי, אף שהוא מאוכלס בתרכיבי טבע רבים: חמור, אווז, ירקות, פירות, פרחים, ואור שמש בהיר, שקורן מכתמי הצבע המפוזרים. וזה, בעצם, עירובם של שני נושאים מסורתיים בסיסיים: נוף ו„טבע דומם" וגם השלישי בתמונה – דמות אדם – משולב בתוכם, אם כי כל השלושה מקוטעים ומפורדים ולא מתקבלת שלמות המוכרת אותה. הפגם הדברים אינם משולבים זה מעל זה, אלא זה לצד זה ואת מקום מיתוס הגבורה הישן של „תל־חי", שהעסיק את תמר גטר בסידרת עבודות, תופס שברם של החלום: גוויות שרועות וכותרות כמו „הו, אוטופיה הגיחה" או „להרוג זמן בין שני גופות", הלקוחה משירתו של וואלאס סטיבנס, שמצוטטת בתערוכה פעמים אחדות.

אם מדברים על כותרות, אי אפשר להתעלם מהעובדה ששתי תמונות בתערוכה נקראות בשם „תקרובת" – מלה רב־משמעית שנושאת גם הקשר של מבוך, וגם של קורבן וגם של קרוב, בניגוד לרחוק.

תמר גטר מרבה לעסוק ב„קרוב ורחוק". בעבודותיה הקודמות נוצרה התחושה הפיסית של קרוב ורחוק על־ידי אופן בניית החלל של התמונה ובאמצעות קני המידה המשתנים של הדימויים (ב„גופים יורקים עם ראשים מתהפכים" מ־1982, למשל, מופיע ראש ענקי במישור קדמי, שנראה קרוב מאוד אלינו, שביל מתפתל שיוצא ממנו נכנס לעומק ופרופיל סכימאטי של בתים ברקע הרחוק).

גם בעבודות העכשוויות נוצרים הבדלי גודל קיצוניים: גביע מלכותי ענק ניצב ליד זרוע שרועה, הנצרה עתיקה ממלאת חלק מיכוך של אותה התמונה, אגודת האספרגוס אף היא מוגדלת מאוד ואילו הצור, לעומת זאת, ממש זעיר. אין סדר גדלים שריותק, קשה לומר אם יש לו משמעות רעיונית, או שהוא רק חלק מן המלאכותיות המכוונת של המיתחברים.

מאחר שהציורים הגדולים הללו, שעשויים באקריליק, צבע מים, עיפרון, דיו ספיה וגראפיט, מוצגים תחת השם הכללי „פראנקפורט־ת"א", אי אפשר שלא לשאול מה עשתה לתמר גטר השהות בגרמניה, שהציור הפוסט־מודרניסטי שלה פרץ בשנים האחרונות למרכז המפה האמנותית. מסתבר שלא ניכרת כאן שום השפעה של הציור הגרמני העכשווי. להיפך, לדבריה, הצעד שלה הוא ממש אנטי־אקספרסיוניסטי ושונה מהסבך הישיר, הוא בלתי־אישי ובלתי־רגשי ואף־על־פי שהוא עוסק בחיים ומוות, שאפשר לתפוס אותו גם כמשקף אווירה אקטואלית של מלחמה וקורבנות.

עלי להודות, שגם אם לא היתה כוונה כזו, אגודת האספרגוס המופיעה לצד חייל בקסדת מלחמה עוררה בי אסוציאציה של חבילת מקלות דינאמיט ואילו המצילתיים, שנראים יותר כזוג גלגלים, [illegible].

מכל מקום, התמונות של תמר גטר שולחות לדעתי, כחידות איקונוגראפיות מתוכללות, הדורשות פיצוח, כל שנתונות בהן מספיק נקודות אחיזה. נראה לי שרוב הצופים יתקשו להבנתן והן יישארו סתומות לגביהם, בלא ההסברים של תמר גטר, קשה לרדת לסוף דעתה ולהבין רבות מכוונותיה. כשמדובר בציור – זו, בעיני, בעייה, מה גם שאין זה ציור המספק עושר חזותי, המצאות צורניות, ניואנסים רגישים או הנאה חושית אחרת, שעשויים לפצות במקצת על משמעויות הבלתי־קליטות. להיפך, הוא יבש ונוקשה, [illegible] למרות צבעוניותו המתוקה והמלאכותית.

אישית, העדפתי את עבודותיה הקודמות של תמר גטר. התערוכה הנוכחית היא בעייתית, לדעתי, אך ייתכן שזהו שלב בהתפתחות שיוביל למשהו מעניין יותר, כי החשיבה המיוחדת והכוח האמנותי של תמר גטר לא הלכו לאיבוד, הם רק מחפשים כיוון חדש.

אהבה מופשטת

מרסלו פישמן, ציורים בגלריה מכון, גורדון 31, ת"א.

מרסלו פישמן, צייר צעיר יחסית שעלה ארצה מדרום אמריקה לפני שנים אחדות, מציג בתערוכת היחיד הראשונה שלו בארץ שורת עבודות בטכניקה דינאמית של מריחות נמרצות וקומפוזיציות בשלל צבעים לוהטים. אין כאן חידוש מהפכני אלא המשך של מסורת ציורית מוכרת והציור הזה מזכיר במקצת את [illegible] ואת צבי בן שאול.

זהו ציור חווייתי והבעתי, שנע בין פיגורטיבי למופשט. בכל התמונות מופיע, למעשה, זוג במצבים שונים, שכותרות התמונות מרמזות אליהם: „מפה כחולה", „בריחה מהעיר", „מפגש בשדה", „זוג על עץ" ו„לאחר מעשה".

אף כי לאורך שורת הכותרות הזו כמעט שנקשרת עלילת־אוהבים רומאנטית, אין כאן ארוטיקה ופאתוס אלא חושניות מרומזת שמעוגנת על ידי הטיפול המופשט בתמונה ובדמויות. יש שזוג ניגלה וברור לעין ויש שמכוסה במריחות סוערות ונטמע בתוכן. התוצאה קצת מתייפייפת מדי, אך אהבתי את התמונה הצהובה, החומה בשם „משמח זוג בצהוב", שהיא מן המופשטות והמוצלחות יותר.

מיפגש של סופרים יהודים וערבים

מיפגש של סופרים יהודים וערבים יתקיים ביום חמישי ט"ז בכסלו (18 בדצמבר) בשעה 8.30 בערב ב„בית הסופר" ע"ש שאול טשרניחובסקי, רח' קפלן 6, ת"א. ישתתפו (לפי סדר א"ב): חנא אבו־חנא, שולמית אפפל, מאיר ויזלטיר, וליד וולית, נתן יונתן, חנן טובק, סאמי עבדאללה, ג'מאל קעואר. בתכנית האמנותית: קטעים מתוך „שתי וערב" ושילוב בין שירת נשים מתוך ומוסיקה עכשווית. מנחים: פרופ' אברהם־יהודה וסשה בן־שאול.

לנו משלנו

(המשך מהעמוד הקודם)

מציאות האל. הוצאתו כאן היא מעשה של הוצאת העיקר, הוצאת הנשמה. כשלעצמי, אני מוצאת את המצאת האלוהים על ידי בני האדם כמציאה הגאונית ביותר של רוח האדם, שיצר ברוחו אל על מנת לשלוט ביצריו הוא. בחלל החלול שבו אין אדם – אין מאמין באלוהים – שם אין גם אלוהים. אבל זה עניין אחר. לי אין „עשרת דיברות", אלא הרבה הרבה יותר מכך, לעצמי. כפיה דתית על פי ראיית העולם ההלכתי האורתודוכסי בדרך בלעדית שנואה עלי, ועם זאת אני מבינה את כוונותיה החינוכיות ובעיקר „השלטוניות".

אבותנו, בני בית־השיטה, בני הדור השני והשלישי גדלנו על סיפורי המקום. משאני אומרת לבתי באין נעבור בתהות לעין־חריפקה, אני על יד גן או, מיד היא מוחתת ומספרת לי את עלילות העץ המבקע. יש משהו שורשי מאוד באימון גן את ביתנו בסיפורי־המקום המעצבת אותם לכל סיפור כתוב.

אכן את סיפורי המקום אני כותבת מתוך אותה מכבה של „לנו משלנו". הלא בנעורות שלנו מתגלגלים מאות סיפורים נפלאים לילדים, וכל שאנו צריכים לעשות הוא רק להתכופף ולהרים. ראיינתי מאות אנשים וילדים ורשמתי את סיפוריהם. הקשר החי בין המספרים לסיפורים שקע ההפגם בי, ורק אז ישבתי לכתבם. בסיפורי „פרחי טיטינה", „גיוס הטלי", „מלא סיפורים", „ילדי בר" ועוד. האם הם הופכים באופן מוחלט את האמת? לאו דווקא! לסיפור ספרותי יש חוקים אמנותיים ופסיכולוגיים משלו, שלא כמו במציאות, שאינה יודעת חוקים וגבולות. הקורא המאומן מבין זאת, הקורא האחר נזעק לא פעם: „זה לא היה כך!" מכל מקום אני מקפידה על אמת היסטורית כוללת. ועל פי אותו עיקרון, המתוחה ע"י אהבה למקום ולאנשיו נכתבו אף מעשיות קבוצת התנגים „על שפת הנחל". ו„יופי של מקום לילדים" ועוד סיפורים רבים שלא ראו אור. ספר גדול, „ארצות נעורים" על בני יוסף, סנפל, מצפי עמי בכתובים, וכן תולדות משפחתו שלי ושל נחום אישי. ספר זה – אם יופיע – יופיע אחריי.

ספרך „ואורה בראש מוחמד" זכה בפרס לספרות־ילדים, והוא בבחינת תמונה בכתיבתך מבחינת הנושא בו הוא עוסק. איך פתאום מוחיל הבן ההיסטוריה אל מגיעה לילדה ביוחות בראש מוחמד?

לידתו של הספר במקרה. מתחילתו ועד סופו זהו סיפור בדיוני, אשר נכתב מתוך התפרצות, בשעה אחת, בתוך שעות רצופות של שעות שפר, ותוך שקעתי כתולדה ספרי של שבו תהא שבתאי לוי, ואין בו האדם איש בית השיטה. שבו הרם לספר את הנלומות והאולו מכתב הסיפור על פיהם, כל כך הם תואמים את המכנה.

ספרך „האוטוביוגראפי" „אסתר־אסתרה" הוא מן הספרים המרגשים ביותר שקראתי על אהבת ילדות בירושלים, בתוך [illegible] הקשות מלבב ללב [illegible]. מבשר כאלו נסיבות נכתבו בה הביאוך לבוא מן הזוע בר עסקת בכתיבתך?

הלילי קשה, למשרות התוקף יורד אותי בשם איש לנשות תלונות את שמי. הבלונים, את כמו בבובשם בעוני שכבת על מיטת חולי, תוך שמבר יעדה כובבל לנכדי את סיפורי ילדותי בירושלים. סיפורה של בת ירושלים שמצאה מבית הוד ובית וליוצאה מן השכונה החרדית אל ירושלים ההתעשפה היגוד ועולה, התפקרות, לתרבות העולם, וכן להבלים רבים בה אל החיים באורים. אגרות ספר אוטוביוגרפי, והוא אינו אלא כעין אוטוביוגראפיה האופפת בכך.

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

עסקים

• 22 מ"ר בשלישגט מצוי למכירה. השכרה 03-621535 לא בשבת. (#10144)

• דרוש מחסן באיזור ת"א כ-150 מ"ר גישה נוחה לפריקה, העמסה, ק"ק (#19142) 03-622158

אולמות

■ בחולון, למכירה אולם רב שימושי +חניה מלפון והכר בבנין משרדים קרוב למרכז (עבודה) 03-841426 (#29446)

חנויות

■ מבקשים ארוניים הבינלאומי-ים לכל העסקים. הזדמן "מבורכים" 20 שנה בדרך. 03-612192 7 (#27190)

מבני תעשיה

מגרשים

משרדים

■ בעל ידע בייצור שרשר-רות איפלקירות. מעוניין בשותף להקמת מפעל תב-שיטים. 03-9328911 (#10891)

מחסנים

מחשבים

עוזרות ומטפלות

פקידים/ות

■ מנהלת להנהלת חשבונות לחברה גדולה בתל-אביב (שכר גבוה) 03-240207-8 (#12011)

■ מזכירה מנוסה בעלת ניסיון בכנ-תבנות (מעבד תמלילים) לחברה גדולה בתל-אביב. (תנאים טובים). (#12005) 03-240207-8

■ קלדנית (מסוף) אם את בעלת ניסיון ומכירה לזום עבודה מלא אנחנו אנו משרדים. (#27256) 03-298877

■ דרושות פקידות בתחז-וקה ובכי-בקק, קריאות לבעלות נסיון והעדפה. (#27165) 03-907091

■ משרד מהנדסים מחפש מזכירה בעלת ידע בתוכנות. 03-218353 (#27097)

■ פקידה +שליטה מובה במעבד תמלילים לאיזור הרצליה. 03-289942 (#27034)

■ לחברה גדולה דרושה בתל-אביב מעולה אנגלית/עברית לעבודה מקצועית. (#27005) 03-5121793

■ קלדניות, תמלילניות מי-נוסות בלבר לעבודה מלאה לפי שעות. (#12185) 03-282257-8

■ למפעל אלקטרוני גדול בתל-אביב דרושה מזכירה כללית עבר-ית ואנגלית למשרה מלאה. (#26726) 03-786141

■ למשרד ביטוח: מקירת אלקטרוניקה, עריכות לבעלת ידע בעברית. (#12255) 03-293599

هكذا من الاصل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

• חברת אנגלית לטיפול בילדים למשפחה ישראלית באנגליה. 03-484843 (#11869)

• 4 פעמים בשבוע לנהול משק בית אבן־יהודה. 053-698991 (#11814)

• ברמת־אביב ג' דרושה עוזרת+ בישול+ המלצות. 03-623936, 03-416550 (#11810)

• לפנסיון דרושה עוזרת לאשה מבוגרת. 03-252024 בערב. 03-224356 (#11761)

• דרושה מטפלת מסורה לילדה בת 5 לשעות אחה"צ. 03-426361 (#11717)

• בהרצליה הצעירה עוזרת לעבודות בית 052-553752 (#11697)

• בגמלה+ אחזקת בית+ לינה [illegible] 03-482054 (#11058)

• בחולון עוזרת אמינה שכר גבוה. 03-805527, 03-655430, 03-5568165 (#10995)

• [illegible] 14.00 -03-396150 (#11010)

• מטפלת בביתה בילדים עד גיל 3 בני־ברק שכון ג' 03-742294 (#10911)

• בשכון דן מטפלת עם לינה [illegible] 483981 (#9780)

גידה/תפירה

• חלוקי בית [illegible] 03-659205 (#24544)

• לבית אפנה [illegible] 03-5462430 (#24321)

• בחולון [illegible] 03-5565517 [illegible] 03-5565800 (#27492)

• לאופנת רזיאל דרושות עובדות [illegible] 03-821559 (#27446)

• לאופנה [illegible] 659674 (#27458)

• ל"פינקוני" מעצבת מנוסה לבגדי תנוקות וילדים, בעבודה 03-651006 ובבית 03-590245 (#27377)

• לאופנה [illegible] 03-7517565 03-794942 (#27306)

• לקונפקציה "צור מיכל" [illegible] 03-658897 03-658125 (#27296)

■ [illegible] ידע בציורים, בעל ותק 655241, 657208 (#27284)

• [illegible] 824121 (#27278)

• [illegible] 03-370888 (#27271)

• [illegible] 03-832147 (#27132)

• [illegible] (#27074)

• [illegible] 03-377193 (#27066)

• [illegible] 03-663282 (#27046)

■ [illegible] 119 ת"א 03-839151 [illegible] (#26998)

• [illegible] 03-624633 (#26976)

• [illegible] 03-822060 (#26871)

• [illegible] 03-379492 (#26870)

• [illegible] 5560711 (#26824)

• [illegible] 03-7518627 (#26820)

• [illegible] 03-886661 (#26769)

■ לאופנת נשים בת"א [illegible] 03-905652 03-661554 (#26758)

• [illegible] 03-651761 (#26728)

• [illegible] 03-813025 03-622173 (#26717)

■ בתעשיה [illegible] 03-837724 (#26697)

• [illegible] 03-652085 (#26686)

■ אלקטרוניקה [illegible] 03-382822-3 (#26685)

• [illegible] 823750 (#12230)

■ [illegible] 03-837724 (#12214)

■ [illegible] 03-820895 (#12192)

■ [illegible] 03-827461 (#12016)

• [illegible] 03-287822 (#11925)

• [illegible] 03-656936 (#11916)

• [illegible] 03-748035 (#11758)

• [illegible] 659672 (#11725)

• [illegible] 03-889091 (#11709)

• [illegible] 03-225720 03-227553 (#11000)

• [illegible] 03-655252 (#10922)

• [illegible] 03-5563712 (#10856)

הנהלת חשבונות

■ לחברה בענף המחשבים דרוש/ה מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת עם נסיון למשרה מלאה ידע ביבוא ויצוא חובה. 03-719393, 03-726296 לבקש את יעקב. (#27280)

• למשכנת ביטוח דרושה [illegible] 03-296621-3 (#27336)

■ לנומקם דרוש [illegible] 2 נסיון ביבוא 03-337725 (#27269)

• לחברה [illegible] 61451 (#27282)

■ להקמה [illegible] 08.00 14.00 03-298877 (#27211)

• [illegible] (#27170)

■ דרוש מנהל חשבונות [illegible] 8.00- 14.00 03-298877 (#27164)

• ל"אבסקו" [illegible] 03-352141-4 (#27061)

• [illegible] 03-348730 (#27011)

• ל"ירדן" מנהל/ת חשבונות, קלדנית עם נסיון. 03-452107 (#27009)

■ ללא מנהל חשבונות! [illegible] HEXEN [illegible] PC [illegible] 3.669 [illegible] 03-347932 (#26865)

• [illegible] 654583 (#26840)

■ ללא מנהל חשבונות [illegible] 36,669 [illegible] 03-347932 (#26747)

■ למפעל תעשייתי [illegible] 30216 (#26690)

• [illegible] 03-256788 (#12051)

• [illegible] 61562 (#12036)

■ מנהלת חשבונות [illegible] 03-240207-8 (#11877)

• [illegible] 03-5464514 (#11811)

• [illegible] (#11005)

טכנאים/הנדסאים

• [illegible] 052-448574 03-738534 (#27390)

• [illegible] 9231180 (#27307)

■ [illegible] 03-203052-3 (#27287)

• [illegible] 03-203052-3 (#27214)

• [illegible] 03-624881 (#27198)

• [illegible] 03-221214 (#27167)

• [illegible] 03-452611 (#27001)

• [illegible] 03-810197 (#26990)

• [illegible] 03-650627 (#26735)

• [illegible] 03-297840

• [illegible] 03-284084 (#12059)

• [illegible] 03-5464514 (#12007)

• [illegible] 03-9236825 03-909008 (#11932)

• [illegible] 03-5464514 08-473832 (#11864)

• [illegible] 08-473832 03-5464514 (#11844)

• [illegible] 03-395579 (#10933)

חשמלאים

• [illegible] 08-461550 (#24386)

• [illegible] 03-801121-3 (#27466)

• [illegible] 03-737156 03-725328 (#27417)

• [illegible] 03-496115 (#27348)

• [illegible] 03-203052-3 (#27349)

• [illegible] 03-491569 03-419016 (#27182)

• [illegible] 03-221214 (#27157)

• [illegible] 03-810194 (#26986)

• [illegible] 16.30 (#26954)

• [illegible] 03-447241 (#26883)

• [illegible] 03-800310

• ל"כלהשמל" דרושים עוזרים לחשמל ולהתקנות [illegible] 5563222 (#11719)

• דרושים חשמלאים ועוזרים אחרי צבא באזור המרכז 03-5593234 (#11713)

• דרוש חשמלאי רכב נסיון 5 שנים, תנאים טובים 03-721984 (#11811)

עובדי יהלומים

• דרוש פועל 8/8 ופועל למעלה [illegible] 781905 (#27440)

• קונה למסה [illegible] לעבודה קבועה 784905 (#27324)

• [illegible] 03-333726 (#26730)

• דרוש פועל [illegible] 7515764 (#12125)

• [illegible] 7511753 (#12119)

• [illegible] 03-903257 (#11836)

• תלמידים לחיתוך וליטוש [illegible] 03-779594 052-341592 (#11069)

• [illegible] 7510882 (#11857)

• [illegible] 03-337119 (#11820)

• [illegible] 03-333712 (#10987)

• [illegible] 03-7511511 (#10976)

• [illegible] 03-909077 (#10985)

ספרים/ות

• מניקוריסטית מעולה [illegible] 03-794489 (#27408)

• [illegible] 719464 (#27231)

• [illegible] 03-218466 (#26896)

• [illegible] 03-726734 (#26818)

• [illegible] 9247766 (#26710)

• [illegible] 03-776719 (#11840)

• [illegible] 03-875927 (#11751)

• [illegible] 03-260458 (#11696)

נגרים

• [illegible] 03-998875 03-946646 (#24484)

• [illegible] 03-451718 ,03-835961 (#27389)

• [illegible] 362078 [illegible] 700501 (#27334)

• [illegible] 03-9233037 052-33724 052-450064 (#27233)

• [illegible] 03-510289 (#27004)

• [illegible] 03-787717 03-709159 (#26854)

• [illegible] 491689 (#26836)

■ [illegible] 5516435 5516334 857002 (#26731)

• [illegible] 03-825548 (#12131)

• [illegible] 709023 (#12036)

• [illegible] 03-5514695 03-887821 (#11866)

• [illegible] 03-347662 (#10921)

נהגים

• [illegible] 052-31725 052-453206 (#27283)

■ [illegible] 03-624661 03-475674 (#27098)

• [illegible] 5563277 (#26888)

• [illegible] 813660 (#26884)

• [illegible] 888777 (#26701)

• [illegible] 03-5564405 (#12249)

• [illegible] 03-812170 (#12099)

• [illegible] 373297-6 (#11848)

• [illegible] 747242 (#11721)

• [illegible] 807857 807850 (#11727)

• [illegible] 052-34888 (#11710)

• [illegible] 03-910987 (#11045)

• [illegible] 5592744 (#11050)

• [illegible] 03-5514298 (#11028)

• [illegible] 03-228456 03-800371 (#10959)

מחסנאים

• [illegible] 03-615399, 03-622851 ,03-615351 (#24389)

• [illegible] 61142 14288 (#27530)

• [illegible] 03-9225921 (#27458)

• [illegible] 03-203052-3 (#27546)

■ [illegible] 03-810918 (#27308)

• [illegible] 9227978 (#27304)

• [illegible] 03-706181 (#27174)

• [illegible] 33-256461 (#27140)

■ מחסנאים +ידע במחשב [illegible] 03-298028 (#27017)

• מחסנאי עם נסיון לאופנת נשים תנאים טובים 03-295939 (#26706)

• [illegible] 03-812170 (#11966)

• [illegible] 03-473832 03-5464514 (#11885)

• לסוכני דרוש עזר מחסנאי תנאים טובים 03-7514156 (#11024)

מוכרים/ות

• [illegible] 03-9234929 (#27411)

• [illegible] 03-659743 (#27394)

• [illegible] 052-33580 03-229555 (#27343)

• [illegible] (#27339)

■ [illegible] 03-425663 (#27305)

■ [illegible] 052-540819 052-540492 (#27265)

• [illegible] 03-787810 (#27223)

• [illegible] 052-546738 052-78055 052-70695 (#27204)

• [illegible] (#27155)

• [illegible] 03-295396 (#27119)

• [illegible] 226237 (#26875)

• [illegible] 337511 (#26863)

• [illegible] 03-661554

• [illegible] (#12141)

• [illegible] 700441 (#12084)

• [illegible] 052-86408 (#11863)

• [illegible] 03-704989 03-796305 (#11049)

• [illegible] 03-243036 (#11003)

• [illegible] 03-342340 03-653952 (#10837)

פועלים/ות

• [illegible] 03-801121-3 (#27467)

• [illegible] 321418 730818 (#27281)

• [illegible] 03-282487 03-287817 (#26720)

• [illegible] 03-785711 (#11769)

עובדי מתכת

• [illegible] 03-9611148 (#24560)

• [illegible] 03-999126 (#24423)

• [illegible] (#27535)

• [illegible] 9235846 9233475 (#22441)

• [illegible] 03-221214 (#27160)

■ [illegible] 03-221214 (#27153)

■ מסגרים/ רתכים [illegible] 03-298038 (#27032)

• [illegible] 03-9610697 (#26978)

• [illegible] 03-889324 03-885260 (#26964)

• [illegible] 052-558679 (#26895)

• [illegible] 03-804102 (#26886)

• [illegible] 03-497348 (#26794)

• [illegible] 03-804102 (#26766)

• [illegible] 03-849721 03-889022 (#12092)

• [illegible] 08-473832 03-5464514 (#12049)

• [illegible] 03-333343 (#12021)

• [illegible] 03-5511574 (#11963)

• [illegible] 08-473832 (#11798)

• [illegible] 08-473832 (#11793)

• [illegible] 03-253986 (#11790)

• [illegible] 03-253986 (#11691)

• [illegible] 03-828973 (#11077)

• [illegible] 805853 (#11064)

• [illegible] 03-5514298 (#11035)

• [illegible] 03-719828 (#10971)

• [illegible] 03-774039 (#10936)

שומרים

■ [illegible] 03-7513894 (#24368)

• [illegible] (#27181)

• [illegible] 419090 (#27178)

• [illegible] 03-225571 03-247211-2-3

■ [illegible] 03-249297-8 (#12023)

• [illegible] 08-473832 03-5464514 (#11679)

• [illegible] (#11828)

• [illegible] 03-321012 03-321132 (#10983)

• [illegible] (#26656) 887335 ,961059

• [illegible] 483551 (#12170)

• [illegible] 03-413114 (#12122)

• [illegible] 03-874382 (#11758)

• [illegible] 052-28790 (#11854)

• [illegible] 03-832021 (#10984)

• [illegible] 661428-552-0591 (#10997)

• [illegible] 03-765988 (#10932)

• [illegible] 052-445847 (#10884)

רוצים לקנות

• ישראל קונה הכל [illegible] 03-876224 03-828567 03-958678 (#24553)

• [illegible] 03-594311 03-834856 (#24509)

• [illegible] 03-377192 (#24508)

פנסיונרים

• דרוש פנסיונר לעבודה במחסני [illegible] 371477 (#12044)

שרותי אחיות

■ [illegible] 03-331414 (#27292)

שליחים

• [illegible] 03-664261 (#24512)

• [illegible] 03-337177 (#24486)

• [illegible] 03-225386 ,03-228462 (#24403)

• [illegible] 03-302284 (#27522)

• [illegible] 03-285652 (#27479)

• [illegible] 03-7325666 (#27402)

• [illegible] 03-9611148 (#27073)

• [illegible] 03-338037 (#27015)

• [illegible] 03-208098 (#27082)

• [illegible] 03-336156-7 (#26919)

• [illegible] 03-664561 (#26799)

• [illegible] 03-217121 (#26691)

• [illegible] 03-203457 (#12012)

• [illegible] 03-263398 03-265906 (#11911)

• [illegible] 03-335186 (#11878)

• [illegible] 03-238772 03-233794 (#11716)

• [illegible] 03-239996 03-223764 (#10845)

מציעים עבודה

• [illegible] 03-782398 (#24535)

• [illegible] 03-254291 (#24532)

• [illegible] 03-455683 ,03-447786 (#27464)

• [illegible] 03-9225921 (#27395)

• [illegible] 052-451259 (#27397)

• [illegible] 03-347453 (#27319)

• [illegible] 821603 830213 (#26993)

• [illegible] 02-241965 02-225962 (#26901)

• [illegible] 03-773638 (#26880)

• [illegible] 03-741538 03-768871 052-77167 (#26843)

רהיטים

• [illegible] 03-724437 (#24545)

• [illegible] 03-881505 (#24540)

• [illegible] 03-845558 (#24541)

• [illegible] 03-375224 (#27154)

• [illegible] (#26641)

• [illegible] 03-656326 (#11988)

• [illegible] 052-35226 (#11915)

• [illegible] 03-740383 (#11797)

• [illegible] (#11707)

• [illegible] 03-734007 ,03-834528 (#10900)

• [illegible] 03-734007 ,03-834528 (#10880)

מקרדים

• [illegible] 03-794485 03-708539 (#24526)

• [illegible] 03-380796 03-382198 (#24524)

• [illegible] 03-297651 (#27437)

• [illegible] 03-859003 (#26899)

• [illegible] 03-493746 03-480904 (#12033)

(#11954)

וידאו טייפ

• [illegible] (#24525)

• [illegible] 052-452916 (#26817)

• [illegible] 03-653199 (#11936)

• [illegible] 03-796272 (#11048)

מערכות קול

• [illegible] 03-403711 (#11825)

• [illegible] 03-584177 (#10979)

מכונות כתיבה

• [illegible] 03-233316 (#27416)

• [illegible] 03-724480 03-659046 (#26962)

חיות בית

• אילוף כשיקורים [illegible] 052-558601 (#24427)

• גור [illegible] +תעודות 03-290125 03-283964 03-457712 (#27532)

• [illegible] 08-461058 (#27228)

• [illegible] 08-462337 (#26918)

• [illegible] 053-39250 053-30379 (#26912)

• [illegible] 057-33474 057-75394 (#26783)

• [illegible] 04-978001 (#26665)

• [illegible] 052-77011 (#11949)

• [illegible] 03-763115 (#11865)

• [illegible] 08-245417 08-225573 (#11708)

• [illegible] 03-910797 (#11082)

• סוס רכיבה בן 9 יפה וגבוה 08-456932 (#11083)

• [illegible] 03-5562880 (#10887)

• [illegible] 03-809047 (#10875)

• [illegible] 03-997964 (#10873)

כלי נגינה

• [illegible] 03-291806 (#27543)

• [illegible] 03-265842 (#27434)

• [illegible] 03-292789 (#26955)

• [illegible] 03-642929 (#26885)

• [illegible] 827918 (#26777)

• [illegible] (#26762)

• [illegible] 03-282493 (#26753)

• [illegible] (#26765)

• [illegible] 03-881331 (#11722)

הלוואות

• [illegible] 03-335702-3-4 (#24522)

• [illegible] 03-611747 03-611732 (#27465)

• [illegible] 03-662884 (#27195)

• [illegible] 03-224266 (#27142)

• [illegible] 03-5464812 03-450302 (#26837)

• [illegible] 03-382638 (#11931)

• [illegible] 052-543282 (#11078)

• [illegible] 03-269333 03-346069 (#11070)

חוגים

• [illegible] (#26739)

חקלאות

• [illegible] 04-954151 04-954811 (#24586)

• [illegible] 051-22066 (#24350)

• [illegible] 067-57196 (#27536)

• [illegible] 03-9712507 (#27445)

• [illegible] 052-32234 052-443204 (#27442)

• [illegible] 02-911221 (#27451)

• [illegible] 065-22142 (#26779)

• [illegible] 08-226087 (#26757)

• [illegible] 056-82122 (#26746)

• בכפר־ירונה לגבירה משק חקלאי בהזדמנות 055-82358 (#26744)

• [illegible] 02-242432 ,02-244163 (#26650)

• [illegible] 053-44996 (#12239)

• [illegible] 1981 [illegible] 053-74124 (#12246)

• [illegible] 051-48791 (#12176)

• [illegible] 04-954151 04-954811 (#11894)

• [illegible] 03-5462669

• 25 כבשים [illegible] 08-241815 (#9778)

• [illegible] 90,000 051-28698 (#19692)

טרקטורים

• דרוש מפעיל מנוסה לטרקטור [illegible] 03-776556 (#27407)

• פורד 6610 1985 [illegible] 055-82454 (#26751)

• [illegible] 04-954811 04-954151 (#11955)

• [illegible] 052-61648 052-457587 (#11984)

• [illegible] 03-764412 (#11692)

טלויזיות

• [illegible] 03-894289 03-874382 (#11763)

בתי־כנסת

• [illegible] (#24584)

סירות

• [illegible] 03-282972 (#27077)

מזגני אויר

• [illegible] (#26798)

• [illegible] 03-825026 (#10952)

מכונות תפירה

• [illegible] 03-293130 (#27391)

מלגזות ושינוע

• [illegible] 03-831354 03-830981 (#27393)

• [illegible] 03-372368 (#27314)

• [illegible] 053-23213 (#24673)

מי מצא?

• [illegible] 08-466816 (#22293)

ריפוי והדיה

• [illegible] 03-611196 ,03-621461 (#24562)

• [illegible] 03-733048 (#24563)

• [illegible] 03-223235-6 (#24548)

• [illegible] 283655 (#24384)

• [illegible] 03-223891 (#24374)

• [illegible] 03-283297 (#27150)

• [illegible] 03-491911 (#26764)

• [illegible] 03-285237 (#26671)

• [illegible] 03-375349 (#12238)

• [illegible] 03-370468 (#12252)

• [illegible] 03-726862 (#12136)

• [illegible] 03-591772 (#12143)

• [illegible] 03-624006 (#12116)

• [illegible] 03-226932 (#12109)

• [illegible] 03-226932 (#12070)

• [illegible] 03-237588 (#12060)

• [illegible] 03-5512590 (#17906)

• [illegible] 03-372932 (#11862)

• [illegible] 03-245862 (#11805)

• [illegible] 04-651571 (#11780)

■ [illegible] 03-222804 (#11718)

• [illegible] 03-280730 (#11695)

• [illegible] 03-7515001 03-7516605 (#11084)

■ [illegible] 03-222804 (#11698)

• [illegible] 03-449136 (#11075)

• [illegible] 03-229954 03-226051 (#11080)

• [illegible] 03-222071 (#11068)

תנורי חימום

• [illegible] 03-331466-7 (#27249)

• [illegible] 04-673090-1 (#12165)

• [illegible] 03-905876 (#11732)

שרותים כלליים

• [illegible] 03-8825544 (#27302)

• [illegible] 03-823425 (#26971)

• [illegible] 03-351827 (#26655)

פוליש וניקיון

• [illegible] 03-313599 (#24516)

• [illegible] 03-318579 (#12264)

אסטרולוגיה

• [illegible] 03-887855 (#26986)

אמנות

• [illegible] 295618 292815 (#27309)

מחשבים

• [illegible] 03-482489 (#24567)

עתיקות

■ ארט מכירות פומביות [illegible] 04-333716 (#24348)

ציוד תקשורת

• [illegible] 03-258971 (#24511)

ציוד בנין

• [illegible] 03-499851 (#27152)

ציפוי אמבטיות

• [illegible] 02-416621 03-377116 03-373668 (#27429)

אותיות דביקות

• [illegible] 03-985892 (#12158)

שרותמעליות

• [illegible] 03-373668 03-375916 (#27410)

שרותים

• [illegible] 53746 (#27480)

• [illegible] 03-719042 03-720032 (#27382)

• [illegible] 375640 (#27158)

• [illegible] 03-296679 (#26936)

• [illegible] 03-733994 04-446023 (#26660)

• [illegible] 04-733356 04-526171 (#26651)

בת זוג

• [illegible] 03-296024 (#24472)

• [illegible] 03-296824 (#24466)

• [illegible] (#24363)

• [illegible] 991949, 03-990507 (#22449)

• [illegible] (#26943)

• [illegible] (#11885)

בן זוג

• [illegible] 03-296024 (#24461)

• [illegible] 03-296824 (#24457)

• [illegible] 35716 (#27542)

• [illegible] 03-991949 03-990507 (#27458)

• [illegible] 03-296679 (#26987)

• [illegible] 61261 26159 (#26930)

• [illegible] 30573 (#12123)

הכרויות

• [illegible] (#27329)

• [illegible] (#26928)

• [illegible] 03-729913 (#26853)

• [illegible] 03-5512590 (#11900)

שוק המציאות

• [illegible] 03-384394 (#24578)

• [illegible] 03-5514659 (#24529)

• [illegible] 03-912351 (#24454)

• [illegible] 03-301584 (#24449)

• [illegible] 052-554795 (#24387)

• [illegible] 03-748635 (#24383)

• [illegible] 03-748635 (#24382)

• [illegible] 03-778288 (#24364)

• [illegible] 03-294596 (#27545)

• [illegible] (#27526)

• [illegible] 03-240745 (#27511)

• [illegible] 03-471788 (#27448)

• [illegible] 03-421070 (#27133)

• [illegible] 03-776448 (#27029)

• [illegible] 03-904769 (#27019)

• [illegible] 03-5518125 (#26898)

• [illegible] 731283 (#26782)

• [illegible] 03-905666 (#26736)

• [illegible] 03-905666 (#12046)

• [illegible] 03-731594 03-815385 (#12035)

• [illegible] 03-731594 03-815385 (#12022)

• [illegible] 315806 (#11988)

• [illegible] 055-92059 (#11945)

• [illegible] 03-384394 (#11858)

• [illegible] 03-717608 03-348387 (#11852)

• [illegible] 03-863875 03-823978 (#11813)

• [illegible] 693856 03-597987 (#11699)

• [illegible] 03-496403 (#11039)

• [illegible] 03-782648 (#11016)

• [illegible] 03-911481 (#10968)

• [illegible] 03-315558 (#10939)

• [illegible] 03-287818 ,03-834528 (#10915)

• [illegible] 03-287898 ,03-834528 (#10890)

ירושלים

עסקים

חנויות

• [illegible] 02-223840 02-227775 (#19656)

• [illegible] 02-813340 02-813546 (#18016)

משרדים

• 2 חדרים, 20 מ"ר [illegible] 03-442861 (#19389)

הצעות עבודה

■ [illegible] 03-296846 (#12187)

עסקים

מגרשים

• [illegible] 04-441822 03-841974 (#20209)

• [illegible] 052-451408 (#30085)

• [illegible] 03-624820 (#8175)

הצעות עבודה

• [illegible] 03-410192 (#10729)

דירות

וילות ובתים

• [illegible] 03-454307-8 (#25545)

• [illegible] 03-7514286-7 (#25454)

• [illegible] 03-224482 (#25483)

• [illegible] 03-657582 (#98253)

• [illegible] 03-455205 (#58235)

• [illegible] 03-670510 (#58229)

• [illegible] 03-807163 (#29469)

■ [illegible] 03-658281 (#29362)

[illegible]

ביקוש דירות

דירות בשכירות

דירות למכירה

2–2½ חדרים

3–3½ חדרים

4 חדרים ויותר

1–1½ חדרים

ת"א – יפו

דירות

דירות בהרחבה

דירות בתי אבות

חדרים מרוהטים

מכוניות

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

אאודי

חולון – בת ים

רן

שרון

וילות ובתים

קבלנים ועסקים

חוזרים לעתונות טובה

דבר

לקבוץ "חולדה" דרוש **מבח** רצוי רווק למשק הקבוץ, לתנאים הטובים או למרכז המשק 03-367717-8-9-20

לקבץ ראשל"צ דרושים **עובדי "צור"** שומרי שבת לעבודה קבועה ★ עדיפות לבעלי רקע טכני תנאי שכר הולמים טלפון: 03-942021 ראיון ביום א'

ליהו – שיווקי מזון בעיים דרושים **מכונאים מעולים לרכב כבד** תנאים טובים למתאימים. 03-363989 יהוד.

קייטרינג בע"מ למפעלי המזון והכשר כחון למסעדות דרושים
1. טבחים מקצועיים
2. קונדיטור
3. נהגים – מעל 15 טון
עם ידע באנגלית לעבודה בבוקר. לפנות בטל. 03-9711266 16.00–08.00

למשרד הנדסי העבודה דרושה **שרטטת מנוסה** בירות. טל. 03-249267, 03-238104

דרושים
אקדמאים/ות לרכש מודעות
בעיתון יומי גדול
אפשרות למשכורת בסיסית + אחוזים
03-331251 לאלונה

■ בחולון בנהרדע דירות 5 חדרים מרווחות ויפות (אפשרות לבניה נוספת) המשרד שוכב בנים שוכר (פ"ש) 47

■ במערב ת"א-אביב ברמת אביב... 4½ 5½ דירות גב מגוון... 18.30 16.30 ... 1400 1000 03-658281

هكذا من الاصل

הלוח הכללי

ידיעות אחרונות

הלוח הנפוץ ביותר

דבר ראשון נב דבר בבוקר

שוק המשומשות לאור המהפך במחירי המכוניות החדשות

שבועיים של היסטר בהודעות בנוגע לשנוי במחירי המכוניות החדשות בינואר 1987 יצרו שוק מכוניות משומשות ממתין, עם תנועת קונים דלילה כשהמגמה היא ירידת מחירים.

מרבית המשומשות ירדו עד 5%, להוציא המכוניות הזולות עד 4,000 דולר שלהן בקוש ער ומחירים יציבים.

בחודש האחרון של שנת 1986 שנתה עקומת המחירים השנתית שהיתה בעליה מתמדת, לכיוון מטה. גם הסיבה לתנודת המחירים, הפעם, לא היתה כאלו שהורגלנו אליהן – לא גזרות כלכליות, לא אחוקה יקרה או שמועות על פיחות, גם לא רורכות של הצבור שנדלדלו אלא מדיניות שמוזילה את מחירי המכוניות בעלות נפח מנוע מעל 1300 ועד 1600.

אם לא יהיו שינויים של הרגע האחרון ב־1 לינואר 87, יוזלו מחיריהן של המכוניות החדשות שלהן נפח מנוע של 1300 – 1600 בממוצע 10%. מאידך מכוניות שנפח מנועיהן עד 1300 יתייקרו עד 10%. כלומר, פער המחירים בין נ"מ עד 1300 ובין נ"מ עד 1600 יצטמצם באופן ניכר.

שינויים אלו במחירי החדשות יגררו אחריהן כהברח גם את המשומשות. יש לשער כי מי שבידו מכונית בינונית בעלת נ"מ 1299–1100 יעדיף לעבור למכונית חזקה יותר עם נ"מ עד 1600 שמחירה יוזל.

אם אמנם כך, ההיצע של מכוניות נ"מ 1300 יהיה גדול כיון שאנשים ירצו להחליפן לטובת ה־1600.

אלו שלהם מכונית עם נפח מנוע 1600 ישקלו והדי אי אפשרות (כדאית) להחליפה בחדישה יותר.

מכאן נראה, כי צפויה ירידה סלקטיבית במחירי המכוניות המשומשות.

מחירון מכוניות משומשות, דצמבר 1986

(מהדורה ב')

מאת אפרים מוהר, שמאי ומעריך נזקים, מומחה לירידת ערך המכונית לאחר תאונה
המחירים נקובים בדולרים, לפי שער 1.5 ש"ח לדולר (תוספת לאוטומט: 8–10 אחוז)

1986	1985	1984	1983	1982	1981	1980	1979	1978	1977	1976	1975	
19,800	17,900	15,900	14,800	12,700	11,100	8,400	7,400	6,500	5,600	4,400	3,600	אודי 80 1.3 אל.אס.
—	—	—	—	14,400	11,500	9,300	7,400	6,200	5,600	4,600	4,100	אודי 100 1.6
34,600	32,600	28,300	25,000	—	—	—	—	—	—	—	—	אודי 100 1.8 סי.סי.
16,300	14,400	12,700	11,500	10,600	9,200	8,200	5,400	4,600	4,100	3,500	3,000	אופל קדט 1.3
17,600	16,500	14,400	13,200	11,100	9,200	8,300	—	—	—	—	—	אופל אסקונה 1.3 4 ד'
22,600	20,200	17,300	14,600	13,200	11,100	9,600	7,700	6,700	5,800	4,800	3,800	אופל אסקונה 1.6
23,500	20,000	16,700	14,600	12,800	10,100	8,000	6,700	5,400	4,400	3,800	3,400	אופל רקורד 1.7/1.8
12,800	11,000	9,600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	אופל קורסה 1200
15,400	13,400	11,500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	אופל קורסה 1300
9,500	8,300	7,300	6,700	5,900	5,000	4,500	4,100	3,600	3,100	2,800	2,500	אוטוביאנקי ג'וניור-נורמל
10,500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10 פייר
—	—	—	9,100	7,500	6,200	5,000	4,300	3,400	2,700	2,300	1,900	אלפרסוד 1.2
13,200	11,900	10,300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	אלפא 33 1.2
24,500	21,600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	אלפטא 90 1.8
—	—	6,200	5,900	5,000	—	—	—	—	—	—	—	אינוצ'נטי 993
27,400	24,900	23,000	18,100	16,300	14,400	11,400	10,100	8,400	6,700	5,800	—	ב.מ.וו. 316, 1.6/1.8
29,800	27,800	25,000	19,200	17,500	15,900	12,700	10,800	8,900	7,300	6,300	—	ב.מ.וו. 318
41,300	37,000	33,000	16,900	20,500	16,700	14,400	12,500	10,600	7,700	6,000	—	ב.מ.וו. 320 1.9
31,700	28,800	25,000	21,100	18,000	16,100	13,000	10,800	9,300	7,900	6,700	5,400	ב.מ.וו. 518 1.8
45,700	41,900	37,400	31,700	24,300	19,600	15,700	12,500	10,600	8,200	6,700	6,200	ב.מ.וו. 520 2.0 אוטומטית
60,500	56,300	45,900	36,300	27,800	22,100	16,300	13,400	11,200	8,600	6,700	6,200	ב.מ.וו. 525 (2492) אוט'
62,400	55,700	47,000	37,400	29,800	—	—	—	—	—	—	—	ב.מ.וו. 528 (2800)
11,200	10,000	9,000	8,000	6,800	—	—	—	—	—	—	—	דיהטסו שרייד 1000 4 הילוכים
13,000	11,300	9,800	8,800	7,600	—	—	—	—	—	—	—	דיהטסו שרמנט 1.3 אל.די
17,300	13,400	12,100	10,800	—	—	—	—	—	—	—	—	דיהטסו שרמנט 1.6 אל.די
—	9,900	9,000	7,700	6,300	5,300	4,500	3,600	2,600	—	—	—	טלבו הורייזן 1.1
—	11,500	9,600	8,200	7,000	5,800	4,800	3,600	—	—	—	—	טלבו סולרה 1.3
—	17,300	15,600	13,000	10,200	8,600	7,500	6,700	—	—	—	—	טלבו סולרה 1.6 אס.איקס
—	8,800	7,900	6,400	5,500	—	—	—	—	—	—	—	טלבו סמבה 1124/950
21,100	17,000	15,100	13,200	11,300	9,800	9,100	—	—	—	—	—	וולוו 345 ג'י.אל 1.4
26,900	24,500	21,300	17,900	15,700	14,000	12,500	11,000	8,600	8,200	7,200	—	וולוו 240, 244 1.8 אל.די
70,100	61,200	50,500	41,600	—	—	—	—	—	—	—	—	וולוו 760 2.9 אוט'+מזגן
14,900	13,400	11,300	10,100	8,200	6,200	4,000	3,100	2,300	2,000	1,800	1,500	לנצ'יה 1.3 בטה/דלתה
15,600	14,400	11,800	10,600	—	—	—	—	—	—	—	—	לנצ'יה פריזמה 1.3
—	—	8,600	6,800	5,800	5,300	4,500	4,000	3,500	2,700	2,300	2,000	מוריס/אוסטין מיני 1000
10,600	9,400	8,600	7,700	6,500	—	—	—	—	—	—	—	אוסטין מיני מטרו 1300
12,700	11,700	10,800	9,600	—	—	—	—	—	—	—	—	אוסטין מאסטרו 1.3
67,200	56,200	48,000	38,400	—	—	—	—	—	—	—	—	מרצדס 190
69,100	65,300	52,800	43,200	31,700	26,500	23,700	20,400	18,000	16,000	14,000	11,800	מרצדס 200
72,800	65,300	59,500	49,000	36,500	30,700	27,100	22,800	20,200	17,100	15,200	13,100	מרצדס 230 א'.
—	96,000	86,400	74,300	67,900	54,700	45,600	36,300	29,200	25,400	22,800	19,700	מרצדס 280 אס.
118,100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	מרצדס 300
15,000	13,200	11,500	10,400	9,400	8,400	7,500	—	—	—	—	—	סוברו 1.3 די.אל.
—	—	—	—	—	—	—	5,300	4,700	3,800	3,500	2,900	סוברו 1.4 4 דלתות
16,900	15,100	13,900	12,000	10,200	8,900	7,500	6,200	5,100	4,100	3,600	3,100	סוברו 1.6 4 ד'. אל.
20,200	17,500	15,400	12,500	10,600	9,100	8,200	—	—	—	—	—	סוברו 1.8 אוטומטית
9,500	8,300	7,300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	סוזוקי אלטו 796
—	—	8,500	7,000	5,800	4,800	3,900	3,100	—	—	—	—	סיטרואן ויזה 652 קלאב
11,500	10,200	9,100	8,200	6,700	5,800	5,100	4,600	—	—	—	—	סיטרואן ויזה 1124 סופר
14,400	13,800	11,000	9,600	8,000	6,500	4,800	3,800	3,300	2,800	2,500	2,200	ג'י.אס 1.2 קלאב, 1.3
20,200	18,200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	סיטרואן בי איקס 1.6
—	8,500	7,500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	סיאט פורה 900 אל 3 ד'
10,900	10,300	9,000	7,900	—	—	—	—	—	—	—	—	סיאט רונדה 1.2 ג'י.אל.
—	—	14,400	12,700	11,500	10,400	8,300	7,200	6,300	5,400	4,500	3,800	פולקסווגן גולף 1.1
—	13,600	12,300	10,500	9,500	8,300	7,200	6,200	5,800	5,300	4,800	4,300	חיפושית 1.2, 1.3
19,200	16,300	13,300	11,300	10,200	9,200	8,200	6,300	5,400	4,400	3,800	3,500	פאסט 1300 3 ד' 1.6 + 25%
17,300	15,900	14,100	12,500	11,100	9,600	8,200	—	—	—	—	—	ג'טה 1.3 סי.
14,200	12,800	11,500	9,900	8,800	7,600	6,500	5,500	4,500	3,900	3,500	—	פולו 895, 1.3 + 1500 $
—	20,200	17,300	16,300	—	—	—	—	—	—	—	—	סנטנה 1.6 אוטומטית
11,300	10,500	9,800	8,400	7,400	6,700	6,100	5,300	4,700	—	—	—	פיאסטה 957 ופולו 1.1 + 300$
—	—	—	—	—	7,000	6,200	5,500	4,600	4,000	3,600	—	אסקורט מרגה 1.3 4 ד'
15,700	13,600	12,700	11,600	10,600	9,600	—	—	—	—	—	—	אריקה 1.3 5 ד' 1.6 + 25%
15,600	13,700	12,500	11,300	—	—	—	—	—	—	—	—	סיירה 1.3 סלון 1.6 + 25%
—	—	—	—	10,600	8,900	7,500	5,600	5,000	4,300	3,600	3,400	קורטינה 1.6 אל.
—	—	—	—	—	—	—	—	4,300	3,400	2,900	2,600	קפרי 1.6
—	—	8,700	7,700	6,600	5,300	4,600	4,000	3,500	3,000	2,500	2,300	פיז'ו 104 954, 1124 + 8%
13,200	12,000	11,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	פיז'ו 205 ג'י.אל 1124
15,600	14,200	11,500	9,200	7,900	7,200	6,700	5,600	4,600	—	—	—	פיז'ו 305 ג'.אל. 1290
—	—	14,000	13,000	11,200	10,000	8,000	6,700	—	—	—	—	פיז'ו 305 אס. אר. 1470
22,600	20,600	17,800	15,400	13,200	11,000	9,600	7,100	6,000	5,300	4,500	4,000	פיז'ו 504 1.8, 2.0 + 07%
25,900	24,400	20,200	16,500	14,100	12,200	10,100	8,400	—	—	—	—	פיז'ו 505 ג'י.אר. 1.8
35,000	32,600	29,500	24,000	20,200	16,300	13,200	—	—	—	—	—	פיז'ו 505 אס.אר. 2.0 אוט'
—	—	—	—	—	15,200	13,400	10,800	8,600	6,700	—	—	פיז'ו 604 2664 אוטומטית
—	9,000	8,200	7,200	6,500	5,500	4,900	4,300	3,800	3,200	2,700	2,400	פיאט 127 903/1050
—	—	—	—	—	5,100	4,500	4,000	3,500	2,700	1,900	1,600	פיאט 128 1116
10,700	9,600	8,600	7,600	—	—	—	—	—	—	—	—	אונו 45 903/1000 3ד'
11,000	9,600	8,600	7,900	—	—	—	—	—	—	—	—	אונו 55 1.1, 60 3ד', 70 + 15%
—	—	10,600	9,200	8,100	7,400	6,400	5,200	4,000	3,400	2,900	2,400	פיאט 131 1.3, 1.6 + 12%
12,000	10,600	9,200	8,400	7,400	6,300	5,500	4,500	—	—	—	—	ריטמו 60 ונאבה 1.1, 1.3 + 10%
13,400	12,500	11,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	פיאט רגטה 1.3 70 ס'
18,700	16,300	14,400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	פיאט רגטה 1.5
—	—	—	13,400	10,800	8,300	5,800	5,000	3,700	2,900	2,500	2,200	פיאט 132 1.6
—	—	—	—	—	—	3,800	3,500	3,100	2,700	2,400	2,000	רום כרמל 1.3
—	9,300	7,700	7,200	6,200	5,500	4,700	4,300	3,600	3,100	2,700	2,300	רנו 4 845
—	—	—	—	—	6,000	5,000	4,500	4,000	3,500	3,000	2,500	רנו 5 845
12,000	10,400	9,000	8,000	7,300	6,700	5,500	4,900	4,500	3,800	3,300	2,900	רנו 5 סי.אל. 956 + 1.1
—	11,100	9,400	7,900	6,500	—	—	—	—	—	—	—	רנו 9 1.1 ס'.
11,700	10,800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	רנו 9 (1237) ספרינטר
—	11,000	10,400	8,000	—	—	—	—	—	—	—	—	רנו 11 1.1 ס'.
—	—	—	—	—	—	6,700	5,800	5,200	4,400	3,800	3,500	רנו 12 סי.אל.
—	—	—	8,800	7,200	5,800	4,800	3,800	3,400	2,900	—	—	רנו 14 1.2 סי.אל. / 15
—	—	14,900	11,800	9,900	7,900	—	—	—	—	—	—	רנו פואגו 1.4.
—	—	14,400	10,800	8,900	7,300	6,200	5,300	—	—	—	—	רנו 18 1.4, 1.6 + 15%
												אמריקאיות
—	54,700	40,300	33,600	25,500	18,000	14,700	11,200	—	—	—	—	אולדסמוביל אומגה 2.5 4 צ'
—	—	—	—	—	—	—	12,800	10,400	7,500	5,700	4,400	אולדסמוביל אומגה 3.8 6 צ'
67,200	60,500	50,900	39,900	29,800	22,100	18,200	13,400	10,400	7,700	5,800	4,600	אולדסמוביל קטלס 3750
—	56,600	42,200	36,500	25,900	18,200	14,100	10,300	—	—	—	—	ביואיק סקיילרק 2.5 4 צ'
—	59,500	54,700	41,300	30,700	23,000	18,200	13,400	10,400	7,700	5,600	4,600	ביואיק סקיילרק קסטום 5737
—	—	46,100	38,400	27,800	19,200	15,400	11,000	—	—	—	—	ביואיק סנצ'ורי 2.8 ר'5737
—	55,700	43,200	29,800	23,000	18,400	14,800	11,300	9,800	7,300	6,400	5,600	דודג' אספן, דודג' דארט
—	—	—	—	18,700	15,200	9,800	8,200	6,500	—	—	—	פורד פיירמונט 2.3, 6 צ' + 10%
—	—	—	—	30,700	23,000	18,200	13,400	10,100	7,700	5,500	4,500	פונטיאק למנס 3790
—	—	—	—	26,900	19,200	15,700	11,300	—	—	—	—	פונטיאק פניקס 2475, 2900
—	72,000	52,800	41,300	30,700	22,100	18,200	13,900	11,000	7,500	—	—	שברולט קפריס, קלסיק 6/8 צ'
—	—	—	—	—	—	—	13,900	10,600	7,500	5,300	4,300	שברולט שבי מו, נובה
—	—	—	—	—	8,200	7,200	6,200	5,600	—	—	—	שברולט שבט 1.6 4 צ'יל'
—	—	—	40,300	30,700	24,000	18,200	13,900	10,400	—	—	—	שברולט מליבו 3.8

המחירים דלעיל אמורים לגבי רכב במצב תקין (פח ומיכני) ללא עקבות נזקים תאונתיים ורישום ע"ש אדם פרטי.
סטיה מהנ"ל מתהווה:
כשהרכב מהשכרה או מקיבוץ ואז מחירו 15-20 אחוז פחות; רשום על שם בית־ספר לנהיגה – 25 אחוז פחות; מינהל הרכב או חברה ציבורית – 15 פחות; חברה פרטית – 10 אחוזים פחות; לאחר שיקום, עם החלפת מספר – 25–30 אחוז פחות; מונית לשעבר 20 אחוז פחות; לאחר תאונה, החל משמונה אחוזים, בהתאם לעוצמת הפגיעה, סוג הפגיעה וערך הרכב.
במכוניות אמריקניות עד שנת יצור 1979 יתכנו הבדלי מחירים של עד 30 אחוז בהתאם למצבן.
בכל הנוגע לירידת ערך רכבך המגע מתאונה, ושמאות כללית בענייני רכב ניתן לקבל יעוץ והדרכה בטלפונים הבאים:
● 03-331234 רחוב התרוץ 2, בנין דינמומטר, בין השעות 12.30 – 08.00.
● 03-244319 רחוב אברבנאל 110, ת"א, בין השעות 18.00 – 15.00.
● בכתב ל"ידיעות אחרונות" עבור אפרים מוהר.
השרות ניתן עד ה־25.12.86 בלבד.

סאאב

סובארו

וולבו

● 244, ג'י.אל.אי. 82 +תוספות כחדש 64,000 ק"מ מחירון 03-994012 (#27544)

● 245 סטיישן 1975 2000 מצבי מעולה אוטומט +מזגן 03-738982 (#27540)

לנצ'יה

● בטה 1600 מנוע 1977 אחרי שיפוץ מנוע 03-886578 (#24550)

מורים

● מיני מינור יפהפיה 78 במצב מעולה +טסט 03-725938 (#27412)

מיני־מינור

מסחריות

טלבוט

ב.מ.וו.

אלפא רומיאו

● אלפא 33 תלתן 84 במצב מעולה 852-440765 (#24485)

אמריקאיות

טנדרים

ג'יפים

מרצדס

דייהטסו

שופרסל

להיפרכל ראשל"צ
דרוש/ה

מנהל/ת מחלקת כלי־בית וביגוד

מועמדים בעלי/ות ניסיון מתבקשים לפנות אישית ביום ראשון 14.12.86 למר חנוך גדלר, בית שופרסל, רח' רוטשילד 79, פ"ת.
אוטובוסים: 49, 50, 51, 62, 66.

לצה"ל דרוש פיזיקאי

קצין בסדיר/מילואים

לעבודה בתחום האוקיאנוגרפיה הפיזיקאלית

טל' 03-692788

להברה קבלנית לאינסטלציה הסקה וצנרת תעשייתית דרושים
★ ראשי קבוצות
★ שרברבים
★ צנרים ורתכים
★ עוזרים

טל' 03-990486

ליפאורה בע"מ

יצרני מוצרי פז ושופס
דרושים
לסניפי גוש דן, חיפה וירושלים

1. מוכרנים/יות
התכונות הדרושות: חרוץ, דינמי, נכון לעבודה בשעות בלתי שגרתיות. מעל 10 שנות לימוד.
הופעה נאה.

2. מנהל/ת מכירות לגוש דן וחיפה
התכונות הדרושות: יכולת מוכחת במכירות, כושר מנהיגות, כושר אדמיניסטרטיבי.

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 2340 רחובות – מיקוד 76120
רק פונים רציניים ייענו.

משאבי אנוש
גיוס והערכת מנהלים בע"מ

אמיר כהן

לחברת אלקטרוניקה גדולה ומבוססת במרכז הארץ
דרוש

ראש אגף פיתוח חטיבתי

העיסוק: אחריות כוללת לניהול צוותי פיתוח (עד 100 איש) העוסקים בפיתוח ציוד תקשורת מתוחכם STATE OF THE ART.
כישורים: מהנדס אלקטרוניקה עתיר נסיון מקצועי וניהולי הכרות עם שוק התקשורת האמריקאי - יתרון.
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 189 רמת גן 52101 סודיות מובטחת.

דרושים למטבח מוסדי

1. מחסנאי מזון ראשי
★ שעות עבודה 6.30 – 15.30 א' – ה', ו' עד 14.00
★ רק בעל נסיון בענף יקלט

2. תחזוקן
★ לתחזוקת ציוד מטבחים, מגונים וקירור
★ שעות עבודה 7.00 – 16.00 א' – ה', ו' עד 14.00,
★ עדיפות תינתן לבעלי רקע בקירור וחשמל

3. טבחים – לעבודה בנמל תעופה בן־גוריון
★ לעבודה במשמרות כולל שבתות

4. טבחים לעבודה בירושלים ובחולון
★ העבודה במשמרת בוקר בלבד א' – ו'
תנאים סוציאליים מלאים

לפנות לגברת איריס טלפון: 03-5592446 בין השעות 9.00-16.00

לודזיה רוטקס

לרגל הרחבת הפעילות
דרוש/ה

כימאי טכסטיל
נסיון של 3 שנים לפחות בצביעת סריגים
עדיפות לבעל נסיון ניהולי.

תדמנית
בעלת נסיון במוצרי טריקו

לפנות בכתב (בציון מספר טלפון) אל ת.ד. 34 חולון.

בוא תרגיש לודזיה

לשכה המרכזית לסטטיסטיקה
דרושים

מראיינות ומראיינים לביצוע סקרי משפחות

בישובים –
1. תל־אביב, בת־ים, חולון, בני־ברק, פתח־תקוה, הרצליה, ראשון לציון, רחובות, רמלה ולוד.
2. נהריה, קרית שמונה וחדרה.
3. בירושלים.

★ העבודה כוללת ראיון אוכלוסיה מגוונת ביותר. את האנשים מראיינים בדירותיהם בעזרת שאלונים בנושאים חשובים למשק ולחברה בישראל.
★ העבודה מתבצעת בשעות היום השונות (שעות הבוקר, אחה"צ והערב).
★ העבודה מתאימה בעיקר לעקרות בית.
★ ההעסקה היא על פי חוזה בהיקף של כחצי משרה, לפי צרכי העבודה.
★ השכר ישולם לפי שעות העבודה, ישולמו גם ההוצאות עבור שימוש ברכב פרטי לצרכי העבודה.

דרישות מיוחדות
★ הכרחית ידיעת השפה העברית, רצויה ידיעת שפות נוספות.
★ השכלה של 12 שנות לימוד לפחות.
★ גיל 22 עד 55.

מועמדים מתאימים הגרים בישובים המצויינים למעלה, מתבקשים לפנות בכתב אל הכתובות שלהלן.

במכתב יש לציין: שם מלא, כתובת, מס' טלפון, שנת לידה, מצב משפחתי, השכלה, ידיעת שפות, עיסוק נוכחי וניסיון קודם בעבודה.

1. תושבי איזור תל־אביב, בת ים, חולון, הרצליה, ראשון לציון, רחובות, רמלה ולוד מתבקשים לפנות אל: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תיבת דואר 7010 תל־אביב, מיקוד 61070.
2. תושבי נהריה, קרית שמונה וחדרה מתבקשים לפנות אל: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תיבת דואר 1637 חיפה, מיקוד 31015.
3. תושבי ירושלים מתבקשים לפנות אל: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תיבת דואר 6379 ירושלים, מיקוד 91063.

במחסני ערובה
דרוש

מלגזן

ליום עבודה מלא.
רצוי נסיון בענף.

נא לפנות טל: 03-706420 03-798110 לרונית.

למפעל העוסק
בטכנולוגיות מתקדמות-דרושים/ות

הנדסאים/ות כימיה

הפעילות המקצועית מגוונת וקשורה במחקר ופיתוח
כישורים דרושים:
★ תואר הנדסאי כימיה
★ נסיון קודם מהווה עדיפות
שבוע עבודה בן 5 ימים
מועמדים יפנו בצרוף קורות חיים לת.ד. 4186 חיפה מ. 31041

היפרכל ראשל"צ
שד' לישנסקי 83, מול בית גירון

דרושות קופאיות

אין צורך בניסיון קודם – הכשרה תינתן במקום העבודה במשמרות בוקר ואחה"צ לסירוגין.
נא לפנות למנהל ההיפרכל אזור התעשיה החדש ראשל"צ.
אוטובוסים: 19, 73

מכל הדרגות שהוצעו בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחר המינים לעבודה הנדונה, המפרסמים עצמם לעונש על פי החוק.

חלפי רכב משומשים

ירושלים

דירות

וילות ובתים

כלים מציעים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות מרוהטות

מכוניות

חיפה

דירות

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

מכוניות

נהריה

דירות

רנו

פיז'ו

אופנועים וקטנועים

ביקוש רכב

בתי"ס לנהיגה

■ למכירה בכל כמויות מכוניות 1978 בורגונה, שנה מצוי' דרג' 1300, רשות להלוואה 03-858829 (#12174)

■ קורטינה 76, מצב מצוי' 03-362723 (#11748)

ביאט

פורד

סימקה־קרייזלר

פולקסווגן

סובארו

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

הלוח הכללי
בשביליך ובשבילי!

הסכמה מן הראשון

هكذا من الأصل

שישי אישי / אהוד מנור

שוטרים וגנבים

א.
בסרטים של פעם
לא היו ספקות;
כל אחד ידע אז,
תוך שלש דקות,
מי הרע, מי הטוב,
וידענו את מי לאהוב.

ועכשו כל סרט,
ספק מסובך;
עלילה אחרת
וקשה כל כך
לזהות רע וטוב,
אין לדעת את מי לאהוב.

ילדים היינו,
זה היה מזמן.
יום אחד גילינו –
אין שחור־לבן.
הם עכשו ביחד
הטוב והרע,
כמו אמת ושקר,
שנאה ואהבה;
כמו חיים ומות,
כמו עצב ושמחה או תקוה –
כל פרט הוא מקום למחשבה.

ב.
רק אתמול הצדק
עוד היה מובן.
משימוש בחוק
לא עשו עוון.
כל שוטר – לב זהב,
וגנב לא יותר מגנב.

כן, היום בפשע
אין שחור־לבן.
אלימות ורשע
כאן יש וגם כאן.
הטובים, הרעים –
לא תמיד הם כמו שנראים.

ילדים היינו,
זה היה מזמן.
יום אחד גילינו –
אין שחור־לבן.
הם עכשו ביחד
הטוב והרע,
כמו אמת ושקר,
שנאה ואהבה;
כמו חיים ומות,
כמו עצב ושמחה או תקוה –
כל פרט הוא מקום למחשבה.

עסקי ריגול / דרור שרביט, לונדון

הכל בסדר, מיסטר רייט

פרשת רייט, הלורד רוטשילד, פגישה מקרית בתל־אביב והפרפרות סובייטיות בצמרת המימסד הבריטי הם רק אחדים מן החומרים המבעבעים בפרק הנוכחי של פרשיית הריגול בבריטניה. האנגלים טובים בזה

במרכז פרשיות הריגול, המסעירות עתה את בריטניה, ניצב אדם חולה, קרוב לסוף ימיו, מדדה בעזרת מקל הליכה וחי „על כדורים". ספק אם יזכה לחזות בתוצאות מאבקו נגד הממשלה הבריטית, המבקשת לאסור את פרסום ספר זכרונותיו „צייד המרגלים".

פיטר רייט בן ה־70 עלה השבוע על דוכן העדים, בבית־המשפט ברדום־וויילס באוסטרליה, במשפט המתארך כבר חודשים רבים בשל תכסיסי ההשהייה, בהם נוקטת הממשלה הבריטית. אולם כל תכסיסי ההשהייה לא ישקיטו את הסערות שהזרעים שלהן נבטו בעבר הרחוק – לפני 20, 30 ואפילו 40 שנה. מדי כמה זמן הן פורצות מחדש אל החיים הציבוריים, מטלטלות את האיים הבריטיים וסוחפות לתוכן אנשי ציבור נוספים, החשודים כ„האדם החמישי", „השישי" או „השביעי". על־פי מניינו של רייט, איש שירותי הריגול לשעבר, הוצף המימסד הבריטי בעשרות חפרפרות רוסיות. גירסתו מבטיחה עתיד מסעיר לחובבי פרשיות הריגול.

מוקד התחוללותה של אחת מפרשיות הריגול האינטנסיביות ביותר נעוץ בתחילת שנות ה־30 באוניברסיטה היוקרתית של קיימברידג'. בחממה האינטלקטואלית של ימי טרום מלחמת העולם השניה נבטו שם כמה מאוכלי השיטה הקפיטליסטית, שפנו שמאלה מהסוציאליזם והגיעו עד לשערי המרקסיזם. הקבוצה הזו כללה את בלאנט, ברג'ס, פילבי ומקלין, שלימים התברר, כי כולם עבדו בשירות הריגול הרוסי. ברג'ס ומקלין ערקו למוסקבה עוד בשנת 1951. פילבי ברח לברה"מ ב־1963 מביירות, שם העסק כעיתונאי חוץ, לאחר שנחשפה פעילותו הכפולה. בלאנט, אוצר אוסף התמונות של בית המלוכה הבריטי, הודה בריגול עבור הרוסים ב־1964, אך לבריטים נודע על כך רק 15 שנה לאחר מכן, כאשר השתחרר מהכלא.

רביעיית הסוכנים הכפולים השאירה אחריה ענן כבד של חשדות, כלפי אנשים ואישים נוספים שהיה חשש שגוייסו „למשימות שלום". אחד שדבק בו מאז 1951 כתם קיימברידג' היה הלורד ויקטור רוטשילד. גם הוא התגורר שם בתחילת שנות ה־30 והכיר את הארבעה באופן אישי. גם העובדה שזכה לעיטור צבאי, עבור שירותו במחלקת הבלה הנגדית במלחמת העולם השניה, לא סייעה לו להיפטר מהכתם. גם לא מינויו לראש צוות החשיבה המיוחד, ליד ראש הממשלה אדוארד הית'. בחרותו הסוציאליסטית היתה בעוכריו. בכל פעם שצפו פרשיות העבר נכרך בהן גם שמו של רוטשילד.

כך גם היה בסיבוב הנוכחי, על רקע המאבק שמנהלת הממשלה הבריטית המבקשת לאסור באוסטרליה את פרסום ספר זכרונותיו של רייט.

הפעם השתרבב לפרשה חשד נוסף. רוטשילד, כך התברר, היה השושבין בשידוכו של רייט עם צ'פמן פינצ'ר, מחבר ספר הריגול ורב־המכר, „מקצועם הוא בגידה". בתחילת שנות ה־80 הזמין רוטשילד את רייט; מאוסטרליה לאנגליה, ותמורת תמלוגים בסך 30 אלף לירות שטרלינג, אותם שילם לרייט מראש, הסדיר את שיתוף הפעולה בינו ובין פינצ'ר. רייט יאמר מאוחר יותר, כי שמח לשתף פעולה עם פינצ'ר, כדי להביא לבדק־בית מקיף בשירותי הריגול הבריטיים. זו, אמנם, לא היתה, לאכזבתו של רייט, המסקנה שאליה הגיע פינצ'ר ועתה בערוב ימיו נאלץ רייט לפרסם בעצמו את גרסתו על ממדי החדירה הרוסית למימסד הבריטי. רייט מנסה כבר שנים רבות – מאז עמד בשנות השישים בראשות מחלקה מיוחדת ב„אם.איי 5", לטיהור שירותי הריגול מחפרפרות רוסיות – להעמיד את המימסד הבריטי על תוצאות הנזק שנגרם. האם פינצ'ר היה „מחבר מטעם" – אין על כך תשובה ברורה. עובדה היא שבידי גורמים בכירים בממשלה הבריטית היה העתק מספרו הצפוי של פינצ'ר, שבועות רבים לפני שראה אור, ואף־על־פי־כן לא ננקטה אף פעולה משפטית, כדי לאסור את פרסומו ב„מגרש הביתי" הבריטי. עובדה זו מעוררת תמיהות, לנוכח המאבק חסר הפשרות שמנהלת הממשלה הבריטית נגד פרסום ספר דומה ב„מגרש החוץ" האוסטרלי.

שיקולי ממשלת תאצ'ר, שלא למנוע את פרסום ספרו של פינצ'ר, נותרו חסויים. במשפט המתנהל עתה באוסטרליה דורשת ההגנה סדרת מסמכים של הממשלה הבריטית השופכים אור על הפרשה, כדי להוכיח את חוסר עקביותה של הממשלה הבריטית ביחס לפרסומי פרשיות ריגול. השופט האוסטרלי, שעיין בהם, החליט שאין בהם כדי לסכן את בטחונה של בריטניה. הפרטים שהותרו לפרסום, סביב האירועים שקדמו לפרסום ספרו של פינצ'ר, נשמעים מוכרים לאוזניים ישראליות. היועץ המשפטי הבריטי לא היה שותף להחלטה להתיר את פרסום ספרו של פינצ'ר. ראשי שירותי הריגול הבריטיים החליטו על כך בעצמם, מסיבות שאינן ברורות דיין, לאחר שנועצו בעורך־הדין של קהיליית הביון הבריטית, „מר איקס". אחת הסיבות הבנאליות, שעלו בהקשר זה, היא האופן הלא־כשר (גניבה), שבו הגיע העתק ספרו של פינצ'ר לידיעת ראשי ה„אם.איי 5".

אף־על־פי שמסקנותיהם של רייט ופינצ'ר, בעניין ממדי החדירה הרוסית למימסד הבריטי, שונות, שניהם משוכנעים, כי סיר רוג'ר הוליס, מי שעמד בראש ה„אם איי. 5" במחצית שנות השישים, היה סוכן־כפול בשירות הרוסים. הוליס כבר אינו יכול להשיב לטענות אלה, שכן הלך לעולמו. רוטשילד, לעומתו, זכה השבוע לטיהור שמו על־ידי ראש הממשלה מרגרט תאצ'ר. לאחר פנייתו הדרמאטית, במכתב גלוי מעל דפי עיתון ה„דיילי טלגרף", בו טען ויקטור רוטשילד כי ל„אם איי. 5" יש הוכחות, שאינן משתמעות לשתי פנים, כי לא היה סוכן ריגול רוסי, פירסמה תאצ'ר הודעה, המנקה אותו מחשדות בני יותר משלושה עשורים. נראה כי תביעתו לטיהור החלטי התבססה על חלקו בחשיפת זהותו של פילבי כסוכן כפול בשירות הרוסים. היה זה בעקבות פגישה מקרית בתל־אביב עם ידידת נעורים של פילבי, שסיפרה לרוטשילד על נסיונו של פילבי לגייסה „למשימת שלום". ויקטור רוטשילד העביר את המידע לראשי הריגול הנגדי הבריטי, אך פילבי הספיק לערוק לברה"מ, לפני שהוצעה לו חסינות תמורת הודאה מלאה במעשיו. בריחתו של פילבי עוררה את השאלה, מי הדליף לו כי זהותו נחשפה? פתרון תעלומת „האדם הרביעי" פתח אחריו שאלה חדשה. מיהו „האדם החמישי"?

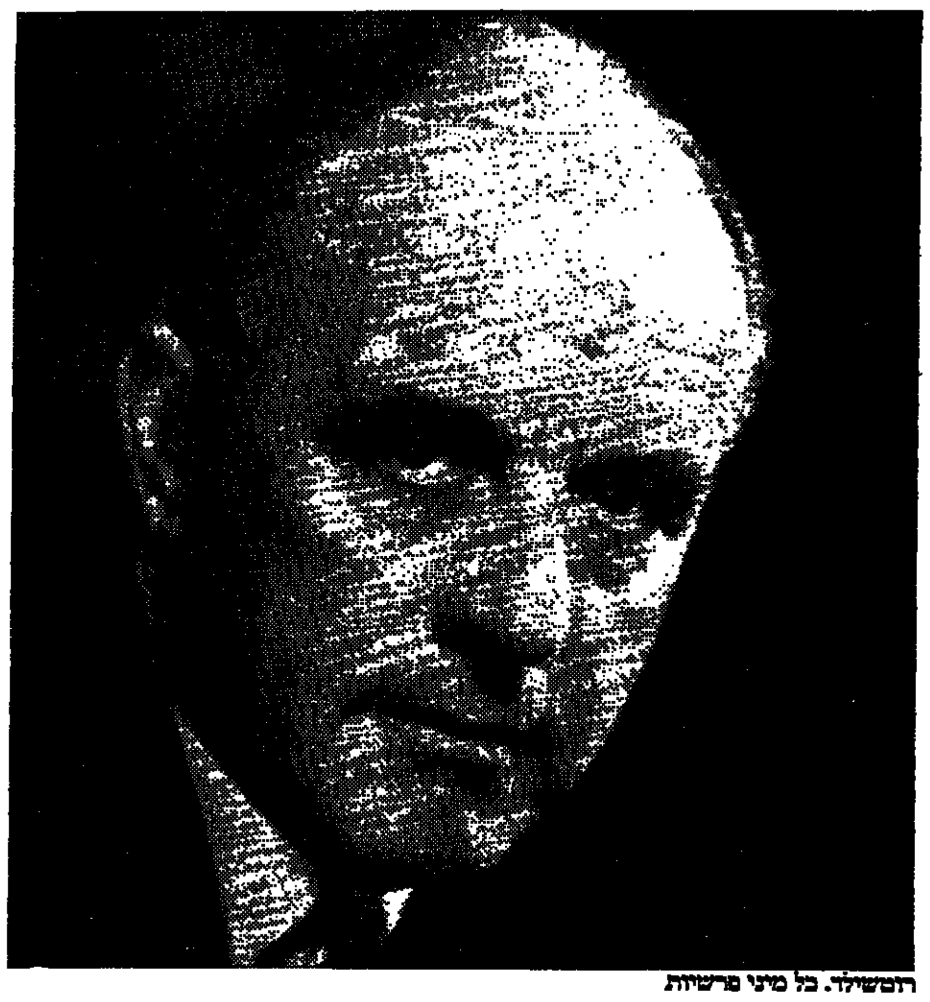
רוטשילד. כל מיני פרשיות

פרשת רייט מספקת בינתיים לאופוזיציה הבריטית, ובעיקר למפלגת ה„לייבור", תחמושת שלא תסולא בפז. ראשי מפלגת העבודה הבריטית מצאו בכך הזדמנות טובה, להסיר מעליהם את הכתם הפרו־סובייטי, שהדביקו להם השמרנים, בעקבות מצע ה„לייבור", הקורא לפרק את בריטניה מנשק גרעיני. המאבק לצידו של רייט, נגד הממשלה הבריטית – דבר אינו נשמע מוזר בעולם הפוך זה של מרגלים וסוכנים כפולים – מתפרש כהפגנת פטריוטיות וכשותפות לתביעה לבדק־בית יסודי במימסד הבריטי, כדי לטהרו מחפרפרות רוסיות. האמת היא שצריך מידה רבה של תמימות, כדי להאמין שבוגרי קיימברידג' לא העמידו אחריהם דור שני ושלישי של מרגלים, השתולים היטב בצמרת המימסד הבריטי.

ה„לייבור" אינו מניח לפרשה לרדת מסדר־היום הציבורי, בגלל גילוי נוסף מתוך ספרו של רייט. בשנים 1974־76 שימש הרולד וילסון בעצמו מטרה למעקב של שירותי הריגול הבריטיים. גילוי זה מחזק טענות שרווחו מזמן, ששירותי הביון, בשל חרדתם ממגמות שמאלניות מדי בציבור הבריטי, היו שותפים בשנות השבעים לנסיון להדיח את מפלגת ה„לייבור" מהשלטון בעזרת גורמים בכירים מן השמרנים.

נשקה העיקרי של ממשלת תאצ'ר בכל הפרשיות האלו הוא הדבקות בעקרון הסודיות, „כדי להגן על פעילות שלוחות הביון". עקרון זה, טוענת הממשלה בבית־המשפט האוסטרלי, מופר בצורה בוטה על־ידי רייט. מאחורי מעטה של סודיות, מאשים רייט, פועלות להן באין מפריע חפרפרות סובייטיות רבות בממשלות הבריטיות, ובתוכן ממשלת שבע השנים של תאצ'ר, עוצמות עיניים מול ממדי התופעה.

רייט יעצום כנראה את עיניו, לפני שממשלה בריטית כלשהי תהיה נכונה לערוך בדיקת מקיף, בשאלת החדירה הרוסית למימסד הבריטי. אולם אם אכן יתפרסם הספר, אפשר שהתופעה תואר באור חדש, שיעורר בציבור הבריטי דרישה לחקירה יסודית וכוללת.

תיאטרון אנגלי. מורין ליפמן („עיר נפלאה") שיחה / דליה שרון, לונדון

פניצילין נגד הצער

„זה קרה לי פעם. בהצגה של ברנרד שאו, „קנדידה", עם דבורה קר, לא זכרתי אפילו שורה אחת. היתה לי תחושה שאני נמצאת בחור שחור. אם קורה לך דבר כזה פעם, לעולם לא תהיי שחקנית בטוחה בעצמה"

המחזמר „עיר נפלאה", שמעלים בימים אלה בלונדון, מצטיין בטקסט השנון שלו ובמוסיקה המצויינת של ליאונרד ברנשטיין. במיוחד הוא בולט על רקע המחזות המוסיקאליים החדשים והראוותניים „סטרלייט אקספרס", „טיים", „צ'ס", „קטס", „פאנטום האופרה" – המבוססים בעיקר על תפאורות ססגוניות ופעלולים טכניים. כמעט שכחנו כי במחזמר אפשר ליהנות גם מטקסט וגם ממוסיקה.

בגירסה הלונדונית של המחזמר מופיעה בתפקיד הראשי מורין ליפמן, קומיקאית יהודיה, שזכתה כפי כמה מהמבקרים לכינוי: „ברברה סטרייסנד הבריטית". זה המחזמר הראשון שליפמן מופיעה בו בריקוד ובשירה. מורין ליפמן, הנשואה למחזאי ולסופר היהודי ג'ק רוזנטל (מי שכתב את „יענטל", „נער הבר־מצווה", „המפונים") מוכרת מן הסדרה הטלוויזיונית AGONY ומן הסרט „מחנכים את ריטה". היא מופיעה עם התיאטרון הלאומי הבריטי והחברה השקספירית בתפקידים דרמאטיים וקומיים, וזכתה בכמה וכמה פרסים על משחקה. לאחרונה פרסמה את ספרה הראשון "HOW WAS IT FOR YOU" („איך זה היה אצלך?") שזכה לתפוצה רבה ואף הומחז כסדרת רדיו לבי.בי.סי. מורין היא אם לבת (12) ובן (9) וחברה, עם בעלה, בבית־הכנסת הרפורמי של מערב־לונדון.

נפגשנו בחדר ההלבשה שלה בתיאטרון „קווינס", כשעתיים לפני עלות המסך על המחזמר. שלא כשחקנים רבים אחרים, אומרת מורין, אין היא מסוגלת להגיע לתיאטרון רגעים ספורים לפני עלות המסך. היא מכריחה להתחיל את ההכנות בניחותא. מול המראה היא מתחילה להתאפר. „עלי להודות שאיני מכירה את העתון 'דבר'", היא אומרת. „אני עצמי בעלת מדור קבוע בכתב־עת לנשים ששמו OPTIONS. יום אחד פנו אלי בהצעה שאבקר בארץ ואכתוב רשמי ביקור. הציעו שאסע לישראל. חשבתי שזה רעיון טוב, כיוון שעברו 20 שנה מאז ביקורי בישראל; אבל גם חששתי. הייתי מעדיפה בעצם לנסוע למקום נידח ושקט. בסופו של דבר הסכמתי לבקר בישראל שבועיים".

„ישראל השתלטה עלי", היא מניחה את עפרון האיפור, ונימת דיבורה נעשית רגשנית, „בליל רגשות והתרשמויות. כתיבת הרשימה שבדרך כלל היתה נמשכת כשעה, נמשכה שלושה חדשים. מעולם לא היה לי כל־כך קשה לכתוב רשימה. ניסיתי להבהיר לעצמי את רגשותי. השתלטה עלי, במידה שלא תיאמן, הרגשה של היסטוריה ומסורת בת אלפי שנים שאני חלק ממנה. יחד עם זאת חשתי בניגוד שבין העוצמה, היופי והישות הישראלית לבין המסורת היהודית. הרגשתי שאני חוששת מאד לישראל. היתה זו הרגשה דומה לזו שאת חשה כלפי ילדיך: את רוצה שיהיו חזקים, שיהיו עצמאיים, שלא יפחדו מאיש, אך יחד עם זאת את רוצה שישתקו ויהיו כמו כל אחד אחר, שלא יעשו בעיות. את לא רוצה שיגדירו אותם כיוצאי דופן, ובו בזמן את רוצה שיהיו מיוחדים ויוצאי דופן.

„את ודאי מבינה מדוע הרגשתי זעם כאשר ראיתי בטלוויזיה את מרגרט תאצ'ר יוצאת מ'יד ושם', מקנחת את עיניה בממחטה. כעסתי, כי מ'יד ושם' יוצאים עם אגרופים קפוצים ובחריקת שיניים. אם אתה בוכה, אתה בוכה בשקט בתוכך. זוהי דוגמה אופיינית להתנהגות האשה הזאת, הדאגה שתדמיתה תתאים לאזור הבחירה שלה (איזור בעל אוכלוסיה יהודית בולט. ד.ש.)".

מורין ממשיכה להתאפר, מורחת שכבה עבה של מייקאפ. „בסביקורתי בישראל ביקשתי מאברהם, המדריך והמלווה שלי, להפגיש אותי עם שחקנית ישראלית. הוא הפגיש אותי עם גילה אלמגור, והיא היתה נהדרת אלי. טיילנו וביליגו יחדיו ביפו העתיקה ובמקומות אחרים. כאשר חזרתי הביתה נפגשתי עם מרטין שרמן. הוא סיפר לי שכתב מחזה חדש ששמו 'כאשר היא רקדה', על איזידורה דנקן בשנות החמישים לחייה. אמרתי לו שפגשתי את האדם המתאים ביותר לשחק בתפקיד הראשי, גילה אלמגור. מרטין סיפר לי לאחרונה שהיא נהדרת.

„כאשר גילמתי ב'משיח' – מחזהו המצוין של מרטין שרמן על שבתאי־צבי – את דמותה של רחל, מלכת העיירה של 1675, התפקיד סחט אותי מבחינה רגשית. לא הייתי מסוגלת לישון בלילות; חשבתי על השואה, וכל הזמן התהלכתי בהרגשה שהמחזה הוא אמיתי ושחיי הם בלתי מציאותיים. המחזה נגע בנימי נפשי, והרגשתי שאני ממש נקרעת לגזרים. עבר זמן רב עד שחזרתי לעצמי.

„אני מעדיפה לשחק במחזות קלים, משום שאני נעשית מעורבת רגשית בכל מחזה שאני משתתפת בו".

האם התפקיד ב„עיר נפלאה" הוא תפנית בקאריירה שלך?

„בהחלט. זהו פרק חדש בחיי, מעולם לא שרתי או רקדתי על הבמה. לא האמנתי שאני מסוגלת לכך. השנה מלאו לי 40. לא נקראו לי הרבה שנים לשחק תפקיד כזה. פיסית זו עבודה קשה. רזיתי מאד מאז התחלתי בהצגה. כשאני קמה בבוקר, אני חשה כאב בכל איבר ואיבר בגופי".

ליפמן (מימין). עבודה קשה

מורין מצביעה עתה את גבולות השפתיים בעפרון איפור ארגמני. על הערתי בדבר הביקורות המצויינות שזכה להן המחזה בכלל ומשחקה בו בפרט, היא מגיבה: „אין חטא גדול יותר בבריטניה מאשר לזכות בהצלחה. בשנה הזאת ציפיתי לגמיזה של העיתונות – אולי מפני שאני יהודיה וזה הפחד היהודי האפייני, 'טפו טפו טפו מעבר לפינה' – ואולי מפני שהדברים מתגלגלים טוב מדי".

בחדר ההלבשה שלה (לדבריה החדר גדול, יוקרתי לחדרי הלבשה אחרים) יש כיסא, מקרר, ושולחן קטן, שעומדים עליו בקבוקי משקאות וקומקום־תה לבן בדמות ראשה של מרגרט תאצ'ר (האף הוא הזרבובית). „בתור קומקום־תה היא בסדר גמור", אומרת מורין. על הקיר תלויות תמונות אחדות של ילדיה ובעלה וכרטיסי ברכה. אחת התמונות היא תצלום ישן של שמונה אנשים, שלוש נשים וחמישה גברים, לבושים בחולצות רוסיות רקומות.

„תמיד חשבתי שאני היחידה במשפחתי שפנתה ל'עסקי השעשועים', והנה, בשנה שעברה, גיליתי תמונה זו בה מצולמת להקת הריקודים הרוסיים של בוריס פרידקין. שלושה מחברי הלהקה הם אחיות ואח של סבי.

„אני חושבת שנולדתי תינוקת מצחיקה. הצלחתי להתקיים, לצד אח מבוגר יפה־תואר ומוצלח, בשל היותי מצחיקה. הייתי חקיינית מלידה, וראיתי תמיד את הדברים המצחיקים בחיים. לדעתי, ההומור שלי איננו יהודי במיוחד (בתוך דיבורה המלווה תנועות ידיים, היא שמה לב ל'יהודיות' שבדרך דיבורה ומחייכת). ההומור – הן היהודי והן האנגלי – נולד מעוני, סבל, קיפוח ורדיפות. הצחוק הוא הפניצילין נגד הצער. לכן אני כל־כך כועסת כאשר מתייחסים אל הקומדיה כאל סוג נחות של דראמה. אתה אמן רציני אם אתה משחק את איבסן. אבל אם אתה קומיקאי, אינך נחשב אפילו לשחקן. יש פרסים נפרדים למשחק ולקומדיה. והרי אינך יכול להיות קומיקאי אם אינך שחקן. אני מבטיחה לך ששחקן רציני אינו מסוגל לשחק בקומדיה. אבל אני מוכנה להתערב על כל סכום שבעולם שקומיקאי יכול להיות שחקן טוב.

„התיאוריה שלי בקשר ליחס המכובד לשחקנים 'רציניים' וליחס הזלזול כלפי קומיקאים, עד כמה שהיא שווה, היא שאנו צוחקים בציבור, אך מצטערים או סובלים בצנעה. בסיטואציות מצחיקות נתקלים בכל יום, הבן של הדיקן עם הרווח בין שיניו, האשה עם הלבוש המצחיק באוטובוס. במצבים קומיים יש אלמנט של 'תודה לאל שזה קרה לו ולא לי', הרי זה יכול היה לקרות לי. כמה פעמים אמרו לי, בואי לחנות שלנו או לבית־החרושת ותראי שם די חומר לסדרה קומית. הצחוק עוזר להירגע, לכסות על מבוכה, או להגנה עצמית בנוסח 'אביא אותך לידי צחוק לפני שתכה אותי'".

נשמעת דפיקה בדלת, וראש מציץ פנימה. מורין אומרת: „כריס, אני באמצע ראיון אבל אתה יכול להיכנס". זה היה הספר והוא התחיל בגלגול השיער, בעוד אנו משוחחות על תכניותיה של מורין לעתיד.

„אני עובדת עכשיו על סדרה טלוויזיונית לילדים 'הנסיכה הקטנה', שבה אני משחקת בתפקיד מורה. אשתתף בסדרה קומית טלוויזיונית וכן אני מכינה מחזה־יחיד על ג'ויס גרינפלד, קומיקאית בריטית גדולה מאד, שנהפכה ל'מוסד' (היא מתה לפני כשמונה שנים). גרינפלד מונולוגיסטית שנהגה לכתוב בעצמה את מחזותיה וגילמה דמויות רבות בכל הצגה. כבר קיבלתי כמה מכתבים פאשיסטיים בנוסח: 'הסירי ידיך ממנה, היא בריטית'. האנטישמיות בארץ זו אינה עמוקה מדי. למזלי לא חשתי בכך בילדותי. אבל בעלי, שברח מאירופה בעת המלחמה וחי במנצ'סטר, הרגיש אנטישמיות על בשרו".

ג'ק רוזנטל הכהיר את סיפור ילדותו ובריחתו במחזהו „המפונים". המחזה מגולל סיפורם של שני ילדים יהודים שפונו במשך מלחמת העולם לבית לא־יהודי. האשה שבביתה התגוררו אילצה אותם לעשות דברים הנוגדים את היהדות, להתפלל תפילות נוצריות, לאכול בשר טריפה וכו'. לדעת מורין זהו המחזה הטוב ביותר שכתב בעלה. היא שיחקה בו בתפקיד אמו של ג'ק. „אני חשבתי בתמימות כי האנטישמיות נגמרה עם תום המלחמה. קרה לי כבר שילדי באו הביתה וסיפרו: הוא קרא לי היום 'ג'יד'".

„אני משתתפת בכמה פונקציות יהודיות, בין השאר תורמת מעט מזמני לקרן התרבות ישראל־בריטניה. קשה להיות אמא, אשה ושחקנית. למעשה, קשה להיות אמא ואשה בכל. מי שלא חושב כך הוא או שקרן או עשיר. ילדי סובלים מיציאותי הרבות מהבית, אך מצד שני הם אוהבים זאת, אוהבים את התיאטרון (והילדים משחקים גם הם בהצגות לילדים). בעלי סובל יותר מכולם. הוא הגבר היחיד בין האמהות שאוסף את הילדים מפעילויותיהם".

הספר גמר לגלגל את שערה ויצא מהחדר. מורין מסתכלת במראה ואומרת: „לראות את עצמך במראה זה תמיד שוק. לעולם אינך מתרגלת לראות עצמך או לשמוע את קולך. קשה להתגבר ולחשוב שלא תמיד תשחקי תפקידים ראשיים.

„הבעיה העיקרית העומדת בפני שחקן היא להחזיק עצמו על הקרקע, להתמודד עם הצלחה קשה לא פחות מאשר להתמודד עם כישלון. אתה זקוק למאגרים עצמיים בתוכך כדי להתמודד עם זה. בכל פעם שיוצאים אל הבמה, אורב החשש שהנה אשכח את כל הטקסט. זה קרה לי פעם כאשר עדיין הינקתי את ילדי ושיחקתי בהצגה של ברנרד שאו 'קנדידה' עם דבורה קר. פתאום לא יכולתי לזכור אף שורה אחת. הייתי אילמת במשך כל ההצגה. היתה לי תחושה שאני נמצאת ב'חור שחור'. ואם קורה לך דבר כזה פעם, אינך שוכחת זאת לעולם. לעולם לא תהיי שחקנית בטוחה בעצמה.

„באנגליה יש שפע של שחקנים מצוינים. זוהי מסורת במדינה זו, אבל 90%־60% מהשחקנים אינם מועסקים, ובכל שנה מתווספים בתי־ספר לדרמה. עם זאת תעשיית הזמן הפנוי תגדל, הטלוויזיה, הווידיאו והתיאטרון. יתכן שזה מפחיד לחשוב על כך, אך כאשר תהיה יותר אבטלה, יהיה יותר מקום לשחקנים".

נשמעת דפיקה בדלת. מורין זועקת: „כן, אני באה", ולי: „מתחיל הזימזום (פיתוח הקול והדיקור) אני מוכרחה לרוץ".